

**מדינת הרווחה ומדיניות חלוקה מחדש: העדפות הציבור
ומדיניות בפועל - מחקר השוואתי**

מחקר לשם מימון חלקי של הדרישות לקבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה"

מאת

שרוני

חן

הוגש לסינאט אוניברסיטת בן גוריון בנגב

21 יוני 2018

ח' תמוז תשע"ח

באר שבע

**מדינת הרווחה ומדיניות חלוקה מחדש: העדפות הציבור
ומדיניות בפועל - מחקר השוואתי**

מחקר לשם מילוי חלקי של הדרישות לקבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה"

מאת

חן שרוני

הוגש לסינאט אוניברסיטת בן גוריון בנגב

אישור המנחה _____ *ד"ר חן שרוני*

אישור דיקן בית הספר ללימודי מחקר מתקדמים ע"ש קרייטמן

21 יוני 2018

ח' תמוז תשע"ח

באר שבע

העבודה נעשתה בהדרכת

פרופ' שלמה מזרחי

פרופ' מיקי מלול

במחלקה למינהל ומדיניות ציבורית

בפקולטה לניהול ע"ש גילפורד גלייזר

הצהרת תלמיד המחקר עם הגשת עבודת הדוקטור לשיפוט

אני החתום מטה מצהיר/ה בזאת: (אנא סמן):

___√___ חיברתי את חיבורי בעצמי, להוציא עזרת ההדרכה שקיבלתי מאת
מנחה/ים.

___√___ החומר המדעי הנכלל בעבודה זו הינו פרי מחקרי מתקופת היותי
תלמיד/ת מחקר.

___ בעבודה נכלל חומר מחקרי שהוא פרי שיתוף עם אחרים, למעט עזרה
טכנית
הנהוגה בעבודה ניסיונית. לפי כך מצורפת בזאת הצהרה על תרומתי ותרומת
שותפי למחקר, שאושרה על ידם ומוגשת בהסכמתם.

תאריך 21/6/2018

שם התלמיד/ה ___ חן שרוני ___

חתימה ___

תודות

ברצוני להודות למשתתפי הפאנלים בהם הצגתי חלקים מעבודה זו על הערותיהם המועילות:
כנס האגודה הישראלית למדעי המדינה, כנס פרחי מחקר, כנס ESPAnet ישראל, סדנת
דוקטורנטים של המכון על שם רונאלד קואזה (The Ronald Coase Institute) ובכנסים של ESS
(European Social Survey) ו (Society for Institutional Analysis) SIOE.

ברצוני להודות גם למוסדות שסייעו לי בעת כתיבת העבודה: **הפקולטה לניהול על שם גילפורד
גלייזר** על הענקת מילגת לימודים ו**המוסד לביטוח לאומי** על הענקת מילגה שאפשרה כתיבת
עבודה זו.

תודה למנחים פרופ' **שלמה מזרחי** ופרופ' **מיקי מלול** על ההנחיה, ההכוונה, הזמינות, העצות
הטובות והנכונות לסייע לאורך כל תקופת כתיבת העבודה.

תודה למשפחתי: **אודי**, שתמך סייע וייעץ ולילדיי המקסימים **אוריין ואחינעם** על היותם מתוקים
כל הזמן.

תוכן עניינים

10	תקציר
15	1. הקדמה
18	2. סקירת ספרות
18	2.1 רקע: מדינת הרווחה ומגמות עולמיות
19	2.1.1 טיפוסים מדינות רווחה
20	2.1.2 מדינות הרווחה בעולם: התרחבות או צמצום
21	2.2 שלב 1: קשר בין העדפות למדיניות
21	2.2.1 קשר בין העדפות לתוצאות בחירות
24	2.2.2 קשר בין העדפות לכוונות לגבי מדיניות ולתוצאות מדיניות
38	2.3 שלב 2: גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות למדיניות
39	2.3.1 הון חברתי
42	2.3.2 הטרוגניות אתנית
46	2.3.3 אפקטיביות ממשלתית נתפסת ושחיתות
51	3. מתודולוגיה
51	3.1 שלב 1: קשר בין העדפות למדיניות
51	3.1.1 קשר בין העדפות לתוצאות בחירות
52	3.1.2 קשר בין העדפות לכוונות מדיניות ותוצאות מדיניות
55	3.2 שלב 2: גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות למדיניות
56	3.2.1 רגרסיות פאנל
59	3.2.2 רגרסיות עם משתני בקרה
60	3.2.3 רגרסיות אורדינליות, רגרסיות בערך מוחלט ורגרסיות בינאריות
62	4. תוצאות
62	4.1 שלב 1: תוצאות - קשר בין העדפות לתוצאות מדיניות
62	4.1.1 קשר בין העדפות לתוצאות בחירות
64	4.1.2 קשר בין העדפות לכוונות מדיניות ותוצאות מדיניות
87	4.2 שלב 1: דיון - קשר בין העדפות לתוצאות מדיניות
87	4.2.1 קשר בין העדפות לתוצאות בחירות
89	4.2.2 קשר בין העדפות לכוונות מדיניות ותוצאות מדיניות
93	4.3 שלב 2: תוצאות - בחינת הגורמים המשפיעים על הפערים
93	4.3.1 רגרסיות ליניאריות

98	4.3.2 רגרסיות ליניאריות עם משתני בקרה
101	4.3.3 רגרסיות לא ליניאריות
105	4.4 שלב 2 : דיון - בחינת הגורמים המשפיעים על הפערים
109	5. דיון וסיכום
118	ביבליוגרפיה
140	נספחים
140	נספח 1 : עמדות לגבי מדינת רווחה ומדיניות חלוקה מחדש
143	נספח 2 : סקירת ספרות לגבי גורמים המשפיעים על הפער שלא נבחנו במחקר
145	נספח 3 : ממוצעי העדפות לחלוקה מחדש – השוואה בין הסקרים השונים
146	נספח 4 : פירוט הנתונים הזמינים עבור כל משתנה
154	נספח 5 : טבלת קורלציות בין המשתנים המסבירים
155	נספח 6 : פלט מבחן האוזמן לדוגמה
157	נספח 7 : תרשימים מדדי הפרש ומדדי יחס - פער בין עמדה ומדד MGINI
158	נספח 8 : רגרסיות עבור מדד יחס- גורמים המשפיעים על הפער בין העדפה למדדי הוצאה חברתית
159	נספח 9 : רגרסיות עבור מדד יחס – גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות למדדי אי שוויון
161	נספח 10 : רגרסיות עם משתני בקרה – מדד יחס

רשימת תרשימים

50	תרשים 2.1 : מודל המחקר
62	תרשים 4.1.1 : סכום ההפרשים בערך מוחלט בין התפלגות ההעדפות להתפלגות ההצבעות, 1998-2002
63	תרשים 4.1.2 : סכום ההפרשים בערך מוחלט בין התפלגות העדפות להתפלגות הצבעות, 2003-2007
63	תרשים 4.1.3 : סכום ההפרשים בערך מוחלט בין התפלגות ההעדפות להתפלגות ההצבעות, 2008-2013
68	תרשים 4.2.1 : מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג - ממוצע לשנים 1990-1998
68	תרשים 4.2.2 : מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג - ממוצע לשנים 1999-2005
69	תרשים 4.2.3 : מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג - ממוצע לשנים 2006-2012

70.....	תרשים 4.2.4 : מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג, 1990
70.....	תרשים 4.2.5 : מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג - שנת 1999
71.....	תרשים 4.2.6 : מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג, 2004
71.....	תרשים 4.2.7 : מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג, 2012
72.....	תרשים 4.2.8 : מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית לראש, ממוצע 1990-1998
72.....	תרשים 4.2.9 : מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית לראש, ממוצע 1999-2005
73.....	תרשים 4.2.10 : מדד הפרש בין העדפות להוצאה חברתית לראש, ממוצע 2006-2012
73.....	תרשים 4.2.11 : מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית לראש, 1990
74.....	תרשים 4.2.12 : מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית לראש, 2004
74.....	תרשים 4.2.13 : מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית לראש, 2008
75.....	תרשים 4.2.14 : מדד ההפרש בין העדפות למדד גייני אחרי העברות ומיסים, 1990-1998
76.....	תרשים 4.2.15 : מדד ההפרש בין העדפות למדד גייני אחרי העברות ומיסים, 1999-2005
77.....	תרשים 4.2.16 : מדד ההפרש בין העדפות למדד גייני אחרי העברות ומיסים - ממוצע לשנים 2006-2012
78.....	תרשים 4.2.17 : מדד ההפרש בין העדפות למדד גייני אחרי העברות ומיסים, 2004
78.....	תרשים 4.2.18 : מדד ההפרש בין העדפות למדד גייני אחרי העברות ומיסים, 2008
79.....	תרשים 4.2.19 : מדד ההפרש בין העדפות להפרש מדדי גייני - ממוצע לשנים 1990-1998
79.....	תרשים 4.2.20 : מדד ההפרש בין העדפות להפרש מדדי גייני - ממוצע לשנים 1999-2005
80.....	תרשים 4.2.21 : מדד ההפרש בין העדפות להפרש מדדי גייני - ממוצע לשנים 2006-2012
80.....	תרשים 4.2.22 : מדד היחס בין העדפות להפרש מדדי גייני, 2004
77.....	תרשים 4.2.23 : מדד היחס בין העדפות להפרש מדדי גייני, 2008
82.....	תרשים 4.2.24 : מדינות הפער השלילי : אינדקסים עבור העדפות לגבי חלוקה מחדש ורמת ההוצאה החברתית
84.....	תרשים 4.2.25 : מדינות הפער השלילי : אינדקסים עבור העדפות לגבי חלוקה מחדש ורמת אי השוויון
85.....	תרשים 4.2.26 : מדינות הפער החיובי - אינדקסים עבור רמת ההוצאה החברתית והעדפה לחלוקה מחדש
86.....	תרשים 4.2.27 : מדינות הפער החיובי - אינדקסים עבור העדפה לחלוקה מחדש ומדד גייני

רשימת לוחות

65.....	לוח 4.2.1 : מטריצת קורלציה של מדדי ההפרש עבור ממד התוצאה וממד הכוונה
---------	--

66	לוח 4.2.2 : מטריצת קורלציות מדדי יחס והפרש הוצאה חברתית
67	לוח 4.2.3 : מטריצת קורלציה של מדדי ההפרש והיחס עבור ממד התוצאה
94	לוח 4.3.1 : תוצאות רגרסיות פאנל - גורמים המשפיעים על פער בין התפלגות העדפות להתפלגות תוצאות בחירות
95	לוח 4.3.2 : תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על פער בין התפלגות העדפות להתפלגות תוצאות בחירות עם שליטה במשתנה מדד גייני
96	לוח 4.3.3 : תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על פער בין העדפות ורמת ההוצאה החברתית - מדד הפרש
97	לוח 4.3.4 : תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על פער בין העדפות ומדדי אי שוויון - מדד הפרש
98	לוח 4.3.5 : תוצאות רגרסיית פאנל : גורמים המשפיעים על פער בין העדפות ותוצאות בתחום מדיניות הרווחה - מדד הפרש
99	לוח 4.3.6 : תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ורמת ההשקעה החברתית - מדד הפרש, עם משתני בקרה
100	לוח 4.3.7 : סיכום תוצאות משוואות עם משתני בקרה - מדד יחס
100	לוח 4.3.8 : סיכום תוצאות משוואות עם משתני בקרה - מדד הפרש
102	לוח 4.3.9 : תוצאות רגרסיה אורדינלית - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ומדיניות - ממד הכוונה - רמת הוצאה חברתית - מדד היחס
103	לוח 4.3.10 : תוצאות רגרסיה אורדינלית - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ומדדי אי שוויון - מדד היחס
104	לוח 4.3.11 : תוצאות רגרסיה לוגיסטית - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ורמת ההשקעה החברתית - מדד היחס
105	לוח 4.3.12 : תוצאות רגרסיה לוגיסטית - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ומדדי אי שוויון - מדד היחס
111	לוח 5.1 : סיכום ממצאי החלק הראשון - הגדרת הפער ומאפיינים נוספים עבור המדינות המייצגות
114	לוח 5.2 : סיכום ממצאי החלק השני - המשתנים המשפיעים על הפער בין העדפות למדיניות

תקציר

המחקר הנוכחי עוסק בסוגיית מדיניות חלוקה מחדש. חלוקה מחדש מוגדרת בספרות המחקר כהעברה של כספים מבעלי הכנסות גבוהות לבעלי הכנסות נמוכות באמצעות מיסוי והעברות, והיא מהווה מרכיב מרכזי במדיניות רווחה. מטרת המחקר הייתה לבחון האם קיים פער בין העדפות לחלוקה מחדש לבין מדיניות בפועל בסוגיה זו, ומה הם הגורמים המשפיעים על פער זה. בחלק מהמדינות קיימת אי התאמה בתחום זה, כלומר הציבור נוטה להעדיף מדיניות חלוקה מחדש, אולם ההוצאה החברתית נמוכה ורמת אי השוויון גבוהה, או להיפך. סוגיית ההתאמה בין העדפות הציבור לבין המדיניות היא מהותית מכיוון שהיא מעידה על טיב הדמוקרטיה ועל תגובתיות הממשלה להעדפות הציבור. סוגיה זו נבחנה גם במחקרים קודמים, אך מחקרים אלה לא התמקדו במדיניות רווחה או במדיניות חלוקה מחדש, אלא בתחומי מדיניות כלליים כגון ביטחון ומדיניות חוץ. ספרות המחקר בתחום מדיניות הרווחה עוסקת בדרך כלל באופן עיצוב ההעדפות כלפי מדיניות החלוקה מחדש, אך לא בקשר בין העדפות למדיניות בסוגיה זו. המחקר הנוכחי משלב בין מחקרים שהתבססו על גישת הייצוג הדינמי ובחנו את מידת ההתאמה בין העדפות הציבור למדיניות, לבין מחקרים שעסקו בהעדפות בנוגע לחלוקה מחדש, ומציע לבחון את הפער בין העדפות למדיניות בתחום זה. המחקר נערך כמחקר השוואתי וכדי לבחון את הסוגיה, השתמשנו בנתוני פאנל מ-24 מדינות המשתייכות ל-OECD בין השנים 1990 ל-2012, ומדדנו את הפער בין העדפות הציבור למדיניות בפועל ואת הגורמים המשפיעים על פער זה.

המחקר הנוכחי תורם לספרות התיאורטית הקיימת במספר היבטים. החידוש העיקרי במחקר טמון בעצם בחינת הפער בין העדפות למדיניות כמשתנה מדיד, ובעיקר בהגדרת הגורמים לפער זה. מחקרים קודמים הציגו טיעון תיאורטי לגבי פערים בין העדפות הציבור, כפי שהן מתבטאות בהצבעה בבחירות, לבין המדיניות, אך מחקרים מעטים בלבד בחנו פער זה בפועל. עיסוק נרחב יותר קיים בסוגיית הפער בין העדפות למדיניות הננקטת בפועל, אך מחקרים אלה עסקו בדרך כלל בהחלטות לגבי מדיניות ולא בתוצאות מדיניות. נוסף על כך, המחקרים הקיימים עסקו בתחומי מדיניות שונים ולא התמקדו בהכרח במדיניות רווחה. לכן, תרומתו העיקרית של המחקר הנוכחי מתבטאת בפיתוח כלי למדידת הפער בין העדפות הציבור בנוגע לחלוקה מחדש לבין המדיניות בסוגיה זו, כפי שהיא באה לידי ביטוי במספר ממדים. תרומה תיאורטית נוספת של המחקר הנוכחי מתבטאת בכך שהוא מתבסס על מסד נתונים רחב המכיל מספר רב של מדינות, ובודק טווח נרחב של שנים. הטענה המרכזית בספרות המחקר העוסקת בהעדפות הציבור ובמדיניות, היא כי בין הציבור לבין הפוליטיקאים יש שיווי משקל ותגובתיות הדדית, אך מרבית המחקרים עסקו בדרך כלל בטווח מצומצם של מדינות. מחקרים קודמים שדנו בתגובתיות הממשלות, עסקו בעיקר בארצות הברית, בקנדה ובחלק ממדינות אירופה. לעומת זאת, המחקר הנוכחי מציג תמונת מצב רחבה של 24 מדינות המשתייכות ל-OECD. חלק מהמדינות שנבדקו במחקר הנוכחי, לא נכללו בבסיס הנתונים במחקרים קודמים, ולכן גם הממצאים לגביהן שונים מעט מהמגמה המסתמנת במחקרים קודמים, דבר המאפשר הרחבה של התיאוריות הקיימות והתייחסות גם למצבים שבהם שיווי המשקל בין הציבור לבין הפוליטיקאים אינו מתקיים. תרומה נוספת של המחקר היא בכך שהכלים המוצעים למדידת הפער אינם מבוססים על ניתוחי רגרסיות. מחקרים קודמים בתחום בחנו את הקשר בין העדפות למדיניות בעיקר באמצעות רגרסיות המציגות מגמות כלליות. לעומת זאת, המדד שפותח לצורך המחקר הנוכחי, מציג תמונת מצב נפרדת עבור כל אחת מהמדינות, ומאפשר לזהות קשרים שאינם ליניאריים ואף להשתמש

במדדי הפער בהמשך כמשתנה תלוי בניתוחי הרגרסיות הבוחנות את הגורמים לפער. ההסברים המוצעים לפער אשר נבחנו בחלק השני של המחקר, מבחינים בין המדינות שבהן מתקיים פער בין העדפות למדיניות, למדינות שבהן יש התאמה בין הגורמים, ובכך ניתן להרחיב את התיאוריות הקיימות בנושא. לבסוף, מרבית המחקרים שעסקו בהעדפות הציבור כלפי חלוקה מחדש, בדקו את הגורמים המשפיעים על עיצוב העדפות אלה. לפיכך, תרומתו של המחקר הנוכחי לספרות המחקר מתבטאת בהפניית תשומת הלב המחקרית לא להעדפות הציבור, אלא ליישום של העדפות אלה על ידי הממשלה. במילים אחרות, השאלה שבה אנו עוסקים איננה מה משפיע על העדפות הציבור, אלא מה משפיע על דרישה או על אי דרישה של הציבור ליישום העדפות אלה. זוהי למעשה מהותו של המשטר הדמוקרטי, ומתוך כך המחקר הנוכחי קושר בין תהליכים במדינת הרווחה לבין גורמים המשפיעים על יציבותם של התנהגות ומשטר דמוקרטיים. מכאן עולה תרומת המחקר לחקר התנהגות ומשטר פוליטיים.

בשלב הראשון במחקר, בחנו את מידת ההתאמה בין העדפות הציבור בסוגיית החלוקה מחדש לבין המדיניות בסוגיה זו. שלב זה מורכב משני חלקים: 1. מידת ההתאמה בין העדפות להצבעה בבחירות. 2. מידת ההתאמה בין העדפות להחלטות לגבי מדיניות ולתוצאות מדיניות. לשם כך, בחנו את ההתאמה בין העדפות להצבעה בבחירות על-ידי השוואת התפלגות ההעדפות והתפלגות ההצבעה בבחירות. הממצא העיקרי בחלק זה מראה כי בכל המדינות שנבדקו ובכל השנים שנבחנו, לא נמצאה התאמה מובהקת בין התפלגות ההעדפות להתפלגות תוצאות הבחירות. נוסף על כך, לאורך השנים שנבחנו, המדינות שבהן נמצאו חוסר התאמה או פער משמעותי יותר הן יוון, אירלנד, צרפת, פורטוגל ויפן. לעומת זאת, המדינות שבהן נמצאו התאמה יחסית או פער קטן הן דנמרק, שוודיה, הולנד, נורבגיה וניו זילנד. ממצא זה תומך בטענה כי מדיניות רווחה מושפעת מיחסי כוח על בסיס של שיוך אתני (פוליטיקת זהויות), ועולה בקנה אחד עם ממצאי מחקרים קודמים שהראו חוסר התאמה בין העדפות להצבעה בבחירות (Ben-Bassat & Dahan, 2012; Coate & Conlin, 2004; Fournier, Blais, Nadeau, Gidengil & Nevitte, 2003; Krosnick, 1988, 1990; Mizrahi, Mehrez, & Naor, 2001; Riker, 1980).

עוד עולה מהממצאים כי רוב המדינות שבהן נמצא פער משמעותי בין עמדות להצבעה בבחירות, משתייכות למשטר הרווחה הדרום אירופי המכונה גם ים תיכוני. משטר זה מאופיין בשימוש יתר במערכת הרווחה ובקליינטליזם שמשמעותו שימוש במערכת הרווחה לצרכים פוליטיים (Ferrera, 1996; Rhodes, 1996). לפיכך, אין זה מפתיע שנמצא פער בין העדפות להצבעה בבחירות במדינות אלה, שכן אם הציבור תופס את המערכת כמושחתת או כמשרתת קבוצות מסוימות, נצפה כי ההצבעה בבחירות תושפע מהרצון לקדם אינטרסים עצמיים מול בעלי הכוח הרלוונטיים, ולכן סביר כי הציבור לא יצביע באופן התואם את עמדתו.

בהמשך נבחנו הקשרים בין העדפות הציבור לבין רמת ההוצאה החברתית ובין העדפות הציבור למדדי אי שוויון. רמת ההוצאה החברתית מייצגת את החלטות הממשלה או את כוונת הממשלה להשקיע בצמצום פערים, ואילו רמת אי השוויון בפועל מייצגת תוצאות מדיניות, כלומר באיזו מידה הממשלה מצליחה לצמצם פערים בפועל. בחינה זו נערכה באמצעות שני מדדים שנבנו לצורך המחקר הנוכחי: מדד יחס ומדד הפרש מבוסס אינדקסים. הממצאים מראים כי ברוב מדינות ה-OECD שנבדקו במחקר הנוכחי, יש התאמה בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש, או שיש בין שני הגורמים פער קטן. לעומת זאת, בחלק מהמדינות (פורטוגל, ישראל ויוון,

ובחלק מהשנים גם ספרד ואיסלנד) נמצא פער שלילי, כלומר רמת ההוצאה החברתית נמוכה מזו שהציבור דורש, או רמת אי השוויון גבוהה מזו שהציבור מוכן לקבל, ובמדינות אחרות (דנמרק, שוודיה ולוקסמבורג) נמצא פער חיובי, כלומר רמת ההוצאה החברתית גבוהה מזו שהציבור דורש, או רמת אי השוויון נמוכה מזו שהציבור מוכן לקבל.

הממצאים לגבי רוב המדינות שנבדקו במחקר הנוכחי וביניהן: ארצות הברית, קנדה, אוסטרליה, בלגיה ואחרות, תואמים ממצאי מחקרים קודמים שהתבססו על גישת הייצוג הדינמי, ותומכים במודל התרמוסטט העוסק בתגובתיות של הממשלה להעדפות הציבור (Baumgartner, Breunig, Green-Pedersen, Jones, Mortensen & Nuytemans, 2009; Page & Shapiro, 1983; Soroka & Wlezien, 2010; Wlezien, 1995). עם זאת, ממצא זה אינו מתיישב עם גישת הגירעון הדמוקרטי אשר על פיה קיים ריחוק של הציבור מהפוליטיקה, ולכן רמת ההשתתפות הדמוקרטית נמוכה (Dalton, 2004; Follesdal & Hix, 2006; Lax & Phillips, 2012), ועם טענתם של חוקרים כי הממשלה מגיבה יותר להעדפת האליטות ופחות להעדפות הציבור (Bevan & Jennings, 2014; Domhoff, 1998; Gilens, 2005; Gilens & Page, 2014).

לכן, תרומה נוספת של המחקר הנוכחי מתבטאת בחיזוק מודל התרמוסטט ומודל ההחזר החיובי במדינות המשתייכות ל-OECD. גישות אלה עוסקות בתגובתיות של הממשלה להעדפות הציבור ובהתאמה בין העדפות למדיניות. יחד עם זאת, בחלק מהמדינות נמצאו פערים - ממצא המערער על הטענה כי גישות אלה תקפות בכל המדינות. ממצא זה אף תומך במידה מסוימת בגישת הגירעון הדמוקרטי ובגישת האליטות, שכן גישות אלה באות לידי ביטוי במדינות בעלות מאפיינים מסוימים בלבד.

המדינות שבהן נמצא פער שלילי, כלומר מצב שבו הציבור מראה העדפה רבה יותר לחלוקה מחדש מזו שהמדינה מספקת (ישראל, פורטוגל ויוון), הן גם המדינות שבהן נמצא פער משמעותי בין העדפות לתוצאות בחירות (בישראל הפער בין העדפות לבחירות היה משמעותי פחות). גם כאן ניתן להסביר את הפער השלילי בהשתייכות למשטר הרווחה הדרום אירופי. בהמשך לכך, מדינות אלה מאופיינות גם ברמה גבוהה של שחיתות וברמה נמוכה של אפקטיביות ממשלתית, דבר העשוי להביא לאדישות ולריחוק מהפוליטיקה, בדומה לטענה העולה מגישת הגירעון הדמוקרטי. הסבר אפשרי אחר לממצא זה קשור למצב הכלכלי שכן מלבד ישראל, מדובר במדינות הנמצאות בחובות חיצוניים גדולים.

עם זאת, גם הממצא המצביע על הפער החיובי מפתיע. כך נמצא כי במדינות כגון דנמרק, שוודיה ולוקסמבורג, יש יותר חלוקה מחדש מזו שהציבור דורש. אחד ההסברים לממצא זה הוא כי הציבור חש שהחלוקה מחדש היא מספקת או גבוהה מדי, ולכן מראה תמיכה מועטה במדיניות שתרחיב חלוקה מחדש.

ממצאי המחקר הנוכחי מחזקים מחקרים קודמים שמצאו התאמה בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש (Kuhn, 2012; Brooks & Manza, 2006), אולם כפי שצוין, בסיס הנתונים במחקר הנוכחי הוא רחב יותר וכולל מדינות שלא נכללו במחקרים קודמים, אשר אלה הן המדינות שבהן נמצא פער משמעותי בין העדפות למדיניות.

בשלב השני של המחקר, בחנו את הגורמים המשפיעים על הפער בין העדפות הציבור למדיניות על בסיס המדדים שהוגדרו בשלב הראשון. הגורמים שהוצעו כמשפיעים על הפער הם: הון חברתי, הטרוגניות אתנית ואפקטיביות ממשלתית ושחיתות. בחינת ההשפעה נערכה

באמצעות רגרסיות פאנל. הממצאים מראים כי מבין הגורמים שהוצעו במחקר, מידת האפקטיביות הממשלתית ושחיתות הם הגורמים המשפיעים ביותר על שלושת הממדים שנבחנו: הפער בין העדפות לתוצאות בחירות, הפער בין העדפות לכוונות מדיניות (הוצאה חברתית) והפער בין העדפות לתוצאות מדיניות (מדדי אי שוויון). כלומר, העדר אפקטיביות ממשלתית ושחיתות משפיעים בכל השלבים ומביאים לחוסר אמון של הציבור בממשלה, ולכן להצבעה שאינה עקבית עם עמדה ולהעדר דרישה של המדיניות הרצויה, ואף מביאים לביצוע לא יעיל של המדיניות הרצויה, גם אם הכוונה היא לבצע אותה. הממצא לגבי השפעת האפקטיביות הממשלתית עקבי עם הטענה שעליה מבוססת גישת הגירעון הדמוקרטי. כלומר, סביר כי במדינות שבהן מתקיים פער, האפקטיביות הממשלתית הנמוכה או השחיתות גורמים לרמה נמוכה של אמון ולריחוק של הציבור מהממשלה, ולכן נוצר פער בין העדפות למדיניות.

גורם נוסף שנמצא משפיע בחלק מהעיבודים הוא הון חברתי, אך עבור גורם תוצאות המדיניות בלבד - הפער בין העדפות למדדי אי שוויון. משמעות ממצא זה עשויה להיות כי במדינות שבהן רמות ההון החברתי או האמון נמוכות, יש רמה נמוכה של מעורבות אזרחית והאזרחים אינם פועלים על מנת לדרוש מדיניות התואמת את העדפותיהם, או על מנת לפקח על תפקוד הממשלה. עם זאת, המשתנה הטרוגניות אתנית לא נמצא כגורם המשפיע על הפער באף לא אחת מהרגרסיות. בנוסף לכך, נערכו רגרסיות לוגיסטיות הבוחנות את הסיכוי לקיומו של פער (ללא הבחנה בין פער חיובי לפער שלילי), וגם ברגרסיות אלה מידת האפקטיביות הממשלתית והשחיתות נמצאו כמשפיעות בצורה מובהקת.

ממצא נוסף מראה כי כאשר נוספו למשוואה משתני בקרה שונים עבור מדדי הכוונה, כל המשתנים (אפקטיביות ממשלתית ובחלק מהרגרסיות גם הון חברתי) הפכו לא מובהקים. עבור מדדי התוצאה, כאשר שלטנו במאפיינים כלליים של המדינה כגון גודל ומיקום, ההשפעה של האפקטיביות הממשלתית והשחיתות נשארה מובהקת, אולם כאשר נערכה בקרה על משתנים תרבותיים כפי שהציע הופסטד (Hofstede, 1983, 1984), הפכו הממצאים עבור רוב משתני התרבות ללא מובהקים. הופסטד (Hofstede, 1983, 1984) בדק האם קיימת שונות תרבותית בין ארגונים בין-לאומיים במדינות שונות, ולשם כך הגדיר חמישה ממדי תרבות שבהם יש שוני בין המדינות: מרחק עוצמה (Power distance), אינדיבידואליזם וקולקטיביזם, גבריות ונשיות, הימנעות מחוסר ודאות ואוריינטציה לזמן. במחקר הנוכחי נמצא כי כאשר הוכנס כל אחד מממדים אלה (מלבד שוויון בין המינים) למשוואת הרגרסיה כמשתנה בקרה, הפכה השפעת הגורמים האחרים ללא מובהקת. ממצא זה דומה לממצאי מחקרו של קוהן (Kuhn, 2012) אשר הראה כי כאשר מכניסים למשוואה מאפיינים של המדינה כגון מוסדות פוליטיים או פילוג אתני, הקשר בין תפיסת היחיד לעמדה פוליטית נעלם. נראה כי הפער בין העדפה לחלוקה מחדש לבין מדיניות בסוגיה זו מושפע אומנם מרמת האפקטיביות הממשלתית ומהשחיתות, אך מאפיינים ייחודיים למדינה כגון מאפיינים תרבותיים משפיעים על פער זה אף יותר.

למחקר הנוכחי יש מספר מגבלות. ראשית, מאגר הנתונים שעליו התבססנו אינו מושלם ובחלק מהמקרים חסרים בו נתונים, וייתכן שהדבר פגע במהימנות התוצאות. מגבלה נוספת קשורה בגורמים שלא נבחנו במחקר. מכיוון שהמחקר הנוכחי נערך בשיטה כמותית, נעשה שימוש במשתנים אשר לגביהם היו נתונים מספריים. לכן ייתכן למשל שישנם גורמים המשפיעים על הפער אשר לא הובאו בחשבון במחקר הנוכחי. ייתכן גם שמחקר איכותני היה יכול להעשיר את

הממצאים ולתת תמונה מלאה יותר, למשל לגבי דומיננטיות של סוגיית החלוקה מחדש בשיח התקשורתי. מגבלה נוספת נוגעת להגדרת הפער בין העדפות למדיניות כמשתנה תלוי במשוואות גרסיה. מכיוון שמדד הפער מורכב משני משתנים שונים, מדידת הגורמים המשפיעים על הפער יכולה להיות מורכבת ולא מדויקת. בספרות המחקר עולה טענה כי שימוש במשתנה המורכב מיחס בין שני משתנים כמשתנה תלוי היא בעייתית, וכי יש להתייחס לממצאים אלה בזהירות (Allison, 1990).

לסיכום, ממצאי המחקר מראים כי ברוב מדינות ה-OECD שנבדקו, יש התאמה בין העדפות לחלוקה מחדש לבין תוצאות המדיניות בסוגיה זו, אך לעומת זאת בכל המדינות שנבדקו, מידת ההתאמה בין העדפות להצבעה בבחירות מועטה. בניגוד למחקרים קודמים, נמצא כי בחלק מהמדינות מתקיים פער משמעותי ועקבי לאורך השנים, וכי הציבור רוצה חלוקה מחדש רבה יותר מזו שהמדינה מספקת. הגורם העיקרי המשפיע על פערים אלה הוא אפקטיביות ממשלתית נתפסת ושחיתות. כלומר, כאשר יש ביקורת על אופן תפקוד הממשלה, גם אם העמדה העקרונית תומכת במדיניות רווחה, עמדה זו אינה מתבטאת בדרישה למדיניות תואמת. המשמעות של מצב זה היא החלשה של הדמוקרטיה בדומה לטענה העולה מגישת הגירעון הדמוקרטי. במילים אחרות, כאשר הציבור מפתח אדישות, או כאשר הוא אינו פועל למען קידום העדפותיו בעקבות חוסר אמון ביכולתה של הממשלה לבצע את המדיניות, הפער בין הציבור לממשלה עשוי להתרחב ומשמעות התרחבות זו היא פגיעה במהות הדמוקרטיה. נראה כי שיפור ברמת האפקטיביות הממשלתית והפחתת רמת השחיתות, יוכלו לתרום לצמצום הפער בין העדפות למדיניות בתחום מדיניות הרווחה, ובכך להביא לדמוקרטיה המתפקדת בצורה טובה יותר ופועלת למען רצון האזרחים.

מילות מפתח: מדיניות רווחה, אי שוויון בהכנסות, אפקטיביות ממשלתית, שחיתות, הון חברתי

1. הקדמה

בשנים האחרונות אנו עדים לשינויים משמעותיים ביחסי הגומלין בין אזרחים למערכות השלטון במשטרים דמוקרטיים. בעוד בעבר הושתתו יחסי גומלין אלה על רעיון הדמוקרטיה הייצוגית, בשנים האחרונות עולות שאלות באשר למידת הייצוגיות של מערכות פוליטיות ולמדיניות שהן מקדמות. קבוצות רבות במדינות שונות חשות כי הן אינן מיוצגות, ונוצרות תגובות נגד אשר עלולות לערער את יציבותם של עקרונות המשטר הדמוקרטי. במחקר הנוכחי ניסינו לעמוד על הגורמים לפער בין העדפות הציבור בסוגיית החלוקה מחדש לבין המדיניות הננקטת בפועל ותוצאותיה במטרה להסביר את הגורמים האפשריים להעדר ייצוגיות.

המחקר הנוכחי עוסק בהעדפות הציבור בסוגיות מדינת הרווחה ומדיניות החלוקה מחדש ובביטויין בפועל במדיניות, ומטרתו הייתה לבדוק את האינטראקציה בין דעת קהל למדיניות ואת הגורמים המעצבים אינטראקציה זו. **חלוקה מחדש** מוגדרת כהעברה של כספים מבעלי הכנסות גבוהות לבעלי הכנסות נמוכות באמצעות מיסוי והעברות (Durante & Putterman, 2009). מטרתה העיקרית של **מדינת הרווחה** היא לקדם צדק חברתי ולתקן עוולות של אי שוויון (Fleischaker, 2004; Spicker, 2000), ולספק הגנה נגד נוקשות השוק בעזרת רשת ביטחון סוציאלית (Esping-Andersen, 1990). מדינת הרווחה מורכבת מתמורה כספית ומזכאויות הנוגעות לטווח רחב של פעילויות: חינוך, בריאות וסוגים שונים נוספים של סיוע לאוכלוסיות חלשות. מאחר שבדמוקרטיה מדיניות ציבורית אמורה לשקף את העדפות הציבור, נשאלת השאלה האם בסוגיות אלה יש התאמה בין העדפות הציבור למדיניות. כך למשל ייתכן שהציבור מגלה העדפה לרמה גבוהה של חלוקה מחדש, אולם בפועל רמת ההוצאה החברתית במדינה נמוכה, או לחלופין מצב הפוך, מצבים אשר ייחשבו כפער בין העדפות למדיניות.

השאלה העיקרית שנבדקה במחקר הנוכחי הייתה: מה הם הגורמים לפער (אם הוא קיים) בין העדפות הציבור בנוגע לחלוקה מחדש לבין מדיניות החלוקה מחדש, כפי שהיא באה לידי ביטוי בתוצאות הבחירות, בכוונות המדיניות ובתוצאותיה.

בחינת התופעה הכללית של קשר בין העדפות הציבור למדיניות חשובה לתפקוד ולמהות הדמוקרטיה. השאלות: עד כמה הציבור מעורב? עד כמה הוא משפיע על המדיניות? עד כמה המדיניות משרתת את הציבור? הן שאלות מהותיות עבור יציבות הדמוקרטיה. מצב של פער מתמשך בין העדפות הציבור למדיניות עלול לערער את יציבות הדמוקרטיה לטווח ארוך, או לעקר אותה מתוכן (בהנחה שהציבור אדיש). מתוך כך, מציאת הסברים לפער בין העדפות למדיניות תוכל להעשיר את ההסברים באשר ליציבות הדמוקרטיה.

לכן, החידוש העיקרי במחקר הנוכחי טמון בעצם בחינת הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש כמשתנה מדיד ובהגדרת הגורמים לפער זה. הבנת הגורמים המשפיעים על הפער בין דעת קהל לתוצאות מדיניות, בעיקר על בסיס השוואה בין-לאומית, תאפשר ליישם מדיניות אשר תנסה לצמצם פער זה, ולהביא למצב שבו אזרחים מודעים, מעורבים, מצביעים בהתאם להעדפותיהם ודורשים את המדיניות שבה הם מעוניינים.

המחקר הנוכחי נערך כמחקר השוואתי, ולשם כך נבחרה הסוגיה במדינות המשתייכות ל-

OECD בשנים 1990-2013 בשלושה ממדים:

1. ממד תוצאות הבחירות - האם המדיניות, כפי שהיא משתקפת בתוצאות הבחירות, תואמת את העדפות הציבור באותה מדינה?

2. ממד הכוונה - האם המדיניות, כפי שהיא משתקפת במדדי השקעה חברתית, תואמת את העדפות הציבור באותה מדינה?

3. ממד התוצאה - האם תוצאות המדיניות, כפי שהן משתקפות במדדי אי השוויון, תואמות את העדפות הציבור באותה מדינה?

בשלב הראשון של המחקר נמדד הפער בכל אחד מהממדים. בשלב השני ניסינו לזהות את הגורמים לפער בין דעת הקהל לתוצאות המדיניות בתחומי מדיניות הרווחה והחלוקה מחדש, ולהעריך את מידת ההשפעה של כל אחד מהגורמים שנבדקו: הון חברתי, הטרוגניות אתנית ואפקטיביות ממשלתית ושחיתות.

כאמור, החידוש העיקרי במחקר הנוכחי מתבטא בעצם בחינת הפער בין העדפות להצבעה ובין העדפות למדיניות כמשתנה מדיד, וכן בהגדרת הגורמים לפער זה. מבחינה תיאורטית, מחקרים קודמים בחנו בעיקר את הגורמים המשפיעים על העדפות כלפי מדיניות רווחה וחלוקה מחדש. מספרות המחקר עולים מספר גורמים המשפיעים על העדפות אלה כגון אינטרס אישי (Cusack, Iversen, & Rehm, 2008; Doherty, Gerber, & Green, 2006; Alesina & Glaeser, 2004; Durante & Putterman, 2009; Svallfors, 1997) ותרבות (Andreß & Heien, 2001; Alesina & Schuendeln, 2005; Corneo & Grüner, 2002; Guiso, Sapienza & Zingales, 2006; Luttmer & Singhal, 2011), אולם מחקרים מעטים בלבד בחנו את הקשר בין העדפות למדיניות בפועל (Brooks & Manza, 2006; Gingrich, 2014; Kuhn, 2011, 2012). מכיוון שפער זה למעשה לא הוגדר, לא נבחנו הגורמים המשפיעים עליו, ובכך טמון חידוש נוסף של המחקר הנוכחי. כלומר, המחקרים הקודמים שעסקו בפער בין העדפות למדיניות או בהתאמה בין הגורמים, לא עסקו בגורמים לפער. הגורמים המוצעים במחקר הנוכחי כמשפיעים על הפער (הטרוגניות אתנית, הון חברתי ואפקטיביות ממשלתית ושחיתות), מתבססים על מחקרים קודמים בתחומים תפקוד כלכלי ואיכות הממשל (Alesina, Baqir, & Easterly, 1999; Brewer, Choi, & Walker, 2007; Easterly & Levine, 1997; Fukuyama, 1995; Kuijs, 2000; Luttmer, 2001; Roosma, Gelissen, & Van Oorschot, 2012).

תרומה תיאורטית נוספת של המחקר מתבטאת בכך שכדי לבחון את הקשר בין העדפות למדיניות, שילבנו מחקרים מתחומים שונים, למשל מתחום מדעי המדינה: גישת הגירעון הדמוקרטי (Crombez, 2003; Dalton, 2004; Follesdal & Hix, 2006; Lax & Phillips, 2011; Norris, 2011; Moravcsik, 2004; Majone, 1998; Dynamic representation) וקביעת סדר יום (Agenda setting; Baumgartner et al., 2009; Page & Shapiro, 1983; Soroka & Wlezien, 2010; Wlezien, 1995); ומתחום מדיניות הרווחה - מחקרים שבחנו גורמים המשפיעים על העדפות לחלוקה מחדש (Alesina & Glaeser, 2004; Alesina & Schuendeln, 2005; Andreß & Heien, 2001; Doherty et al., 2006; Durante & Putterman, 2009; Luttmer, 2001; Rehm et al., 2012;

(Guiso et al., 2006; Svallfors, 1997). שילוב זה מדגיש את הקשרים בין דמוקרטיה, חלוקה מחדש ושוויון כלכלי - נושאים הזוכים לתשומת לב בספרות המחקר העכשווית. התרומה האמפירית העיקרית של המחקר הנוכחי מתבטאת בפיתוח שיטה למדידת הפער בין העדפות הציבור לכוונות מדיניות. פער זה נבדק באמצעות שתי מדידות שונות (שיפורטו בהמשך) אשר הניבו תוצאות דומות, כמו גם מדדי מדיניות שונים - דבר המחזק את מהימנותן. מחקרים קודמים שבחנו את הפער בין העדפות למדיניות, בדקו סוגיה זו בעיקר באמצעות רגרסיה ליניארית. יש לציין כי אומנם רגרסיה מראה מגמה, אך היא אינה מאפשרת להבחין בין מדינות שבהן יש פער בין הגורמים, לבין מדינות שבהן אין פער. לעומת זאת, השיטות שבהן השתמשנו במחקר הנוכחי, מבוססות על אינדקס (השוואה בין מדינות באותן שנים) ועל חישוב יחס, ולכן ניתן למעשה ציון פער לכל מדינה בנפרד - מדידה המאפשרת הבחנה בדקויות אשר רגרסיה ליניארית אינה מאפשרת.

יתר על כן, מדדים אלה נבדקו לגבי 24 מדינות המשתייכות ל-OECD בשנים שונות בין 1990 ל-2013. מתוך כך, המחקר הנוכחי מציג תמונת מצב של רמת ההיענות הממשלתית להעדפות הציבור במדינות אלה בשנים שנבדקו, דבר העשוי להעיד על איכות השלטון בכל אחת מהמדינות, אך גם על חשיבותן ומרכזיותן של סוגיות החלוקה מחדש ומדיניות הרווחה. שאלות המחקר המרכזיות הן:

1. האם המדיניות משקפת את דעת הקהל בסוגיית מדינת הרווחה ומדיניות החלוקה מחדש?
2. מה הם הגורמים המסבירים חוסר התאמה בין העדפות הציבור לרמת ההשקעה החברתית או לתוצאות מדיניות?

בהמשך, יוצג המחקר באופן הבא: **בפרק הראשון** נסקור את ספרות המחקר המוצגת על פי שני חלקי המחקר: החלק הראשון עוסק בקשר בין העדפות למדיניות ובפער ביניהן. בחלק זה נסקור מחקרים שעסקו בפער בין העדפות להצבעה בבחירות, וכן מחקרים שעסקו בקשר בין העדפות לכוונות לגבי מדיניות ולתוצאות מדיניות ובפער בין הגורמים. בחלק זה נציג שלושה גופי ידע עיקריים: הגירעון הדמוקרטי שעל פיו בין הציבור לפוליטיקאים יש אדישות וריחוק; מודל התרמוסטט העוסק בהתאמה בין העדפות הציבור למדיניות; וגישת האליטות שעל פיה קיימת התאמה בין העדפות למדיניות עבור האליטות בלבד. בחלק השני נעסוק בגורמים המשפיעים על הפערים בין העדפות למדיניות: הון חברתי, הטרוגניות אתנית ואפקטיביות ממשלתית ושחיתות, ונסקור מחקרים שבחנו את ההשפעה של גורמים אלה על נושאים כגון איכות השלטון, מעורבות הציבור והעדפות לחלוקה מחדש. לאחר מכן, **בפרק השני** נציג את המתודולוגיה שבה השתמשנו בשני חלקי המחקר: מדידת הפער בין עמדה למדיניות והערכת הגורמים המשפיעים על הפער, ו**בפרק השלישי** נציג את הממצאים עבור כל אחד משני החלקים בנפרד ונדון בממצאים אלה. החלק הראשון של המחקר עוסק כאמור בקשר בין העדפות ומדיניות (הצבעה בבחירות, מדדי הוצאה חברתית ומדדי אי שוויון), או בפער ביניהן, ומציג תמונת מצב של רמת הפערים במדינות שנבדקו. בחלק השני נציג את תוצאות הרגרסיות אשר בהן נבחנו גורמים המשפיעים על הפערים שהוגדרו בחלק הראשון. לאחר מכן, **בפרק הרביעי** נסכם את המחקר ואת הממצאים, נציג את המסקנות העיקריות העולות משני חלקי המחקר ונדון במשמעות הממצאים הכלליים.

2. סקירת ספרות

2.1 רקע: מדינת הרווחה ומגמות עולמיות

מדינת הרווחה מורכבת מתמורה כספית ומזכאויות הנוגעות לטווח רחב של פעילויות: חינוך, בריאות וסוגים שונים נוספים של סיוע לאוכלוסיות חלשות. בין מדינות רווחה שונות בעולם קיימים הבדלים ברמות התמיכה הניתנת לאוכלוסיות אלה ובאופן קבלת התמיכה. מחקרים רבים שעסקו במדינת הרווחה, בחנו את הגורמים להבדלים אלה, או את הגורמים למגמות שונות במדינות שונות לאורך זמן (התרחבות מדינת הרווחה אל מול נסיגה של מדינות זו), אולם מחקרים מעטים בלבד עסקו בשאלה האם מגמות אלה תואמות את העדפות הציבור בנוגע למדינת הרווחה ומשקפות אותן. בנוסף לכך, לגורמים המשפיעים על העדפות הציבור בנוגע למדינת הרווחה בכלל ולחלוקה מחדש בפרט הוצעו הסברים שונים, אך משום שסוגיה זו אינה עומדת במוקד המחקר הנוכחי, מוצג פירוט של ההסברים הללו בנספח 1. בכל הקשור למדיניות חלוקה מחדש, הטענה העיקרית העולה מספרות המחקר היא כי מדינות אירופה נוטות יותר למדיניות חלוקה מחדש בהשוואה לארצות הברית (Alesina & Glaeser, 2004; Alesina, 2001). יחד עם זאת, חוקרים שונים טענו כי אין הבדל משמעותי בין העדפות הציבור האמריקני להעדפות הציבור במדינות אחרות בכל הקשור לדרישה לצמצום או שוויון, והסיקו כי ההבדלים במדיניות הננקטת בפועל נובעים ממבנה הפוליטיקה האמריקנית או מהעדר אמון של הציבור בממשל (Kelley & Evans, 1993; Kerr, 1983; Kluegel, Mason, & Wegener, 1995; Wilensky, 2002). אם אכן זה המצב, ייתכן שההבדלים בין המדינות אינם נובעים מהבדלים בהעדפות של הציבור, אלא מהבדלים ברמת האמון. כלומר, ייתכן שהציבור האמריקני אינו תומך פחות בחלוקה מחדש, אלא מאמין פחות ביכולתו של הממשל לבצע מדיניות זו.

סוגיית התמיכה הציבורית במדיניות החלוקה מחדש משמעותית בעיקר כי תמיכה זו מעניקה לגיטימציה למדיניות רווחה אשר מהווה מכשיר המאפשר חלוקה מחדש של משאבים ומוביליות חברתית. רמת התמיכה בחלוקה מחדש מאפיינת תרבויות שונות ומעצבת מדיניות רווחה בעלת אופי שונה (פירוט של טיפוסים מדינות הרווחה מוצג בהמשך), אך בהקשר של המחקר הנוכחי היא משמעותית כי היא עשויה להעיד על רמת התגובתיות של הממשלה להעדפות הציבור באופן כללי. זאת ועוד, המקרה הספציפי של מדיניות חלוקה מחדש הוא מקרה בוחן מעניין שכן במדינות רבות הוא אינו נושא מרכזי בשיח הציבורי, ולכן עשוי להיווצר פער בין העדפות למדיניות, כפי שיוסבר בהמשך. כמו כן, מקרה זה הוא מעניין מכיוון שתמיכה בחלוקה מחדש או במדיניות רווחה דורשת רמה גבוהה של סולידריות ושל אמון בין האזרחים ואמון בממשלה. כך למשל טען רוטשטיין (Rothstein, 1998) כי על מנת שתהיה תמיכה למדינת הרווחה, צריכים להתקיים שלושה תנאים: 1. על הציבור להאמין כי מטרות המדיניות הן צודקות והוגנות, והפוליטיקאים צריכים להצדיק את פעולות המדיניות שלהם לאור מטרות אלה. 2. צריכה להיות חלוקה הוגנת בנטל, כלומר אזרחים אמורים לחוש כי כולם תורמים למימוש מטרות אלה באופן שווה. 3. צריך להתקיים צדק פרוצדורלי, כלומר אזרחים אמורים להאמין שישום התוכנית הוא יעיל ואפקטיבי, שהממשלה אינה מבזבזת כספים ושהיא מונעת רמאויות. התנאים שהוגדרו על-ידי רוטשטיין (Rothstein, 1998), מחזקים את הטענה כי תמיכה או העדר תמיכה במדיניות רווחה או במדיניות חלוקה מחדש, מושפעים מרמת האמון בין האזרחים ומרמת האמון בממשלה.

כפי שצוין, המחקר הנוכחי אינו עוסק בגורמים לתמיכה במדיניות רווחה, אלא בגורמים לפער בין רמת התמיכה במדיניות זו למדיניות בפועל, אך אותם מנגנונים (אמון בין אזרחים ואמון בממשלה) עשויים להשפיע על פער זה.

2.1.1 טיפוסים מדיניות רווחה

כאמור הטענה העולה ממחקרים היא כי הבדלים תרבותיים והבדלים בהעדפות לחלוקה מחדש מביאים לסוגים שונים של מדיניות רווחה. אחד המחקרים המרכזיים בתחום הוא מחקרו של אספינג-אנדרסן (Esping-Andersen, 1990) אשר סיווג את מדינות הרווחה לשלושה טיפוסים עיקריים: 1. משטר רווחה ליברלי - שבו רוב האזרחים מוצאים את צורכי הרווחה שלהם בשוק הפרטי. המאפיין העיקרי של משטר זה הוא כי הסיוע מותנה במבחני הכנסה והכיסוי האוניברסלי בו מצומצם יותר וניתן בעיקר לאוכלוסיות החלשות ביותר (למשל ארצות הברית, קנדה ואוסטרליה). 2. משטר רווחה קורפורטיסטי - שבו זכויות מוענקות על פי מעמד או סקטור. בטיפוס זה של משטר תפקיד השוק הפרטי חשוב פחות מכיוון שיש בו ביטוח ממשלתי, אולם מדיניות החלוקה מחדש וצמצום הפערים חלשה יחסית. משטר זה מתאפיין ברמה גבוהה של ביטוח חברתי, בהטבות הקשורות בשוק העבודה ובמדיניות התומכת במשפחות (למשל גרמניה, איטליה וצרפת). 3. משטר רווחה סוציאל-דמוקרטי - דגם של זכאות אוניברסלית על בסיס אזרחות. משטר זה מתאפיין בזכויות שוות לעובדים בכל המעמדות, בניסיון ליצור מצב של תעסוקה מלאה ובפעילות למען צמצום אי שוויון (למשל מדינות סקנדינביה: דנמרק, שוודיה, נורבגיה). חשוב לציין כי באף אחת מהמדינות, המודל אינו מתקיים באופן מובהק, וכי כל מדינה מכילה רמות שונות של אלמנטים מכאן ומכאן. בהמשך למחקרו של אספינג-אנדרסן (Esping-Andersen, 1990), הוגדרו קטגוריות נוספות וחוקרים שונים יצאו בביקורת נגד חלוקה זו. כך למשל, הצביעו חוקרים על טיפוס רביעי של משטר רווחה המכונה דרום אירופי או ים תיכוני (Ferrera, 1996; Rhodes, 1996; Mediterranean) אשר כולל את המדינות: איטליה, ספרד, יוון ופורטוגל. משטר זה מאופיין בשימוש יתר במערכת הרווחה ובקליינטליזם שמשמעותו שימוש במערכת הרווחה לצרכים פוליטיים, ובכך שההטבות ניתנות על-ידי מפלגות פוליטיות לקבוצות מובחנות על-מנת "לקנות" את תמיכתן. טריפילטי (Trifiletti, 1999) טענה כי במדינות הרווחה הים-תיכוניות המדינה מסייעת רק במקומות בהם המשפחה אינה יכולה לסייע. לטענתה, בדומה למודל הקורפורטיסטי, במודל הים-תיכוני ההתייחסות היא לגבר כמפרנס, אך בשונה ממנו אין הגנה סוציאלית על נשים שאינן עובדות. מצב זה מחליש עוד יותר את מעמדן של הנשים. פררה (Ferrera, 1996) הוסיף מאפיינים נוספים למשטר הרווחה הים-תיכוני: ראשית, מדיניות תמיכה לא אחידה, כאשר בתחומים מסוימים (כמו פנסיות) ישנה מערכת תמיכה נדיבה ובתחומים אחרים התמיכה היא מינימלית. דבר זה מביא לפערים ולרמה גבוהה של עוני בקרב סקטורים או אזורים גיאוגרפיים מסוימים. שנית, מערכת הבריאות היא אוניברסלית ומסופקת על-ידי המדינה אך במקביל קיימים שירותי בריאות פרטיים ובאופן כללי יש התערבות ממשלתית מועטת בתחום הרווחה. שלישית, מערכת הרווחה מאופיינת בשחיתות וקליינטליזם. בונולי (Bonoli, 1997) הוסיף שני מאפיינים נוספים של מדינות הרווחה הים-תיכוניות: רמה נמוכה של הוצאה חברתית יחד עם נטייה להעדפת תמיכות כספיות. גל (Gal, 2010) התייחס ל"משפחה המורחבת" של

המודל הים-תיכוני, הכוללת את ישראל, פורטוגל, מלטה, קפריסין, יוון, איטליה, ספרד וטורקיה. גל הצביע על שלוש נקודות דמיון מרכזיות המחברות בין מדינות אלה: 1. מקום מרכזי שמיוחס לדת והשפעה שלה על מדיניות חברתית. במדינות אלה יש ארגונים חברתיים מבוססי דת בעלי כוח פוליטי רב. זה נובע מחוסר הפרדה בין דת למדינה. 2. המשפחה ממלאת תפקיד מרכזי באספקת רווחה, כך שחלקן של נשים בשוק העבודה נמוך משל גברים. מרכזיות המשפחה מאפשרת למדינה להסיר את אחריותה מתחומי טיפול שונים שנשארים באחריות המשפחה. 3. יחסים קליינטליסטיים-פרטיקולריסטיים באספקת רווחה. יחסים אלה יכולים להתבטא בצורות שונות במדינות השונות: חלוקת תפקידים הנוגעים לרווחה למקורבים (יוון) או הגדרת קריטריונים לקבלת רווחה כך שיתאימו לקבוצות מסוימות באוכלוסייה (ישראל). מאפיינים נוספים: תיעוש מאוחר (חלק מהמדינות מסתמכות ברובן על חקלאות), שוק עבודה "מקוטע" וכלכלה אפורה (כלכלת צללים), מדינות שהיו בעבר תחת שלטון קולוניאלי או תחת משטר לא דמוקרטי, ומדינות חלשות עם סקטור ציבורי לא יעיל. מאפיינים אלה משפיעים על יכולת המימון של מדינת הרווחה. גם דורון (2003) טען כי גם ישראל מתקרבת למודל הרווחה הים-תיכוני. כלומר, מבין המדינות בבסיס הנתונים: יוון, פורטוגל, ספרד, איטליה וישראל יכולות להיות מוגדרות כמדינות רווחה ים-תיכוניות לפי ההגדרה המרחיבה של גל (Gal, 2010). ניתן להניח כי במשטר זה האזרחים מאמינים כי ההטבות מחולקות בצורה לא הוגנת, ולכן הם תומכים פחות במדיניות רווחה. חוקרים טענו כי סוג מדינת הרווחה קשור גם להעדפות הציבור. כלומר, במדינות המתאפיינות במשטר סוציאלי-דמוקרטי תהיה תמיכה רבה יותר במדיניות רווחה אוניברסלית ובצמצום פערי הכנסות, לעומת מדינות המתאפיינות במשטר ליברלי אשר בהן תהיה רמת התמיכה במדיניות רווחה נמוכה יותר (Andreß & Heien, 2001). יחד עם זאת, מחקרים אחרים לא מצאו התאמה בין סוג מדינת הרווחה להעדפות כלפי חלוקה מחדש (Arts & Gelissen, 2001; Lipsmeyer & Nordstrom, 2003; Gelissen, 2000).

2.1.2 מדינות הרווחה בעולם: התרחבות או צמצום

ספרות מחקר ענפה עוסקת בשאלת המגמה הכללית של מדינות הרווחה ברחבי העולם. הטענה הרווחת היא כי לאורך השנים יש התכווצות או נסיגה של מדינות הרווחה (למשל, Starke, 2006). יחד עם זאת, חוקרים אחרים טענו כי למרות הלחצים השונים בכיוון זה, מדינות רבות מראות צמצום מועט של מדיניות הרווחה ולעיתים אף הרחבה של מדיניות זו (Brooks & Manza, 2006). בביקורת על הטענה באשר להתרחבות מדינת הרווחה, טען קורפי (Korpi, 2003) כי העלייה באבטלה באירופה, יחד עם התחזקותן של מפלגות ימין, הן הגורמים המרכזיים לדרישה לצמצום מדיניות הרווחה. לטענתו, אחד המנגנונים המרכזיים במדינות הרווחה במערב אירופה היה תעסוקה מלאה, ולכן גידול באבטלה הוא אחד הגורמים המרכזיים לנסיגת מדינת הרווחה. כמו כן, בספרות המחקר מתקיים דיון באשר לסיבות לצמצום מדינת הרווחה, כאשר הגורם הראשון שנתפס כמשפיע הוא גלובליזציה. פירסון (Pierson, 1995, 1996, 2001), מייסד זרם הקרוי "פוליטיקה חדשה" (New politics), טען כי הגלובליזציה אינה גורם משמעותי לשוק של שירותים (post-industrialism). לטענתו, במהלך השנים נחלש כוחן של מפלגות שמאל ושל קבוצות אינטרס כגון ארגוני עובדים ובמקביל גבר כוחם של עובדי מדינת הרווחה, פנסיונרים

ולקוחות שירותי הבריאות. בהמשך לכך, טען אייברסן (Iversen, 2001) כי ההתרחבות של מדינת הרווחה היא תגובה לחשיפה לסיכונים הכרוכים בחשיפה גלובלית כסוג של פיצוי, וכי מדיניות חברתית מפצה היא תוצר של צמצום הסקטור היצרני ולא בהכרח של כלכלה פתוחה. גישה שלישית המכונה "גישת המשאבים" (Power-resources approach) מייחסת את השינויים במדינת הרווחה למאבקים פוליטיים בין מפלגות פוליטיות לבין קבוצות אינטרס מעמדיות (Esping-Andersen, 1985; Huber & Stephens, 2001; Korpi, 1983, 1989; Myles, 1984). הנחת היסוד במחקרים אלה היא כי דעת הקהל משפיעה על מדיניות, והחוקרים ייחסו את הצמצום או את ההתרחבות של מדינת הרווחה לדרישה מוגברת של הציבור למדיניות רווחה בעקבות גלובליזציה או שינוי מבנה השוק, לכוחם של מפלגות או ארגוני עובדים ולקבוצות אינטרס מעמדיות.

בהמשך לכך, במחקר הנוכחי נבחנה השאלה האם יש פער בין העדפות הציבור לתוצאות מדיניות הרווחה או התאמה בין גורמים אלה. אם אין קשר בין הגורמים או שהקשר הוא חלש, ייתכן שההשפעה המיוחסת לגורמים כגון גלובליזציה או כוחם של ארגוני עובדים היא מוגזמת, ואינה מהווה את המקור העיקרי להתרחבות או לצמצום מדיניות רווחה לאורך השנים.

בהמשך נסקור מחקרים בהתאם לשני השלבים במחקר. כפי שצוין, בשלב הראשון עסקנו בקשר בין העדפות הציבור למדיניות או בפער ביניהן, ובחנו את תוצאות המדיניות בשלושה ממדים: 1. ממד תוצאות הבחירות. 2. ממד הכוונה - רמת ההוצאה החברתית. 3. ממד התוצאה - רמת אי השוויון בפועל; ובשלב השני עסקנו בגורמים המשפיעים על הפערים שהוגדרו בשלב הראשון.

2.2 שלב 1: קשר בין העדפות למדיניות

2.2.1 קשר בין העדפות לתוצאות בחירות

בחלק הראשון של המחקר התמקדנו בתוצאות הבחירות, ובחנו את השאלה האם תוצאות אלה משקפות את העדפות הציבור לגבי חלוקה מחדש, כפי שהן נמדדו בסקרי דעת קהל. על בסיס ספרות המחקר הנחנו כי לכל הפחות בחלק מהמדינות שנבדקו, עמדת הציבור לא תשתקף בתוצאות ההצבעה בבחירות באופן מלא. הנחה זו התבססה על מספר גורמים: הבנה לקויה של מדיניות, או בחירה על פי ממדים של זהות או שיקולים רגשיים (שיקול דתי או שיקול אתני) אשר גורמים להצבעה "אוטומטית" ללא קשר להעדפות; או העדר הדומיננטיות של הממד הכלכלי-חברתי בקבלת ההחלטה בעת ההצבעה בבחירות. בשלב זה של המחקר נציג מחקרים שבחנו את מידת ההתאמה בין ההעדפות לתוצאות הבחירות או את הפערים בין הגורמים.

התרומה התיאורטית העיקרית של המחקר הנוכחי בחלק זה היא בבניית כלי להשוואה בין העדפות לתוצאות בחירות ברמת המדינה. הכלי המוצע מבוסס על השוואת התפלגויות, ולכן הוא מתייחס גם לפיזור ההעדפות ומציג תמונה מדויקת יותר מכלי המבוסס על ממוצעים. בנוסף לכך, עצם ההשוואה בין העדפות להצבעה בבחירות מהווה חידוש תיאורטי. על אף שמחקרים רבים עסקו בסוגיית הפער האפשרי בין העדפות להצבעה, או בפוליטיקת זהויות אשר על פיה אנשים מצביעים יותר על בסיס תחושות השתייכות מאשר על בסיס עמדה ממשית (Ben-Bassat & Dahan, 2012; Coate & Conlin, 2004; Fournier et al., 2003; Krosnick, 1988; Krosnick & Kinder, 1990; Mizrahi et al., 2001; Riker, 1980), מחקרים בודדים בלבד

בדקו בצורה אמפירית את מידת ההתאמה בין העדפות לחלוקה מחדש להצבעה בבחירות. עם זאת, מחקרים אחדים עסקו בנושאים דומים כגון מידת ההתאמה בין העדפות הציבור לעמדות הפוליטיקאים הנבחרים (Miller & Stokes, 1963). המחקר היחיד שבו נבחנה סוגיה דומה לזו שנבדקה במחקר הנוכחי, בדק ברמת הפרט התאמה בין העדפות לחלוקה מחדש להצבעה בהתאם לדיווחים סובייקטיביים של נשאלים בסקר עמדות (Gingrich, 2014). בהמשך נציג פירוט נוסף על פוליטיקת זהויות, אך כאן נסקור מספר מחקרים שעסקו בהעדר התאמה בין העדפות להצבעה. כך למשל, במחקר שנערך בישראל נטען כי מזרחים רבים מצביעים למפלגות ימין בשל שיקולים הקשורים לממד העדתי-אתני, ולא בשל העדפותיהם בממדי הביטחון או הכלכלה (Mizrahi et al., 2001). מחקר נוסף שנערך בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל הראה כי בוחרים נוטים להצביע יותר למועמד המשותף לאותה קבוצה חברתית (Ben-Bassat & Dahan, 2012). באופן ספציפי, מועמד בעל אותו שם משפחה, כלומר משתייך לאותה חמולה, יקבל קולות רבים יותר בקרב החמולה. עוד נמצא במחקר זה כי שיעור ההצבעה בבחירות המקומיות גבוה יותר ברשויות הערביות מאשר ברשויות היהודיות, כלומר חברות המתאפיינות בזהות חברתית חזקה מראות השתתפות גבוהה יותר. יחד עם זאת, טענו בן-בסט ודהן (Ben-Bassat & Dahan, 2012) כי ממצא זה תקף לחברות מסורתיות יותר, ולכן ייתכן שממצאים אלה רלוונטיים פחות למחקר הנוכחי העוסק במדינות המשתייכות ל-OECD. בדומה לכך, במחקר שנערך בקניה נמצא כי לזהות אתנית יש השפעה חזקה על הצבעה בבחירות, אך נמצאו גם גורמים אחרים המשפיעים על ההצבעה בבחירות (Bratton & Kimenyi, 2008). מחקרים אלה הראו כי זהות היא גורם המשפיע על הצבעה, וכי סביר שגורם זה יביא לפער בין העדפות להצבעה.

יתר על כן, במחקר קודם עלתה טענה כי שיטת הבחירות עשויה להשפיע על תוצאות הבחירות. אייברסון וסוסקייס (Iversen & Soskice, 2006) טענו כי שיטת בחירות יחסית מביאה לעלייה של מפלגות מרכז-שמאל, ועל כן במדינות שבהן מתקיימת שיטה זו, יש נטייה חזקה יותר לחלוקה מחדש בהשוואה למדינות שבהן נהוגה שיטת בחירות רובית. בשיטת בחירות רובית יש נטייה להצביע למפלגות מרכז-ימין, ועל כן במדינות אלה נראה נטייה פחותה לחלוקה מחדש. אומנם המחקר הנוכחי עוסק בקשר בין העדפות לתוצאות בחירות ולא בשיטת הבחירות עצמה, אך ממצאיו עשויים להיות רלוונטיים אם תימצא השפעה של שיטת הבחירות על הפער בין העדפות לתוצאות בחירות.

כאמור, מחקרים מעטים יחסית עסקו בהשוואה בין העדפות לתוצאות הבחירות בנושאי חלוקה מחדש, אולם ממצאי מחקרים אלה אינם חד משמעיים. כך למשל במחקרו של קוהן (Kuhn, 2011) אשר בחן את הקשר בין העדפות לחלוקה מחדש לתמיכה במפלגות פוליטיות בשווייץ (המחקר לא בחן הצבעה בפועל, אלא הסתמך על תשובה לסקר לגבי תמיכה במפלגה פוליטית), נמצאה התאמה בין העדפות למדיניות בנושאי חלוקה מחדש. בשווייץ קיימת שיטת בחירה ישירה הכוללת משאלי עם והאזרחים מצביעים גם לגבי החלטות המתקבלות במהלך הקדנציה. שיטת בחירה זו מאפשרת לאזרחים להיות מעורבים יותר בתהליכי מדיניות, ולכן היא עשויה לחזק את הקשר בין העדפות להצבעה. במחקר זה נמצאה התאמה בין עמדות התומכות בחלוקה מחדש לתמיכה במפלגות העוסקות בסוגיה זו. זאת ועוד, במחקר נוסף שבו נבדקו 16 מדינות באירופה, בחנה גינגריץ' (Gingrich, 2014) את הקשר בין אופי מדיניות הרווחה ורמת

הנראות שלה, לבין אופן ההצבעה בבחירות. במחקר זה נמצאה התאמה בין העדפות להצבעה, אך כפי שנפרט בהמשך, ההתאמה שנמצאה לא הייתה חד-משמעית. החוקרת הצביעה על קשר בין רמת הנראות של מדיניות הרווחה לבין רמת המודעות של האזרחים לנושא החלוקה מחדש ולפיכך לאופן הצבעתם, וטענה כי במדינות שבהן רמת הנראות של מדיניות הרווחה נמוכה יותר, הקשר בין עמדת הציבור להצבעה חלש יותר מכיוון שבעת ההצבעה בבחירות, החשיבות המיוחסת לנושאים הכלכליים פחותה. מדינות שבהן רמת הנראות נמוכה, מאופיינות בהקלות מס משמעותיות יותר, אך בהוצאה פחותה על רווחה. לעומת זאת, במדינות המתאפיינות במדיניות רווחה נרחבת יותר וברמת נראות גבוהה של מדיניות זו, כמו גם במס ישיר גבוה יותר, המדינה מספקת לאזרחים תמונה ברורה של פעולותיה בתחום, ולכן קל יותר לאזרחים לחבר בין תפיסה ערכית בנושאי חלוקה מחדש לבחירות פוליטיות. דוגמה להבחנה זו ניתן לראות בהשוואה שערכה גינגריץ' (Gingrich, 2014) בין שוודיה לארצות הברית. בשוודיה רמת המיסוי הישיר גבוהה ויש בה הקלות מס מועטות, ולכן רמת הנראות של מדיניות הרווחה גבוהה יותר. לעומת זאת, בארצות הברית מדיניות הרווחה נדיבה פחות, אך יש בה שיעור גבוה של הקלות מס. הקלת מס היא מדיניות אשר רמת הנראות שלה נמוכה יותר, ולכן אזרחים המקבלים הטבות מס לא בהכרח חשים כי הם מקבלים הטבות מהמדינה. בדומה למחקר הנוכחי, מחקר זה התבסס על סקאלת ימין-שמאל שהציגו בנואה ולאבר (Benoit & Laver, 2006), ועל שאלה מתוך הסקר החברתי האירופי (European Social Survey-ESS) לגבי העדפות לחלוקה מחדש. במחקרה של גינגריץ' (Gingrich, 2014) נערכו רגרסיות הבוחנות את השפעת רמת הנראות על הפער בין העדפות להצבעה בבחירות (בקרב הפרטים), ונמצא כי נראות משפיעה על קשר בין העדפות להצבעה בבחירות, וכי במדינות שבהן ננקטת מדיניות חלוקה מחדש עם נראות גבוהה, הבוחרים מייחסים חשיבות גבוהה יותר להעדפותיהם לגבי חלוקה מחדש בעת הצבעה בבחירות, לעומת מדינות שבהן רמת הנראות של מדיניות החלוקה מחדש נמוכה. יש לציין כי ממצא זה נשאר עקבי גם כאשר שלטה החוקרת על המשתנה גודל המדינה. כפי שצוין, ממצאי מחקר זה פחות חד-משמעיים מממצאי מחקרו של קוהן (Kuhn, 2011). כלומר, במחקרה של גינגריץ' (Gingrich, 2014) נמצא קשר בין העדפות להצבעה, אך קשר זה מותנה ברמת הנראות של מדיניות הרווחה, והחוקרת טענה כי הסבר אפשרי לקיום פער או חוסר התאמה בין העדפות להצבעה קשור לכך שפער זה נוטה להתקיים יותר כאשר רמת הנראות של מדיניות הרווחה נמוכה יותר.

טענה שונה במעט הוצגה על-ידי קומלין (Kumlin, 2014) אשר בחן דומיננטיות של נושאים העומדים על הפרק במערכת בחירות. ממצאי מחקר זה הראו כי נדיבות בתחום דמי האבטלה מאבדת מהלגיטימציה שלה בתקופות שבהן בעיית האבטלה הופכת להיות סוגיה מרכזית בשיח ותשומת לב תקשורתית רבה מופנית אליה. ממצא זה תואם את גישת "נראות העלות" (Visible costs hypothesis), אשר על פיה ככל שסוגיה חברתית זוכה לסיקור תקשורתי רב יותר, הלגיטימציה שלה היא זוכה או של הטיפול בה נחלשת. במילים אחרות, ממחקר זה עולה כי רמת הנראות של מדיניות מסוימת או סיקור נרחב שלה, הם אלה העשויים לפגוע בלגיטימיות שלה ולכן בתמיכה בה. טענה זו מנוגדת לגישת "נראות האינטרסים" (Visible interests hypothesis) כפי שטענה גינגריץ' (Gingrich, 2014) אשר על פיה ככל שרמת הנראות של סוגיה מסוימת גבוהה יותר, הלגיטימציה שסוגיה זו זוכה לה תהיה אף היא גבוהה יותר.

לסיכום, מחקרים קודמים הראו אומנם קשר בין העדפות להצבעה בבחירות (בשווייץ), אך קשר זה עשוי להיות מותנה ברמת הנראות של המדיניות שבה דנים. ממצאים אלה תואמים במידה מסוימת ממצאי מחקרים מתחום הפוליטיקה הרב-ממדית שהראו כי ככל שהסוגיה דומיננטית יותר, סביר יותר כי השפעתה על ההצבעה בבחירות תהיה גבוהה יותר (Fournier et al., 2003; Riker, 1980). יחד עם זאת, הממצאים לגבי רמת הנראות אינם חד-משמעיים, וייתכן שרמת הנראות של נושא מסוים מתחום הרווחה היא זו אשר תפגע בלגיטימציה שלו. מחקרים קודמים הצביעו על תופעה של חוסר התאמה בין העדפות להצבעה בבחירות, אך מחקרים בודדים בלבד בדקו בצורה אמפירית את מידת ההתאמה בין העדפות לבין ההצבעה בבחירות. מבין שני המחקרים שצוינו אשר בחנו סוגיה זו, בחן קוהן (Kuhn, 2011) את הקשר רק בשווייץ, וגינגריץ (Gingrich, 2014) אשר בחנה את הקשר במספר מדינות, לא בדקה קשר זה ברמת המדינה והקשר בין עמדה לבין הצהרה לגבי המפלגה שלה הצביעו משתתפי המחקר (מתוך סקר ה-ESS), נבחן ברמה האינדיבידואלית.

לעומת מחקרים אלה, במחקר הנוכחי נבדקה התפלגות ההעדפות לעומת התפלגות ההצבעות ברמת המדינה. כמו כן, בניגוד למחקרה של גינגריץ (Gingrich, 2014), במחקר הנוכחי התבססנו על תוצאות הבחירות בפועל, ובחנו את דפוס ההצבעה ואת התפלגות ההצבעה בכל מדינה בנפרד, לעומת בחינת הדפוס הכללי במדינות ה-OECD. בחינה זו עשויה לתת תמונת מצב מדויקת יותר, ובעיקר להבחין בין מדינות שבהן יש התאמה יחסית בין העדפות לחלוקה מחדש לבין הצבעה בבחירות, לבין מדינות שבהן יש פער גדול בין הגורמים. זאת ועוד, קוהן (Kuhn, 2011) וגינגריץ (Gingrich, 2014) בחנו סוגיה זו באמצעות רגרסיה ליניארית, לעומת המחקר הנוכחי שבו נבחנו הפערים באמצעות השוואת התפלגויות ההעדפות וההצבעות בפועל. השימוש בהשוואת התפלגויות נפרדת עבור כל מדינה, אפשר לנו להשתמש בתוצאות המדד ברגרסיה ליניארית בשלב השני של המחקר.

מטרת חלק זה של המחקר הייתה להצביע על תמונת המצב במדינות המשתייכות ל-OECD ולהגדיר את רמת הפער בכל אחת מהמדינות שנבדקו. לאור סקירה הספרות, נראה כי בחלק מהמדינות יימצאו פערים משמעותיים בין הגורמים ובחלק מהמדינות תהיה ביניהם התאמה יחסית. בהמשך נבחנו הסיבות לפערים.

תוצאות הבחירות במחקר הנוכחי מייצגות למעשה מדיניות. החשיבות בבחינת תוצאות הבחירות בנוסף לתוצאות מדיניות, כפי שהן משתקפות במדדי שוויון כלכלי, מתבטאת בבחינה של שאלות נוספות: האם הציבור מבטא את העדפותיו בבחירות? כלומר, האם הציבור דורש את המדיניות שבה הוא מאמין? והאם הממשלה מספקת לציבור את דרישותיו? שאלה שנבחנה בהמשך.

2.2.2 קשר בין העדפות לכוונות לגבי מדיניות ולתוצאות מדיניות

בחלק זה של המחקר נבחן הפער בין העדפות הציבור לגבי חלוקה מחדש לבין המדיניות בפועל בשני ממדים:

1. ממד הכוונה - כלומר, האם רמת ההוצאה הציבורית-חברתית במדינה תואמת את רמת התמיכה של הציבור בחלוקה מחדש? האם במדינות שבהן יש רמה גבוהה של תמיכה בחלוקה מחדש, נראה גם רמת גבוהה של הוצאה חברתית ולהיפך.

2. ממד התוצאה - כלומר, האם רמת אי השוויון בהכנסות המדינה תואמת את רמת התמיכה של הציבור בחלוקה מחדש? בחלק זה נבחן יישום המדיניות, כלומר האם במדינות שבהן יש דרישה גבוהה למדיניות חלוקה מחדש, המדינה אכן מצליחה לצמצם את רמת אי השוויון.

בדמוקרטיה נצפה לכך שלא רק החלטות לגבי מדיניות יהיו עקביות עם העדפות הציבור, אלא גם תוצאות המדיניות. ככל שיש התאמה רבה יותר בין שלושת המרכיבים: העדפות הציבור, החלטות לגבי מדיניות ותוצאות מדיניות, הדמוקרטיה הייצוגית חזקה יותר, בעוד פערים בין גורמים אלה עלולים להעיד על גירעון דמוקרטי.

על אף שיש כאן עיסוק בשני ממדים שונים, שיטת המדידה עבור שניהם זהה וכן הרקע הספרותי הרלוונטי. לכן ההתייחסות לשני ממדים אלה היא באותו חלק של המחקר. בדומה לחלק הקודם, כאן נציג מחקרים שעסקו בהתאמה בין העדפות למדיניות, ואת פירוט ההסברים להתאמה או להעדר ההתאמה בין הגורמים נציג בשלב השני.

בחלק זה של המחקר שילבנו תיאוריות מתחומי ידע שונים העוסקים ביחסים בין הציבור והממשלה. על פי גישת הגירעון הדמוקרטי, חוסר האמון של הציבור בממשלה והתפקוד הלקוי של הממשלה והמוסדות הדמוקרטיים מביאים לירידה במעורבות האזרחים בפוליטיקה (Crombez, 2003; Dalton, 2004; Follesdal & Hix, 2006; Lax & Phillips, 2012; Majone, 1998; Moravcsik, 2004; Norris, 2011). על פי גישת הייצוג דינמי ומודל התרמוסטט, הממשלה והציבור פועלים כתרמוסטט אלה לאלה, כלומר הציבור דורש מדיניות מסוימת, הממשלה מגיבה לדרישה זו, ולהיפך (Adams, Haupt, & Stoll, 2009; Baumgartner et al., 1995; Page & Shapiro, 1983; Soroka & Wlezien, 2010; Wlezien, 2009). גוף ידע נוסף (להלן "גישת האליטות") מצביע על כך שהממשלה מגיבה בעיקר להעדפות האליטות ופחות להעדפות הציבור הרחב (Bevan & Jennings, 2014; Domhoff, 1998; Gilens, 2005; Gilens, 2014; Page, 2014).

בנוסף לכך, מחקרים שונים עסקו בהעדפות הציבור לחלוקה מחדש ובגורמים המשפיעים על העדפות אלה (Alesina & Giuliano, 2009; Alesina & Glaeser, 2004; Alesina & Schuendeln, 2005; Andreß & Heien, 2001; Doherty et al., 2006; Durante & Putterman, 2009; Luttmer, 2001; Rehm et al., 2012; Guiso et al., 2006; Svallfors, 1997). אחת הטענות העולות מספרות המחקר היא כי אין הבדל מהותי בהעדפות כלפי חלוקה מחדש בין האמריקנים והאירופים, וכי ההבדל בהעדפות נובע ממבנה הפוליטיקה האמריקנית ומרמת האמון הנמוכה של הציבור האמריקני בממשל (Kelley & Evans, 1993; Kerr, 1983; Kluegel et al., 1995; Wilensky, 2002). המחקר הנוכחי מתייחס לרוח טענה זו, ובניגוד לרוב המחקרים בתחום שעסקו בשאלה איך מעוצבות העדפות לגבי חלוקה מחדש ומה משפיע עליהן, המחקר הנוכחי עוסק בשאלה האם העדפות אלה משפיעות על המדיניות. לפיכך, אם ימצא שהעדפות הציבור אינן משפיעות על מדיניות, ייתכן שיש להתמקד פחות בגורמים המשפיעים על

ההעדפות עצמן, ולבחון את הגורמים המשפיעים על יישום ההעדפות, כלומר להתמקד פחות בציבור ויותר בממשלה, או בקשר בין הציבור לממשלה.

מבחינה תיאורטית המחקר הנוכחי תורם לספרות המחקר במספר אספקטים עיקריים: **ראשית**, התיאוריות הקיימות באשר ליחסים בין פוליטיקאים לציבור, מבוססות על הטענה כי שיווי משקל מושג בתהליך של הזנה הדדית האמור להיות טבוע בקשרי הגומלין בין פוליטיקאים לבין הציבור, בעיקר במדינות דמוקרטיות. תיאוריות אלה עוסקות בעיקר ברמת המאקרו ובגורמים מבניים, ומתייחסות פחות לרמת המיקרו ולגורמים אינדיבידואליים. כתוצאה מכך, תיאוריות אלה מתעלמות מגורמים אשר עשויים ליצור פערים בין העדפות הציבור למדיניות חברתית. למשל, פוליטיקאים יכולים להיות קשובים בעיקר לאיתותים של קבוצות אינטרס אשר אינן מייצגות את העדפות הציבור הרחב. לעומת זאת, המחקר הנוכחי מציע מסגרת תיאורטית המשלבת גורמים מסבירים כגון אפקטיביות ממשלתית. **שנית**, התיאוריות העוסקות בשיווי משקל בין הציבור לבין הפוליטיקאים צופות למעשה את אותה התוצאה בכל מקום, ובכך מתעלמות מהבדלים בין מדינות אשר יכולים להשפיע על המנגנון. לעומת זאת, המחקר הנוכחי מבוסס על ההנחה כי התוצאה לא תהיה בהכרח שיווי משקל. **שלישית**, תיאוריות אלה עוסקות במצב שבו נוצר שיווי משקל, אך אינן מציגות הסבר תיאורטי מדוע הוא נוצר. כך למשל, התיאוריות הקיימות אינן משלבות גורמים כגון הון חברתי או תרבות פוליטית, משתנים אשר צפויים להשפיע על הקשר בין העדפות למדיניות ונבחנו במחקר הנוכחי. **רביעית**, בניית הקשרים בין העדפות הציבור למדיניות במודלים הקיימים, קיימות בעיות מתודולוגיות כגון בעיית אנדוגניות (Breznau, 2017; Wlezien, 2017). המחקר הנוכחי מתמודד עם בעיות אלה באמצעות דרך בחינה שונה שהצענו, כפי שנפרט בהמשך. כלי המדידה המוצע יכול לשמש גם למדידה והערכה של מידת ההתאמה בין העדפות למדיניות בתחומי מדיניות אחרים. **חמישית**, ספרות המחקר בסוגיית החלוקה מחדש עוסקת בעיקר בעיצוב העדפות הציבור בסוגיה זו ובגורמים המשפיעים עליהן. מתוך כך, תרומתו של המחקר הנוכחי, אם אכן ימצא חוסר התאמה בין העדפות למדיניות, מתבטאת בכך שהוא מפנה את תשומת הלב לא להעדפות הציבור, אלא ליישום של העדפות אלה על ידי הממשלה. במילים אחרות, כדי לבחון את הסוגיה, יש להרחיב את היריעה ובונוסף לגורמים המשפיעים על העדפות הציבור, יש לבחון בעיקר מה משפיע על דרישה או על אי דרישה של הציבור ליישום העדפות אלה, ולבדוק אם העדפות הציבור אינן מיושמות, האם הציבור פועל על מנת שהעדפותיו ייושמו.

תרומתו האמפירית של המחקר הנוכחי מתבטאת בשני היבטים עיקריים: ראשית, בעוד מחקרים קודמים התמקדו בעיקר בממד מדיניות אחד, לצורך המחקר פיתחנו שיטה למדידת הפער בין העדפות הציבור, להחלטות לגבי מדיניות ולתוצאות מדיניות. שיטה זו המתמקדת בממדים שונים ובכלי מדידה שונים, מאפשרת להרחיב את היריעה ולהוסיף לגוף הידע הקיים. שנית, במחקר הנוכחי השתמשנו בבסיס נתונים רחב הכולל 24 מדינות לאורך 15 שנים, ובתוכן מדינות אשר לא נכללו במחקרים קודמים, ומתוך כך הממצאים עשויים לספק תמונת מצב רחבה יותר.

בהמשך יפורטו מחקרים המייצגים כל אחת משלוש הגישות המרכיבות את הטענה המרכזית בחלק זה, ולאחר מכן יוצגו מחקרים שבחנו התאמה בין העדפות הציבור למדיניות.

2.2.2.1 הגירעון הדמוקרטי - אדישות ציבורית ופער בין הציבור למדיניות

העדפות הציבור תופסות תפקיד מרכזי במערכת הדמוקרטית מכיוון שהמדיניות הציבורית אמורה לשקף את עמדותיו והעדפותיו של רוב הציבור. גישת הגירעון הדמוקרטי (Dalton, 2004; Follesdal & Hix, 2006; Lax & Phillips, 2012) מבוססת על ההנחה כי כאשר מוסדות דמוקרטיים (באופן ספציפי ממשלות) אינם ממלאים בפועל את ייעודם הדמוקרטי, ניתן לראות בקרב הציבור חוסר שביעות רצון, שיעורי הצבעה נמוכים בבחירות, העדר מעורבות אזרחית וירידה בהון החברתי, יחד עם הטענה כי אנשים שונאים פוליטיקה.

דלטון (Dalton, 2004) טען כי המדינות המפותחות הדמוקרטיות נותרות נאמנות לרעיון הדמוקרטי למרות ירידה ברמת האמון של הציבור בפוליטיקאים, ריחוק מתמשך של הציבור מהמפלגות הפוליטיות וספקות באשר למגזר הציבורי ולמוסדותיו. הפער בין השאיפות לשביעות הרצון של הציבור מתבטא במושג גירעון דמוקרטי. המושג גירעון דמוקרטי עלה לראשונה בוויכוח באשר ללגיטימיות של האיחוד האירופי (EU) שלגביו נטען כי הוא גוף מרוחק מדי מהבוחרים, וכי הוא פגע בכוחם של הפרלמנטים במדינות אירופה וגרם לעלייה בכוחם של המוסדות הברוקרטיים. בנוסף לכך, העדר אלמנט אירופי בבחירות – משמעו כי העדפות האזרחים באירופה באשר לנושאים הנוגעים למדיניות האיחוד האירופי, אינן באות לידי ביטוי ולמעשה נוצר ריחוק בין האזרחים לממשל המרכזי (Follesdal & Hix, 2006). בהמשך לגישה זו, הראו לקס ופיליפס (Lax & Phillips, 2012) כי על אף שהמדיניות בארצות הברית מגיבה לדרישות ספציפיות של הציבור, מדיניות זו עקבית עם עמדת הרוב רק בכחצית מהמקרים. החוקרים טענו כי "בממוצע הממשלות אינן אפקטיביות יותר בתרגום העדפות הציבור מהטלת מטבע" (Lax & Phillips, 2012, p. 149), והראו כי ממצא זה נכון הן באשר לנושאים שלגביהם יש הסכמה ציבורית רחבה והן באשר לנושאים בעלי נראות גבוהה, והוא מעלה שאלה באשר ליעילות התפקוד הדמוקרטי של ממשלות ואף מביא לייאוש ולאדישות בקרב הציבור.

חוקרים אחרים סברו כי הטענה של הגירעון הדמוקרטי הינה מרחיקת לכת. כך למשל הראתה נוריס (Norris, 2011) כי רמת האמון בפוליטיקה ובמוסדות פוליטיים לא פחתה במשך השנים, ובכך ערערה על הרעיון של הגירעון הדמוקרטי. כמו כן, החוקרת טענה כי ייתכן שחוסר שביעות רצון מהממשלה פוגע בהשתתפות דמוקרטית קונבנציונלית, אך עשוי לעודד השתתפות לא קונבנציונלית. בתשובה לטענות על גירעון דמוקרטי באיחוד האירופי, טען מאג'ון (Majone, 1998) כי מכיוון שהאיחוד האירופי מתפקד בעיקר כרגולטור שתפקידו לצמצם כשלי שוק, הוא אינו צריך להיות דמוקרטי באופיו, אלא לשמור על יעילות פארטו (Pareto), ולכן באיחוד האירופי לא קיים גירעון דמוקרטי. זאת ועוד, קרומבז (Crombez, 2003) טען כי האיחוד האירופי הצליח לשמר את מוסדותיו ואת הליך החקיקה שלו על אף שאלה נתפסים כלא דמוקרטיים, דווקא בגלל שתוצאות המדיניות שלו תואמות לרוב את העדפות הציבור. בהמשך לכך הצביע מוראבסיק (Moravesik, 2004) על פער קטן בין העדפות הממשלות הנבחרות (במדינות החברות באיחוד האירופי) לבין תוצאות המדיניות הסופיות של האיחוד, וטען כי כיוון שהאיחוד האירופי אינו דמוקרטי, הוא מייצג בצורה מדויקת את העדפות הציבור.

לסיכום, חוקרים הראו כי ירידה באמינות ובתפקוד הממשלות והמוסדות הדמוקרטיים מובילה למעורבות נמוכה של אזרחים בפוליטיקה. אם יש אמת בטענת הגירעון הדמוקרטי, טענה

זו יכולה להסביר את הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש, וייתכן שפער זה קיים גם בנושאים אחרים. כלומר, על פי טענת הגירעון הדמוקרטי קיים ריחוק בין הציבור לממשלות באופן כללי. יחד עם זאת, חוקרים אחרים טענו כי אין גירעון דמוקרטי וכי המוסדות הדמוקרטיים בארצות הברית ובאירופה מתפקדים בצורה טובה. במחקר הנוכחי ננסה לתרום לדיון על-ידי הערכת הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש, ואם אכן יימצא פער בין הגורמים, ייתכן שהוא מעיד על גירעון דמוקרטי.

2.2.2.2 מודל התרמוסטט ומודל ההחזר החיובי - התאמה בין דרישות הציבור למדיניות

בניגוד לגישת הגירעון הדמוקרטי, מחקרים רבים בחנו את מידת ההתאמה בין העדפות הציבור לפעולות הפוליטיקאים. שתי גישות תיאורטיות מרכזיות עוסקות במצב של שיווי משקל והתאמה בין העדפות הציבור למדיניות: מודל ההחזר החיובי (Pierson, 1998, Positive returns model) ומודל התרמוסטט (Wlezien, 2017; Wlezien; & Soroka, 2012; Thermostat model).

על פי מודל ההחזר החיובי, אספקה מוצלחת של שירותים חברתיים מביאה לדרישה מוגברת של שירותים אלה. פוליטיקאים מגיבים לדרישה זו והתוצאה היא התרחבות של מדיניות הרווחה (Pierson, 1998, 2000). בהמשך לכך טען ברזנאו (Breznau, 2017) כי אותו מנגנון יכול לעבוד גם בכיוון ההפוך. כלומר, בעקבות צמצום מדיניות הרווחה, הציבור תומך יותר בהפרטות. מקור גישה זו הוא במוסדיות ההיסטורית אשר על פיה מוסדות פוליטיים וכלכליים מייצרים תמריצים ליצירת שינוי, בעיקר תמריצים שליליים, וכך נוצרת דינמיקה שבה עמדות ומדיניות מחזקות אלה את אלה (North, 1990; Pierson, 1993). באמצעות תהליכים אלה, המוסדות הופכים לנורמות ולכן הם משפיעים על העדפות הציבור למדיניות חברתית (Hall & Taylor, 1999; Meyer & Rowan, 1977; Thelen, 1999). העדפות אלה מעודדות התרחבות של מדיניות רווחה באמצעות תהליך של פידבק הדדי, אולם מאחר שהפידבק אינו מיידי, ייתכנו תקופות של שיווי משקל יציב (Ebbinghaus, 2005).

מחקרים שהתבססו על מודל התרמוסטט, המכונה גם ייצוג דינמי (Dynamic representation) או קביעת סדר יום (Agenda setting), דנו בשאלות האם הממשלה מתאימה עצמה לדרישות הציבור והאם הציבור מתאים את העדפותיו כאשר יש שינוי מדיניות. וולזין (Wlezien, 1995) פיתח את מודל התרמוסטט כמודל נורמטיבי על בסיס מחקרים מוקדמים (Deutsch & Deutsch, 1963; Easton, 1965), וטען כי הציבור פועל כתרמוסטט עבור הפוליטיקאים. על פי המודל, אם יש פער בין העדפות הציבור למדיניות, הציבור שולח איתות והפוליטיקאים מגיבים לאיתות בשינוי מדיניות, וככל שהמדיניות מתקרבת למצב הרצוי, האיתות נחלש ומושג שיווי משקל בין הציבור לפוליטיקאים (Wlezien, 1995). אומנם מודל ההחזר החיובי ומודל התרמוסטט הן גישות תיאורטיות שונות, אך הרעיון בבסיסן דומה וכן התוצאה. כלומר, שתי הגישות עוסקות במערכת יחסי גומלין בין הציבור לפוליטיקאים אשר מגיעה בסופו של דבר לשיווי משקל, כאשר לשני הצדדים אין אינטרס לשנות את האסטרטגיה שלהם. במבחן התוצאה, שתי הגישות מנבאות התאמה בין עמדת הציבור למדיניות.

מחקרים שונים מצאו כי מודל התרמוסטט מתקיים בחלק מהמדינות. כך למשל במחקר שנערך בארצות הברית נמצא כי הציבור מגיב לשינויי מדיניות ומשנה העדפות בתחום הביטחון (Wlezien, 1995). יחד עם זאת, הפוליטיקאים לא בהכרח מגיבים לשינויי ההעדפות של הציבור, ולכן ניתן לראות מעגליות מסוימת בהעדפות לאורך זמן. אריקסון, מק'קיואן וסטמסון (Erikson, MacKuen, & Stimson, 2002) אשר בחנו התאמה בין העדפות הציבור למדיניות בארצות הברית, התבססו לשם כך על מספר סקרים ומדדי מדיניות שונים (כולל החלטות בית משפט). במחקר זה נמצאה תגובתיות של הממשלה לשינוי במצב הרוח הציבורי, והחוקרים הסיקו כי ככל שהציבור מפגין עמדה ליברלית יותר, גם קבלת ההחלטות הופכת להיות ליברלית יותר, וכי יש התאמה מלאה בין שינויים בהעדפות הציבור לשינויי מדיניות. בדומה לכך, גם היל והינטון-אנדרסון (Hill & Hinton-Anderson, 1995) מצאו כי עמדות הציבור הרחב ועמדות האליטות משפיעות על יישום מדיניות בארצות הברית. זאת ועוד, באומגארטר ואחרים (Baumgartner et al., 2009) אשר בדקו האם הבדלים מוסדיים בין מדינות משפיעים על רמת התגובתיות של פוליטיקאים לדרישות הציבור, שיערו כי פער בין רצון הציבור לתוצאות ייווצר בכל מקרה, וכי פער זה יהיה גדול יותר בארצות הברית מאשר במדינות המתאפיינות בממשל פרלמנטרי (בלגיה ודנמרק). עם זאת, במחקר זה נמצא כי למרות ההבדלים המוסדיים, התוצאות בין המדינות היו דומות, וכך נראה כי סוג המשטר או שיטת הבחירות אינם משפיעים על תגובתיות הממשלה לציבור. לעומת זאת, במחקרם של סורוקה ו-וולזיין (Soroka & Wlezien, 2010) נמצא כי התגובתיות בשיטה הנשיאותית (ארצות הברית) גבוהה יותר בהשוואה לשיטות הפרלמנטריות, וכי מודל התרמוסטט תקף בכל אחת משלוש המדינות (ארצות הברית, קנדה ובריטניה), אך יש הבדלים באופן התגובתיות אשר ניתן להסביר אותם בהבדל בשיטת הממשל. מאוחר יותר ערכו וולזין וסורוקה (Wlezien & Soroka, 2012) מחקר השוואתי שבו נבדקו 17 מדינות ונערכה השוואה של העדפות הציבור מתוך סקרים (International Social Survey Program-ISSP) ומדדי הוצאה ממשלתית מנתוני ה-OECD. במחקר זה מצאו החוקרים תמיכה למודל התרמוסטט, אך טענו גם כי מוסדות הם גורם מתווך בקשר בין העדפות למדיניות. זאת ועוד, ברזנאו (Breznau, 2017) אשר השווה בין מודל ההחזר החיובי למודל התרמוסטט, מצא קשר חיובי בין העדפות למדיניות וטען כי קשר זה מהווה תמיכה למודל ההחזר החיובי, אך אינו פוסל את מודל התרמוסטט. חשוב לציין כי מחקרים אלה השתמשו ברמת ההוצאה החברתית כמדד למדיניות, ובחנו התאמה בין שינוי בעמדות בשנה מסוימת לעומת שנה קודמת לבין שינוי בהוצאה החברתית לעומת שנה קודמת.

ממצא רלוונטי נוסף בספרות המחקר העוסקת בייצוג הדינמי מצביע על כך שהתגובתיות של הממשלה להעדפות הציבור גבוהה יותר ככל שרמת הנראות של הנושא גבוהה יותר, או שהעיסוק התקשורתי בו רב יותר. פייגי ושפירו (Page & Shapiro, 1983) מצאו חפיפה בין דעת הקהל למדיניות בשנים 1935 - 1979 בארצות הברית, והצביעו על התאמה גדולה יותר בעניינים חברתיים (כגון הפלות, זכויות אזרחיות) מאשר בנושאי רווחה. עוד טענו החוקרים כי המדיניות תואמת את ההעדפות בעיקר בנושאים בעלי נראות גבוהה. בהמשך לכך, מצאו ג'ונס, באומגארטר וטאלברט (Jones, Baumgartner, & Talbert, 1993) כי בכל פעם שהתקשורת האמריקנית מגלה עניין רב בנושא כלשהו, התגובתיות של הממשלה לדרישות הציבור באותו נושא גבוהה יותר. זאת

ועוד, מונרו (Monroe, 1998) מצא התאמה גבוהה בין העדפות למדיניות, אם כי לא בכל התחומים, למשל מדיניות חוץ שבה ההתאמה נמוכה. כלומר, מחקרים שונים הראו כי באופן כללי הממשלות מגיבות לדרישות הציבור, אך רמת התגובתיות תלויה גם בסוגיה העומדת על הפרק, וכך בנושאים הנתפסים כחשובים יותר או אלה הזוכים לסיקור תקשורתי רב יותר, התגובתיות לדרישות הציבור גבוהה יותר. ממצאים אלה רלוונטיים במיוחד במקרה של המחקר הנוכחי העוסק במדיניות חלוקה מחדש - סוגיה אשר במדינות רבות אינה זוכה לעיסוק מרכזי בשיח הציבורי.

עם זאת, וולזין (Wlezien, 2017) אשר סקר מחקרים שהתבססו על גישת הייצוג הדינמי, טען כי יש מקום לפיתוח תיאורטי בתחום ולהצגת דרכי מדידה חדשות. החוקר הצביע על מספר בעיות מתודולוגיות בגוף המחקר הקיים, ואחת מטענותיו המרכזיות הייתה כי השימוש ברגרסיות מאפשר אומנם להצביע על מגמות, אך רגרסיות אינן מראות את היחס המדויק בין העדפות למדיניות. כך למשל, רוב המחקרים בדקו האם כיוון המדיניות תואם את ההעדפות, אך לא נבדקה כמות המדיניות הנדרשת. במילים אחרות, ייתכן שהציבור דורש השקעה רבה יותר בסוגיה מסוימת והממשלה אכן משקיעה יותר, אולם מחקרים לא בחנו את השאלה האם זוהי כמות ההשקעה הרצויה. עוד טען וולזין (Wlezien, 2017) כי ההתאמה שנמצאה בספרות המחקר בין העדפות למדיניות אינה בהכרח אוניברסלית, וכי רמת ההתאמה יכולה להשתנות לגבי נושאים שונים ובין מדינות בהתאם לרמת התפקוד של המוסדות, למשל כאשר מוסדות מתפקדים טוב יותר, ההתאמה גבוהה יותר. במחקר הנוכחי נערכה מדידת היחס בין העדפות למדיניות בשיטה שאינה רגרסיה ליניארית, ונבחן מספר גדול של מדינות. שיטת המדידה השונה והרחבת בסיס הנתונים עשויים להצביע על הבדלים בין מדינות או על קשרים שונים במדינות שונות.

ברזנאו (Breznau, 2017) טען כי הן מודל התרמוסטט והן מודל ההחזר החיובי מציגים מערכת החייבת להגיע לשיווי משקל מכיוון שללא שיווי משקל המערכת למעשה אינה מתקיימת, וכל אינטראקציה בין העדפות למדיניות מתעצבת באופן ספציפי לאותו אירוע. אבחנה זו מציגה את האופי הדטרמיניסטי של גישות אלה אשר אינן מתייחסות למשתנים שונים היכולים להסביר שונות בין מדינות באינטראקציה בין העדפות למדיניות. לעומת זאת, במחקר הנוכחי קיימת אפשרות שנקבל תוצאות שונות למדיניות שונות - ממצא העשוי לערער על ההנחה שעליה מבוססים מודל התרמוסטט ומודל ההחזר החיובי כי יש להגיע לשיווי משקל. במצב זה ניתן לטעון כי היסודות של גישות אלה המבוססות על הטענה כי יש להגיע לשיווי המשקל רעועים, ומתוך כך יש מקום לגישה יסודית שונה שעל פיה הדינמיקה של ההזנה ההדדית תלויה במשתנים ובמאפיינים של המדינה, ולכן לא תמיד ניתן להגיע לשיווי משקל של התאמה. לפיכך, גם אם ימצא במחקר הנוכחי שיווי משקל בין הגורמים בכל המדינות, ממצא שיהווה תמיכה למודל התרמוסטט ולמודל ההחזר החיובי, יהיה צורך להסביר את הגורמים לממצא זה אשר עשויים להיות שונים בין המדינות.

לסיכום, מרבית המחקרים הצביעו על הזנה הדדית בין הציבור לפוליטיקאים ועל הצורך להגיע לשיווי משקל, כלומר הציבור והממשלה מגיבים אלה לאלה והממשלה פועלת בהתאם להעדפות הציבור. בנוסף לכך, בחלק מהמחקרים נמצא כי שיטת הממשל משפיעה על רמת התגובתיות, ובמחקרים אחרים נמצא כי רמת התגובתיות מושפעת מרמת הנראות של הנושא או מרמת העיסוק התקשורתי בו. יחד עם זאת, רוב המחקרים נערכו בארצות הברית, בקנדה ובחלק

ממדינות אירופה, ומתוך כך טווח המדינות שבהן נבחנו המודלים הקיימים הוא מצומצם. לפיכך, המחקר הנוכחי ינסה לתרום לדיון באמצעות בחינת הסוגיה בשיטה שונה ושימוש בבסיס נתונים שונה הכולל מדינות נוספות, אשר ייתכן שבהן לא מתקיימת התאמה בין הגורמים.

2.2.2.3 תגובתיות של הממשלה לקבוצות מסוימות בציבור

ניתן לראות כי רוב המחקרים שנערכו עד כה, תמכו בטענה כי הממשלה מגיבה לדרישות הציבור. מוסדות דמוקרטיים מקשרים בין העדפות למדיניות, בעיקר בנושאים חשובים במיוחד או פשוטים יחסית, אולם רוב הסוגיות העומדות על הפרק אינן כאלה, ומספרות המחקר עולה טענה כי מורכבות הפוליטיקה המודרנית הופכת את התגובתיות של הממשלות לבעייתית. פער בין העדפות הציבור הרחב למדיניות הננקטת בפועל, תואם במידה רבה את טענתם של חוקרים שעסקו בניתוח חברה ופוליטיקה (Brooks & Bartels, 2005; Bevan & Jennings, 2014; Manza, 2006; Gilens, 2005, 2009, 2011; Jacobs & Page, 2005; Manza & Cook, 2002; Meltzer & Richard, 1981), כי האליטות מעצבות את השיח הפוליטי-כלכלי ומשפיעות במידה רבה על העדפות הציבור, ולפיכך גם קובעות את המדיניות הננקטת בפועל. בשני העשורים האחרונים ניכרים עקרונות גישה האליטות בתפיסה המכונה "דמוקרטיה לא-שוויונית" (Unequal Democracy) שעל פיה מידת ההשפעה של העניים על קבלת החלטות ממשלה ומדיניות ציבורית פחותה בהשוואה לזו של העשירים, ולכן המדיניות אינה משקפת את עמדת הקהל הרחב, אלא את עמדתן של האליטות וכך נוצרת בפועל דמוקרטיה לא שוויונית (Bartels, 2008). גם חוקרים נוספים טענו כי פוליטיקאים מגיבים בעיקר לקבוצות אינטרס, למפלגות פוליטיות ולאליטות כלכליות, וכי ההשפעה של האליטות מאפשרת להן לקבל את מבוקשן, גם אם לעיתים עמדותיהן מנוגדות לעמדת הציבור (Domhoff, 1998).

מחקרים אשר פיתחו טענה זו, מלמדים על שיעורי הצבעה נמוכים יותר בקרב עניים, ועל כך שהעשירים ביותר מקורבים יותר למוקדי קבלת החלטות ואף תורמים כספים לפוליטיקאים, ובכך מקבלים גישה מסוימת להשפעה על קבלת החלטות. מכיוון שלעשירים או לאליטות יש השפעה רבה יותר על קבלת החלטות, ניכרת נטייה מתמדת להגדלת אי השוויון ולפגיעה במדיניות הרווחה (Richard, 1981). כך למשל, טען בארטלס (Bartels, 2008) כי ערכו הריאלי של שכר המינימום בארצות הברית עלה ב-40% בלבד מאז שנות השישים, למרות תמיכה חזקה ויציבה לאורך השנים של דעת הקהל בהעלאת שכר המינימום. ממחקרים שונים עולה כי בנושאי חלוקה מחדש, מידת ההשפעה של הבוחר החציוני (אשר לרוב הוא בעל הכנסה נמוכה) נמוכה יותר, או כלל אינה קיימת. כך למשל טענו אלסינה וג'וליאנו (Alesina & Giuliano, 2009) כי המודל שהציגו מלצר וריצ'רד (Meltzer & Richard, 1981) שעל פיו התמיכה במדיניות רווחה תלויה בהתפלגות ההכנסות עקב מיקומו היחסי של הבוחר החציוני, זוכה לתמיכה אמפירית מועטה עקב ההנחה השגויה כי לבוחר החציוני יש חשיבות, כאשר למעשה קולות העשירים משפיעים יותר. בדומה לכך, הראה בנאבו (Benabou, 2000) כי עקב הנטייה של בעלי הכנסות גבוהות להשתתף יותר בתהליך הפוליטי, הבוחר החציוני בפועל הוא בעל הכנסה גבוהה מהממוצע. כלומר, על פי מחקרים אלה לא הבוחר החציוני (מבחינת הכנסה) הוא זה המכריע בנושאי חלוקה מחדש. חיזוק

נוסף לטענת הדמוקרטיה הלא שוויונית נמצא גם במחקרם של רוזנסטון והאנסן (Rosenstone & Hansen, 1993) אשר הראו כי בעלי הכנסה גבוהה משתתפים יותר בתהליך הפוליטי. טענה דומה הוצגה גם על-ידי רודריגז (Rodríguez, 2004) אשר טען כי לרוב הבוחר החציוני הוא המכריע, אך הנושאים במדיניות החלוקה מחדש מוגבלים כיוון שבעלי הון תורמים לקמפיינים פוליטיים, דבר הגורם לפוליטיקאים להעניק להם הטבות במס, ולכן מדיניות החלוקה מחדש לא תגדל כאשר אי השוויון גדל.

מחקרים שונים ביססו את הביקורת כלפי הגישה שעל פיה הדמוקרטיה לא שוויונית. סורוקה ו-וולזין (Soroka & Wlezien, 2008) הראו כי ברוב תחומי המדיניות (מלבד תחום הרווחה), אין הבדל סטטיסטי משמעותי בין עמדות העשירים לעמדות העניים, כך שלא ניתן לטעון כי המדיניות משרתת את עמדות העשירים בלבד. בדומה לכך, מצאו קלי ואנס (Kelly & Enns, 2010) כי בתגובה לעלייה באי השוויון, הן העניים והן העשירים מגיבים באופן שמרני, כלומר בדרישה להתערבות פחותה של הממשלה, כך שגם במחקר זה לא נמצא הבדל משמעותי בהעדפות לחלוקה מחדש. במחקר נוסף בחן וולזין (Wlezien, 2017) התאמה בין העדפות למדיניות בתחומים שונים על בסיס שלישוני הכנסה, ומצא כי ברוב התחומים עמדת השלישון האמצעי זוכה לייצוג חסר, וכי התחומים שבהם נמצא ייצוג לעמדה החציונית הם ביטחון ורווחה. ממצא מפתיע נוסף העולה ממחקר זה הוא כי עמדתם של אלה המשתייכים לשליש הכנסה התחתון היא זו הזוכה לייצוג יתר.

עם זאת, בדומה לגישת הדמוקרטיה הלא שוויונית, מחקרים אחרים בדקו קבלת החלטות של פוליטיקאים ומצאו כי אלה תואמות יותר העדפות ואינטרסים של האליטות או של בעלי ההכנסות הגבוהות. כלומר, גם בזרם זה של מחקרים נמצאה תגובתיות גבוהה יותר של הממשלה כלפי האליטות (Bevan & Jennings, 2014; Gilens, 2005; Gilens & Page, 2014; Manza & Cook, 2002). כך למשל, במחקרם של בוואן וג'ינגס (Bevan & Jennings, 2014) לא נמצא קשר בין שינוי בסדרי העדיפויות הציבוריים לשינוי ברמת ההשקעה התקציבית בפועל, ממצא הסותר ממצאי מחקרים שהתבססו על מודל התרמוסטט. זאת ועוד, גילנס (Gilens, 2005) מצא התאמה בין העדפות הציבור לבין החקיקה הממשלתית בארצות הברית, אך מידת ההתאמה שנמצאה במחקר זה הייתה גבוהה יותר עבור בעלי הכנסה גבוהה. במחקר מאוחר יותר, בחנו גילנס ופיגי (Gilens & Page, 2014) השפעה של שלוש קבוצות שונות על קבלת החלטות בארצות הברית: הציבור הרחב (על פי הכנסה חציונית), אליטות (על פי עמדת העשירון העליון) וקבוצות האינטרס החזקות (על פי דירוג המגזין Fortune, והקבוצות אשר הוצאותיהן על פעילויות לובי הן הגבוהות ביותר). במחקר זה נבחנו מתוך סקרים עמדות כלפי שינוי מסוים של מדיניות והשוונו עם השינוי שנעשה בפועל. כאשר בחנו החוקרים כל קבוצה בנפרד, הם מצאו עבור כל הקבוצות קשר בין העדפות לתוצאות מדיניות, אולם כשנבחנו שלוש הקבוצות יחד, נמצא כי ההשפעה של האזרח החציוני נעלמת. במילים אחרות, הקבוצות המשפיעות בפועל על המדיניות הן האליטה הכלכלית וקבוצות האינטרס. על בסיס ממצאים אלה הסיקו החוקרים כי בארצות הברית הציבור הרחב אינו משפיע על קבלת החלטות. בהמשך לגישה זו, טענו מאנזה וקוק (Manza & Cook, 2002) כי בתנאים מסוימים או בנושאים מסוימים הקשר בין עמדות הציבור למדיניות חזק, אולם בנושאים אחרים קשר זה הוא חלש. החוקרים טענו כי ממצא זה קשור

לארבעה גורמים: עוצמת הקשר תלויה בגוף המקדם את המדיניות שכן חקיקה על ידי פוליטיקאים מושפעת מהעדפות הציבור עקב הרצון להיבחר מחדש, אך פעילות של בתי משפט ושל גופים בירוקרטיים מושפעת פחות מהעדפות הציבור, ולכן חלק זה של עיצוב מדיניות מושפע פחות; לרמת הנראות של הנושא יש השפעה על רמת התגובתיות לרצון הציבור; גם העלות היא בעלת השפעה, וכך בנושאים שבהם התגובתיות "יקרה", תהיה תגובתיות נמוכה יותר; למבנה תחום המדיניות יש השפעה ובנושאים שבהם יש קבוצות אינטרס חזקות, התגובתיות תהיה נמוכה יותר.

גישת האליטות והטענה כי הממשלה מגיבה בעיקר להעדפות של קבוצות חזקות, מתיישבת עם טענות שהוצגו בספרות המחקר שעל פיהן באופן כללי דעת הקהל אינה יציבה ויכולה להיות מוטה. אחת הטענות שהוצגו בהקשר זה היא כי דעת הקהל מוטה על-ידי האליטות. דוגמה לכך ניתן לראות במחקרו של פירסון (Pierson, 1995) אשר ניתח חוגים שמרניים המנסים לצמצם את מדינת הרווחה, והצביע על הפניית משאבים לתחום הביטחון לאור משבר ביטחוני אמיתי או מדומה בדרך אשר שוחקת את בסיס המשאבים של מדינת הרווחה. דוגמה נוספת היא מחקרו של קונברס (Converse, 1964) אשר בחן סקרי עומק ומצא כי בתגובה לשאלות חוזרות, הביעו נשאלים עמדות לא עקביות. החוקר הסיק מכך שעמדות הציבור אינן ברורות, או שבחלק מהמקרים אין לציבור עמדות. גם בארטלס (Bartels, 2005) הצביע על העדר התאמה בין דעת הקהל לתוצאות מדיניות, והראה כי בשנים 2001 ו-2003 העביר ממשל בוש תוכנית קיצוץ מיסים גרסיבית באופייה שזכתה לתמיכת הציבור, על אף שבסקר דעת קהל נמצא כי רוב האמריקנים תומכים בצמצום אי השוויון. במחקר זה נבדקו גם שאלות של ידע והבנה במונחים כלכליים ונמצא לדוגמה כי רוב הציבור אינו מקשר בין העלאת מיסים לצמצום אי השוויון, כלומר הציבור מראה בורות וחוסר הבנה של תהליכים כלכליים. בהקשר זה טענו האקר ופירסון (Hacker & Pierson, 2005) כי במקרה של קיצוץ המס בממשל בוש, התמיכה הציבורית הרחבה נבעה ממניפולציות שהפעילו קבוצות חזקות על הציבור הרחב. בדומה לטענות אלה, טען פראנק (Frank, 2007) כי העניינים בארצות הברית אינם תומכים בחלוקה מחדש מכיוון שאינם מבינים את האינטרס הכלכלי שלהם, וכי המפלגה הרפובליקנית הצליחה לזכות בתמיכתם של העניינים באמצעות שימוש בנושאים כגון פיקוח על נשק והפלות.

לסיכום, חוקרים טענו כי דעת הקהל יכולה להיות מוטה עקב שינויים והשפעות חיצוניות, ולעיתים יש אף נושאים שבהם אין לציבור עמדה חד משמעית. מספרות המחקר עולות גם טענות באשר לבורות של הציבור או לחוסר הבנה של תהליכים כלכליים, מצבים העשויים להביא לכך שהאליטות מעצבות את דעת הקהל, כפי שטען פירסון (Pierson, 1995).

גישת האליטות והטענה כי הממשלה מגיבה בעיקר להעדפות של קבוצות חזקות, כמו גם הטענה באשר לדעת קהל מוטה ולא יציבה, עולות בקנה אחד גם עם הטענה העולה מספרות המחקר באשר לרב-ממדיות של הפוליטיקה. העובדה שהפוליטיקה עוסקת במגוון רחב של נושאים ובעת הצבעה בבחירות המצביע נדרש למעשה לשקלל את כל הנושאים לכדי עמדה אחת, יכולה לייצר מצב של חוסר עקביות.

אחת התיאוריות המסבירות התנהגות של בוחרים היא התיאוריה המרחבית (Spatial theory) שפיתח דאונס (Downs, 1957), הכוללת את "מודל הבוחר החציוני". על פי התיאוריה:

1. עמדת כל בוחר יכולה להיות מיוצגת על-ידי נקודה במרחב היפותטי של מרחבים, כאשר נקודה זו מייצגת את המדיניות האידיאלית מבחינת הבוחר. 2. העמדה של כל מפלגה יכולה להיות מיוצגת על-ידי נקודה באותו מרחב. 3. הבוחר בוחר את המפלגה שהנקודה שלה היא הקרובה ביותר לזו של עמדתו. כאשר קיימת אינפורמציה מושלמת, המפלגה שתנצח בבחירות תהיה זו שתתייצב על העמדה החזיונית של העדפות הבוחרים, ולכן במטרה להיבחר מחדש, הפוליטיקאים מציגים תמיד עמדה הקרובה לעמדה החזיונית. עם זאת, על פי התיאוריה לרוב אין אינפורמציה מושלמת ובפועל הפוליטיקה היא רב-ממדית ומורכבת ממגוון רחב של תחומים ונושאים, וכיוון שהפוליטיקה היא רב-ממדית, "משפט הבוחר החזיוני" מאבד למעשה מתוקפו (Downs, 1957). הביקורת המרכזית על תיאוריה זו הוצגה על ידי סטוקס (Stokes, 1963) שטען כי הממדים השונים אינם זהים בחשיבותם, וכי יש מדרג של ממדים המשפיע על קבלת ההחלטה. בדומה לטענות אלה, טענו חוקרים כי בעת הצבעה בבחירות העדפות הפרטים גורמות להם לתת משקל רב יותר לנושאים מסוימים על פני נושאים אחרים (Fournier et al., 2003), וכי באופן ספציפי ציבור הבוחרים מושפע בבחירתו ממספר ממדים, ולא דווקא מהממד הכלכלי-חברתי (Riker, 1980).

עוד עולה ממחקרים כי תפיסת מידת החשיבות של הנושא היא זו הקובעת את מידת השפעתו על העמדה או על הצבעה בבחירות - טענה שהוגדרה בספרות המחקר כהצבעה לפי נושא (Krosnick, 1988; Issue voting). במחקר מאוחר יותר, טענו קרוסניק וקינדר (Krosnick & Kinder, 1990) כי הדומיננטיות של הממדים הרלוונטיים להצבעתם של הבוחרים, מושפעת בעיקר מהחשיבות המיוחסת לנושא, וכך כאשר נושא נתפס כחשוב הוא ישפיע על הצבעתם. החשיבות המיוחסת לנושא על-ידי הפרט מושפעת מהחשיבות המיוחסת לנושא ברמה הלאומית ובשיח הציבורי. הטענה היא כי בעת קבלת החלטה הפרט אינו יכול לשקלל את כל המידע הקיים, ולכן הוא מתמקד במידע זמין, כלומר מידע העולה לראש בצורה אוטומטית (Miller & Krosnick, 1996). טענה זו קשורה לרעיון הייצוג הדינמי (שהוצג קודם לכן) אשר על פיו לסיקור התקשורתי יש השפעה על החשיבות הנתפסת של נושאים מסוימים (Page & Shapiro, 1983). בהמשך לכך, במחקר נוסף שנערך במדינות האיחוד האירופי והתבסס על סקרים, נבדקו הקשר בין עמדה להצבעה בבחירות לפרלמנט האירופי בשנת 2009 והשפעתה של רמת התחכום הפוליטי על קשר זה. במחקר זה נמצאה תמיכה בגישת ההצבעה לפי נושא (Issue voting), וכך בנושאים שזכו לסיקור תקשורתי משמעותי, הייתה ההצבעה תואמת יותר את העמדות. עוד נמצא במחקר זה כי נבדקים משכילים ומודעים יותר, הצביעו בצורה המתאימה לעמדתם (De Vries, Van der Brug, Van Egmond, & Van der Eijk, 2011). בדומה לכך, במחקר שנערך בקנדה נמצא כי החשיבות שהציבור מייחס לסוגיה העומדת על הפרק, משפיעה על הקשר בין הערכת תפקוד הממשלה להצבעה בבחירות. כלומר, כאשר נושא נתפס כחשוב, הקשר בין הערכת תפקוד הממשלה להצבעה חזק יותר (Fournier et al., 2003). אומנם מחקר זה לא עסק באותה השאלה בדיוק, אולם ממצאיו מחזקים את הטענה באשר לדומיננטיות של ממדים הרלוונטיים להצבעתם של בוחרים שעל פיה אם ממד כלשהו נתפס כחשוב או מרכזי בשיח, ההצבעה לגביו תהיה מודעת יותר כי היא מושפעת מהתפיסה באשר לרמת התפקוד של הממשלה.

מחקרים אחרים שעסקו במדינות ספציפיות, הגדירו את הממדים הדומיננטיים במדינות אלה. לדוגמה, נציג כאן מחקרים שנערכו בישראל ובארצות הברית ובחנו סוגיה זו. ישראל מהווה דוגמה למדינה שבה יש, או היו בעבר, ממדים דומיננטיים יותר מהממד הכלכלי אשר לפיהם הבוחרים נוטים להצביע בבחירות (למשל הממד הביטחוני, הממד הדתי). מחקרים קודמים שנערכו בישראל, הצביעו על דומיננטיות של ממדים שונים. כך למשל נמצא כי הממד הכלכלי-חברתי אינו משפיע על התהליך הפוליטי בישראל (Shamir & Arian, 1999). יחד עם זאת, במחקר שבו נבדקו בחירות 2006 בישראל, נמצא כי ממד המדיניות הכלכלית-חברתית היה בבחירות אלה ממד דומיננטי בנוסף לממד מדיניות החוץ והביטחון ולממד הדת והמדינה (אריאן ושמיר, 2008). לפיכך, ייתכן שבמהלך השנים היה שינוי בחשיבותו של הממד הכלכלי בדעת הקהל הישראלית. עם זאת, ממחקרים עולה כי גם כאשר סוגיה מסוימת עולה בבחירות, היא לא תמיד מיושמת בפועל, וכך למשל מפלגת העבודה שהייתה שותפה בקואליציה בכנסת ה-17, לא הביאה לידי ביטוי את הצהרותיה בנושא שינוי במדיניות הכלכלית-חברתית על אף שהצהירה על כך בבחירות (Diskin & Hazan, 2007).

גם מחקרים שנערכו בארצות הברית, הצביעו על דומיננטיות של ממדים שונים בהצבעה בבחירות. כך למשל הראה אברמוביץ (Abramowitz, 1995) כי על אף הדעה הרווחת שהנושא הכלכלי הוא הנושא המרכזי בבחירות לנשיאות בשנת 1992, היה למעשה נושא ההפלות דומיננטי. באופן כללי, נראה כי סוגיית ההפלות היא סוגיה דומיננטית בשיח הציבורי האמריקני, ובמחקר זה נמצא כי ל-1% בלבד מהציבור האמריקני לא הייתה עמדה בסוגיה זו. עוד עולה מהמחקר כי שיעור גבוה של בוחרים רפובליקנים אשר תמכו בזכות להפלות (pro-choice), שינו את הצבעתם ורבים מהם הצביעו למועמד העצמאי רוס פרו. ההסברים שניתנו לתופעה היו בורות והחשיבות המיוחדת לסוגיית ההפלות. בקרב הרפובליקנים היו שני מדדים אלה גבוהים יותר, והם הפגינו פחות בורות, כמו גם אכפתיות רבה יותר בסוגיה זו בהשוואה לדמוקרטים - מצב אשר הביא לכך שרפובליקנים רבים יותר סטו מהצבעתם עקב עמדתם בסוגיית ההפלות. בהמשך לכך טען אברמוביץ (Abramowitz, 1995) כי בבחירות אלה הייתה סוגיית ההפלות הסוגיה המשפיעה ביותר על ההצבעה בהשוואה לסוגיות הקשורות למדיניות. זאת ועוד, במחקר נוסף שנערך בארצות הברית בשנים 1989-1990 והתבסס על סקרי בחירות, נמצא כי בשמונה מתוך עשר המדינות שנבדקו, הייתה סוגיית ההפלות הסוגיה המשפיעה ביותר בהשוואה לנושאים כלכליים שעלו בבחירות (Cook, Jelen, & Wilcox, 1994).

לסיכום, נראה כי עקב הרב-ממדיות של הפוליטיקה, בעת הצבעה בבחירות בוחרים נוטים להתייחס לממד אחד דומיננטי. הבחירה בממד דומיננטי מושפעת בעיקר מרמת החשיבות הנתפסת של הנושא, וזו מושפעת מרמת הדומיננטיות של הנושא בתקשורת או בשיח הציבורי. לרוב ממד זה אינו הממד הכלכלי-חברתי, ולכן סביר שבתחומים אלה דעת הקהל יכולה להיות מוטה ולא יציבה, בדומה לממצאי המחקרים הקודמים שהוצגו. בהמשך לכך, בתחומים אלה יכולה להיות תגובתיות רבה יותר של הממשלה להעדפות האליטות, שכן עקב חוסר הדומיננטיות של תחומים אלה בשיח, הציבור עוסק בהם פחות ומביע פחות את עמדתו. כמו כן, במדינות שונות יש ממדים דומיננטיים שונים, כפי שהראו מחקרים קודמים, וכפי שצוין, בדרך כלל ממדים אלה אינם קשורים לממד הכלכלי-חברתי וכך נוצר פער בממד זה.

אם במדינה הנבחרת מתקיים מצב של דמוקרטיה לא שוויונית ושל השפעת האליטות, מצב זה עשוי להתבטא בכמה אופנים :

- שיעור הצבעה נמוך בקרב עניים - העשוי להוביל לכך שעמדתם של העשירים משפיעה יותר על תוצאות הבחירות.
- שליטת האליטות בשיח התקשורתי - העשויה להביא לכך שעניים יצביעו בניגוד לעמדתם, דבר המתקשר לנקודה שצוינה לגבי דעת קהל מוטה.
- מצב שבו המדיניות בפועל מוטה לטובת העשירים, גם אם תוצאות הבחירות אכן משקפות את דעת הקהל.

לסיכום חלק זה ניתן לראות כי בניגוד לספרות המחקר המבוססת על מודל התרמוסטט, מחקרים אחרים הצביעו על מצב של התאמה חלקית בין העדפות הציבור לפעולות הממשלה, או בין שינויים בהעדפות הציבור לשינויי מדיניות. לטענת חוקרים מסוימים, פוליטיקאים מגיבים יותר להעדפות של אליטות פוליטיות, אליטות כלכליות או קבוצות אינטרס חזקות, וטענות אלה יכולות להסביר מצב של פער בין העדפות הציבור למדיניות בתחומי חלוקה מחדש. במילים אחרות, העובדה שפוליטיקאים מגיבים יותר להעדפות האליטות (בעיקר הכלכליות), והעדפות האליטות משקפות בדרך כלל תמיכה מועטה בחלוקה מחדש, יכולה להסביר פערים בין העדפות למדיניות. חיזוק לטענה זו ניתן למצוא במחקרים שהראו כי דעת הקהל אינה יציבה ומוטה, ואף מעוצבת לעיתים על-ידי האליטות והתקשורת. חיזוק נוסף ניתן למצוא במחקרים שעסקו ברב-ממדיות של הפוליטיקה ובהצבעה על פי נושא. על פי גישות אלה, עקב המורכבות והרב-ממדיות של הפוליטיקה, בוחרים עוסקים בדרך כלל בנושא אחד הנתפס כחשוב יותר או דומיננטי בשיח. לפיכך, מכיוון שהנושא החברתי-כלכלי ברוב המדינות אינו דומיננטי בשיח, ייתכן שדעת הקהל בתחום זה אינה עקבית או שלציבור אין כלל עמדה - דבר המאפשר דומיננטיות של האליטות בעיצוב מדיניות, או אף בעיצוב דעת הקהל.

2.2.2.4 העדפות לחלוקה מחדש ומדיניות חלוקה מחדש : פערים או התאמה?

מחקרים מועטים יחסית דנו בנושא הספציפי של יחס בין העדפות לחלוקה מחדש לבין מדיניות חלוקה מחדש בפועל. נציג כאן שני מחקרים מרכזיים שבחנו את הנושא. אחד החוקרים המרכזיים שעסקו בסוגיה זו הוא קוהן (Kuhn, 2012) אשר בחן את הקשר בין העדפות לגבי חלוקה מחדש ותוצאות מדיניות, ומצא במדינות המשתייכות ל-OECD קשר חזק ומשמעותי בין מדדי המדיניות: שינוי במדד הגייני לפני מיסים ואחריהם, מדד ההוצאה החברתית ומדד הגייני לאחר מיסים והעברות, לבין תפיסות הפרט בנושאי חלוקה מחדש. כלומר, במדינות שבהן יש תמיכה גבוהה במדיניות חלוקה מחדש, גם התוצאות תואמות וניתן לראות השקעה חברתית גבוהה ורמה נמוכה של אי שוויון. במחקר זה אף נמצא קשר בין העדפות הפרט בנושאי חלוקה מחדש לתפיסה פוליטית כללית יותר, וכן כי הקשר בין תפיסת הפרט לעמדה פוליטית נעלם כאשר מכניסים למשוואה מאפיינים של המדינה כגון מוסדות פוליטיים או פילוג אתני. על בסיס הממצאים הסיק קוהן (Kuhn, 2012) כי גורמים ייחודיים למדינה כגון מוסדות פוליטיים או מגוון אתני, משפיעים הן על תפיסת הפרט בנושאי חלוקה מחדש והן על תוצאות מדיניות.

במחקר נוסף בחנו ברוקס ומאנזה (Brooks & Manza, 2006) את הקשר בין העדפה למדיניות רווחה לבין מדיניות בפועל ב-15 מדינות המשתייכות ל-OECD (לא כולל ישראל, פורטוגל ויוון) בין השנים 1986 ל-2000. החוקרים ערכו רגרסיות שבהן היו המשתנים המוסברים: 1. רמת ההשקעה החברתית כאחוז מהתמ"ג; ו-2. הוצאות על העברות רווחה; והמשתנה המסביר היה העדפות הציבור לחלוקה מחדש על בסיס סקרי ה-ISSP. במחקר זה נבדקו העדפות הציבור על בסיס שני היגדים: 1. תפקיד הממשלה לצמצם פערי הכנסות בין עשירים ועניים (שאלה שבה נעשה שימוש גם במחקר הנוכחי). 2. תפקיד הממשלה לספק עבודה לכל מי שמעוניין בכך. החוקרים שלטו במשתנים מתערבים כגון תמ"ג לנפש, שיעורי אבטלה, הרכב גילים ושיעור השתתפות של נשים בשוק העבודה ובחנו את הסוגיה בהשהיה של שנה, כלומר כל העדפה הושוותה לתוצאות המדיניות שנה מאוחר יותר. החוקרים סיווגו את המדינות שנבדקו לשלושה סוגי משטרים: ליברלי - אוסטרליה, קנדה, אירלנד, ניו-זילנד, בריטניה, יפן וארצות הברית; דמוקרטיה נוצריות (משטר המקביל לטיפוס הקורפורטיסטי) - אוסטרליה, צרפת, גרמניה, איטליה, הולנד ושווייץ; סוציאל-דמוקרטיה - נורבגיה ושוודיה. תוצאות הרגרסיה יצאו מובהקות ונמצאה השפעה מובהקת של עמדות על תוצאות מדיניות במדינות ה-OECD שנבדקו. יחד עם זאת, נמצא כי בהשוואה לקשר בין העדפות למדיניות במדינות הסוציאל-דמוקרטיה והקורפורטיסטיה, קשר זה בדמוקרטיה הליברלית חלש יותר, והחוקרים הסיקו כי להעדפות לגבי מדיניות חברתית יש השפעה בעיקר במדינות סוציאל-דמוקרטיה וקורפורטיסטיה. במחקר זה נעשה שימוש בנתונים דומים לאלה שבהם השתמשנו במחקר הנוכחי, וממצאיו מציגים התאמה בין העדפות הציבור למדיניות, אך חשוב לשים לב לכך שיש, יוון ופורטוגל לא נכללו במחקר זה.

קנוורת (Kenworthy, 2009) יצא בביקורת על מחקרים של ברוקס ומאנזה (Brooks & Manza, 2006) וטען כי הקשר שמצאו החוקרים עשוי להציג סיבתיות הפוכה, וכי ייתכן שהתמיכה הגבוהה במדיניות חברתית היא תגובה לשיעור רצון מרמה גבוהה של מדיניות חברתית בעבר ולהיפך, כלומר יש בעייתיות בבחינת קשר זה באמצעות רגרסיה ליניארית. ביקורת נוספת של קנוורת (Kenworthy, 2009) הייתה באשר לבחינה של כל המדינות ברגרסיה אחת, ובמחקרו נבחן קו רגרסיה נפרד עבור כל מדינה. מהממצאים עלה קשר חיובי בין העדפות למדיניות בחמש מדינות בלבד: אוסטרליה, אוסטרליה, איטליה, יפן וארצות הברית, וקשר שלילי בין הגורמים בשמונה מדינות: צרפת, גרמניה, אירלנד, הולנד, ניו-זילנד, נורבגיה, שוודיה ובריטניה. שאר המדינות הוצאו מהדגימה מכיוון שלא היו די תצפיות. ממצא זה סותר את ההנחה של ברוקס ומאנזה (Brooks & Manza, 2006) כי העדפות משפיעות על מדיניות. החוקרים טענו כי למרות אידיאולוגיה נאו-ליברלית גוברת וגלובליזציה שיצרה לחץ להורדת מיסים, גורמים שהיו אמורים להביא לנסיגה במדינת הרווחה, היה בשנים אלה צמצום מועט של מדיניות הרווחה ובחלק מהמקרים הייתה אף עלייה בהשקעה החברתית - גורמים אשר התרחשו עקב התנגדות הציבור לנסיגת מדינת הרווחה. לעומת זאת, טען קנוורת (Kenworthy, 2009) כי גם אם יש קורלציה בין הגורמים, הקשר ביניהם אינו סיבתי וכי בשנים אלה הן העדפות הציבור והן ההשקעה החברתית נשארו קבועות למדי. ההסברים האלטרנטיביים לנסיגה מועטה של מדיניות הרווחה בשנים אלה הם: 1. לחץ של עובדי המגזר הציבורי המתרחב. 2. גורמים אחרים שדחפו

להרחבת מדיניות הרווחה כגון אוכלוסייה מזדקנת, אבטלה גוברת וכניסה של נשים לשוק העבודה שדרשה מדיניות איזון של מערכת העבודה-משפחה. כלומר, לטענתו של קנוורתי (Kenworthy, 2009), למרות ממצאיהם של ברוקס ומנזה (Brooks & Manza, 2006) אין השפעה של העדפות הציבור על מדיניות החלוקה מחדש.

ניתן לראות כי רוב המחקרים הקודמים, גם אלה שעסקו באופן ספציפי בתחומי מדיניות רווחה וחלוקה מחדש, מצאו התאמה בין עמדת הציבור למדיניות, אולם בביקורת של קנוורתי (Kenworthy, 2009) על מחקרם של ברוקס ומנזה (Brooks & Manza, 2006) טמון הבסיס לחידוש במחקר הנוכחי. כלומר, ייתכן שברוב המדינות אכן יש התאמה בין העדפות למדיניות, אך המדינות שבהן אין התאמה, הן אלה אשר ברוב המקרים אינן נכללות בבסיס הנתונים במחקרים קודמים (ישראל, יוון ופורטוגל). המחקר הנוכחי עוסק בשאלה דומה ומתבסס על מסד נתונים דומה למחקרים הקודמים שעסקו במדינות ה-OECD, אך כדי למדוד את הפער בין הגורמים, השתמשנו בטכניקה שונה ואף בדקנו טווח שנים גדול יותר. אופן זה של בדיקה שונה ממחקרו של קוהן (Kuhn, 2012) אשר התמקד בשלוש נקודות זמן והיה מבוסס על הסקר של ISSP בלבד, וממחקרם של ברוקס ומנזה (Brooks & Manza, 2006) אשר אף הם התבססו על סקר של ISSP בלבד, ובחנו מגוון קטן יחסית של מדינות. כמו כן, כדי לבחון את הסוגיה, מחקרים אלה השתמשו ברגרסיה ליניארית המציגה מגמה כללית, ולכן הממצאים עשויים שלא לתת תמונה כוללת ולהחמיץ מדיניות החורגות מהמגמה, בנוסף לאפשרות של סיבתיות הפוכה. לעומת מחקרים אלה, המחקר הנוכחי מתבונן על תקופת זמן רחבה יותר, על מגוון גדול יותר של מדינות ומשתמש בבסיס נתונים המורכב מסקרים שונים, ובדרך זו נוכל לזהות מגמות ותופעות שלא קיבלו ביטוי במחקרים קודמים. זאת ועוד, במחקר הנוכחי נדגיש גם את האפשרות של קשרים לא ליניאריים כפי שטען ג'אגר (Jaeger 2006). למשל, ייתכן שבמדינות סקנדינביה קיימת תחושה כי המדיניות הנהוגה קיצונית מדי בהיקף הגבוה של חלוקה מחדש, ולכן התמיכה בחלוקה מחדש במדינות אלה עשויה להיות נמוכה. זאת ועוד, הבחינה באמצעות שיטת בחינה השונה מרגרסיה ליניארית אינה בודקת סיבתיות (האם העדפות משפיעות על מדיניות), אלא את השאלה האם יש התאמה או אי התאמה בפועל בין העדפות למדיניות.

מטרת חלק זה של המחקר הנוכחי הייתה להגדיר את תמונת המצב במדינות המשתייכות ל-OECD ואת רמת הפער בכל אחת מהמדינות שנבדקו. על בסיס סקירת הספרות, הנחנו כי ברוב המדינות תהיה התאמה יחסית (ארצות הברית, קנדה). יחד עם זאת, בבסיס הנתונים קיימות מדינות שלא נבחנו במחקרים קודמים (ישראל, יוון ופורטוגל), וייתכן שמדינות אלה הן המדינות שבהן ימצא פער. בהמשך נבחן את הסיבות לפערים.

חשוב לציין כי הנחה זו מתייחסת לשני הממדים שהוגדרו: ממד הכוונה (השקעה חברתית) וממד התוצאה (מדדי אי שוויון), אולם שיערנו כי לא ימצא הבדל בין שני הממדים. עם זאת, אם ימצא הבדל בין ממדים אלה במדינות מסוימות, הוא עשוי להעיד על רמת האפקטיביות של הממשלה. כלומר, ייתכן מצב שבו ממשלה משקיעה כספים רבים בהוצאות חברתיות, אך אינה מצליחה בפועל לצמצם את רמת אי השוויון.

2.3 שלב 2: גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות למדיניות

בשלב הקודם בחנו את הפערים בין העדפות למדיניות בשלושת הממדים שהוגדרו:

1. ממד תוצאות הבחירות.
2. ממד הכוונה - רמת ההוצאה החברתית.
3. ממד התוצאה - רמת אי השוויון.

בשלב זה הנחנו את היסודות התיאורטיים לבחינת הגורמים המשפיעים על הפער ומידת ההשפעה של כל גורם. הבחינה נערכה עבור כל אחד מסוגי הפערים שהוגדרו. השפעת הגורמים המוצעים נבחנה באמצעות רגרסיית פאנל, כאשר המשתנה המוסבר הוא מדד הפער כפי שהוגדר בשלבים הקודמים, והמשתנים המסבירים הם: הון חברתי, הטרוגניות אתנית ואפקטיביות ממשלתית ושחיתות, גורמים אשר נמצאו במחקרים קודמים כמשפיעים על תפקוד כלכלי או על איכות הממשל, כפי שנפרט בהמשך.

לפיכך, התרומה המרכזית של המחקר הנוכחי בחלק זה מתבטאת בהגדרת הגורמים המשפיעים על הפער ובמידת רמת השפעתם.

שאלת המחקר בשלב השני:

מה הם הגורמים המסבירים פער או חוסר התאמה בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש?

כדי לבחון שאלה זו, בחנו מספר גורמים אשר עשויים להשפיע על הפער העלול להיווצר בין העדפות הציבור לתוצאות מדיניות בסוגיית החלוקה מחדש. כפי שצוין, הגורמים המוצעים נמצאו במחקרים קודמים כמשפיעים על גורמים כגון איכות השלטון, תפקוד כלכלי, העדפות לגבי חלוקה מחדש ועוד. על בסיס המחקרים שצוינו, אנו טוענים כי גורמים אלה יכולים להשפיע גם על הפער בין העדפות ומדיניות, כפי שיפורט בהמשך. מסקירת הספרות עד לשלב זה ראינו כי ישנם הסברים שונים לפער או להתאמה בין העדפות לתוצאות בחירות ובין העדפות למדיניות בפועל. חלק מהגורמים שהוצגו בספרות המחקר אינם ניתנים לבחינה אמפירית, או שהבחינה האמפירית שלהם מורכבת מאוד, לדוגמה בחינה של מרכזיות הנושא בשיח. לפיכך, בשלב הבחינה האמפירית של הגורמים המשפיעים על הפער במחקר הנוכחי, בחרנו להתמקד בשלושה גורמים עיקריים:

1. הון חברתי

2. הטרוגניות אתנית

3. אפקטיביות ממשלתית ושחיתות

בהמשך תוצג סקירת ספרות לגבי כל אחד מהגורמים שנבחנו. בספרות המחקר הוצגו גורמים נוספים המשפיעים על הפער בין העדפות למדיניות אשר לא נבחנו במחקר הנוכחי: מודעות לרמת אי השוויון בפועל וגורמים חיצוניים (כגון התפלגות ההכנסות וסוג מדינת הרווחה; לפירוט של גורמים אלה, ראו נספח 2).

2.3.1 הון חברתי

המושג הון חברתי הוצע לראשונה על-ידי פוטנאם (Putnam, 1995) אשר הגדיר אותו כ"מאפיינים של ארגון חברתי כגון אמון, נורמות ורשתות חברתיות אשר יכולים לשפר את יעילות החברה על-ידי הקלה על פעולות מתואמות" (p. 149). במילים אחרות, בחברות שבהן יש רמת אמון גבוהה וקשרים טובים בין אנשים, כל פעילות הדורשת שיתוף פעולה תתבצע בצורה טובה ויעילה יותר. במחקר זה נבחן תפקוד השלטון המקומי במחוזות שונים באיטליה, ונמצא כי על אף שכל המחוזות קיבלו תקציב זהה, נהנו המחוזות הצפוניים משלטון מקומי טוב יותר. פוטנאם

בהמשך לגישה זו, הציג וולקוק (Woolcock, 1998) מטריצה של הון חברתי מגשר

ומלכד :

הון חברתי מגשר			
נמוך	גבוה		
Amoral Familism	Social Opportunity	גבוה	הון חברתי
Amoral Individualism	Anomie	נמוך	מלכד

Amoral Familism - מצב שבו יש רמה גבוהה של הון חברתי מלכד, אך רמה נמוכה של הון חברתי מגשר. מצב זה הוא בעייתי לכלכלה ולחברה שכן הוא מאפשר מקרים של שחיתות, קידום מקורבים וכדומה.

Amoral Individualism - מצב שבו יש רמה נמוכה של הון חברתי משני הסוגים וההתנהגות היחידה המנחה את הפרט היא אינטרסים. מצב זה הוא נדיר מאוד, אולם במאמרה של האנתרופולוגית מרגרט מיד על שבט ה-ik באוגנדה הציגה החוקרת דוגמה למצב זה, ותיארה כי בשבט לא הייתה נאמנות גם בתוך המשפחה, אנשים נהגו לשקר זה לזה ולגנוב זה מזה, לנטוש את ילדיהם וכדומה.

Anomie - מצב שבו יש רמה גבוהה של הון חברתי מגשר, אך רמה נמוכה של הון חברתי מלכד, והוא מאפיין ערים גדולות. בהתייחסותו למצב זה טען דורקהיים (Durkheim, 1897) כי על אף שבמצב זה המערכת מתפקדת, אנשים חשים מנוכרים, חסרי זהות וכדומה.

Social Opportunity - מצב שבו יש רמה גבוהה של שני סוגי ההון החברתי, והוא המצב היחיד המאפשר להשיג התפתחות כלכלית. במילים אחרות, מצב זה הוא האופטימלי עבור חברה, אך הון חברתי מלכד גבוה עלול לפגוע בהון החברתי המגשר. הון חברתי המופנה בעיקר לתוך הקבוצה, עלול לבוא על חשבון ההון החברתי מחוץ לקבוצה.

בהתאם להנחותיו של וולקוק (Woolcock, 1998), ניתן להניח בהקשר של המחקר הנוכחי כי כאשר ההון החברתי המלכד גבוה, אך ההון החברתי המגשר נמוך, תהיה נטייה רבה יותר להצבעה שבטית או לדאגה לסקטורים, ועל כן גישת הרווחה האוניברסלית תהיה מצומצמת יותר. מצב זה דומה למצב שתואר במודל הרווחה הדרום אירופי או היס תיכוני (Ferrera, 1996; Rhodes, 1996), שכן בדומה למצב של הטרוגניות אתנית (שיפורט בהמשך), יכולה להתעורר בין קבוצות חשדנות רבה יותר ועל כן נטייה רבה יותר להתנהגות כגון הצבעה שבטית או דאגה לאינטרסים של הקבוצה על חשבון קבוצות אחרות. הצבעה שבטית פוגעת בקשר בין העדפות הציבור לתוצאות הבחירות מכיוון שההצבעה היא על-פי השתייכות קבוצתית ולא על-פי העמדה. על כן נצפה שהון חברתי מלכד גבוה, יחד עם הון חברתי מגשר נמוך, יהוו גורמים המשפיעים באופן שלילי על הקשר בין העדפות הציבור לתוצאות הבחירות במדינות שבהן מתקיים מצב זה. כמו כן, נצפה כי הון חברתי מגשר גבוה יחזק את הקשר בין העדפות הציבור לתוצאות הבחירות מכיוון שהוא מביא לרמות גבוהות יותר של מעורבות אזרחית ושל אמון במוסדות המדינה. עם זאת, יש לציין שעקב חוסר בנתונים מתאימים, במחקר הנוכחי לא בוצעה הבחנה בין סוגי ההון החברתי וההון החברתי נבדק כגורם אחד.

יתר על כן, כאשר רמת המעורבות האזרחית גבוהה, נצפה גם לעניין ולהבנה של האזרחים בנושאים העומדים על הפרק בעת ההצבעה, לבקרה של האזרחים על השלטון ולדרישות ברורות, כך שהמדיניות אכן צפויה לשקף את דעת הקהל. דוגמה לכך ניתן לראות בארגוני מגזר שלישי העוסקים בתחומים הרלוונטיים, ומספקים מידע ואף מפקחים על הליכי קבלת החלטות. לפיכך שיערנו:

השערה 1: ככל שרמת ההון החברתי תהיה גבוהה יותר, הפער בין ההעדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו, יהיה קטן יותר.

גורם ההון החברתי טרם נבחן בספרות המחקר כגורם המשפיע על הקשר בין דעת הקהל לתוצאות מדיניות. על אף שהנושא נבחן במחקרים רבים, מרבית המחקרים לא השתמשו בגורם ההון החברתי כדי להסביר מדיניות. לפיכך, אם גורם זה ימצא במחקר הנוכחי כמשפיע, הוא יתווסף לגוף הידע הקיים באשר להשפעותיו של ההון החברתי על מדיניות ציבורית.

2.3.2 הטרוגניות אתנית

ההנחה במחקר הנוכחי הייתה כי במדינות הומוגניות מבחינה אתנית תהיה רמת האמון בין אנשים גבוהה יותר והנטייה לסקטוריאליזם ולשבטיות תהיה נמוכה יותר. בדומה לחלק הקודם, הנחנו כי ההשפעה של הטרוגניות אתנית תבוא לידי ביטוי באמצעות רמת האמון בין אנשים, וכי יימצא קשר חזק יותר בין העדפות הציבור למדיניות. הקשר בין העדפות הציבור למדיניות נובע למעשה מההון החברתי שנוצר כאשר יש אמון רב יותר בין אנשים, כמו גם אמון בין הציבור לשלטון (לפירוט נוסף, ראו תת הפרק: הון חברתי). לעומת זאת, במדינות הטרוגניות מבחינה אתנית ותרבותית, תיתכן חשדנות רבה יותר בין קבוצות, ועל כן רמת התמיכה במדיניות רווחה אוניברסלית תהיה נמוכה יותר. מצב זה יכול להתבטא למשל בכך שאוכלוסיית העניים מורכבת בעיקר מקבוצת מיעוט מסוימת (כפי שבישראל רבים מהעניים הם ערבים או חרדים, או בארצות הברית שחורים), דבר אשר מביא לתמיכה נמוכה במדיניות חלוקה מחדש מצד הרוב. גורם נוסף הפועל במדינות מגוונות מבחינה אתנית הוא פילוג פוליטי המביא לתהליך קבלת החלטות אופטימלי פחות, לקבוצות אינטרס רבות יותר ולעלות גבוהה יותר של מדיניות. עוד עולה ממחקרים כי ככל שחברה מגוונת יותר מבחינה אתנית, רמת ההשקעה החברתית בה נמוכה יותר (Alesina et al., 1999; Luttmer, 2001) ומסופקים בה פחות שירותים חברתיים (Easterly & Levine, 1997).

זאת ועוד, מחקרים שונים הראו השפעה שלילית של הטרוגניות אתנית על איכות הממשל. כך למשל במחקר השוואתי בחנו לה פורטה, לופז-דה-סילנס, שליפר ווישני (La Porta, Lopez-de-Silanes, Shleifer, & Vishny, 1999) גורמים המשפיעים על איכות הממשל, ומצאו כי אחד הגורמים המשפיעים ביותר על איכות הממשל היה הטרוגניות אתנית. כלומר, מדינות שבהן רמת ההטרוגניות האתנית גבוהה, מתאפיינות באיכות נמוכה יותר של ממשל. מחקרים אחרים הצביעו על השפעה של הטרוגניות אתנית על תמיכה ברמת ההוצאה הציבורית ובאיכותה. בהקשר זה טענו אלסינה ואחרים (Alesina et al., 2001) כי מגוון אתני הוא הגורם לכך שבארצות הברית מדיניות הרווחה שונה מזו הנהוגה באירופה, והראו כי הטרוגניות אתנית קשורה בצורה שלילית להוצאה החברתית כשיעור מהתמי"ג. בהמשך לכך, במחקר השוואתי בין מדינות מצא קויס (Kuijs, 2000) כי בחברות הטרוגניות מבחינה אתנית,

ההוצאה הציבורית עבור בריאות קטנה יותר, אם כי עבור חינוך ממצא זה אינו תקף. עוד נמצא במחקר זה כי בחברות אלה גם איכות ההוצאה הציבורית נמוכה יותר, וכך התוצאות בתחומי הבריאות והחינוך טובות פחות בהשוואה לאלה במדינות הומוגניות מבחינה אתנית, כלומר הבעיה אינה קשורה לבחירה הציבורית בלבד, אלא אף ליעילות ההוצאה הציבורית. מחקרים אלה עסקו אומנם בהוצאה החברתית, אך יש סיבה לטעון כי הגורמים המביאים להוצאה ציבורית נמוכה כגון חשדנות בין קבוצות, עשויים להביא גם לפער משמעותי בין העדפות ומדיניות באותו הקשר. יתר על כן, ממחקרים אחרים עולה כי הטרוגניות אתנית משפיעה על רמת התמיכה במדיניות חלוקה מחדש. לוטמר (Luttmer, 2001) הראה כי בארצות הברית אזרחים המתגוררים בשכונה שבה רוב מקבלי הרווחה משתייכים לגזע שאליו הם משתייכים, תומכים יותר במדיניות חלוקה מחדש. משמעותו של ממצא זה היא כי כאשר מקבלי הרווחה משתייכים לאותו גזע או לאותה קבוצת אוכלוסייה, הלגיטימציה למתן ההטבות והתמיכה בהן גבוהות יותר, וכי בחברות הומוגניות רמת ההבנה וההזדהות עם מקבלי הרווחה גבוהה יותר לעומת חברות הטרוגניות שבהן רמת ההבנה וההזדהות פחותה. בהמשך לכך, בדקו פונג ולוטמר (Fong & Luttmer, 2009) בשיטה ניסויית השפעה של גזע על התמיכה בהוצאה ממשלתית על רווחה ועל תרומות. במחקר זה נמצא כי גזע משפיע על תמיכה ברווחה, אך לא על תרומות, והחוקרים הסבירו את הממצא בתחושה של הציבור כי תרומה ניתנת לאנשים הראויים לה בלבד, בעוד תמיכה ממשלתית עשויה להינתן גם לאחרים. עם זאת, גילנס (Gilens, 2000) טען כי האמריקנים תומכים למעשה במרכיבים של רווחה, כלומר על פי התפיסה הרווחת בציבור על המדינה להשקיע כספים רבים יותר בחינוך, בבריאות וכדומה, אולם מקור ההתנגדות לרווחה הוא בתפיסה כי כל הכספים ניתנים לשחורים הנתפסים כעצלנים. עוד טען החוקר כי הסיקור התקשורתי של נושא הרווחה גורם לתפיסה זו בקרב הציבור שכן סיקור זה הוא לרוב שלילי ומקשר רווחה בעיקר לשחורים, על אף שהם מהווים שיעור נמוך מקרב מקבלי הרווחה. גם בישראל נמצאו מגמות דומות, וכך מצאו דהן וחזן (2012) כי ההשקעה הציבורית הנמוכה אינה תואמת את ההעדפות בסקרי דעת הקהל. החוקרים שיערו כי הפער בין העדפותיו של הציבור הישראלי (הנוטה לתמוך במדיניות חלוקה מחדש) לבין המדיניות בפועל טמון במתח בין האוכלוסייה היהודית הלא חרדית לבין החרדים והערבים. על אף שהציבור אינו שבע רצון משוויון ההזדמנויות הקיים ומאמין כי העוני תלוי בסיבות חיצוניות, הוא אינו מראה נכונות לשלם מיסים רבים יותר כדי לצמצם פערים, וחושש כי תשלום מיסים הוא למעשה העברת משאבים אל אותן קבוצות. במחקר נוסף שנערך בישראל, הצביעו לוי-אפשטיין, קפלן ולבנון (Lewin-Epstein, Kaplan, & Levanon, 2003) על תמיכה ציבורית רבה בצמצום אי השוויון, אולם במחקר זה נמצאה גם תמיכה בתגמול על פי כישרון ובשכר לא שוויוני. החוקרים טענו כי ההתייחסות לסוגיית הרווחה בישראל קשורה לנושא העדתי, וכי התפיסה הציבורית מבוססת על הפרדה בין קבוצות המתאפיינות בפריבילגיות, לעומת קבוצות שאינן נהנות מהן. במילים אחרות, בחברות הטרוגניות ייתכן ניכור בין הקבוצות, ועל כן רמת ההבנה וההזדהות עם מקבלי הרווחה עשויה להיות נמוכה יותר. תפיסה זו מצטרפת לתחושה כי מקבלי הרווחה משתייכים לקבוצות אוכלוסייה מסוימות, וכי למעשה מתבצעת העברת משאבים מקבוצה אחת לאחרת, ולכן נוצרת התנגדות למדיניות רווחה בחברות הטרוגניות. יחד עם זאת, ממחקרים אחדים עולה טענה כי הטרוגניות אינה משפיעה על מדיניות חלוקה מחדש. בנטינג וקימליקה (Banting & Kymlicka, 2006) ערכו מחקר שבו סיווגו את המדינות לקבוצות על פי

מידת הרב-תרבותיות, וחישובו עבור כל קבוצה את רמות ההשקעה החברתית ומדיניות החלוקה מחדש. עם זאת, במחקר זה לא נמצא קשר בין הגורמים והחוקרים הסיקו כי אין קשר בין רב-תרבותיות למדיניות חלוקה מחדש.

זאת ועוד, חוקרים טענו כי בחברות הטרוגניות מבחינה אתנית הפילוג הפוליטי גדול יותר, ולכן תהליך קבלת ההחלטות מתנהל בצורה פחות טובה. בהקשר זה מצא אנט (Annett, 2001) כי ההוצאה הציבורית (הכוללת) במדינות הטרוגניות גבוהה יותר, וטען כי במדינות אלה היציבות הממשלתית גבוהה יותר, דבר המביא לצריכה ממשלתית גבוהה יותר שכן הממשלה מנסה להרגיע את האופוזיציה. איסטרלי ולוין (Easterly & Levine, 1997) טענו כי בחברות מגוונות מבחינה אתנית יש קבוצות אינטרס רבות יותר, דבר המוביל לתהליך פחות טוב של קבלת החלטות ציבוריות. זאת ועוד, במחקר שנערך בדרום אמריקה נמצא כי גידול בגיוון האתני הביא לגידול בפילוג הפוליטי, כלומר למספר רב של מפלגות (Birnie & Van Cott, 2007). טענה נוספת העולה ממחקרים היא כי ככל שאירופה תהפוך להיות מגוונת יותר מבחינה אתנית, הפילוג האתני יהווה אתגר למדיניות החלוקה מחדש (Alesina & Glaeser, 2004). מחקרים אלה הצביעו על כך שההטרוגניות האתנית מביאה לפילוג פוליטי משמעותי, והפילוג הפוליטי מביא לעלות גבוהה של פעולות הממשלה, לתהליך קבלת החלטות פחות טוב ולירידה ביעילותה של המדיניות. גורמים אלה עשויים להביא לביקורת של הציבור על הממשלה, או להעדר תמיכה בפעולות הממשלה, וכך עלול להיווצר פער בין העדפות למדיניות.

מחקרים שונים עסקו גם בפוליטיקת הזהויות ובהשפעה של זהות או השתייכות קבוצתית על עמדה או על הצבעה. אחת הטענות שעלו במחקרים אלה הייתה כי לעיתים קרובות בעת הצבעה בבחירות, הזהות משפיעה יותר מהעמדה הממשית. גישות אלה רלוונטיות במיוחד כאשר דנים בהשפעת ההטרוגניות האתנית. כלומר, סביר כי בחברות הטרוגניות יהיה פילוג רב יותר וכי פוליטיקת הזהויות תשפיע יותר. על פי תיאוריית הזהות החברתית (Social Identity Theory) שהציג טאיפל (Tajfel, 1981), הזהות החברתית היא החלק בעצמי המושפע מהשתייכותו של הפרט לקבוצה חברתית משמעותית, כאשר לפרט יש ערך סימבולי מעצם ההשתייכות לקבוצה. באופן כללי, זהות נחשבת גורם חשוב בעיצוב עמדות פוליטיות (Citrin, 1993; Reingold, & Green, 1990; Sears, 1993). מחקרים הראו כי להשתייכות לקבוצה חברתית יש השפעה על בחירות פוליטיות המתבטאת גם בדפוסי הצבעה (Beck, Dalton, Greene, & Huckfeldt, 2002; Conover, 1984; Glaeser & Ward, 2006; Luttmer, 2001; Miller, Wlezien, & Hildreth, 1991), וכי גם השתייכות מעמדית משפיעה על דפוסי הצבעה (Evans, 2000).

על פי תיאוריית הזהות החברתית (Tajfel, 1981), גם עמדה פוליטית יכולה להתבסס על אינטרסים ועל פרספקטיבה של הקבוצה החברתית שאיתה מזדהים. תפיסה זו קשורה גם לפרדיגמת הפוליטיקה של זהויות אשר על פיה פעולות פוליטיות וחברתיות היכולות להיתפס כאוניברסליות כגון פעולות הקשורות ללאומיות או לאזרחות, משרתות היגיון של הקבוצות הדומיננטיות בחברה, או כפופות לו. עם זאת, לא בכל המקרים היגיון זה עולה בקנה אחד עם האינטרסים של הקבוצות שאינן דומיננטיות והוא עלול לדכאן, כאשר הדיכוי עצמו יוצר קטגוריות חברתיות חדשות ותגובת נגד במסגרת הפוליטיקה של הזהויות. בהמשך לכך הציגו

קואט וקונלין (Coate & Conlin, 2004) מודל של הצבעה על פי זהות קבוצתית וטענו כי אם כל חברי הקבוצה יצביעו בהתאם לאינטרס של הקבוצה, הקבוצה תוכל להשיג תועלת מרבית. במילים אחרות, על פי מודל זה בעת ההצבעה הבורח אינו חושב על תועלתו האישית. עוד עולה ממחקרים כי ההצבעה בבחירות לא בהכרח תואמת את העמדות, וכך למשל מחקרים שנערכו בישראל ובקניה הצביעו על כך שזהות קבוצתית משפיעה על הצבעה (Ben-Bassat & Dahan, 2012; Bratton & Kimenyi, 2008; Mizrahi et al., 2001). ממצא זה אינו ייחודי לחברות מסורתיות, וגם מחקרים שנערכו באירופה מצאו השפעה של זהות על הצבעה. מחקרים שנערכו באיחוד האירופי, מצאו כי זהות לאומית מהווה מנבא שלילי לתמיכה באיחוד האירופי, וכי ככל שהזהות הלאומית חזקה יותר, פוחת הסיכוי לתמיכה בחברות באיחוד (Christin & Trechsel, 2002; Hooghe & Marks, 2004; McLaren, 2002). בהמשך לכך מצאו הוף ומארקס (Hooghe & Marks, 2004) כי גורם הזהות הלאומית הוא המשפיע ביותר מבין הגורמים שנבחנו (העברות פיסקאליות, סוג מדינת הרווחה, השכלה ועוד), ומקלארן (McLaren, 2002) טען כי ההתנגדות לאיחוד האירופי נובעת מהאיום הנתפס על הזהות הלאומית.

בהמשך לכך הציג שאיו (Shayo, 2009) מודל של הצבעה המבוסס על הזדהות קבוצתית, וטען כי אנשים אינם מצביעים על פי אינטרס, אלא על פי זהות, וכי הם בוחרים בקבוצה שאיתה הם מזדהים ומרגישים הכי בנוח. במחקר זה נמצא כי על מנת שלא להיות מזוהים עם קבוצה בעלת סטאטוס נמוך, עניים העדיפו זהות לאומית על זהות מעמדית והצבעתם בבחירות הייתה בהתאם. שאיו (Shayo, 2009) אף מצא קשר שלילי חזק בין זהות לאומית למדיניות חלוקה מחדש, כלומר מדינות שבהן הזהות הלאומית חזקה, מפעילות פחות מדיניות של חלוקה מחדש ולהיפך. החוקר אף הצביע על נטייה להזדהות עם קבוצות שהסטאטוס שלהן גבוה יותר בשני ממדים חשובים: מעמד כלכלי וזהות לאומית, מאשר אלה שהסטאטוס שלהן בממדים אלה נמוך. בעלי מעמד כלכלי גבוה מזדהים עם המעמד שאליו הם משתייכים, ולכן מצביעים נגד חלוקה מחדש. לעומת זאת, עניים נוטים יותר מעשירים לזהות לאומית חזקה משתי סיבות: עניים חשים נוח יותר להזדהות עם הקבוצה הלאומית כי הסטאטוס שלה גבוה יותר מהסטאטוס של הקבוצה המעמדית שאליה הם משתייכים; אם רוב האנשים במדינה עניים, הפרוטוטיפי הלאומי קרוב אליהם יותר. שאיו (Shayo, 2009) אף מצא כי כאשר יש איום חיצוני, הזהות הלאומית מתחזקת לעומת הזהות המעמדית, וכי במקרה זה פוחתת הנטייה לחלוקה מחדש. אומה חזקה נוטה יותר לפתח זהות לאומית בהשוואה לאומה חלשה (למשל גרמניה לאחר מלחמת העולם השנייה שהתפתחה בה גם זהות מעמדית חזקה). עוד נמצא במחקר זה כי הגדלת פערים אינה מובילה בהכרח לדרישה לחלוקה מחדש, מכיוון שהיא עלולה להסית את העניים למצב של גאווה לאומית שבו פוחתת הדרישה לחלוקה מחדש.

לסיכום, מחקרים שונים הראו כי הצבעה בבחירות מבוססת פעמים רבות על זהות או על השתייכות קבוצתית, יותר מאשר על עמדה, אך טענה זו רלוונטית יותר בחברות מסורתיות. סביר כי בחברות הטרוגניות מבחינה אתנית שבהן הזהות הקבוצתית היא בעלת תפקיד משמעותי, גם פוליטיקה הזהויות תשפיע יותר, ולכן ייווצר פער בין העדפות למדיניות או להצבעה בבחירות.

2.3.2.1 אינטראקציה בין ההטרונגניות האתנית להון חברתי ולאמון

על בסיס המחקרים שצוינו, ניתן להניח כי קיים קשר בין ההטרונגניות האתנית לבין ההון החברתי. סוגיה זו נבדקה במחקרים אשר מצאו כי במדינות הומוגניות מבחינה אתנית, ההון החברתי גבוה יותר, כלומר ההטרונגניות אתנית יכולה לפגוע בהון החברתי (Coffé & Geys, 2006; Letki, 2008; Putnam, 2007).

בהמשך לכך, מחקרים שונים הצביעו על קשר שלילי בין ההטרונגניות אתנית להון חברתי. כך למשל מצאו קנאק וקיפר (Knack & Keefer, 1997) כי באזורים הטרונגניים מבחינה אתנית באוסטרליה, הייתה רמת האמון נמוכה יותר בהשוואה לזו שנמצאה באזורים הומוגניים. עוד נמצא כי במדינות מגוונות מבחינה אתנית ההון החברתי נמוך יותר (Leigh, 2006), וכי במדינות שבהן ההטרונגניות האתנית גבוהה, רמת האמון הכללית נמוכה יותר, אך ממצא זה תקף לגבי אמון באנשים אחרים בלבד ולא לגבי אמון במוסדות (Alesina & La Ferrara, 2000).

לסיכום, ניתן לראות כי רמה גבוהה של הטרונגניות אתנית משפיעה לרעה על איכות הממשל ועל הצמיחה. רוב המחקרים הראו כי בחברות הטרונגניות הפילוג הפוליטי רב יותר, ולכן תהליך קבלת החלטות פחות טוב, ובה בעת ההוצאה הציבורית נמוכה יותר או יעילה פחות. בנוסף לכך, במדינות הטרונגניות רמת התמיכה במדיניות החלוקה מחדש נמוכה יותר מכיוון שקיימת תחושה שלא כל הקבוצות נושאות בנטל בצורה שווה, או שיש קבוצה שהיא הנהנית העיקרית משירותי הרווחה. במצבים אלה (פילוג פוליטי, חשדנות בין קבוצות), ייתכן שיווצר גם פער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש. לכן שיערנו:

השערה 2: ככל שרמת ההטרונגניות האתנית תהיה גבוהה יותר, יהיה הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו, גדול יותר.

על אף שגם המחקר הנוכחי עוסק באיכות הממשל, החידוש במחקר מתבטא בכך שאנו מציעים כי רמת ההטרונגניות האתנית היא גורם המשפיע על הקשר בין עמדת הציבור למדיניות בפועל, ממד אשר לא נבחן בעבר.

2.3.3 אפקטיביות ממשלתית נתפסת ושחיתות

במקרים שבהם רמת האפקטיביות הממשלתית הנתפסת (להלן "אפקטיביות ממשלתית") נמוכה, מדיניות הרווחה והחלוקה מחדש אשר מעניקה כוח ומשאבים לממשלה, נתפסת כמדיניות שאינה רצויה. לפיכך, במדינות שבהן רמת האמון נמוכה, ייתכן שהאזרחים מעדיפים פעילות של מגזר פרטי או של ארגוני מגזר שלישי בתחום זה במקום פעילות ממשלתית. במילים אחרות, מצב של העדר אפקטיביות ממשלתית עשוי להביא לשתי תוצאות שעל פיהן המדיניות בפועל אינה תואמת את דעת הקהל: 1. המדיניות בפועל אינה תואמת את דרישת האזרחים (למשל, תוכניות רווחה שאינן מיושמות באופן מיטבי, ועל כן אינן מגדילות את הרווחה). 2. חוסר אמון בקרב הציבור המוביל לאדישות, לשיעורי הצבעה נמוכים או להצבעת מחאה שאינה תואמת את העדפות הציבור.

מחקרים שעסקו באפקטיביות הממשלתית וברמת האמון בממשלה, מצאו כי רמת האמון בממשלה משפיעה על רמת התמיכה במדיניות חלוקה מחדש. שולץ ולובל (Scholz & Lubell, 1998) מצאו כי ככל שרמת האמון הכללית בממשלה גבוהה יותר, אנשים רבים יותר משלמים

מיסים. בדומה לכך, טענו אוה והונג (Oh & Hong, 2012) כי חוסר אמון בממשלה מוריד את הנכונות לשלם מיסים - מצב המוביל בסופו של דבר לרמה נמוכה יותר של תמיכה במדיניות החלוקה מחדש. גם במחקרם של אלגן, קאהוק וסאנגנייר (Algan, Cahuc, & Sangnier, 2011) נמצא כי רמה בינונית של אמון בממשלה מביאה למדיניות רווחה מוגבלת, למשל במדינות האנגלו-סקסיות וביפן. יתר על כן, יאמאמורה (Yamamura, 2012) אשר בחן את הקשר בין אמון בממשל המקומי לעמדות התומכות במדיניות חלוקה מחדש ביפן, מצא כי באזורים שבהם רמת האמון בממשל המקומי גבוהה, אנשים נוטים יותר להביע תמיכה במדיניות החלוקה מחדש, וכי באזורים אלה היה גם נטל המיסים הנתפס נמוך יותר. כלומר, ניתן לראות כי רמת האמון בממשלה משפיעה על הנכונות לשלם מיסים, ומשפיעה בהתאם על התמיכה במדיניות החלוקה מחדש. עם זאת, במחקרים שנערכו בשוודיה, בנורבגיה ובארצות הברית, לא נמצא קשר בין אמון בממשלה ויעילות של הממשלה לבין עמדות כלפי מדיניות רווחה (Edlund, 1999).

עוד עולה ממחקרים כי רמת האפקטיביות הממשלתית יכולה להסביר את הפער בין עמדה עקרונית כלפי מדיניות רווחה להעדפה בפועל. רוסמה ואחרים (Roosma et al., 2012) הצביעו על תפיסה חיובית באשר למטרות מדינת הרווחה במדינות אירופה, אולם גם על ביקורת לגבי יעילות הממשלה, האפקטיביות שלה ותוצאות המדיניות של מדינת הרווחה. פער זה נמצא בעיקר במדינות מזרח-דרום אירופה, לעומת מדינות מערב-צפון אירופה שבהן הייתה ביקורת פחותה בנושאי יעילות, אפקטיביות ממשלתית ותוצאות מדיניות. בדומה לכך, מצא סולפורס (Svallfors, 2013) כי איכות מוסדות השלטון (לא פוליטיקאים או מפלגות) והאמון בהם משפיעים על התמיכה במדיניות רווחה, וכי במדינות שבהן רמת האמון גבוהה ורמת השחיתות נמוכה, אנשים שעמדתם הערכית תומכת במדיניות רווחה, נוטים יותר לתמוך במדיניות זו בפועל (העלאת מיסים, הגדלת קצבאות). ממצאים אלה מעידים על כך שעל אף תמיכה עקרונית במדיניות החלוקה מחדש, עקב ביקורת על יעילות הממשלה עשויה להיות בפועל התנגדות למדיניות זו. ממצאים אלה תומכים למעשה בטענה המוצגת במחקר הנוכחי שעל פיה ייתכן שאנשים תומכים ברמה העקרונית במדיניות החלוקה מחדש, אך אינם פועלים להשגתה כי הם אינם מאמינים ביכולתה של הממשלה לבצע אותה בצורה טובה.

בדומה לאפקטיביות ממשלתית, נצפה כי שחיתות תגרום לירידה באמון בממשלה, ומתוך כך עשוי להיווצר מצב שבו הציבור תומך באופן עקרוני בצמצום אי השוויון ובמדיניות רווחה, אך אינו סומך על הממשלה שתעשה זאת בצורה טובה. בנוסף לכך, אם אכן מתקיימת שחיתות, מצב זה יפחית את האפקטיביות של פעולות הממשלה וייצור למעשה פער בין ההעדפות ורמת ההשקעה לבין תוצאות המדיניות.

בהמשך לכך, מחקרים שונים מצאו כי שחיתות משפיעה על איכות התפקוד של הממשלה ועל האפקטיביות שלה. ברואר ואחרים (Brewer et al., 2007) מצאו כי כאשר השליטה בשחיתות גבוהה, איכות הממשל טובה יותר, כלומר כאשר רמת השחיתות נמוכה, הכספים מנותבים בצורה טובה יותר והממשלה אפקטיבית יותר. זאת ועוד, אולקן (Olken, 2006) אשר בחן שחיתות בתוכנית רווחה של חלוקת אורז באינדונזיה, מצא כי 18% מהאורז שהיה אמור להיות מחולק נעלם. בדומה למחקרים הקודמים, במחקר זה נמצא כי באזורים המתאפיינים בהטרונגניות אתנית גבוהה, הייתה שחיתות רבה יותר, לעומת אזורים עשירים יותר ובעלי מספר רב של ארגונים חברתיים שבהם הייתה רמת השחיתות נמוכה יותר (ממצא המתקשר להון החברתי שהוגדר

בסעיף הקודם). באופן כללי טען אולקן (Olken, 2006) כי אילולא השחיתות, התוכנית לחלוקת אורז הייתה מגדילה את הרווחה המתקבלת, אך עקב השחיתות הרווחה פחתה.

בנוסף לכך, שחיתות יכולה להשפיע גם על רמת ההוצאה הציבורית. קויס (Kuijs, 2000) מצא כי שחיתות משפיעה על רמת ההוצאה הציבורית בתחומי הבריאות והחינוך, כלומר מדינות מושחתות פחות מוציאות יותר בתחומים אלה, אך אין לה השפעה על תוצאות המדיניות, כלומר על יעילות הוצאה הציבורית.

גם המחקרים שעסקו בשחיתות הראו כי שחיתות פוגעת ביעילות הקצאת המשאבים וביעילות תפקוד הממשלה. כלומר, התוצאה של ממשלה מושחתת היא אפקטיביות נמוכה יחד עם רמה נמוכה של אמון בקרב הציבור. מצב שבו אפקטיביות ממשלתית או שחיתות מהוות גורמים המסבירים את הפער בין העדפות למדיניות, מתיישב עם גישת הגירעון הדמוקרטי שעל פיה כאשר מוסדות דמוקרטיים אינם ממלאים בפועל את ייעודם, נוצר בקרב הציבור חוסר שביעות רצון אשר מביא להעדר מעורבות ציבורית ולירידה בהון החברתי (Dalton, 2004; Follesdal & Hix, 2006; Lax & Phillips, 2012). במילים אחרות, כאשר הממשלה אינה אפקטיבית או כאשר היא מושחתת, הציבור עשוי לפתח תחושת ריחוק ואדישות בדומה לטענה העולה מגישת הגירעון הדמוקרטי, ומתוך כך ניתן להסביר פער בין העדפות למדיניות. לעומת גישה זו, על פי גישת הייצוג הדינמי תהיה התאמה בין העדפות הציבור למדיניות לבין תגובתיות של הממשלה לדרישות הציבור (Baumgartner et al., 2009; Page & Shapiro, 1983; Soroka & Wlezien, 2010; Wlezien, 1995).

2.3.3.1 אינטראקציה בין אפקטיביות ממשלתית ושחיתות לבין הטרוגניות אתנית ואמון

מחקרים קודמים הצביעו על קשר בין שחיתות ואפקטיביות ממשלתית לבין הטרוגניות אתנית, והראו כי מדינות הטרוגניות נוטות להיות מושחתות יותר. כך למשל, מחקר שבדק גורמים לתפקוד ממשלתי מיטבי, מצא כי מדינות מושחתות הן מדינות עניות יותר המתאפיינות במגוון אתני (La Porta et al., 1999). בהקשר זה מצאו גלור וסאקס (Glaeser & Saks, 2006) כי בארצות הברית במדינות עניות, הטרוגניות מבחינה אתנית המתאפיינות ברמה גבוהה של אי שוויון, הייתה שחיתות רבה יותר. על בסיס מחקרים אלה, ייתכן שקיים קשר בין שחיתות להטרוגניות אתנית.

לסיכום, מחקרים שעסקו בשחיתות ובאפקטיביות ממשלתית, מצאו כי שחיתות פוגעת בתפקוד הממשלה ובתוכניות הרווחה. כפי שניתן לראות, המחקרים שנערכו עד כה, עסקו בהשפעה של אמון הציבור בממשלה על הנכונות לשלם מיסים ועל התמיכה במדיניות חלוקה מחדש. במחקר הנוכחי נבחן הקשר בין העדפות לבין מדיניות החלוקה מחדש לבין המדיניות בפועל, אך יש להניח כי המנגנון זהה. כלומר, אם רמת האמון בממשלה נמוכה, גם אנשים אשר מאמינים באופן עקרוני במדיניות חלוקה מחדש, אינם תומכים בה בפועל כי הם אינם מאמינים ביכולתה של הממשלה לבצע מדיניות זו בצורה אפקטיבית, בדומה לטענתם של רוסמה ואחרים (Roosma et al., 2012). מצב שבו הציבור מרגיש כי יש בזבוז של כספים, עשוי להוביל לפער בין העדפות הציבור לבין מה שהוא דורש בפועל מהפוליטיקאים. אם למשל הציבור רוצה רמה גבוהה של חלוקה מחדש ובפועל יש רמה נמוכה של חלוקה מחדש, ייתכן שלא יישלח לממשלה האיתות

המתאים מכיוון שהציבור חש כי הממשלה אינה יעילה או מושחתת. במילים אחרות, אם הציבור חש כי הממשלה פועלת באופן אפקטיבי, ייתכן שהוא יפעל לצמצום הפער, אולם עקב התחושה כי הממשלה אינה אפקטיבית, הוא אינו פועל כך. כמו כן, שחיתות עשויה להשפיע על האפקטיביות של יישום תוכניות רווחה או על אפקטיביות הממשלה באופן כללי. לכן שיערנו:

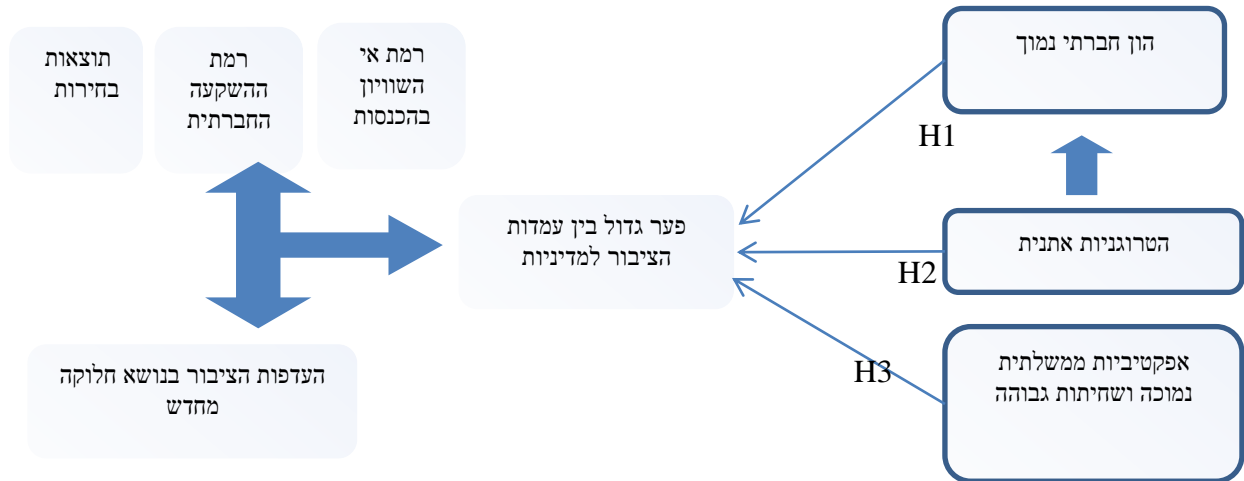
השערה 3: במדינות המתאפיינות ברמה נמוכה של אפקטיביות ממשלתית נתפסת וברמה גבוהה של שחיתות, יימצא פער גדול יותר בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו, בהשוואה לפער זה במדינות המתאפיינות באפקטיביות ממשלתית גבוהה ובשחיתות נמוכה.

כאמור, מחקרים הצביעו על כך שאפקטיביות ממשלתית ושחיתות משפיעות על העדפות הציבור בסוגיית החלוקה מחדש, אך החידוש העיקרי במחקר הנוכחי טמון בכך שהוא מציב את הגורמים שחיתות ואפקטיביות הממשלתית כגורמים המשפיעים לא רק על ההעדפות בסוגיה זו, אלא אף על הפער בין העדפות הציבור למדיניות בפועל. טענה זו הוצגה במחקרים קודמים, אך לא נבחנה בצורה אמפירית מכיוון שהפער בין העדפות למדיניות לא הוגדר כמדד מספרי.

לסיכום, בחלק זה של המחקר מוצגים שלושה גורמים העשויים להסביר את הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש, כפי שהוגדר בשלבים הקודמים. שלושת הגורמים הם: הון חברתי, הטרוגניות אתנית ואפקטיביות ממשלתית ושחיתות. הון חברתי מתייחס לרמת האמון בין האזרחים ונמצא במחקרים קודמים כמשפיע על איכות השלטון, על תפקוד חברות ועל ביצועים כלכליים. לפיכך, שיערנו כי רמה גבוהה של הון חברתי ומעורבות גבוהה של אזרחים יביאו לצמצום הפער בין העדפות למדיניות. **הטרוגניות אתנית** נמצאה אף היא כמשפיעה על איכות השלטון, על רמת ההוצאה הציבורית, על הנכונות לשלם מיסים ועל התמיכה במדיניות חלוקה מחדש. לפיכך שיערנו כי חברות הטרוגניות מבחינה אתנית יראו פער משמעותי יותר בין העדפות למדיניות בסוגיה זו עקב חוסר אמון וחשדנות בין הקבוצות השונות. **אפקטיביות ממשלתית נתפסת ושחיתות** נמצאו כמשפיעות על רמת ההוצאה ציבורית ועל העדפות למדיניות חלוקה מחדש. לפיכך שיערנו כי ככל שהממשלה תיתפס כאפקטיביות פחות וכמושחתת יותר, כך הפער בין העדפות למדיניות יהיה גדול יותר. כפי שצוין, ייתכן מצב שבו הציבור מאמין ברמה העקרונית בחלוקה מחדש, אולם אינו מאמין ביכולתה של הממשלה לבצע את המדיניות עקב חוסר האפקטיביות שלה. מתוך כך, החידוש העיקרי של המחקר הנוכחי מתבטא בהצעת גורמים אלה כגורמים המשפיעים על הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש ובמדידה של רמת השפעתם על פער זה.

תרשים 2.1 להלן מציג את מודל המחקר על שלושת שלביו. בצד שמאל של המודל מוצגים שלושת סוגי הפערים שנבחנו בשלב הראשון של המחקר; ובצד ימין של המודל מוצגות שלוש השערות המחקר באשר לגורמים המשפיעים על הפערים, שנבחנו בשלב השני של המחקר.

תרשים 2.1: מודל המחקר

3. מתודולוגיה

3.1 שלב 1: קשר בין העדפות למדיניות

3.1.1 קשר בין העדפות לתוצאות בחירות

מטרת החלק הראשון של המחקר היא הגדרת תמונת המצב במדינות OECD והגדרת רמת הפער בכל אחת מהמדינות בדגימה. לאור הסקירה, נראה כי בחלק מהמדינות ימצאו פערים משמעותיים ובחלק מהמדינות תהיה התאמה יחסית.

המחקר עשה שימוש בתוצאות בחירות וסקרי עמדות ב 24 מדינות OECD בין השנים

1998 ל 2013.

מקורות הנתונים:

מדד העדפה:

מדד ההעדפה מבוסס על הסקרים: European Social Survey (ESS), International Social Survey Programme (ISSP)

המשתנה תמיכה בחלוקה מחדש נמדד באמצעות התשובה לשאלה: "ממשלות צריכות לצמצם אי שוויון בהכנסות/ הכנסות צריכות להיות שוויוניות יותר" (Governments should reduce income differences/"incomes should be made more equal) (ניסוח השאלה שונה בכל סקר). בסקרי ה ISSP התשובות הן בסקאלה של 1-4 ובסקרי ה ESS התשובות הן בסקאלה של 1-5. כאשר 1 מייצג את התשובה "הכנסות צריכות להיות שוויוניות יותר" (incomes should be made more equal) ו 4/5 מייצג את התשובה "יש צורך בפערי הכנסות על מנת לתמרץ אנשים" (we need larger income differences as incentives for individual efforts). נלקחה התפלגות התשובות. כלומר, מספר האנשים שענו כל תשובה. תדירות עריכת הסקרים משתנה מסקר לסקר. ה ESS נערך כל שנתיים ואילו ה ISSP נערך אחת לכמה שנים במרווחים לא קבועים. גם במחקרים קודמים נעשה שימוש בשאלה זו כמייצגת מידת תמיכה במדיניות חלוקה מחדש (Brooks & Manza, 2006; Gingrich, 2014; Kuhn, 2012).

תוצאות בחירות:

התפלגות ההצבעה למפלגות לקוחה מהאתר Election Guide המרכז תוצאות בחירות במדינות שונות ושנים שונות:

[/http://www.electionguide.org](http://www.electionguide.org)

תוצאות הבחירות קודדו לפי סולם ימין-שמאל בסולם מדיניות כלכלית שעוסק בטרייד-אוף בין מיסוי נמוך להוצאה ציבורית גבוהה (Benoit & Laver, 2006). בסולם זה נעשה שימוש גם במחקרים קודמים (Gingrich, 2014; Huber & Stanig, 2007). כל מפלגה קיבלה את הציון על הסקאלה שהוגדרה על-ידי בנואה ולאבר (Benoit & Laver, 2006) ונעשה שימוש בנתון לגבי אחוז המצביעים לאותה מפלגה. מפלגות שלא הופיעו בבסיס הנתונים, כלומר שקמו בשנים מאוחרות יותר, סווגו כמפלגות מרכז. כלומר, קיבלו את הציון האמצעי בסקאלה. יש בעייתיות מסוימת עם סיווג זה. זאת מכיוון שרוב המפלגות החדשות שקמו באירופה בעשר השנים

האחרונות נוטות להיות רדיקליות (לימין או לשמאל). יחד עם זאת, מכיוון שלא היה לנו כלי להעריך בנפרד עבור כל מפלגה את הנטייה שלה, הפתרון היה סיווג כל המפלגות כמרכז.

בחירת הפער בין העדפות לתוצאות בחירות

נערך מבחן חי בריבוע להשוואת התפלגויות בין התפלגות המשיבים לשאלה לגבי תמיכה במדיניות חלוקה מחדש (סקאלה של 1-4 או 1-5) לבין התפלגות המצביעים למפלגות, מסודרות על-פי סקאלת מדיניות כלכלית (סקאלה של 1-20) של בנואה ולאבר (Benoit & Laver, 2006). עבור כל שנה בה נערכו בחירות הושווה התפלגות ההעדפות באותה שנה, או בשנה עוקבת (אם לא היה נתון לאותה שנה) להתפלגות ההצבעה למפלגות מסודרות על-פי סקאלת ימין-שמאל. נעשה ניסוי של סקאלת ההצבעה לסקאלת ההעדפות.

בשלב הבא, כאמור, ערכנו סכימה של הסטיות בין ההתפלגויות בערך מוחלט. הסכימה משמשת מדד לרמת ההבדלים בין ההתפלגויות, כאשר מספר נמוך מצביע על התאמה יחסית בין העדפות להצבעה ומספר גבוה מצביע על פער גדול. התוצאות חולקו לשלוש תקופות: 1998-2002, 2003-2007 ו 2008-2013.

3.1.2 קשר בין העדפות לכוונות מדיניות ותוצאות מדיניות

מטרת החלק השני של המחקר היא הגדרת תמונת המצב במדינות OECD והגדרת רמת הפער בין העדפות לכוונות מדיניות ותוצאות מדיניות בכל אחת מהמדינות בדגימה. לאור הסקירה, נראה כי ברוב המדינות תהיה התאמה יחסית (ארצות הברית, קנדה). יחד עם זאת, בבסיס הנתונים קיימות מדינות שלא נבחנו במחקרים קודמים (ישראל, יוון ופורטוגל). ייתכן שדווקא במדינות אלה ימצא פער.

גם בחלק זה של המחקר נעשה שימוש בנתונים מאותן 24 מדינות חברות OECD, אך כאן טווח השנים שונה. נעשה שימוש ב 14 שנים שונות בין 1990 ל 2012. 24 המדינות נבחרו מכיוון שעבורן היו כל הנתונים הדרושים. זו גם הסיבה שהמחקר התמקד במדינות OECD. עבור מדינות אלה קיים בסיס נתונים נגיש ואמין הכולל נתוני הוצאה ציבורית ומדדי אי-שוויון.

מקורות הנתונים

מדד העדפה

בדומה לחלק הקודם, מדד ההעדפה התבסס על סקרי ערכים. נעשה שימוש בסקרים: World Value Survey (WVS), European Social Survey (ESS), International Social Survey Programme (ISSP).

המשתנה תמיכה בחלוקה מחדש נמדד באמצעות התשובה לשאלה: "ממשלות צריכות לצמצם אי שוויון בהכנסות/ הכנסות צריכות להיות שוויוניות יותר" (Governments should reduce income differences"/"incomes should be made more equal (ניסוח השאלה שונה בכל סקר). בסקרי ה ISSP התשובות הן בסקאלה של 1-4, בסדרי ה ESS התשובות הן בסקאלה של 1-5 ובסקרי ה WVS התשובות בסקאלה של 1-10. חישבנו את ההעדפה הממוצעת עבור כל מדינה בכל שנת סקר, כאשר 1 מייצג את התשובה "ההכנסות צריכות להיות שוויוניות יותר" (incomes should be made more equal) ו 10 מייצג את התשובה "יש צורך בפערי הכנסות על

מנת לתמרץ אנשים" (we need larger income differences as incentives for individual efforts). עבור סקרים בהם הסקאלה הייתה 1-4 או 1-5 נעשה ניסוח לסקאלה של 1-10. חושבה העדפה ממוצעת עבור כל אחת מהמדינות עבור כל אחת מהשנים. תדירות עריכת הסקרים משתנה מסקר לסקר. ה ESS נערך כל שנתיים ואילו ה ISSP וה WVS נערכים אחת לכמה שנים במרווחים לא קבועים. גם במחקרים קודמים נעשה שימוש בשאלה זו כמייצגת מידת תמיכה במדיניות חלוקה מחדש (Brooks & Manza, 2006; Gingrich, 2014; Kuhn, 2012). יש בעייתיות בהשוואה בין מדינות שונות וסקרים שונים, במיוחד כאשר מדובר בערכים סובייקטיביים. כך למשל, שאלה לגבי עמדה פוליטית יכולה להתפרש באופן שונה בין מדינות ליברליות, פוסט-קומוניסטיות או מסורתיות ולכן השוואה בין התשובות היא בעייתית. טענה זו הועלתה בספרות (Davidov, Meuleman, Cieciuch, Schmidt, & Billiet, 2014). בדומה לכך, נמצא כי הסקאלה של שמאל-ימין מקבלת משמעויות שונות במדינות מערב ומזרח אירופה (Pjurko et al., 2011). יחד עם זאת, ישנם מחקרים המראים כי השוואה בין מדינות או בין שנים שונות מניבה תוצאות מהימנות (Davidov, 2009; Freitag & Bauer, 2013; Poznyak, 2014). במקרה הנוכחי, ההצהרות מנוסחות באופן שונה בכל אחד מהסקרים, אבל אנחנו מאמינים שהנוסחים השונים מייצגים משמעות דומה. על אף שהצהרה "incomes should be made more equal" אינה בהכרח אומרת שזה תפקיד הממשלה לצמצם את פערי הכנסות, היא כן מייצגת תפיסה לפיה צריך להיות מנגנון כלשהו או מדיניות שתצמצם פערי הכנסות. בנוסף, כאשר בוחנים את הערכים הממוצעים בכל מדינה, ניתן לראות כי הממוצעים דומים בין הסקרים השונים. דמיון זה מרמז שעל אף הניסוח השונה של ההצהרות, הנשאלים תופסים אותן באותו אופן. בנספח 3 מוצגים תרשימים המציגים את התפלגות התשובות בסקרים השונים עבור מדינות נבחרו מהדגימה. בתרשימים מופיע ערך ממוצע של תמיכה בחלוקה מחדש בכל שנה (מותאמת לסקאלה של 1-10), כאשר כל צבע מייצג סקר שונה. ניתן לראות מהגרף כי אין הבדל מהותי בתוצאות הסקרים השונים. כך למשל, בישראל הערכים לאורך כל השנים נעים בין 3.50 ל 4.66. בהולנד הערכים נעים בין 5.37 ל 6.18. תיתכן ביקורת על השימוש במדד ממוצע כמייצג את עמדת המדינה עבור אותה שנה, מכיוון שלא נלקחת בחשבון השונות. כלומר, יכול להיות מצב למשל שחצי מהאזרחים סימנו 1 וחצי סימנו 10 והממוצע יהיה 5, מספר שאינו משקף את המצב האמיתי. על מנת להתמודד עם הטענה נבדקו גם סטיות התקן של ההעדפות ונמצא שהן לא היו חריגות. בסקרי ה WVS (סקאלה של 1-10) סטיית התקן המינימלית 2.02 וסטיות התקן המקסימלית 3.07. בסקרי ה ISSP (סקאלה של 1-4) סטיית התקן המינימלית 0.65 וסטיות התקן המקסימלית 1.41. בסקרי ה ESS (סקאלה של 1-5) סטיית התקן המינימלית הייתה 0.69 וסטיות התקן המקסימלית הייתה 1.19. כלומר ברוב המקרים הפיזור קרוב יחסית לממוצע. דבר המעיד על כך שהממוצע אכן משקף את ההעדפה הממוצעת. בנוסף, נבדק גם החציון וברוב המקרים הוא קרוב או זהה לממוצע.

מדדי הוצאה חברתית - מייצגים את נכונות המדינה או כוונת המדינה להשקיע במדיניות רווחה/צמצום פערים. המדדים לקוחים מבסיס הנתונים socx של ה OECD (2012).

1. הוצאה חברתית לראש - Government social spending per head

2. הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג - Government social spending as a percentage of GDP

מדד ההוצאה החברתית מורכב מהתחומים הבאים: זיקנה, ניצולים, בעלי מוגבלויות, בריאות, משפחה, שוק העבודה, אבטלה, דיור ותחומים נוספים. המדד כולל קצבאות ומורכב בעיקר מהוצאה על פנסיות ושירותי בריאות וברמה פחותה הוצאה על אבטלה, מדיניות משפחה ודיור. במחקר נעשה שימוש במדד הוצאה חברתית ממוצעת עבור כל אחת מהמדינות עבור כל אחת מהשנים.

מדדי הוצאה חברתית משמשים כמדדות מוכרות בספרות המייצגת את רמת ההשקעה בנושאים חברתיים או לרמת הנדיבות של מדינת הרווחה. מחקרים קודמים עשו גם שימוש במדידות אלה (Alesina et al., 2001; Breznau, 2017; Brooks & Manza, 2006; Castles, 2004; Hicks, 1999; Huber & Stephens, 2001; Iversen & Cusack, 2000; Jæger, 2006; Kittel & Obinger, 2003; Kuhn, 2012; Swank, 2001, 2003). יחד עם זאת, יש ביקורת על מדדי הוצאה חברתית כמייצגי מדיניות רווחה. קוהנר (Kühner, 2007) טוען כי מדדים אלה אינם מדויקים מספיק כדי להכיל ניואנסים של מדיניות רווחה כמו זכויות חברתיות ובנוסף, אינם לוקחים בחשבון גורמים כמוהטבות מס או החזרי מס לאוכלוסיות חלשות, שגם הן חלק ממדיניות רווחה. בנוסף, קורפי (Korpi, 2003) טען כי מדד כזה יכול לפספס למשל במצב של גידול באבטלה שיגרום לעלייה בהוצאה הציבורית יחד עם ירידה בתמ"ג וייתפס כגידול במדיניות הרווחה.

מדדי אי שוויון - מייצגים את תוצאות המדיניות. השתמשנו בשלושה מדדים שונים הלקוחים מנתוני OECD

1. GINIpost - מדד ג'יני אחרי העברות ומיסים.

2. MGINI - מדד ג'יני המשקלל בתוכו גם את ההטבות הלא כספיות המתקבלות במדינה. המדד משקלל גם את ההוצאה הממשלתית, התמ"ג, ואת סך ההכנסה ממיסים כאחוז מהתמ"ג. המדד לוקח בחשבון מצב בו במדינה יש רמה גבוהה של אי שוויון אבל מערכת רווחה נדיבה. במדינה כזו ייצא מדד MGINI נמוך יותר ולכן תיחשב יותר שוויונית (Malul, Shapira & Shoham, 2013).

3. GINI difference - ההפרש בין מדד ג'יני לפני העברות למדד ג'יני אחרי העברות. מחושב:

$$1 - \frac{\text{GINIposttransfers}}{\text{GINIbefore transfers}}$$

עבור כל מדינה בכל שנה נלקח מדד אי שוויון ממוצע. פירוט הנתונים הזמינים עבור כל מדינה וכל שנה מופיע בנספח 4.

בחירת הפער בין העדפות לתוצאות מדיניות

חלק זה מתייחס גם לפער בממד הכוונה (הוצאה חברתית) וגם לפער בממד התוצאה (מדדי אי שוויון). הבחינה נעשתה בשתי דרכי חישוב: מדד הפרש מבוסס אינדקסים (הסטטיסטיקה התיאורית מבוססת על מדד זה) ומדד יחס.

חישוב האינדקסים - מדד הפרש:

בשלב הראשון חושב ממוצע ל 6 שנים עבור כל אחד מהמשתנים (בנפרד להעדפות ולמדיניות). הסיבה העיקרית לשילוב 6 שנים הייתה למלא פערים בבסיס הנתונים עקב נתונים חסרים. בסיס הנתונים בן 15 השנים חלוק לשלוש קבוצות: 1990-1998, 1999-2005 ו 2006-2012. בכל קבוצה היו נתונים עבור 6 שנים. התקופה של 1990-1998 כוללת את השנים 1990, 1992, 1995, 1996, 1997 ו 1998. התקופה השנייה של 1999-2005 כוללת את השנים 1999, 2000, 2001, 2002, 2004 ו 2005. התקופה השלישית של 2006-2012 כוללת את השנים 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 ו 2012. בשני מקרים היו נתונים חסרים לתקופה שלמה: יוון 1990-1998 ולוקסמבורג 1990-1998.

בשלב השני חושב אינדקס בין כל המדינות עבור כל תקופה $\{(value-min)/(max-min)\}$. האינדקס נוצר בשני צעדים. בצעד הראשון חושבו ערכי המינימום והמקסימום עבור כל תקופה. למשל, בתקופה של 1999-2005 ערך המינימום של הוצאה ציבורית כאחוז מהתמ"ג היה 14.88% באירלנד וערך המקסימום היה 29.42% בצרפת. בשלב השני חושב אינדקס עבור כל מדינה בכל תקופה באמצעות נוסחת האינדקס. כך למשל, ההוצאה הציבורית כאחוז מהתמ"ג בדנמרק ב 1999-2005 הייתה 27.28%, אז הנוסחה עבורה הייתה: $\{(27.28-14.88)/(29.42-14.88)=0.853\}$. התוצאה נעה בין 0 (ההוצאה הציבורית הנמוכה ביותר) ל 1 (ההוצאה הציבורית הגבוהה ביותר). עבור חלק מהסולמות הפכנו את התוצאה על מנת שיתאימו לכיוון של שאר הסולמות (למשל, בהוצאה ציבורית תוצאה גבוהה משמעותה רמה גבוהה של חלוקה מחדש בעוד שבמדד העמדה ומדד הגייני הכיוון הפוך).

בשלב השלישי חיסרנו את אינדקס ההעדפה מאינדקס המדיניות. למשל, האינדקס של הוצאה ציבורית כאחוז מהתמ"ג בדנמרק ב 1999-2005 היה 0.853 ואינדקס ההעדפה היה 0, אז התוצאה עבור דנמרק היא $0.853-0=0.853$.

עבור חישוב האינדקס התקבל מדד שכאשר הוא קרוב ל 0 משמעו שיש התאמה בין ההעדפה לרמת ההשקעה החברתית, כלומר שני האינדקסים גבוהים או ששניהם נמוכים. כאשר הוא גבוה יש אי התאמה, כלומר הממשלה משקיעה יותר ממה שהציבור דורש, כמו במקרה של דנמרק בחישוב שהוצג לדוגמה. כאשר הוא נמוך (שלילי) יש אי התאמה, כלומר הממשלה משקיעה פחות ממה שהציבור דורש.

חישוב מדד היחס: מדד הוצאה (ערך) חלקי מדד העדפה (ערך) או מדד אי שוויון (ערך) חלקי מדד העדפה (ערך).

3.2 שלב 2: גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות למדיניות

בחלק זה ישנן שלוש השערות.

ההשערה הראשונה היא:

1. ככל שרמת ההון החברתי תהיה גבוהה יותר, הפער בין ההעדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו, יהיה קטן יותר.

ההשערה השנייה היא:

2. ככל שרמת הטרוגניות האתנית תהיה גבוהה יותר, הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו, יהיה גדול יותר.

ההשערה השלישית היא:

3. במדינות המתאפיינות ברמה נמוכה של אפקטיביות ממשלתית נתפסת וברמה גבוהה של שחיתות, יימצא פער גדול יותר בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו, בהשוואה לפער זה במדינות המתאפיינות באפקטיביות ממשלתית גבוהה ובשחיתות נמוכה. הסברים להשערות ורקע נמצאים בפרק סקירת הספרות.

3.2.1 גרסיות פאנל

בדומה לחלקים הקודמים, המחקר עושה שימוש בנתונים מ 24 מדינות OECD משנים שונות (בין השנים 1990 ל 2013). מדינות אלה נבחרו מכיוון שעבורן היה את כל המידע הנחוץ עבור הרגרסיות. בחלק זה נערכו גרסיות פאנל בהן אשר לוקחות בחשבון את השונות בין המדינות והשונות בתוך המדינות בין השנים.

משתנים מוסברים:

המשתנה המוסבר הוא הפער בין העדפות למדיניות כפי שהוגדר בשלבים הקודמים. הפער נמדד בשלושה ממדים:

1. תוצאות הבחירות.
2. ממד הכוונה - רמת ההוצאה החברתית.
3. ממד התוצאה - רמת אי השוויון.

הפער עבור תוצאות הבחירות נמדד בשלב הראשון באמצעות מבחן השוואת התפלגויות. בשלב זה היו שני מדדים ששימשו למדידת רמת הפער:

1. סכימת הסטיות בין התפלגות ההעדפות להתפלגות ההצבעה בערך מוחלט.
  2. סכימת הסטיות בין התפלגות ההעדפות להתפלגות ההצבעה בריבוע.
- הפער עבור רמת ההוצאה החברתית נבחן באמצעות שני מדדים (פירוט על בניית המדדים נמצא בשלב הראשון):

1. מדד האינדקס
2. מדד היחס

כמו כן, רמת ההוצאה החברתית עצמה נמדדה באמצעות שני מדדים שונים מנתוני OECD:

1. הוצאה חברתית לראש - Government social spending per head
2. הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג - Government social spending as a percentage of GDP

הפער עבור ממד התוצאה או רמת אי השוויון נמדד שוב באמצעות מדדי האינדקס והיחס. רמת אי השוויון נמדדה באמצעות שלושה מדדים:

1. GINIpost - מדד גייני אחרי העברות ומיסים.
2. MGINI - מדד גייני המשקלל בתוכו גם את ההטבות הלא כספיות המתקבלות במדינה.
3. GINI difference - ההפרש בין מדד גייני לפני ההעברות למדד גייני אחרי ההעברות.

מחושב:

$$1 - \frac{\text{GINIposttransfers}}{\text{GINIbefore transfers}}$$

בנוסף, חושב משתנה ממוצע של שלושת מדדי הגייני. עבור משתנה זה גם חושב הפער ונעשה בו שימוש בחלק מהגרסיות. כלומר, ישנם 12 משתנים מוסברים לפי הפירוט המצורף:

ממד			שיטת מדידה
תוצאה	כוונה	בחירות	
GINI	הוצאה חברתית לראש	מדד הפרש	סטיות ערך מוחלט ריבועי סטיות
MGINI	הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג		
GINIdifference			
GINI	הוצאה חברתית לראש	מדד יחס	
MGINI	הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג		
GINIdifference			

או לפי הרשימה:

1. תוצאות בחירות
  - 1.1. פער בין העדפות לתוצאות בחירות לפי סכימת סטיות בערך מוחלט
  - 1.2. פער בין העדפות לתוצאות בחירות לפי סכימת ריבועי הסטיות
2. כוונות מדיניות
  - 2.1. פער בין העדפות להוצאה חברתית לראש לפי מדד הפרש
  - 2.2. פער בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג לפי מדד הפרש
  - 2.3. פער בין העדפות להוצאה חברתית לראש לפי מדד יחס
  - 2.4. פער בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג לפי מדד יחס
3. תוצאות מדיניות
  - 3.1. פער בין העדפות למדד GINI לפי מדד הפרש
  - 3.2. פער בין העדפות למדד MGINI לפי מדד הפרש
  - 3.3. פער בין העדפות למדד GINIdifference לפי מדד הפרש
  - 3.4. פער בין העדפות למדד GINI לפי מדד יחס
  - 3.5. פער בין העדפות למדד MGINI לפי מדד יחס
  - 3.6. פער בין העדפות למדד GINIdifference לפי מדד יחס

משתנים מסבירים:

1. **הון חברתי:** במחקר זה התמקדנו באספקט של רמת אמון כללית בלבד (או generalized trust), מכיוון שהשתתפות אזרחית הוא תחום קשה יותר למדידה ומכיוון שאנו מאמינים שנושא האמון רלוונטי יותר לקיום או אי קיום הפער בין העדפה למדיניות. זאת מכיוון שהוא נוגע ללכידות החברתית. להשתתפות אזרחית או פוליטית יכולה להיות גם השפעה על הפער, אבל הקשר ביניהם פחות ברור. אמון נבחן לפי השאלה: ניתן לסמוך על רוב האנשים או שצריך להיות זהירים Most people can be trusted or you can't be too careful מתוך סקרי דעת הקהל. השאלה נבחרה מכיוון שהיא מייצגת את רמת האמון של הפרט בסביבתו. גם מחקרים קודמים השתמשו בשאלה זו כמדד לאמון ולהון חברתי (Marien & Hooghe, 2011).

2. **הטרוגניות אתנית:** נמדדה באמצעות Ethnic fractionalization index - מדד להסתברות ששני אנשים אקראיים מאותה מדינה לא חולקים תכונה מסוימת (גזע, שפה). ככל שהמספר גבוה, ההסתברות שהם חולקים תכונה נמוכה (Alesina, Devleeschauwer, Easterly, Kurlat, & Wacziarg, 2003).

3. אפקטיביות ממשלתית: 2 מדדים שונים:

○ **Gee (Government Effectiveness Estimate)** - מקור: World Bank. מדד מבוסס תפיסה המבוסס על 31 מקורות שונים הבוחן תפיסות לגבי אפקטיביות ממשלתית. משלב תפיסות לגבי איכות הפיקוח על שירותים ציבוריים, איכות הבירוקרטיה, יכולות של עובדי ציבור, עצמאות המערכת הציבורית מלחצים פוליטיים, ועד כמה הממשלה מחויבת לביצוע המדיניות. הדגש הוא על תפוקות - יכולת הממשל לספק מדיניות טובה. ככל שהמדד גבוה, הממשלה אפקטיבית יותר (לקוח מתוך בסיס הנתונים QOG).

○ **ICRG** - מדד לאיכות הממשל המשלב אפקטיביות ממשלתית ושחיתות. מקור: International country risk guide ארגון שאוסף מידע פוליטי ונתונים כלכליים וממיר אותם למדדי סיכון. מדד איכות הממשל מאגד מאת המדדים של "שחיתות", "חוק וסדר" ו"איכות הבירוקרטיה". שחיתות - הערכת רמת השחיתות במערכת הפוליטית. מדובר על מינוי מקורבים, קשרים בין פוליטיקאים ואנשי עסקים ועוד. מדד החוק בודק את הכוח והעצמאות של מערכת החוק. מדד הסדר מודד את תפיסת החוק במדינה (רמת הפשיעה, עד כמה מכבדים את החוק). כלומר, יכולה להיות מדינה עם מערכת אכיפה טובה אך רמת פשיעה גבוהה ולהיפך. מדד הבירוקרטיה מודד את עצמאות (עד כמה נקייה מלחצים פוליטיים) וכוח המערכת הבירוקרטית. ככל שהמדד גבוה הממשל איכותי יותר (לקוח מתוך בסיס הנתונים QOG).

שחיתות:

○ **CPI (Corruption Perception Index)** - מקור: Transparency International. הגדרת שחיתות: ניצול של כוח ציבורי לרווח פרטי. מודד את רמת השחיתות ה**נתפסת** על-ידי אנשי עסקים, אנליסטים והציבור הכללי. טווח הציונים הוא בין 0 (המדינות המושחתות ביותר) ל 100 (המדינות הנקיות ביותר) (Transparency International, 2016).

מכיוון שהייתה קורלציה גבוהה בין חלק ממדדי השחיתות, האפקטיביות וההון החברתי ומכיוון שמשנתנה ה ICRG מכיל בתוכו גם אפקטיביות ממשלתית וגם שחיתות, נערכה רגרסיה בסיסית (מודל 1) המורכבת משלושה משתנים: הטרוגניות אתנית, הון חברתי ואפקטיביות ממשלתית לפי מדד ICRG (שמכיל גם שחיתות). בנוסף, ערכנו רגרסיות בהן שחיתות ואפקטיביות הוכנסו בנפרד. מודל 2: הטרוגניות אתנית, הון חברתי ואפקטיביות ממשלתית לפי מדד gee. מודל 3: הטרוגניות אתנית, הון חברתי ושחיתות לפי מדד CPI של ארגון Transparency International.

¹ הקורלציה בין מדד ICRG לאפקטיביות ושחיתות לבין מדד CPI לשחיתות הייתה 0.848. בין מדד gee לאפקטיביות לבין מדד CPI לשחיתות הקורלציה הייתה 0.858. לכן מדדים אלה הוכנסו ברגרסיות נפרדות. גם הקורלציה של הון חברתי עם מדדי אפקטיביות ושחיתות הייתה גבוהה, אך פחות, 0.809 עם מדד ICRG, 0.758 עם מדד gee ו-0.794 עם מדד CPI. על כן הון חברתי הוכנס ברגרסיה יחד עם מדדים אלה (טבלת קורלציה מלאה בין המשתנים המסבירים מוצגת בנספח 5).

ערכנו מבחן האוזמן עבור כל אחת מרגרסיות תוצאות המדיניות ומצאנו שבכל מדדי היחס אין אנדוגניות והרגרסיה המתאימה היא Random effects. בנוסף, נמצא כי ברוב מדדי ההפרש יש אנדוגניות (מלבד MGINI) והרגרסיה המתאימה היא Fixed effects (מבחן האוזמן לדוגמה מצורף בנספח 6).

לדעתנו אין כאן חשש לאנדוגניות. קיומו של הפער לא צפוי להשפיע על ההון החברתי: סביר להניח שההון החברתי מושפע ממאפיינים תרבותיים של המדינה ולכן גם סביר שלא יהיו בו שינויים משמעותיים לאורך השנים. גם אם מתרחשים שינויים בהון החברתי, סביר שיושפעו מתהליכים כלכליים, חברתיים משמעותיים ולא מהעדפות בנושאי רווחה, ובוודאי לא מהפער בין העדפות למדיניות. הון חברתי עשוי להשפיע על שחיתות ואפקטיביות אך לא ברמה המיידית, אלא רק בטווח של כמה שנים. למשל, אם רמת השחיתות גבוהה ומביאה לפער, הציבור יכול לדרוש לצמצם את הפער, אך זה לא קורה באופן מידי. הטרוגניות אתנית הוא גורם אקסוגני שלא יכול להיות מושפע מהפער.

3.2.2 רגרסיות עם משתני בקרה

נערכו גם רגרסיות עם משתני בקרה. בכל רגרסיה הוספו המשתנים: יחס תלות ותמי"ג לנפש. בנוסף, הוספו מאפיינים כלליים של המדינה כמו גודל המדינה, מרחק מקו המשווה, שיטת בחירות ועוד. ברגרסיות אחרות הוספו גם משתני בקרה תרבותיים המבוססים על ממדי התרבות של הופסטד (Hofstede, 1983, 1984). ממדי התרבות של הופסטד נבחרו מכיוון שמדובר במחקר מרכזי שעוסק בנושא הבדלים בין-תרבותיים. מחקרים השוואתיים רבים בתחום הרווחה עשו שימוש בממדי התרבות (Arrindell, Hatzichristou, Wensink, Rosenberg, van Twillert, Stedema, 1997; Bai, Dong, Liu, & Liu, 2017; Goktan & Gupta, 2015; Pedrini, Bramanti, & Cannatelli, 2016; Pooremamali, Persson, Östman, & Eklund, 2015; Puni & Anlesinya, 2017). ממדי התרבות שהוספו הם:

1. קולקטיביות (Collectivism) - מידת חשיבות האינטרס האישי לעומת הקבוצתי. תרבות קולקטיביסטית מאופיינת בקבוצות חזקות ומלוכדות עם עזרה ודאגה הדדית.
2. מרחק עוצמה (Power Distance) - המידה בה חברה מעודדת ומנציחה פערים בהשפעה וחלוקת העושר בין חבריה. מדד זה בא לבחון מה היחס בין הממונים לכפופים ועד כמה גדול המרחק ביניהם. מדד זה בוחן האם החברה שוויונית או היררכית. כלומר, האם יש "דיסטאנס" בין האנשים ברמות השונות של הארגון.
3. אוריינטציה לטווח ארוך (Future Orientation) - מדד זה נוגע למידה שבה משך הזמן (קצר או ארוך) הוא האוריינטציה הדומיננטית בחיים. ארגונים בעלי אוריינטציה לטווח ארוך מאופיינים בחסכנות בשמרנות ובאיפוק. כלומר מדובר במדד שבוחן עד כמה התרבות מאופיינת בתכונן דברים לטווח ארוך. בתרבויות בעלות אוריינטציה לטווח ארוך אנשים מוכנים לחסוך ולהקריב על מנת שיהיה יותר טוב בעתיד ואילו בתרבויות טווח קצר הדגש הוא יותר על ההווה.
4. שוויון מגדרי (Gender Egalitarianism) - מדד זה משקף את המידה שבה הערכים המרכזיים בתרבות מדגישים את התפיסות הסטריאוטיפיות של גבריות כגון תחרותיות, אסרטיביות ורכושנות, לעומת הדגש הניתן לתפיסות סטריאוטיפיות של נשיות כמו רגישות,

אכפתיות ודאגה לזולת. לטענתו של הופסטד ככל שהחברה יותר נשית כך תהיה יותר סימפטית ציבורית לחקיקה כלכלית-חברתית.

5. הימנעות מאי ודאות (Uncertainty Avoidance) – מדד זה משקף את המידה שבה חברה משפיעה על חבריה להתמודד עם מצבי סיכון ואי ודאות. עד כמה הארגון יכול לחיות בתנאים של חוסר ודאות ועמימות. בחברות הנמנעות מחוסר ודאות חשובים יותר החוקים והכללים (Hofstede, 1983; Hofstede, 1984).

בנוסף, הוספו משתני דאמי עבור שיטת בחירות. המשתנים מבוססים על Database of Political Institutions של ה World Bank. מתוך בסיס הנתונים QOG. ניתן דאמי עבור כל אחת משיטות הבחירות:

1. Plurality - שימוש בשיטת winner takes all.
2. Majority - השיטה הרובית
3. Proportional representation - ייצוג יחסי כאחוז הקולות שהמפלגה קיבלה מסך הקולות.

כמו כן, הוספו משתנה בקרה עבור גודל המדינה. הוגדר משתנה דאמי עבור מדינות קטנות על בסיס פלזנשטיין ופורטנוב (Felsenstein & Portnov, 2005). נערכו 9 רגרסיות עם משתני בקרה לפי הרשימה:

1. יחס-תלות, תמ"ג לנפש, קולקטיביזם
2. יחס-תלות, תמ"ג לנפש, מרחק עוצמה
3. יחס-תלות, תמ"ג לנפש, אוריינטציה לטווח ארוך
4. יחס-תלות, תמ"ג לנפש, שוויון מגדרי
5. יחס-תלות, תמ"ג לנפש, הימנעות מאי ודאות
6. יחס-תלות, תמ"ג לנפש, שיטת בחירות
7. יחס-תלות, תמ"ג לנפש, גודל המדינה
8. יחס-תלות, תמ"ג לנפש, קו רוחב גיאוגרפי (latitude)
9. יחס-תלות, תמ"ג לנפש, מרחק מקו המשווה

3.2.3 רגרסיות אורדינליות, רגרסיות בערך מוחלט ורגרסיות בינאריות

סוגיה נוספת שעלתה מתוצאות השלב הראשון היא הבדלים בין פער חיובי (מצב בו המדינה משקיעה יותר ממה שהציבור דורש) לפער שלילי (מצב בו המדינה משקיעה פחות ממה שהציבור דורש). ברגרסיות הרגילות ישנה הנחת ליניאריות, כלומר הנחה שפער חיובי הוא המצב האופטימלי, היעדר פער הוא באמצע, ופער שלילי הוא המצב הפחות טוב, בעוד שלפחות מבחינה תיאורטית אנחנו מניחים שהמצב הכי טוב הוא היעדר פער. כדי להתמודד עם סוגיה זו ערכנו שלושה סוגים נוספים של רגרסיה:

1. רגרסיה בערך מוחלט שמבחינה בעצם בין מדינות שיש בהן פער למדינות שאין בהן פער ללא הבחנה בין סוגי הפער.
2. רגרסיה אורדינלית Ordered logit - בה יש הבחנה גסה יותר בין שלושת הקבוצות. כלומר, מדינות בעלות פער חיובי קיבלו את הערך 1, מדינות ללא פער או בעלות פער קטן קיבלו

את הערך 0 ומדינות בעלות פער שלילי קיבלו את הערך 1-. נקודות החיתוך על פיהן נקבעו הקבוצות היו 0.1 או -0.1 במדד ההפרש. התקבלו עבור כל מדד שלוש קבוצות בעלות גודל שווה פחות או יותר (במשתנה Spending per head נקודות החיתוך שונו ל 0.05 ו -0.2 כדי שהקבוצות יצאו מאוזנות בגודלן).

3. רגרסיה לוגיסטית - כאשר קיים פער (חיובי או שלילי) ניתן הערך 1 וכאשר לא קיים פער ניתן הערך 0. גם כאן נקודות החיתוך על פיהן נקבעו הקבוצות היו 0.1 ו -0.1, כלומר כשליש מהתצפיות קיבלו 0 וכשני שלישי קיבלו 1.

4. תוצאות

שלב זה מורכב משני תתי פרקים לפי שני חלקי המחקר. עבור כל שלב יש תת-פרק תוצאות ותת-פרק של דיון.

4.1 שלב 1: תוצאות - קשר בין העדפות לתוצאות מדיניות

4.1.1 קשר בין העדפות לתוצאות בחירות

כאמור, בחלק זה נערכו מבחני חי בריבוע להשוואה בין התפלגות ההעדפות להתפלגות תוצאות הבחירות. כל מבחני החי בריבוע שנערכו יצאו לא מובהקים. כלומר, באף אחת מתוצאות הבחירות שנבחנו אין התאמה ממשית בין התפלגות ההעדפות בנושא מדיניות כלכלית לבין התפלגות ההצבעה בבחירות.

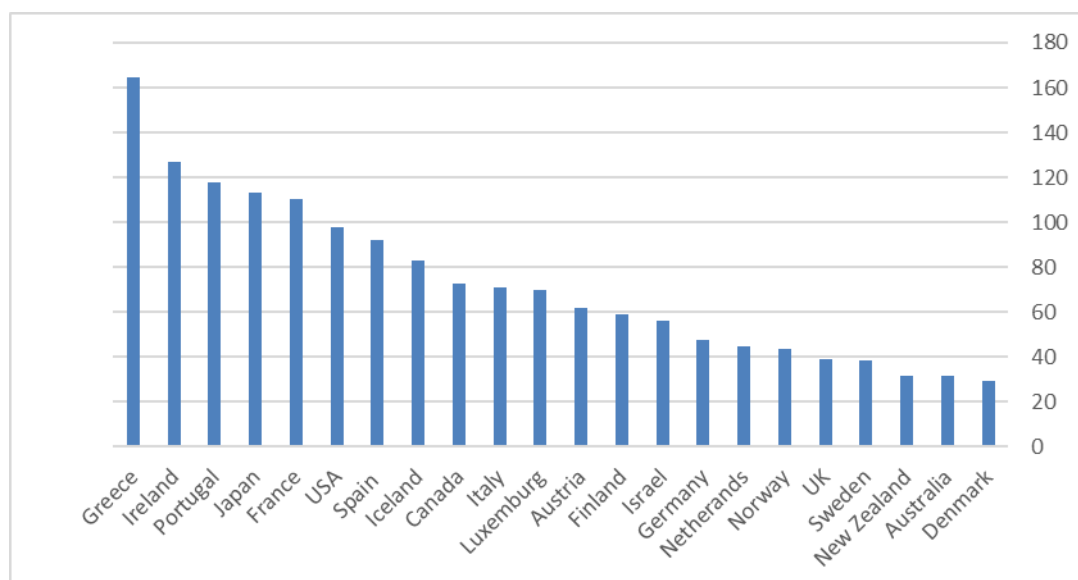
לאחר מכן נערכה סכימה של הסטיות בין ההתפלגויות בערך מוחלט. הסכימה משמשת מדד לרמת ההבדלים בין ההתפלגויות, כאשר מספר נמוך מצביע על התאמה יחסית בין העדפות להצבעה ומספר גבוה מצביע על פער גדול. התוצאות חולקו לשלוש תקופות: 1998-2002, 2003-2007 ו 2008-2013.

לגבי יפן וארצות הברית נראה שיש הטיה בתוצאות. בארצות הברית ההטיה נובעת מכך שיש רק 2 מפלגות, כך שבהכרח יהיה הבדל בין התפלגות ההעדפות על סקאלה של 1-5 להתפלגות ההצבעה בין שתי מפלגות. ביפן כל המפלגות הציגו עמדה קרובה מאד לעמדה החציונית ולכן השונות בהתפלגות ההצבעה מאד מועטה. דבר שמשפיע על הפער בין ההתפלגויות.

תרשימים 4.1.1-4.1.3 מציגים את ההפרשים לשלושת התקופות.

תרשים 4.1.1: סכום ההפרשים בערך מוחלט בין התפלגות ההעדפות להתפלגות ההצבעות,

1998-2002

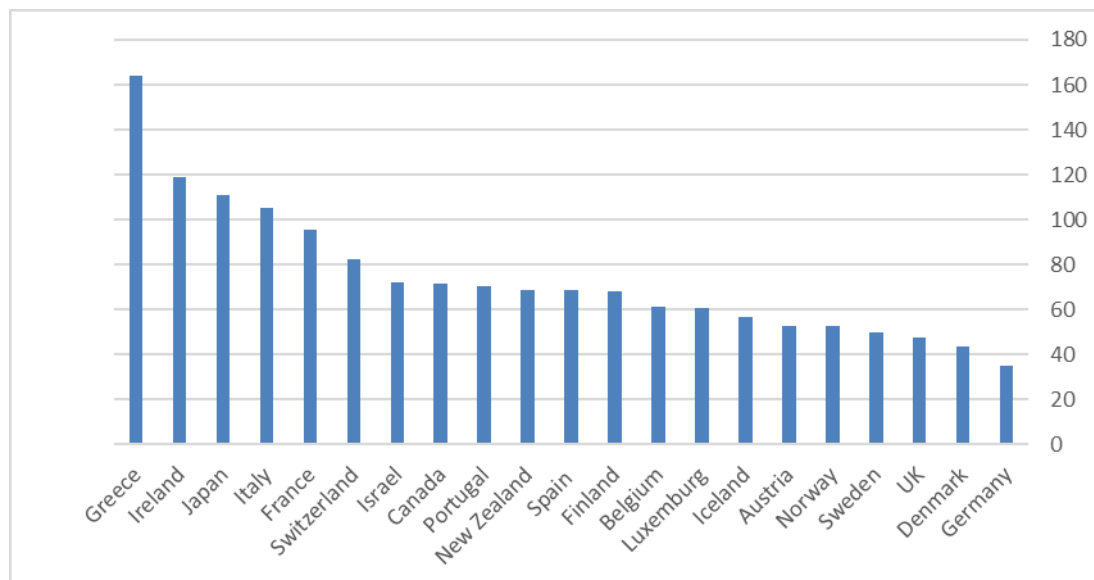

מתרשים 4.1.1 ניתן לראות כי בשנים 1998-2002 הפער הגדול ביותר בין התפלגות ההעדפות להתפלגות ההצבעה בבחירות היה ביוון. מדינות נוספות בהן היה פער גדול הן: אירלנד,

פורטוגל, יפן, צרפת ארצות הברית וספרד. מצד שני בדנמרק, אוסטרליה ניו-זילנד ושוודיה נמצא פער קטן בשנים אלה.

תרשים 4.1.2: סכום ההפרשים בערך מוחלט בין התפלגות העדפות להתפלגות הצבעות, 2003-

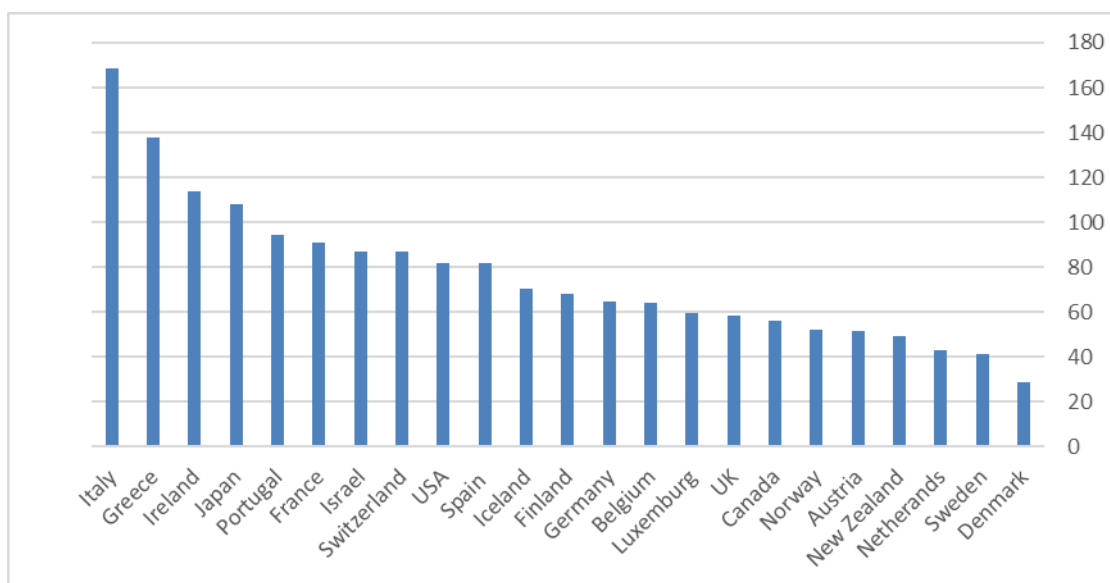
2007

מתרשים 4.1.2 ניתן לראות כי גם בשנים 2003-2007 הפער הגדול ביותר בין התפלגות ההעדפות להתפלגות תוצאות הבחירות נמצא ביוון. הפער ביוון גם גדול משמעותית מהפערים במדינות אחרות. בנוסף, גם באירלנד, יפן, איטליה וצרפת נמצא פער גדול. פער קטן יחסית בשנים אלה נמצא בגרמניה, דנמרק, בריטניה ושוודיה ונורבגיה.

תרשים 4.1.3: סכום ההפרשים בערך מוחלט בין התפלגות העדפות להתפלגות הצבעות,

2008-2013

מתרשים 4.1.3 ניתן לראות כי בשנים 2008-2013 הפער הגדול ביותר בין התפלגות ההעדפות להתפלגות ההצבעה בבחירות היה באיטליה. פערים משמעותיים נמצאו גם ביוון, אירלנד, יפן, פורטוגל. פער קטן יחסית בשנים אלה נמצא בדנמרק, שוודיה, הולנד, ניו-זילנד ואוסטריה.

לסיכום, ניתן לראות כי לאורך השנים שנבחנו, בצד של חוסר ההתאמה או פער משמעותי, נמצאות בדרך כלל יוון, אירלנד, צרפת, פורטוגל ויפן. בצד של ההתאמה יחסית, או של פער קטן, נמצאות בדרך כלל דנמרק, שוודיה, הולנד, נורבגיה וניו זילנד.

בהמשך, נבחנו הקורלציות בין תוצאות הפער למדד גייני על מנת לבדוק אם הפער בתוצאות הבחירות אינו מקביל לרמת אי השוויון בהכנסות. הקורלציות הן נמוכות יחסית. בין מדד גייני אחרי העברות ומיסים לבין הפערים בערך מוחלט (0.420), בין MGINI לפערים בערך מוחלט (0.256). בין מדד גייני אחרי העברות ומיסים לבין הפערים בריבוע (0.299). בין MGINI לפערים בריבוע (0.143). כלומר, ניתן להגיד כי מדד הפער עבור תוצאות הבחירות אינו מקביל למדד גייני, למרות שאכן נראה שהמדינות בהן הפער קטן הן מדינות שוויוניות יחסית.

4.1.2 קשר בין העדפות לכוונות מדיניות ותוצאות מדיניות

כאמור בחלק זה נבנו מדדים להערכת רמת הפער בין העדפות הציבור למדיניות בנושא חלוקה מחדש. אלה הוגדרו באמצעות שני מדדים שונים: מדד ההפרש (אינדקס) ומדד היחס. פירוט לגבי בניית המדדים נמצא בפרק המתודולוגיה. בתחילה יוצגו מדדי ההפרש והאינדקס עבור ממד כוונות המדיניות (הוצאה חברתית) ולאחר מכן יוצגו המדדים עבור ממד תוצאות המדיניות (מדדי אי שוויון). נפתח בהצגת הקורלציות בין המדדים השונים.

לוח 4.2.1 מציג את מטריצת הקורלציה בין מדדי ההפרש עבור כוונות מדיניות ועבור

תוצאות מדיניות.

לוח 4.2.1: מטריצת קורלציה של מדדי ההפרש עבור ממד התוצאה וממד הכוונה

		Policy Intentions		Policy Outcomes		
		Difference index - social spending as % of GDP - preference	Difference index - social spending per head - preference	Difference index - GINI post - preference	Difference index - MGINI - preference	Difference index - GINI difference - preference
Policy intentions	Difference index - social spending as % of GDP - preference	1	0.812**	-0.819**	-0.804**	0.855**
	Difference index - social spending per head - preference	0.812**	1	-0.838**	-0.840**	0.815**
Policy outcomes	Difference index - GINI post - preference	-0.819**	-0.838**	1	0.933**	-0.787**
	Difference index - MGINI - preference	-0.804**	-0.840**	0.933**	1	-0.801**
	Difference index - GINI difference - preference	0.855**	0.815**	-0.787**	-0.801**	1

מלוח 4.2.1 ניתן לראות כי הקורלציות בין כל מדדי ההפרש בממד התוצאה גבוהות מ 0.8. כלומר, יש קורלציה גבוהה בין המדדים השונים וניתן לומר כי התוצאות הן עקביות בין המדדים (בין הסוגים השונים של מדדי אי השוויון ובין הסוגים השונים של מדדי ההוצאה החברתית). בנוסף, גם הקורלציה בין הפערים במדדי התוצאה לפערים במדדי הכוונה גבוהה מאד. משמעות הדבר היא שיש התאמה בין הפערים. תוצאות הפערים עבור מדד התוצאה ועבור מדד הכוונה דומות.

לוח 4.2.2 מציג את הקורלציות בין מדדי היחס למדדי ההפרש עבור מדדי כוונות מדיניות (מדדי הוצאה חברתית).

לוח 4.2.2: מטריצת קורלציות מדדי יחס והפרש הוצאה חברתית

		Difference Index		Ratio	
		Difference index - social spending as % of GDP - preference	Difference index - social spending per head - preference	Ratio Social Spending as % of GDP	Ratio Social Spending per head
Difference Index	Difference index- social spending as % of GDP - preference	1	0.812**	0.778**	0.590**
	Difference index- social spending per head - preference	0.812**	1	0.592**	0.619**
Ratio	Ratio Social Spending as % of GDP	0.778**	0.592**	1	0.547**
	Ratio Social Spending per head	0.590**	0.619**	0.547**	1

מלוח 4.2.2 ניתן לראות כי בין מדדי היחס וההפרש יש התאמה גבוהה יחסית, כפי שנראה גם בתוצאות בהמשך. עבור הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג רמת ההתאמה בין המדדים היא 0.778. עבור הוצאה חברתית לראש הקורלציה היא 0.619.

לוח 4.2.3 מציג את מטריצת הקורלציה בין מדדי ההפרש ומדדי היחס עבור תוצאות מדיניות. הלוח מתמקד ב GINI וב MGINI בלבד מכיוון שמדד GINIdif הוא בסקאלה אחרת ולכן לא מראה קורלציה גבוהה עם מדדי הגייני (כלומר, ערך גבוה משמעו צמצום משמעותי באי השוויון, בעוד שבמדד גייני משמעו של ערך גבוה הוא רמה גבוהה של אי שוויון).

לוח 4.2.3: מטריצת קורלציה של מדדי ההפרש והיחס עבור ממד התוצאה

		Difference index		Ratio	
		Difference index- GINIpost	Difference index- MGINI	Ratio GINIpost	Ratio MGINI
Difference Index	Difference index- GINIpost	1	0.934**	0.821**	0.745**
	Difference index- MGINI	0.934**	1	0.845**	0.783**
Ratio	Ratio GINIpost	0.821**	0.845**	1	0.800**
	Ratio MGINI	0.745**	0.783**	0.800**	1

גם כאן ניתן לראות כי יש התאמה גבוהה בין מדד היחס לממד ההפרש עבור שני מדדי הגייני. עבור גייני אחרי העברות ומיסים הקורלציה היא 0.821. עבור MGINI הקורלציה היא 0.845. כמו כן, יש התאמה בין שני מדדי הגייני עצמם. כלומר, מדד היחס וממד ההפרש, למרות שנמדדים בצורות מדידה וסקאלות שונות, מראים תוצאות די דומות. כלומר, רמת המהימנות של המדדים גבוהה.

4.1.2.1 ממד הכוונה

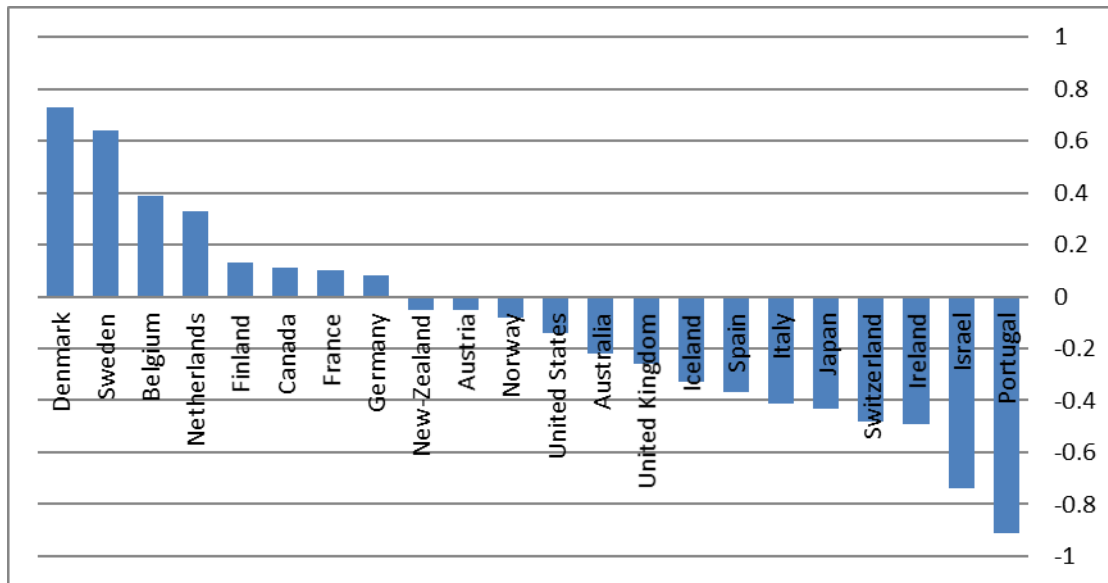
חלק זה של פרק התוצאות יעסוק בממד הכוונה, כלומר הפער בין העדפות הציבור בנושא חלוקה מחדש לבין רמת ההוצאה החברתית, המייצגת את הנכונות של המדינה להשקיע בצמצום הפערים.

בשלב זה מוצגים התרשימים עבור מדד ההפרש. כאמור, כאשר מדד ההפרש קרוב לאפס משמעו שיש התאמה בין ההעדפות לרמת ההשקעה החברתית, מדד גבוה מצביע על אי התאמה, כלומר הממשלה משקיעה יותר ממה שהציבור רוצה וכאשר הוא נמוך (שלילי) יש אי התאמה, כלומר הממשלה משקיעה פחות ממה שהציבור רוצה. הממד חושב בנפרד עבור 3 תקופות זמן: 1990-1998, 1999-2005 ו 2006-2012.

תרשימים 4.2.1-4.2.3 מציגים את מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג בשלושת תקופות הזמן שנבחנו:

תרשים 4.2.1: מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג - ממוצע לשנים

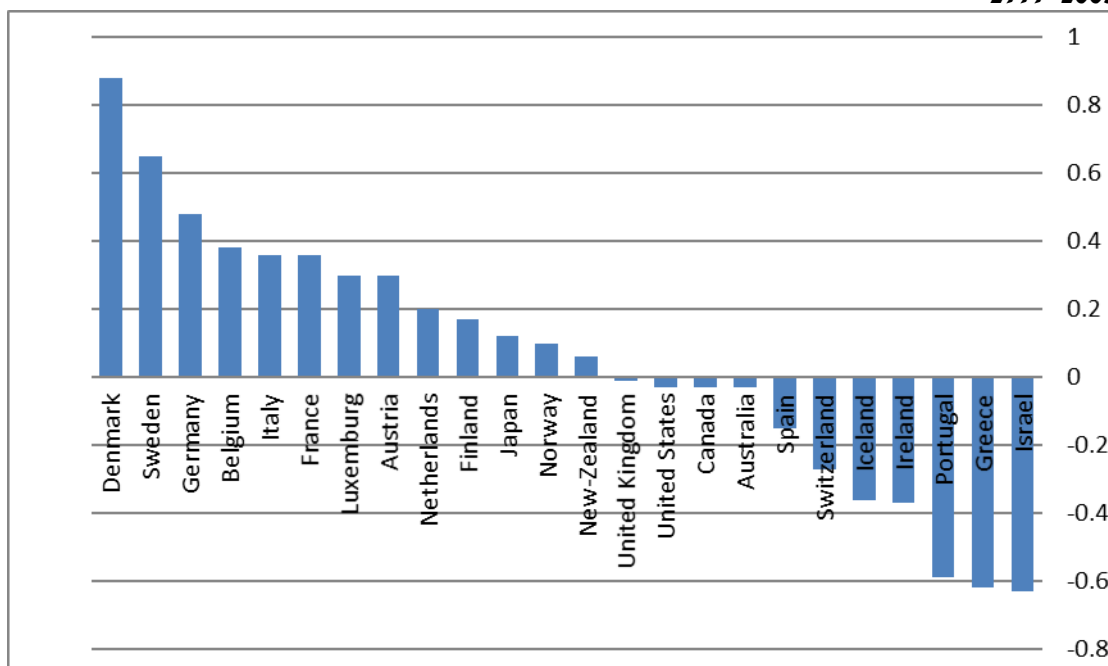
1990-1998

מתרשים 4.2.1 ניתן לראות כי עבור רוב המדינות מדד ההתאמה קרוב לאפס, כלומר ברוב המדינות נמצא פער קטן בין העדפות למדיניות. בין מדינות אלה נמצאות: בריטניה, אוסטרליה, ארצות הברית, נורבגיה, אוסטריה, ניו-זילנד, גרמניה, צרפת, קנדה ופינלנד. בשתי מדינות נמצא פער חיובי משמעותי בשנים אלה (כלומר, הדרישה למדיניות חלוקה מחדש נמוכה וההוצאה החברתית גבוהה): דנמרק ושוודיה. המדינות בהן נמצא פער שלילי משמעותי בשנים אלה (כלומר, דרישה גבוהה לחלוקה מחדש והוצאה חברתית נמוכה): פורטוגל, ישראל, אירלנד ושווייץ.

תרשים 4.2.2: מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג - ממוצע לשנים

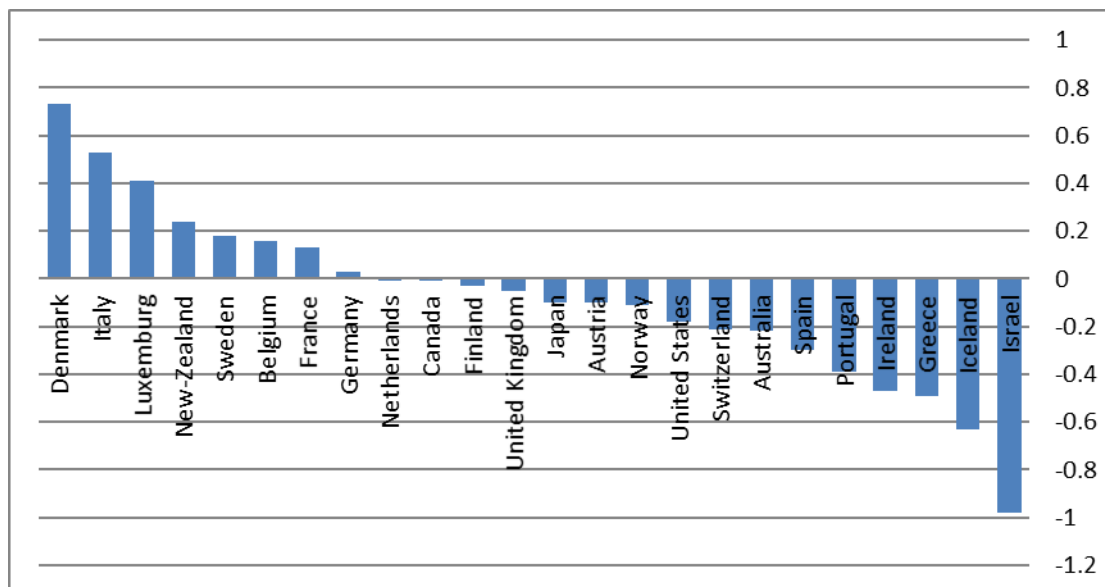
1999-2005

גם בתרשים 4.2.2 אנו רואים כי המדד עבור רוב המדינות קרוב לאפס, כלומר ברוב המדינות נמצא פער קטן, אם כי כאן כבר נמצא פער חיובי בלא מעט מדינות. עבור השנים 1999-2005 המדינות בהן נמצא פער קטן הן: אוסטרליה, קנדה, ארצות הברית, בריטניה, ניו-זילנד, נורבגיה, יפן, פינלנד והולנד. המדינות בהן נמצא פער חיובי בשנים אלה הן: גרמניה, שוודיה ודנמרק. גם בשנים אלה, המדינות בהן נמצא פער שלילי הן: ישראל, יוון ופורטוגל.

תרשים 4.2.3: מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג - ממוצע לשנים

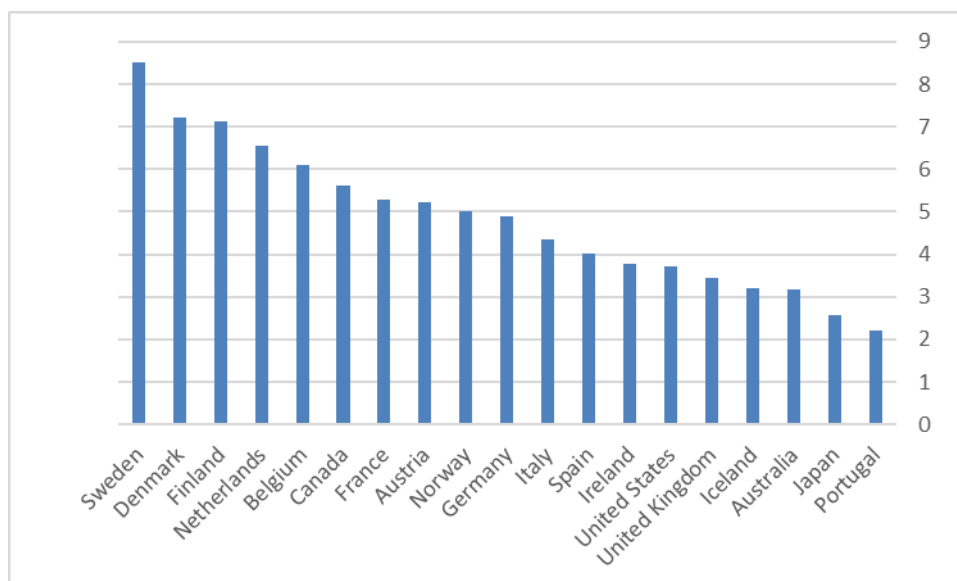
2006-2012

בדומה לתרשימים הקודמים, גם בתרשים 4.2.3 אנו רואים כי ברוב המדינות נמצא פער קטן בשנים 2006-2012. ביניהן: שווייץ, ארצות הברית, נורבגיה, אוסטרליה, יפן, בריטניה, פינלנד, קנדה, הולנד, צרפת, בלגיה ושוודיה (שבשנים הקודמות הראתה פער חיובי). מדינות בהן נמצא פער חיובי: דנמרק, איטליה ולוקסמבורג. בצד של המדינות בהן נמצא פער שלילי אנו רואים שוב את: ישראל, איסלנד, יוון ואירלנד. גם בפורטוגל נמצא פער שלילי בשנים אלה, אבל נמוך יותר משנים קודמות.

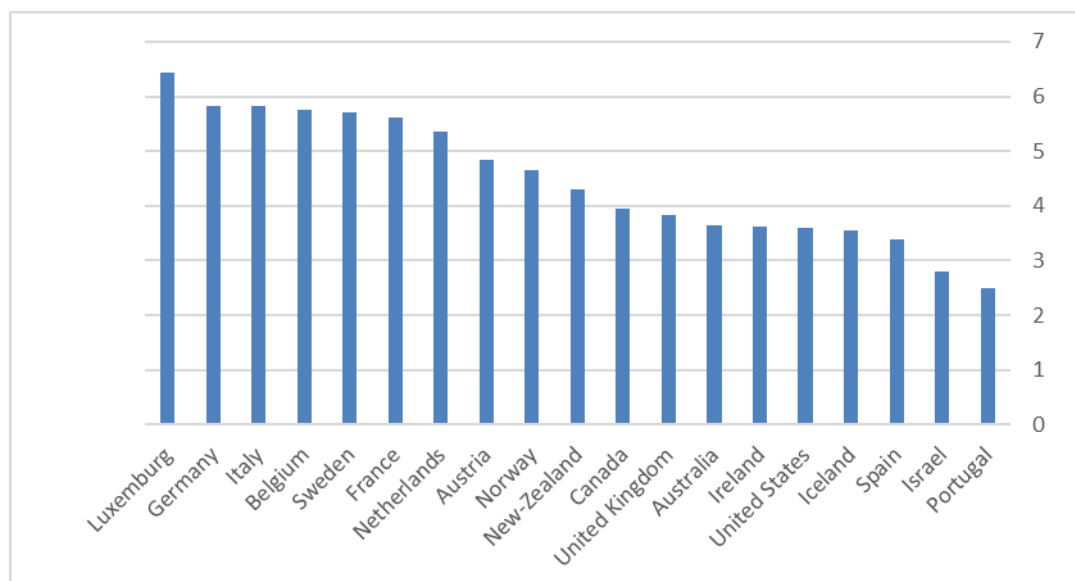
מצורפים גם מספר תרשימים מייצגים של מדד היחס. מדד היחס, בניגוד למדד ההפרש, נמדד בנפרד עבור כל שנה. במדד זה אמנם המספרים כולם חיוביים, כך שההבחנה בין פער חיובי שלילי וקטן פחות ברורה, אבל ניתן לראות כי סדר המדינות בתוך הגרף דומה. תרשימים 4.2.4-4.2.6 מציגים את מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג בשנים נבחרות.

תרשים 4.2.4: מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג, 1990

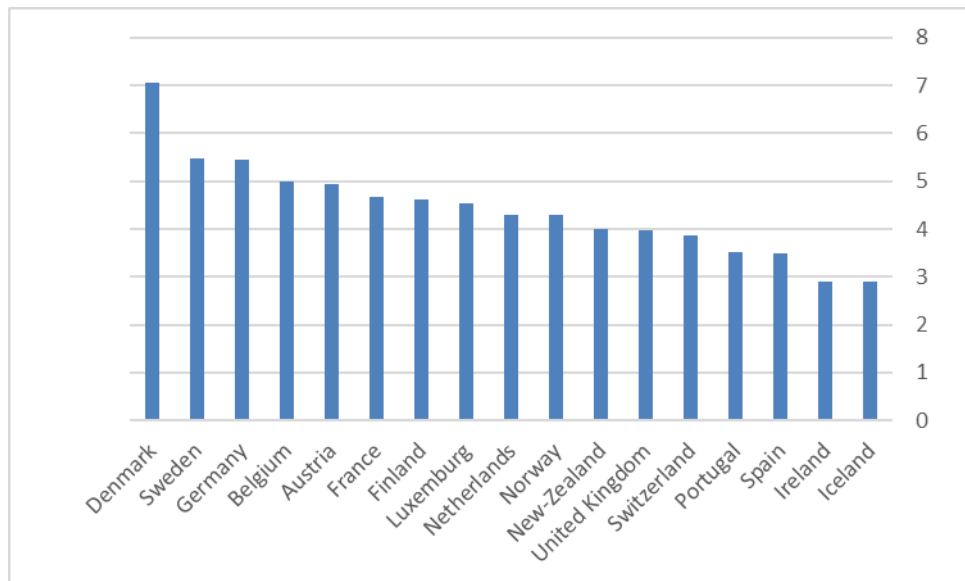
ניתן לראות מתרשים 4.2.4 כי בדומה לתרשימים של מדד ההפרש, בראש הסולם (מקביל לפער חיובי) נמצאות שוודיה ודנמרק. בתחתית הסולם (מקביל לפער שלילי) נמצאת פורטוגל, עברה נמצא פער שלילי גם במדד ההפרש. במקרה זה גם ביפן נמצא פער השלילי. גם כאן אנו רואים במרכז הגרף מדינות כמו בריטניה וארצות הברית, בדומה לתוצאות מדד ההפרש.

תרשים 4.2.5: מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג - שנת 1999

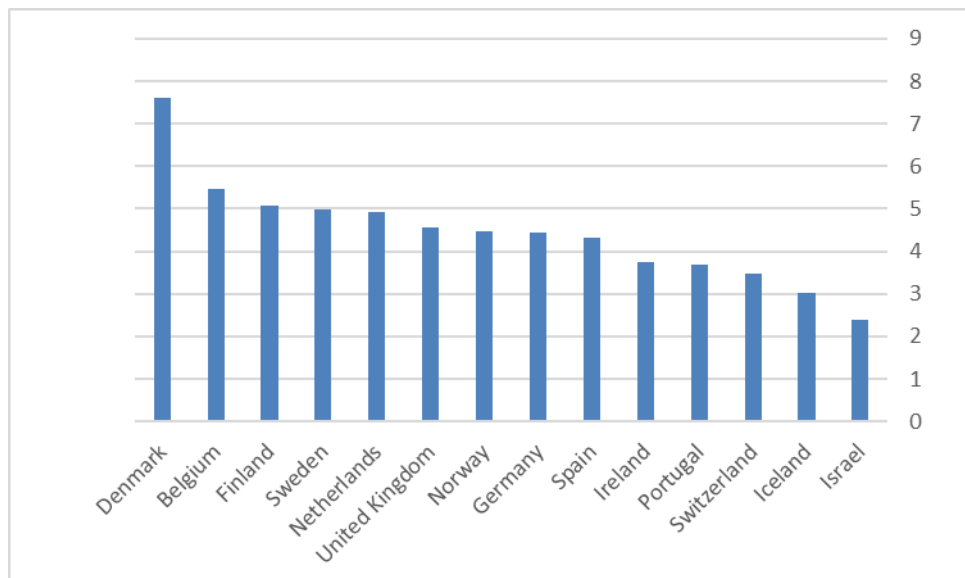
במדד היחס עבור שנת 1999, אנו רואים דפוס דומה. פורטוגל וישראל נמצאות בתחתית הסולם. במדינות הפער החיובי ניתן לראות שוב את לוקסמבורג וכאן גם את גרמניה.

תרשים 4.2.6: מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג, 2004

בתרשים 4.2.6 שוב אפשר לראות כי היחס הגבוה ביותר, המקביל לפער חיובי, נמצא בדנמרק ושוודיה ואילו היחס הנמוך ביותר, המקביל לפער שלילי, נמצא באיסלנד ואירלנד. עוד מדינות בהן נמצא פער שלילי הן ספרד ופורטוגל. גם במדד ההפרש נמצא פער שלילי במדינות אלה.

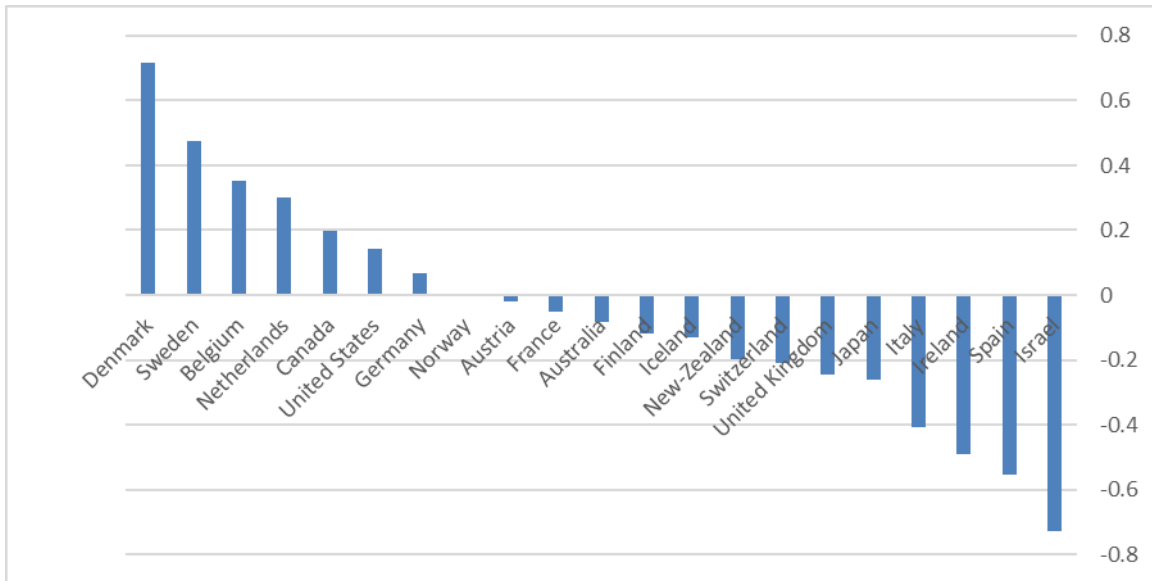
תרשים 4.2.7: מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג, 2012

בתרשים 4.2.7 אפשר לראות כי גם ב 2012 היחס הגבוה ביותר הוא בדנמרק. בתחתית הסולם אפשר לראות שוב את ישראל וגם את איסלנד, בה נמצא פער שלילי בשנים אלה גם במדד ההפרש. כלומר, במדד ההוצאה החברתית כאחוז מהתמ"ג אנו רואים בשני המדדים כי ברוב המדינות נמצאה התאמה יחסית או פער קטן. המדינות בהן נמצא פער שלילי הן ישראל, יוון ופורטוגל. המדינות בהן נמצא לרוב פער חיובי הן שוודיה ודנמרק.

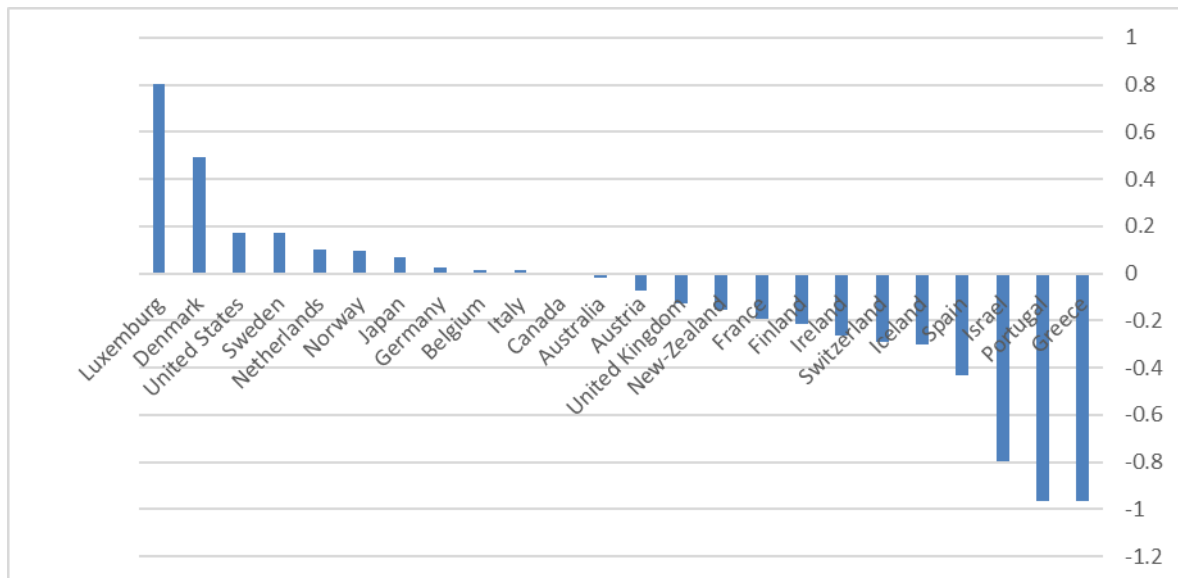
תרשימים 4.2.8-4.2.10 מציגים את מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית לראש.

תרשים 4.2.8: מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית לראש, ממוצע 1990-1998

בדומה לתרשימים של הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג, גם במדד ההוצאה החברתית לראש בדנמרק ושוודיה נמצא פער חיובי בשנים 1990-1998. הפער גבוה במיוחד בדנמרק. ניתן לראות בשנים אלה פער שלילי משמעותי בישראל, ובנוסף גם בספרד ובאירלנד. ברוב המדינות בדגימה נמצא פער קטן. במיוחד אוסטריה, נורבגיה וצרפת.

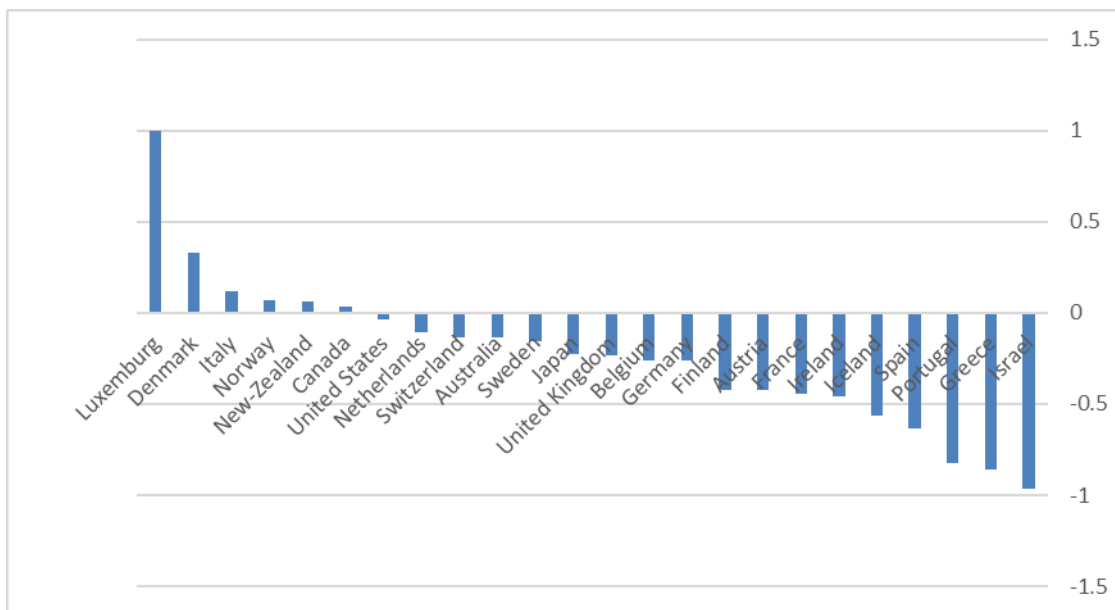
תרשים 4.2.9: מדד ההפרש בין העדפות להוצאה חברתית לראש, ממוצע 1999-2005

עבור השנים 1999-2005 ברוב המדינות בדגימה נמצא פער קטן או קטן מאד. פער קטם במיוחד נמצא באוסטריה, אוסטרליה, קנדה, איטליה ובלגיה. במדינות הפער השלילי אנו רואים שוב את יוון, פורטוגל וישראל. במדינות הפער החיובי בולטת במיוחד לוקסמבורג ואחריה דנמרק.

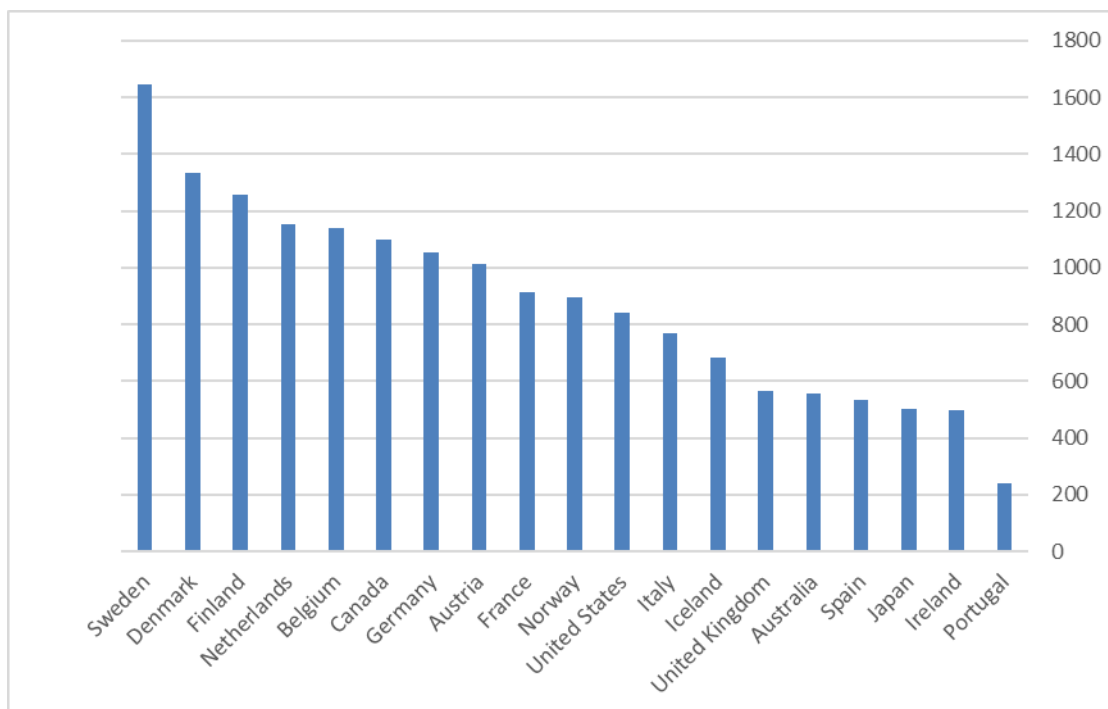

תרשים 4.2.10: מדד הפרש בין העדפות להוצאה חברתית לראש, ממוצע 2006-2012

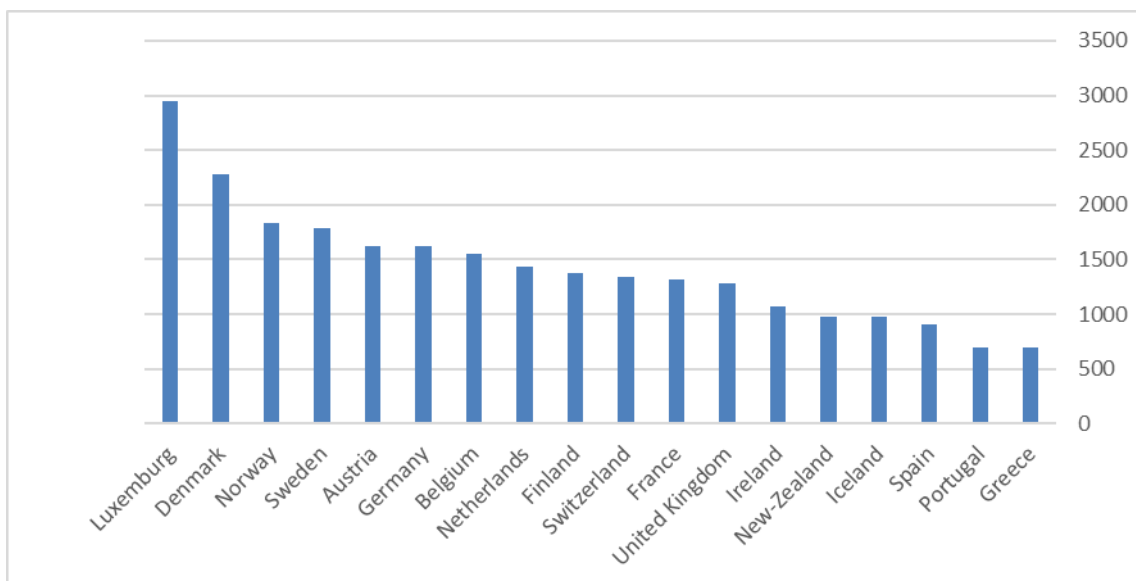
בשנים 2006-2012 שוב ברוב המדינות נמצא פער קטן ומדד הקרוב לאפס. הפער קטן במיוחד בארצות הברית, קנדה, ניו-זילנד והולנד. פער חיובי משמעותי ניתן לראות בלוקסמבורג. במדינות הפער השלילי נמצאות גם בשנים אלה ישראל, יוון ופורטוגל. תרשימים 4.2.11-4.2.13 מציגים את מדד היחס בין הוצאה חברתית לראש להעדפות בשנים נבחרות.

תרשים 4.2.11: מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית לראש, 1990

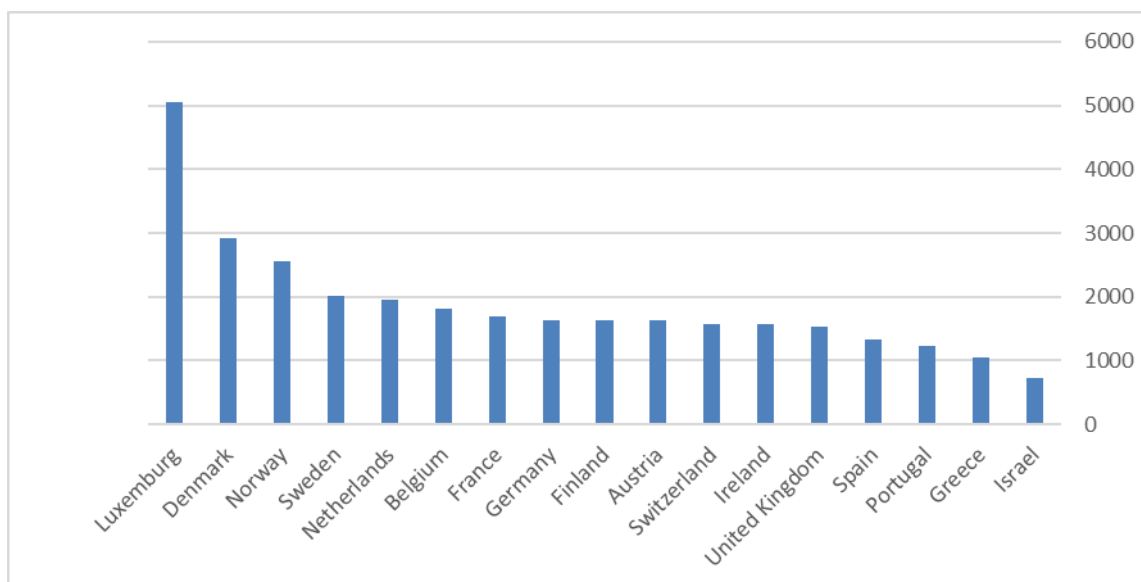
תרשים 4.2.11 מראה תוצאות דומות למדד ההפרש בשנים אלה. בשוודיה ודנמרק נמצא פער חיובי משמעותי, בעוד הפער השלילי נראה בעיקר בפורטוגל.

תרשים 4.2.12: מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית לראש, 2004

מתרשים 4.2.12 ניתן לראות כי גם במדד ההפרש עבור שנת 2004 ביוון ופורטוגל נמצא היחס הנמוך ביותר, כלומר פער שלילי. בלוקסמבורג ודנמרק נמצא יחס גבוה, כלומר פער חיובי.

תרשים 4.2.13: מדד היחס בין העדפות להוצאה חברתית לראש, 2008

מתרשים 4.2.13 ניתן לראות כי גם ב 2008 מדד היחס גבוה במיוחד בלוקסמבורג. כלומר, לוקסמבורג מראה פער חיובי משמעותי. פער שלילי נמצא שוב בישראל ויוון ופורטוגל. כלומר, בשני המדדים עבור הוצאה חברתית לראש, אנו רואים לאורך השנים ברוב המדינות התאמה

יחסית. פער חיובי נמצא לרוב בלוקסמבורג ודנמרק ופער שלילי נמצא לרוב בישראל, יוון ופורטוגל.

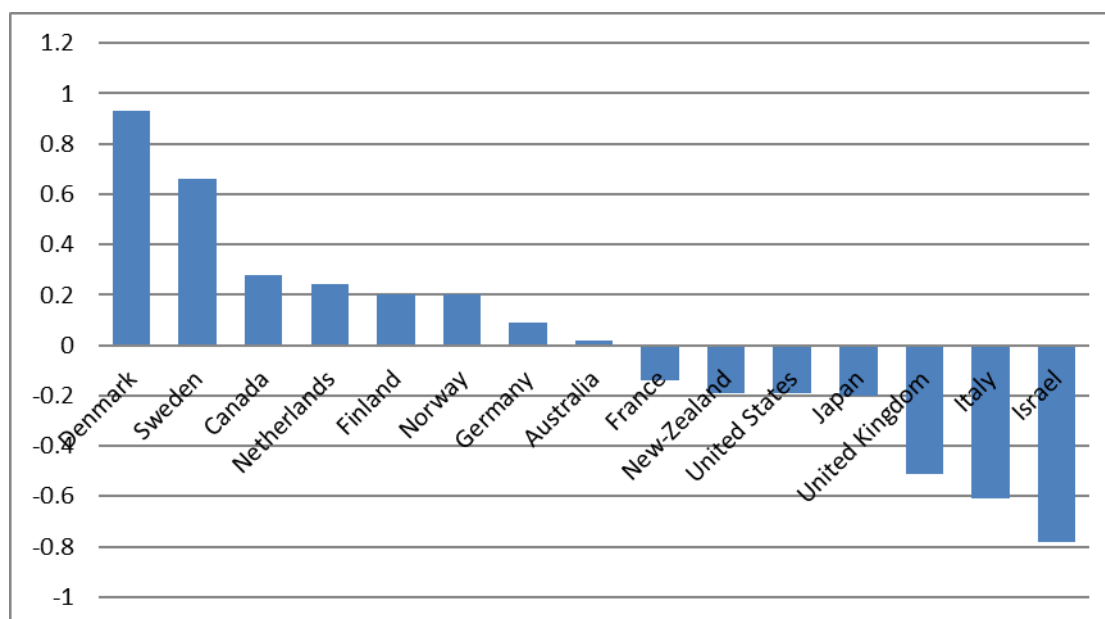
לסיכום, אנו רואים כי בשני מדדי הכוונה, עבור רוב המדינות ברוב השנים נמצא פער קטן, כלומר התאמה בין העדפות למדיניות. פער חיובי, המעיד על תמיכה נמוכה בחלוקה מחדש עם רמת הוצאה חברתית גבוהה, נמצא בעיקר בדנמרק ושוודיה. ממצא זה גם נשמר לאורך השנים. נמצא פער חיובי גם בלוקסמבורג בחלק מהשנים ובגרמניה ב 1999-2005. פער שלילי, המעיד על תמיכה גבוהה בחלוקה מחדש אך רמה מוגבלת של הוצאה חברתית, נצפה בעיקר בישראל, יוון ופורטוגל. גם ממצא זה נשמר לאורך השנים. בנוסף, נמצא גם פער שלילי באירלנד ב 1990-1998 ובאיסלנד ב 2006-2012. בישראל ניתן לראות כי הפער השלילי התרחב לאורך השנים.

4.1.2.2 ממד התוצאה

חלק זה של פרק התוצאות יעסוק בממד התוצאה - הפער בין העדפות הציבור בנושא חלוקה מחדש לבין רמת אי השוויון, המייצגת את מידת ההצלחה של המדינה בצמצום פערי הכנסות, כלומר תוצאות מדיניות.

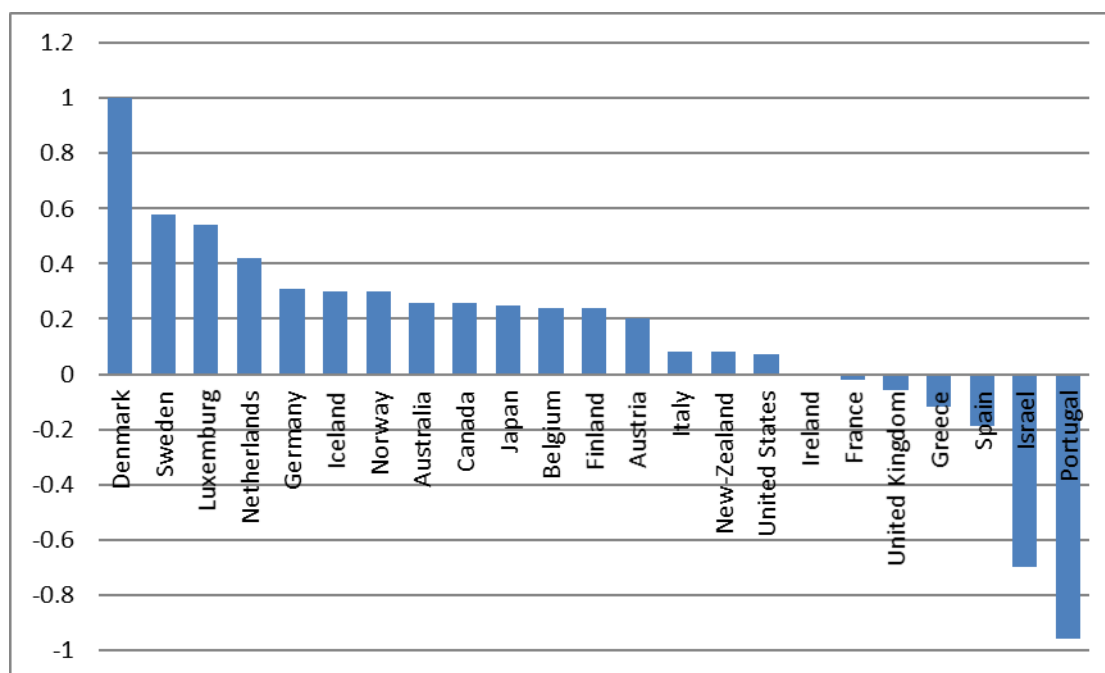
בשלב ראשון מוצגים התרשימים עבור מדד ההפרש. כאמור, כאשר מדד ההפרש קרוב לאפס משמעו שיש התאמה בין ההעדפות לרמת אי השוויון, כאשר הממד גבוה יש אי התאמה, כלומר אי השוויון נמוך יותר משהציבור דורש וכאשר הוא נמוך (שלילי) יש אי התאמה, כלומר אי השוויון גבוה יותר ממה שהציבור דורש, או שהציבור מאמין בצמצום אי השוויון אבל בפועל אי השוויון גבוה. הממד חושב בנפרד עבור שלוש תקופות זמן: 1990-1998, 1999-2005 ו 2006-2012. תרשימים 4.2.14-4.2.16 מציגים את מדד ההפרש עבור הפער בין העדפות למדד גייני אחרי העברות ומיסים, עבור שלושת התקופות השונות 1990-1998, 1999-2005 ו 2006-2012.

תרשים 4.2.14: מדד ההפרש בין העדפות למדד גייני אחרי העברות ומיסים, 1990-1998

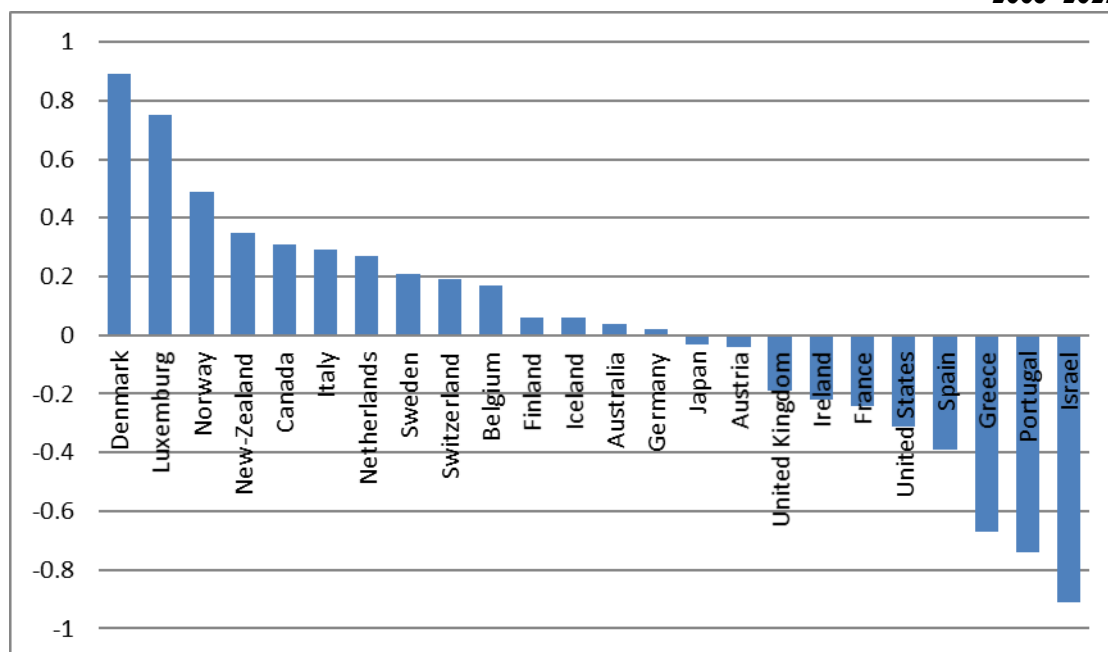
מתרשים 4.2.14 ניתן לראות כי עבור רוב המדינות המדד קרוב לאפס, כלומר קיים פער קטן בין העדפות למדיניות. בין מדינות אלה נמצאות: ניו-זילנד, צרפת, אוסטרליה, גרמניה, נורבגיה ופינלנד. בשנים אלה המדינות בהן נמצא פער חיובי משמעותי הן: דנמרק ושוודיה. המדינות בהן נמצא פער שלילי משמעותי בשנים אלה הן ישראל ואיטליה. חשוב לציין כי חסרים נתונים לגבי פורטוגל ויוון בשנים אלה.

תרשים 4.2.15: מדד הפרש בין העדפות למדד ג'יני אחרי העברות ומיסים, 1999-2005

מתרשים 4.2.15 ניתן לראות כי גם בשנים 1999-2005 עבור רוב המדינות המדד קרוב לאפס. ביניהן: יוון, בריטניה, צרפת, אירלנד, ארצות הברית, ניו-זילנד, איטליה ואוסטריה. המדינות בהן נמצא פער חיובי משמעותי בשנים אלה הן: דנמרק, שוודיה, לוקסמבורג והולנד. המדינות בהן נמצא פער שלילי משמעותי בשנים אלה הן: פורטוגל וישראל.

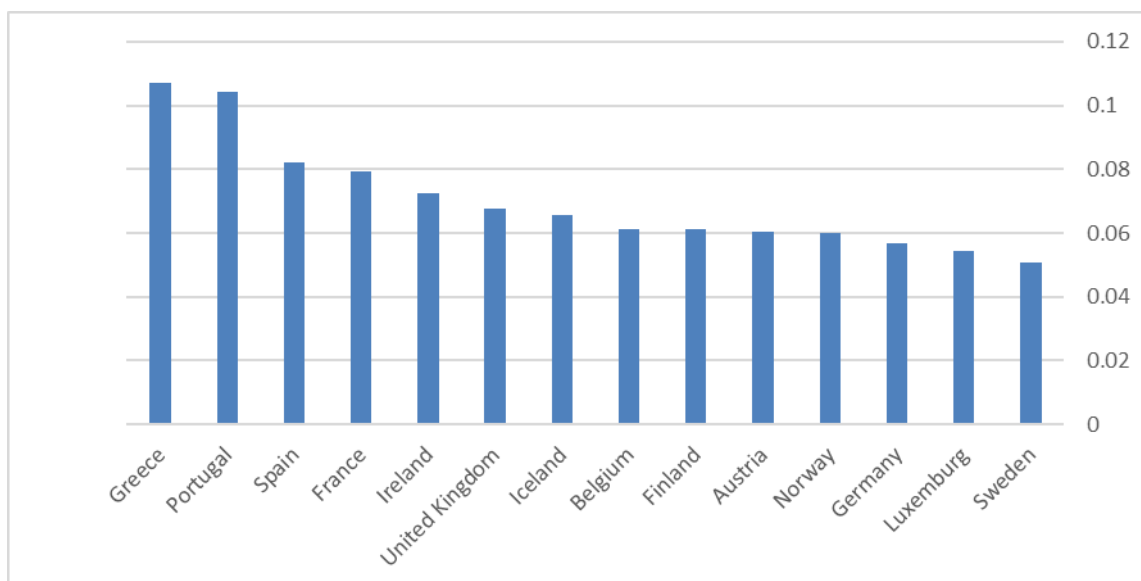
תרשים 4.2.16: מדד ההפרש בין העדפות למדד ג'יני אחרי העברות ומיסים - ממוצע לשנים 2006-2012

מתרשים 4.2.16 ניתן לראות כי גם בשנים 2006-2012 עבור רוב מדינות OECD נמצא פער קטן בין העדפות למדיניות. ביניהן: בריטניה, אוסטריה, יפן, גרמניה, אוסטרליה, איסלנד, פינלנד, בלגיה ושווייץ. המדינות בהן נמצא פער חיובי משמעותי בשנים אלה הן: דנמרק, לוקסמבורג ונורבגיה. המדינות בהן נמצא פער שלילי משמעותי בשנים אלה הן: ישראל, פורטוגל ויוון.

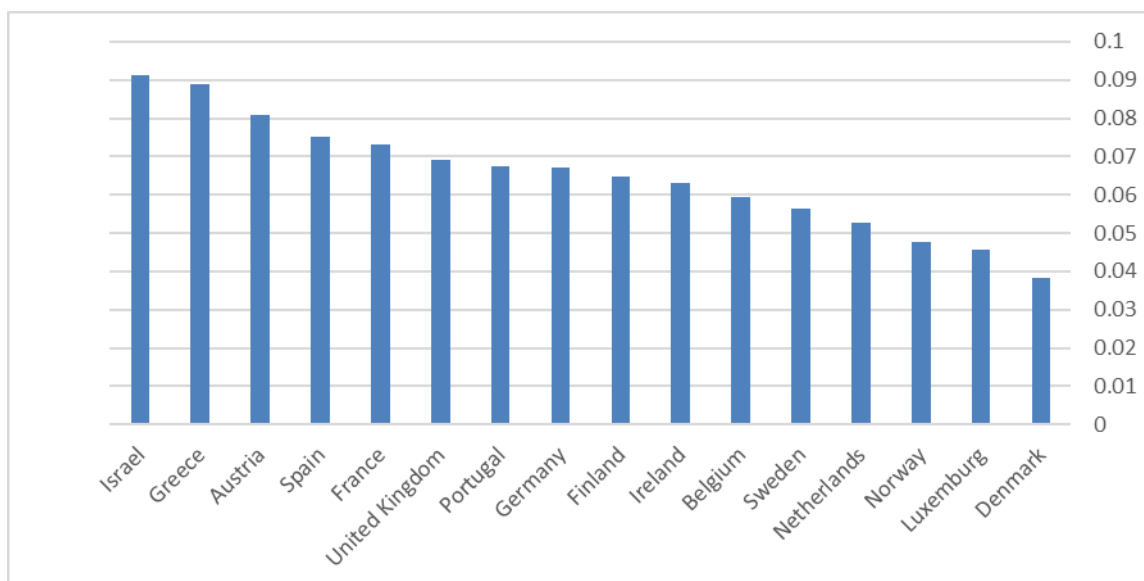
תרשימים 4.2.17 ו 4.2.18 מציגים את מדדי היחס בין מדד ג'יני והעדפות עבור שנים נבחרות. אמנם בתרשימים אלה כל המדדים חיוביים, כלומר, אין את ההבחנה בין פער שלילי, פער קטן ופער חיובי, אבל ניתן לראות שוב שסדר המדינות נשאר דומה. חשוב לציין כאן שבמדד היחס מספר גבוה משמעו פער שלילי ומספר נמוך פער חיובי. זאת בגלל שמדד ג'יני נמוך הוא שוויוני וגבוה הוא לא שוויוני (הפוך מהמצב במדדי הוצאה חברתית).

תרשים 4.2.17: מדד ההפרש בין העדפות למדד ג'יני אחרי העברות ומיסים, 2004

ניתן לראות מתרשים 4.2.17 כי עבור יוון ופורטוגל נמצא פער שלילי משמעותי ועבור שוודיה ולוקסמבורג נמצא פער חיובי, בדומה לממצאי מדד ההפרש.

תרשים 4.2.18: מדד ההפרש בין העדפות למדד ג'יני אחרי העברות ומיסים, 2008

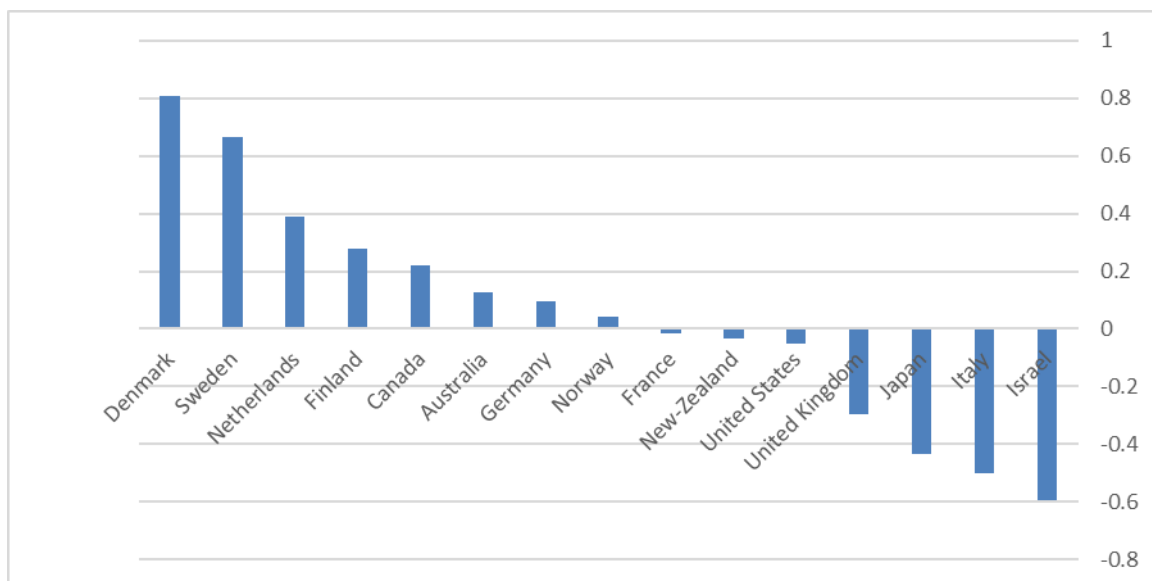
גם עבור 2008 התוצאות דומות. עבור ישראל ויוון נמצא פער שלילי משמעותי ושוב עבור דנמרק, לוקסמבורג ונורבגיה נמצא פער חיובי משמעותי.

התוצאות עבור מדד MGINI יצאו מאד דומות לתוצאות עבור מדד ג'יני אחרי העברות ומיסים. הגרפים מצורפים כנספח 7.

תרשימים 4.2.19-4.2.21 מציגים את תוצאות מדד ההפרש בין העדפות להפרש מדדי ג'יני. כלומר, ההפרש בין מדד ג'יני לפני העברות ומיסים למדד ג'יני אחרי העברות ומיסים. מדד זה מייצג את רמת היעילות של מדיניות צמצום אי השוויון במדינה, כאשר מדד גבוה מעיד על צמצום

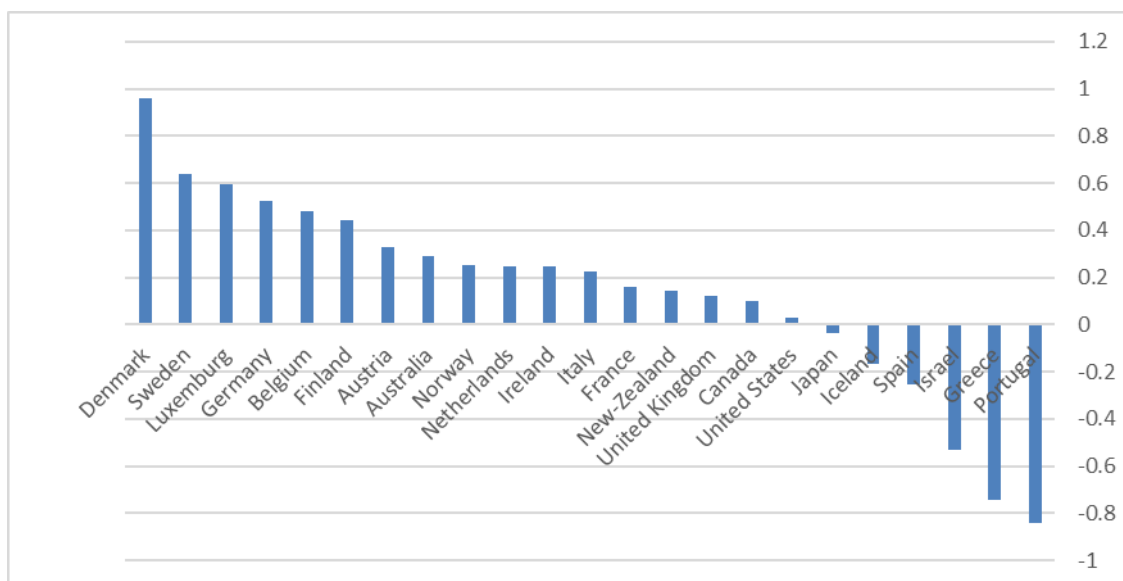
משמעותי של אי השוויון ומדד נמוך מעיד על מצב דומה לפני ואחרי העברות ומיסים, כלומר על מדיניות שאינה מצמצמת פערים באופן יחסי.

תרשים 4.2.19: מדד ההפרש בין העדפות להפרש מדדי ג'יני - ממוצע לשנים 1990-1998

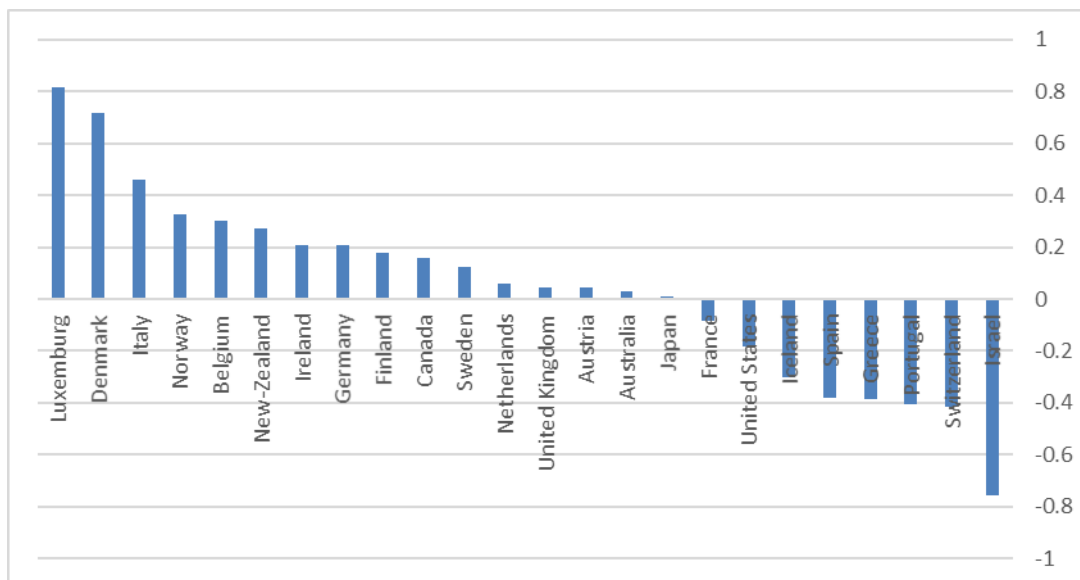
בדומה למדדים הקודמים, גם במדד זה אנו רואים פער שלילי משמעותי בישראל ובמקרה זה גם באיטליה בשנים 1990-1998. פער חיובי משמעותי שוב ניתן לראות בדנמרק ושוודיה. מדינות בהן נמצא פער קטן במיוחד בשנים אלה הן ארצות הברית, ניו-זילנד, צרפת ונורבגיה.

תרשים 4.2.20: מדד ההפרש בין העדפות להפרש מדדי ג'יני - ממוצע לשנים 1999-2005

גם בשנים 1999-2005 ניתן לראות שוב פער שלילי בפורטוגל, יוון וישראל. בשנים אלה נמצא פער חיובי משמעותי בדנמרק. בנוסף נמצא גם פער חיובי בשוודיה ולוקסמבורג. פער קטן במיוחד בשנים אלה נמצא ביפן, ארצות הברית וקנדה.

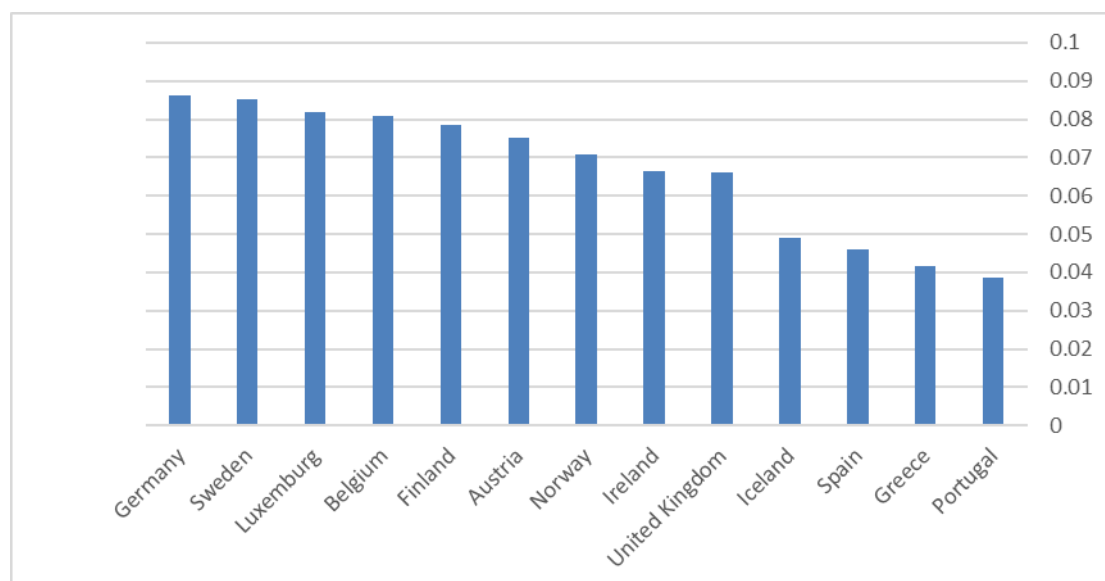
תרשים 4.2.21: מדד ההפרש בין העדפות להפרש מדדי ג'יני - ממוצע לשנים 2006-2012

גם בשנים 2006-2012 נמצא פער חיובי משמעותי בלוקסמבורג וגם בדנמרק אנו רואים פער חיובי. הפער השלילי המשמעותי ביותר בשנים אלה נמצא בישראל. בשנים אלה, בניגוד לשנים קודמות נראה שיש פער שלילי גם בשווייץ ושוב אחריה ניתן לראות את פורטוגל ויוון. פער קטן במיוחד בשנים אלה יש ביפן, אוסטרליה ואוסטריה.

תרשימים 4.2.22-4.2.23 מציגים את מדד היחס עבור הפרש מדדי ג'יני. גם כאן ניתן לראות כי אותן מדינות נמצאות באותם מיקומים, למרות המספור השונה.

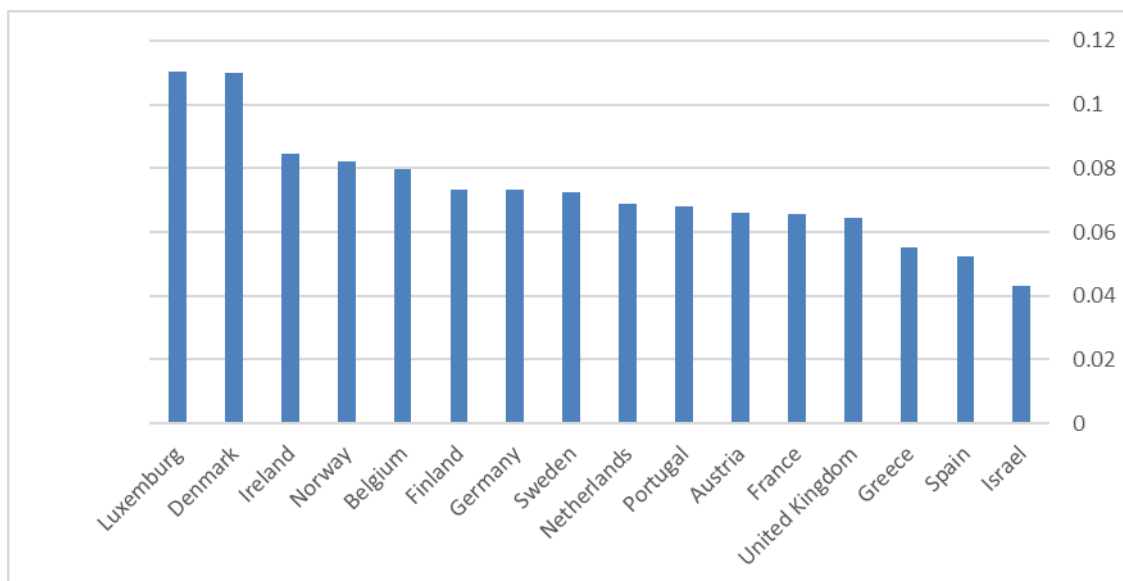
תרשים 4.2.22: מדד היחס בין העדפות להפרש מדדי ג'יני, 2004

מתרשים 4.2.22 ניתן לראות כי ב 2004 נמצא בפורטוגל ויוון פער שלילי, ואילו בשוודיה ולוקסמבורג נמצא פער החיובי. במקרה זה גם בגרמניה נמצא פער חיובי משמעותי.

תרשים 4.2.23: מדד היחס בין העדפות להפרש מדדי ג'יני, 2008

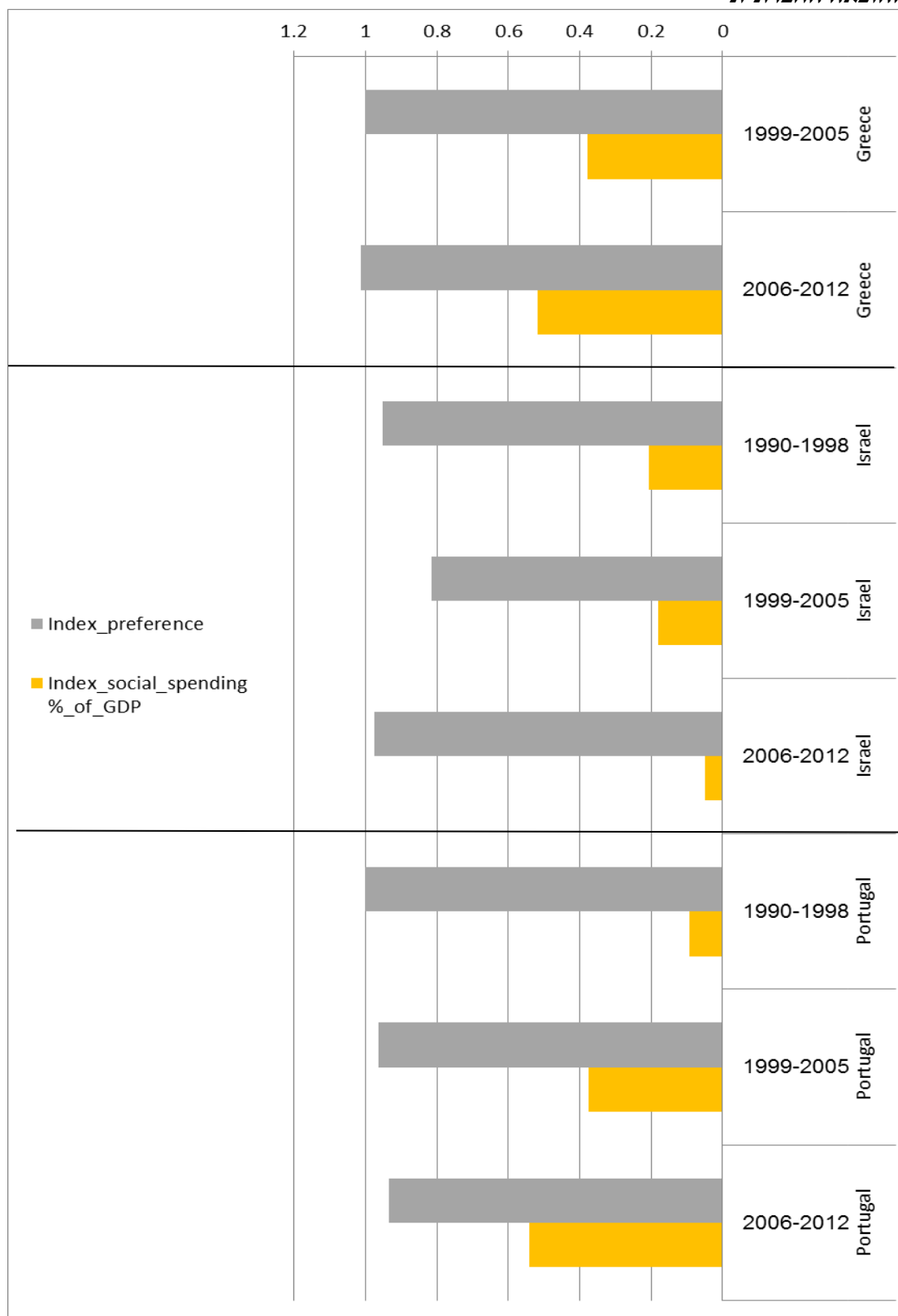

גם ב 2008 מדד היחס נמוך במיוחד בישראל, ספרד ויוון. המדד גבוה במיוחד בלוקסמבורג ודנמרק.

לסיכום הפערים בממד התוצאה, ניתן לראות כי בצד התחתון של חוסר ההתאמה (מדינות שוויוניות פחות משהציבור רוצה) נמצאות לרוב ישראל, פורטוגל ויוון. בצד העליון של חוסר ההתאמה (מדינות שוויוניות יותר משהציבור רוצה) נמצאות לרוב דנמרק ושבדיה, ובחלק מהשנים גם לוקסמבורג. במדינות כמו אוסטריה, בלגיה, ארצות הברית וקנדה נמצאה לרוב התאמה בין רצון הציבור למדיניות גם במדדי אי השוויון. תוצאות אלה דומות לתוצאות בממד כוונות המדיניות.

בשלב הבא נבחרו המדינות בהן נמצא פער חיובי משמעותי ופער שלילי משמעותי. עבור אותן מדינות נציג את האינדקסים השונים. מטרת התרשימים היא להראות את הפערים במדינות אלה בין העדפות הציבור לבין מדדי המדיניות. תרשים 4.2.24 מציג את האינדקסים של הוצאה חברתית אל מול העדפות עבור המדינות בעלות הפער השלילי.

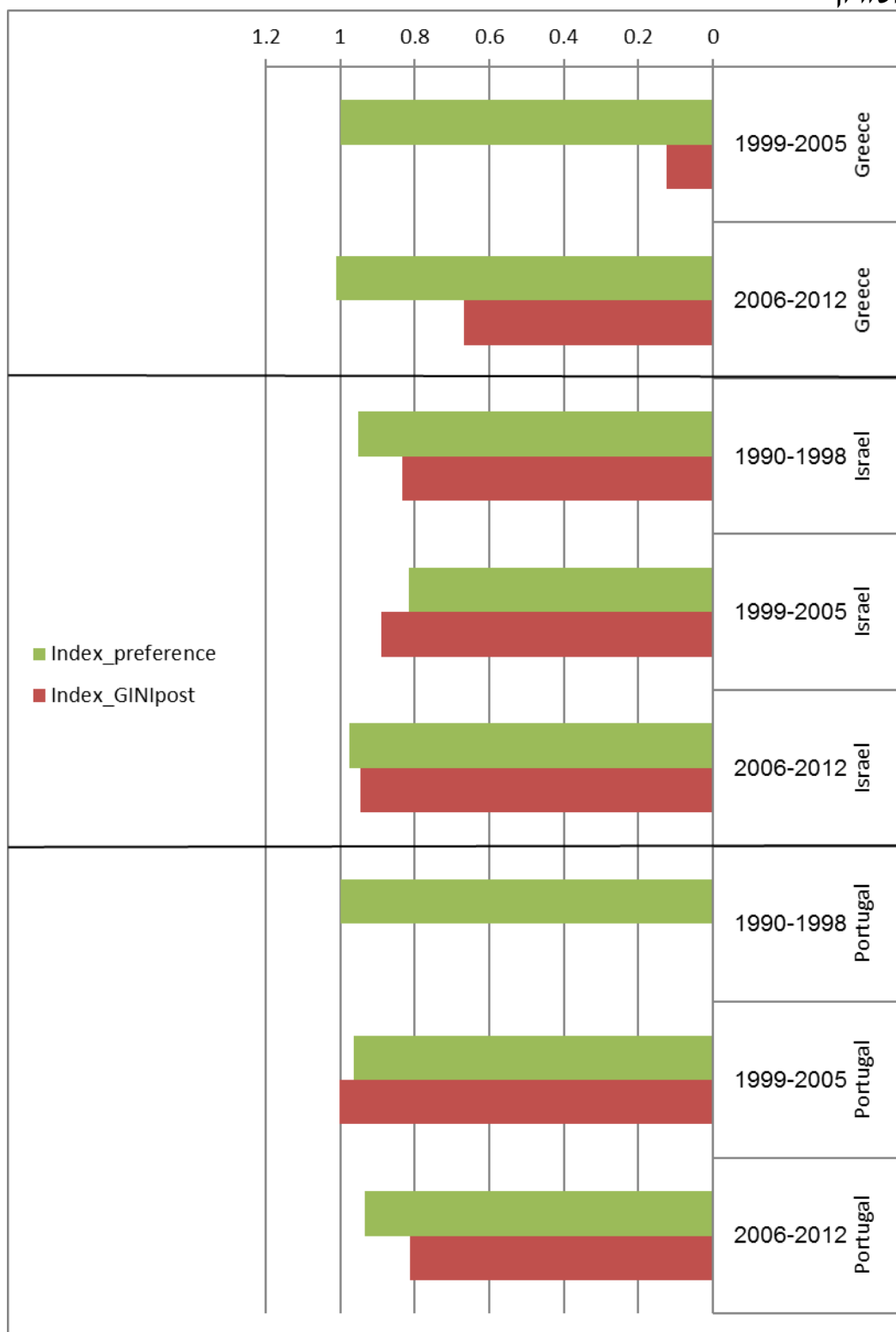
תרשים 4.2.24: מדינות הפער השלילי: אינדקסים עבור העדפות לגבי חלוקה מחדש ורמת ההוצאה החברתית

התרשים מציג את הפער בצורה ברורה. כלומר, בשלושת המדינות, פורטוגל, ישראל ויוון, יש העדפה גבוהה מאד לחלוקה מחדש. למשל, בפורטוגל ב 1990-1998 ההעדפה לחלוקה מחדש הייתה הגבוהה ביותר בדגימה, וכך גם יוון ב 1999-2005 וב 2006-2012. גם בשנים אחרות

ההעדפה למדיניות חלוקה מחדש במדינות אלה היא בין הגבוהות במדגם. לעומת זאת, אנו רואים שההוצאה החברתית במדינות אלה נמוכה מאד, במיוחד בישראל. כך למשל, ב 2006-2012 ההוצאה החברתית בישראל היא הנמוכה ביותר מבין המדינות בדגימה. תרשים 4.2.25 מציג את האינדקסים של רמת אי השוויון אל מול העדפות הציבור עבור מדינות הפער השלילי.

תרשים 4.2.25: מדינות הפער השלילי: אינדקסים עבור העדפות לגבי חלוקה מחדש ורמת אי השוויון

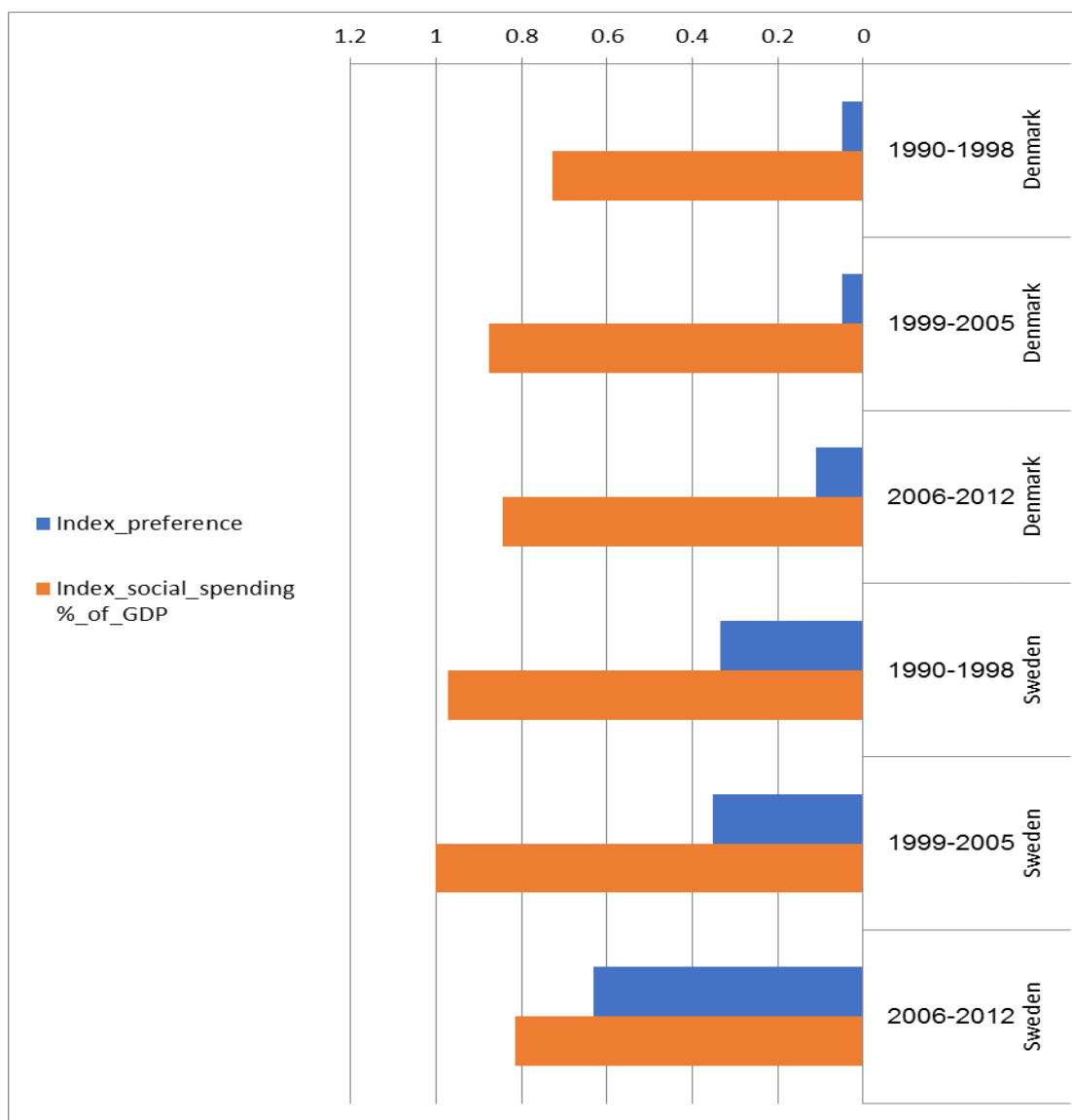
*חסר נתון מדד גייני לפרטוגל לשנים 1990-1998

תרשים 4.2.25 מראה את הפערים בצורה ברורה. כלומר, במדינות הפער השלילי יש לאורך השנים אינדקס גבוה עבור העדפה לחלוקה מחדש, כלומר, תמיכה גבוהה במדיניות חלוקה מחדש. בהקשר זה חשוב לציין את יוון בה נמצאה ההעדפה הגבוהה ביותר מבין המדינות במדגם,

עבור שתי התקופות לגביהן יש נתונים. לעומת זאת, ניתן לראות כי במדינות אלה גם מדד אי השוויון מאד גבוה, כלומר מדובר במדינות הפחות שוויוניות בדגימה. גם כאן יש לציין את יוון בה ניתן לראות התרחבות משמעותית באינדקס אי השוויון בין התקופות. למעשה בשנים 1999-2005 אי השוויון ביוון היה נמוך יחסית למדינות האחרות בדגימה.

תרשים 4.2.26 מציג את האינדקסים של ההעדפות ורמת ההוצאה החברתית עבור מדינות בעלות פער חיובי.

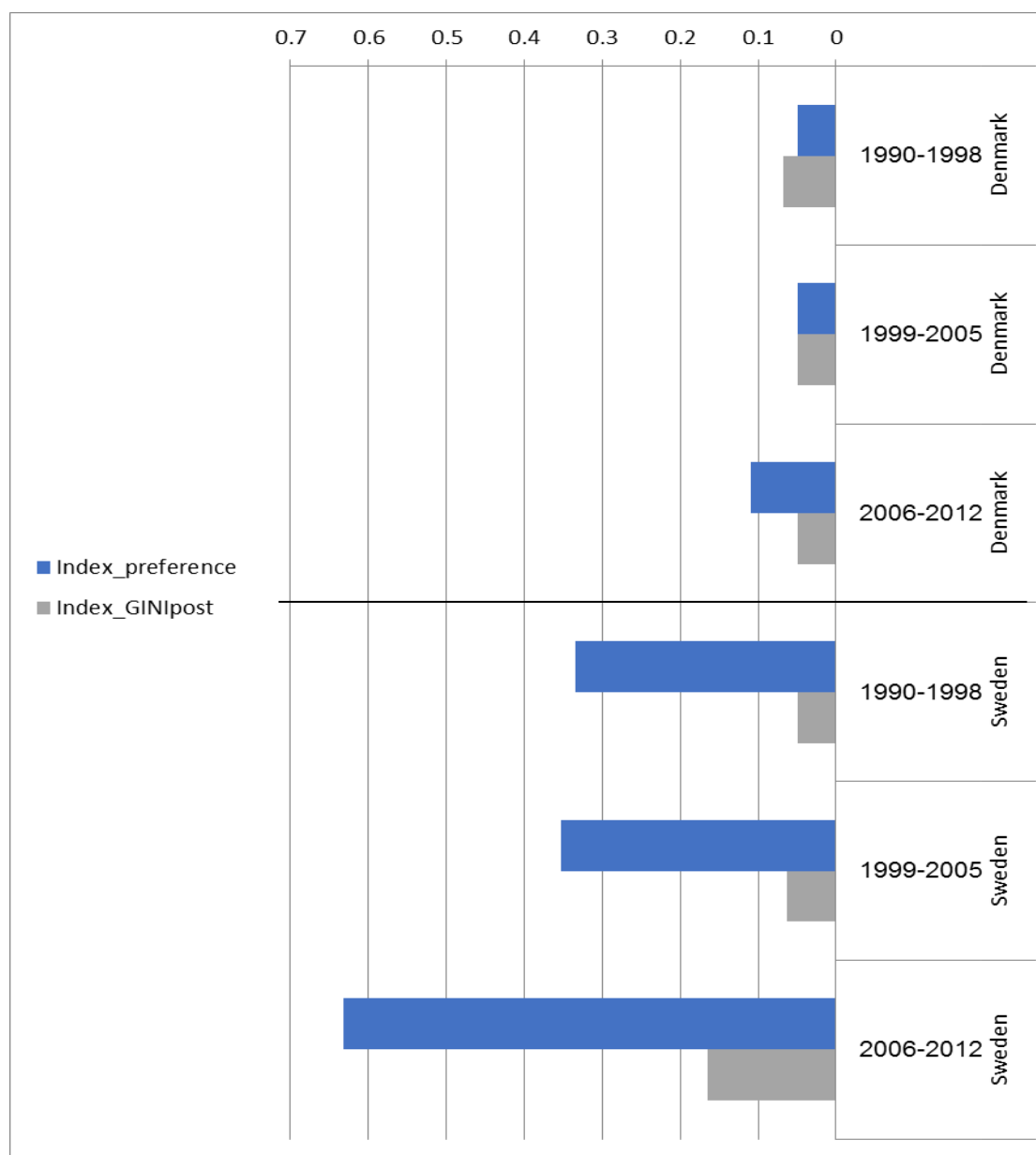
תרשים 4.2.26: מדינות הפער החיובי - אינדקסים עבור רמת ההוצאה החברתית והעדפה לחלוקה מחדש

מתרשים 4.2.26 ניתן לראות כי בשוודיה ודנמרק ההוצאה החברתית גבוהה מאד ביחס למדינות אחרות בדגימה. בשוודיה עבור 1999-2005 ההוצאה החברתית היא הגבוהה ביותר בדגימה. לעומת זאת ניתן לראות כי אינדקס ההעדפה לחלוקה מחדש נמוך מאד, במיוחד בדנמרק. בשנים 1990-1998 ו 1999-2005 ההעדפה לחלוקה מחדש בדנמרק היא הנמוכה ביותר בדגימה.

תרשים 4.2.27 מציג את האינדקסים של העדפות ורמת אי השוויון עבור מדינות הפער החיובי.

תרשים 4.2.27: מדינות הפער החיובי - אינדקסים עבור העדפה לחלוקה מחדש ומדד ג'יני

מתרשים 4.2.27 ניתן לראות כי מבין שתי המדינות, הפער משמעותי במיוחד בדנמרק. כלומר, אינדקס ההעדפה לחלוקה מחדש בדנמרק מאד נמוך, ואף הנמוך ביותר בחלק מהתקופות. לעומת זאת, רמת אי השוויון גם היא מאד נמוכה. בשוודיה, לעומת זאת, רמת אי השוויון אמנם נמוכה אבל גדלה עם השנים. כלומר, שוודיה הופכת פחות שוויונית ביחס לשאר המדינות. לעומת זאת, ההעדפה לחלוקה מחדש לא מאד נמוכה ביחס למדינות האחרות ואף הולכת וגדלה לאורך השנים. כלומר, מבחינת התהליך דווקא נראה שבשוודיה נוצר מצב של פער - אי השוויון גדל בעוד הדרישה לצמצם את אי השוויון גדלה. הערה: היכן שהאינדקס היה נמוך במיוחד, הוא שונה 0.05 לצורך הצגה גרפית.

4.2 שלב 1: דיון - קשר בין העדפות לתוצאות מדיניות

4.2.1 קשר בין העדפות לתוצאות בחירות

בשלב זה נבחן הפער או ההתאמה בין העדפות הציבור בנושא חלוקה מחדש לבין אופן ההצבעה בבחירות. הבחינה נערכה על-ידי מבחני השוואת התפלגויות. הממצא העיקרי משלב זה הוא שבאף אחת מהמדינות באף אחת מהשנים שנבחנו, לא נמצאה התאמה מלאה בין התפלגות ההעדפות להתפלגות תוצאות הבחירות. הנחת המחקר הייתה שפער כזה יימצא בחלק מהמדינות או ברובן והפער בפועל נמצא בכל המדינות. זה ממצא מפתיע מכיוון שהמדינות שכלולות בבסיס הנתונים הן מדינות דמוקרטיות ומפותחות (מדינות OECD) וניתן לצפות שבמדינות אלה הציבור יהיה עקבי ויצביע בהתאם להעדפותיו. הממצא לגבי אי התאמה בין העדפות להצבעה בבחירות תואם טיעונים קודמים בספרות שצפו מצב כזה, כמו הטיעון לגבי פוליטיקת זהויות המדבר על כך שאנשים מצביעים בבחירות על סמך תחושת השתייכות וזהות ועל סמך אינטרסים קבוצתיים של הקבוצה אליה הם חשים קירבה, יותר מאשר על סמך עמדות או העדפות ממשיות (Riker, 1980; Krosnick, 1988, 1990; Fournier et al., 2003; Coate & Conlin, 2004; Mizrahi et al., 2001; Ben-Bassat & Dahan, 2012). יחד עם זאת חשוב לציין כי הממצא לגבי חוסר עקביות בכל המדינות פחות מסתדר עם הטענה שהוצגה, למשל, על-ידי בן-בסט ודהן (Ben-Bassat & Dahan, 2012) כי הצבעה על סמך זהות תהיה חזקה יותר בחברות מסורתיות. כלומר, נראה שחוסר עקביות קיימת בכל המדינות, על אף שמדובר במחקר זה במדינות מפותחות ודמוקרטיות. אם נתייחס למחקרים קודמים שנערכו בנושא, נראה כי ממצאי מחקר זה שונים מממצאיו של קוהן (Kuhn, 2011) שמצא בשווייץ התאמה בין עמדות להזדהות עם מפלגה פוליטית. חשוב לציין שבמחקר זה נבחן מגוון רחב יותר של מדינות. בנוסף, הבחינה היא של הצבעה בפועל לעומת הזדהות עם מפלגה במחקר של קוהן. גם שיטת הבחינה שונה - קוהן בחן את ההתאמה באמצעות רגרסיה ליניארית וכאן נבחן הפער באמצעות השוואת התפלגויות. כלומר, במובנים מסוימים המחקר של קוהן שונה מאד מהמחקר הנוכחי ובכל מקרה כאן מדובר במגוון מדינות ובמחקר של קוהן נערכה בחינה של מדינה אחת בלבד. חשוב גם לציין כי שווייץ אינה בהכרח מקרה מייצג של מדינות OECD, במקרה זה בשל השיטה הנהוגה בה של משאלי עם שיטה אשר יכולה להביא למעורבות גבוהה יותר של הציבור בפוליטיקה. כלומר, ייתכן שההתאמה שנמצאה בשווייץ היא מקרה הקצה מבין מדינות OECD.

כאמור, בכל המדינות שנבחנו במחקר זה נמצא פער בין העדפות להצבעה אבל במדינות מסוימות פערים אלה היו מאד משמעותיים ובאחרות הפערים היו קטנים יחסית. כעת ננסה לאפיין את ההבדלים בין מדינות אלה. ניתן לראות כי לאורך השנים שנבחנו נמצאו חוסר ההתאמה, או פער משמעותי יותר במדינות: יוון, אירלנד, צרפת, פורטוגל ויפן; והתאמה יחסית, או פער קטן, נמצאו במדינות: דנמרק, שוודיה, הולנד, נורבגיה וניו זילנד. חשוב לציין שיפן אמנם הוגדרה כאן כמדינה עם פער משמעותי, אבל בפועל התפלגות העמדות של המפלגות ביפן היא מאד צרה, דבר שסביר שהשפיע על התוצאות. כלומר, כל המפלגות הראו עמדות שמאד קרובות לבוחר החציוני. לכן בניתוח לא נתייחס ליפן. רוב המדינות שהראו פער משמעותי: יוון, פורטוגל ואיטליה משתייכות למשטר הרווחה הדרום אירופי או הים-תיכוני (Ferrera, 1996; Rhodes, 1996). משטר זה כולל את איטליה, ספרד, יוון ופורטוגל. משטר הרווחה הים-תיכוני מאופיין בשימוש-

יתר במערכת הרווחה ובקליינטליזם, שמשמעותו שימוש במערכת הרווחה לצרכים פוליטיים. במשטר זה הטבות ניתנות לקבוצות מובחנות על-ידי מפלגות פוליטיות על-מנת "לקנות" את תמיכתן. לפיכך, אין זה מפתיע שנוצר פער בין העדפות להצבעה בבחירות. במילים אחרות, אם הציבור תופס את מערכת הרווחה כמושחתת או כמשרתת קבוצות מסוימות, סביר שגם אם אנשים יתמכו באופן עקרוני במדיניות חלוקה מחדש, הם לא יצביעו בפועל לפי עמדה זו מכיוון שידעיים או מאמינים שהמערכת מושחתת והטבות לא יחולקו בצורה הוגנת. כאמור, לפי רוטשטיין (Rothstein, 1998) אמון בהוגנות המערכת ובשוויון בנטל הוא אחד היסודות למדיניות רווחה. מדינות נוספות בהן נמצא פער משמעותי בין העדפות לתוצאות בבחירות הן אירלנד, ששייכת למשטר הרווחה הליברלי וצרפת, ששייכת למשטר הרווחה הקורפורטיסטי. ייתכן שבמקרים של מדינות אלה יש מאפיינים או תהליכים ספציפיים שגרמו לפער זה.

רוב המדינות בהן נמצא פער קטן בין העדפות להצבעה בבחירות (דנמרק, שוודיה, הולנד ונורבגיה) משתייכות למשטר הרווחה הסוציאל-דמוקרטי. במשטר זה המדינה מספקת מגוון רחב של הטבות ושירותים לאזרחים על בסיס אוניברסלי. יכולים להיות שני הסברים לכך שההתאמה הגבוהה יחסית נמצאה דווקא במדינות אלה: 1. הציבור מרוצה מהמצב ולכן תומך במדיניות כלכלית-חברתית ומצביע בהתאם לעמדתו בנושא. 2. ייתכן שבמדינות אלה הנושא הכלכלי-חברתי מאד דומיננטי בשיח הציבורי. מכיוון שרמת ההוצאה החברתית גבוהה והמיסוי גבוה, סביר שנושא זה יהיה נושא מרכזי בשיח ויקבל סיקור תקשורתי ונראות. זה גם מתחבר לממצא של גינגריץ' (Gingrich, 2014) שהראתה שכאשר הנראות של מדיניות רווחה תהיה גבוהה, יהיה יותר קשה בין העדפות להצבעה בבחירות. גינגריץ' טענה כי מיסוי ישיר גבוה והטבות שניתנות באמצעות שירותים מובילים ל"נראות" של מדיניות הרווחה ולכן לקשר ברור יותר בין העדפות להצבעה. במדינות הסוציאל-דמוקרטיות יש אכן מיסוי ישיר גבוה ונראות של מדיניות הרווחה ולכן הממצא לגבי פער קטן יחסית במדינות אלה מסתדר עם טענתה של גינגריץ'. ממצא זה גם מתחבר לטענה כי כאשר נושאים דומיננטיים בשיח, התגובתיות להעדפות הציבור תהיה גבוהה יותר (Page & Shapiro, 1983). כלומר, סביר שבמדינות הסוציאל-דמוקרטיות, בהן יש מדיניות רווחה נרחבת, הנושא גם דומיננטי בשיח התקשורתי. מדינה נוספת שהראתה פער נמוך בין העדפות להצבעה בבחירות, ואינה משתייכת למדינות הסוציאל-דמוקרטיות היא ניו-זילנד. גם כאן ייתכן שיש מאפיינים ייחודיים של המדינה, תרבותיים או אחרים שמביאים אותה למצב של פער קטן בין העדפות להצבעה בבחירות.

הוצגה גם טענה בספרות כי תוצאות הבחירות מושפעות משיטת הבחירות (Iversen & Soskice, 2006). אמנם זו טענה מעט שונה מהממצאים שלנו, כי במחקר זה הבחינה היא לא של תוצאות הבחירות עצמן אלא של הקשר בין העדפות לתוצאות בבחירות, אך אם נסתכל על המדינות בהן נמצא פער קטן יחסית, נראה שאכן רובן משתייכות לשיטת הבחירות היחסית (דנמרק, נורבגיה, הולנד ושוודיה) כך שיתכן שגם כאן יש השפעה מסוימת לשיטת הבחירות. יחד עם זאת, גם בחלק מהמדינות בהן נמצא פער שלילי מונהגת שיטת בחירות יחסית, כך שיתכן ושיטת הבחירות אינה משפיעה במקרה זה.

המגבלה העיקרית בשיטת המחקר הנוכחי נוגעת לדיוק בסיווג תוצאות הבחירות לפי סקאלת ימין-שמאל. כאמור, נעשה במחקר זה שימוש בסקאלה של בנואה ולאבר (Benoit & Laver, 2006) אשר הגדירו מדד זה עבור מפלגות שהשתתפו בבחירות בשנים 2002-2004. כלומר,

עבור מפלגות שאינן מופיעות בבסיס נתונים זה, כמו מפלגות שקמו בשנים מאוחרות יותר, אין סיווג עמדה. אמנם מקרים כאלה מעטים, אך כאשר הייתה מפלגה שלא הייתה מוגדרת לה עמדה, היא סווגה כעמדה החצינית, דבר שכאמור עלול להטות את התוצאות. בנוסף, ייתכן שמבחן השוואת התפלגויות אינו מבחן מתאים לבחינת התפלגויות כאלה מכיוון שדורש רמת דיוק גבוהה יותר. במקרה כזה, זה יכול להסביר את העובדה שבאף אחד מהמקרים לא נמצאה התאמה מובהקת.

הממצא העיקרי משלב זה הוא שאין התאמה בין העדפות הציבור לתוצאות הבחירות בכל הקשור לתחום הכלכלי-חברתי, אך יהיה מעניין לבדוק האם חוסר התאמה זה קיים גם בתחומים אחרים, או שהוא ייחודי למקרה של הנושא הכלכלי-חברתי ונובע מחוסר הדומיננטיות של נושא זה. לכן, כמחקר המשך יהיה מעניין לבחון את מידת ההתאמה בין העדפות להצבעה גם בתחומים אחרים. זה יכול לתת אינדיקציה האם יש כאן בעיה רחבה יותר שנוגעת לתפקוד הכללי של הדמוקרטיה או ליציבות דעת קהל באופן כללי, או שמדובר בבעיה ייחודית לנושא הכלכלי-חברתי.

4.2.2 קשר בין העדפות לכוונות מדיניות ותוצאות מדיניות

מטרת חלק זה של העבודה הייתה להציג תמונת מצב של מידת הפערים או ההתאמה בין העדפות הציבור למדיניות במדינות OECD בין השנים 1990 ל 2012. תוצאות בחינת הקשרים בין העדפות הציבור לבין מדדי מדיניות (רמת הוצאה חברתית ואי שוויון) מראות כי ברוב המדינות המשתייכות ל OECD יש התאמה בין העדפות למדיניות, או פער קטן בין הגורמים. בממד הכוונה נמצא פער חיובי בשנים שונות בלוקסמבורג, דנמרק, נורבגיה ושוודיה. פער שלילי בממד הכוונה נמצא בישראל, יוון, פורטוגל, ובחלק מהשנים גם בספרד ואיסלנד. בממד התוצאה המדיניות בהן נמצא פער חיובי הן: דנמרק, שוודיה ולוקסמבורג. המדיניות בהן נמצא פער שלילי בממד התוצאה הן שוב ישראל, יוון, פורטוגל ובחלק מהשנים גם איטליה ושווייץ. כלומר, הממצאים עבור ממד הכוונה וממד התוצאה דומים. בשני הממדים ברוב המדינות שנבחנו נמצאה התאמה או פער קטן. בנוסף, באותן מדינות נמצא פער שלילי עבור שני הממדים ובאותן מדינות נמצא פער חיובי עבור שני הממדים (מלבד נורבגיה, שבה נמצא פער חיובי בממד הכוונה ובממד התוצאה נמצאה התאמה יחסית).

נושא ההתאמה בין העדפות הציבור למדיניות בפועל הוא משמעותי לטיעון הגירעון הדמוקרטי. אם פערים כאלה מתקיימים במדינות רבות לאורך שנים, משמעות הדבר שהדמוקרטיה אינן מתפקדות כראוי. כלומר, סוגיה זו היא בעצם אחד ההיבטים של אופן תפקוד הדמוקרטיה. יש כאן מבחן משמעותי מכיוון שמדובר בנושאי מדיניות רווחה וחלוקה מחדש, נושא שלרוב אינו בכותרות ואינו מקבל בולטות תקשורתית. כפי שטענו פייגי ושפירו (Page & Shapiro, 1983), כאשר הנראות של נושא מסוים נמוכה, סביר שתהיה בו פחות היענות של הממשלה לדרישות הציבור.

הממצא לגבי רוב המדינות בדגימה, ביניהן: ארצות הברית, קנדה, אוסטרליה, בלגיה ואחרות תואמים את ממצאי המחקרים הקודמים הנוגעים למודל התרמוסטט וגישת ההחזר החיובי (Adams, Haupt, & Stoll, 2009; Baumgartner et al., 2009; Breznau, 2017; Page & Shapiro, 1983; Pierson, 1998, 2000; Soroka & Wlezien, 2010; Wlezien, 1995;

כלומר, במדינות אלה נמצאה התאמה בין העדפות הציבור למדיניות, בדומה לתחזית של מודלים אלה. למרות הפגמים שהוצגו במודלים אלה נראה כי עבור רוב המדינות המשתייכות ל OECD מצאנו חיזוק לטענה לגבי הזנה הדדית בין הפוליטיקאים לציבור, גם בשיטות הבדיקה השונות וגם כאשר בוחנים החלטות מדיניות וגם תוצאות מדיניות. ממצא זה גם מחזק את הטענה שהוצגה בספרות כי אין גירעון דמוקרטי בארצות הברית וברוב מדינות אירופה (Crombez, 2011; Majone, 1998; Moravcsik, 2004; Norris, 2003). יחד עם זאת, העובדה שנמצאו פערים בחלק מהמדינות מחלישה במידה מסוימת את הטענה של גישות אלה, מכיוון שאלה מדברות על מצב של שיווי משקל בין הציבור לממשלה. העובדה שיש מקרים בהם שיווי משקל כזה אינו מושג מאתגרת את האופי הדטרמיניסטי של גישות אלה. נראה כי יש גורמים שמשפיעים על קיומו או אי קיומו של שיווי המשקל וההתאמה בין העדפות למדיניות. המודלים הקיימים לא לוקחים גורמים אלה בחשבון.

הממצא לגבי התאמה בין העדפות למדיניות ברוב המדינות במידה מסוימת גם מחליש את הטענה של גישת האליטות לגבי תגובתיות של הממשלה רק לקבוצות אינטרס או רק לבעלי הכנסה גבוהה (Gilens & Page, 2014; Gilens, 1998; Domhoff, 2014; Bevan & Jennings, 2005) מכיוון שבסך הכול נראה שיש כאן התאמה בין העדפות הציבור הרחב למדיניות ואילו אחד הטיעונים של גישת האליטות היה שההתאמה להעדפות האליטות תתקיים גם כאשר העדפה זו מנוגדת לאינטרס הציבורי או להעדפה הציבורית (Domhoff, 1998). יחד עם זאת, העובדה שיש התאמה בין העדפות הציבור למדיניות אינה בהכרח סותרת את גישת האליטות. ייתכן מצב בו עמדת האליטות תואמת את עמדות הציבור הרחב, כפי שנטען על-ידי קלי ואנס (Kelly & Enns, 2010), שהראו כי אין הבדל מהותי סטטיסטית בין עמדות בעלי הכנסות גבוהות לעמדות בעלי הכנסות נמוכות. אפשרות נוספת בהקשר לגישת האליטות היא כי זו אכן פחות משפיעה ברוב המדינות, אך משפיעה במדינות בהן נמצא פער. ייתכן שבמדינות אלה הגורם לפער הוא השפעה חזקה יותר של אליטות או קבוצות אינטרס על קבלת החלטות של פוליטיקאים. בהנחה שאכן יש פער בין העדפות הציבור הרחב להעדפות האליטות, זה יכול להסביר פער שנוצר בין העדפות למדיניות. המנגנון דרכו גישה זו משפיעה, אם אכן משפיעה, לא נבחן במחקר זה. יחד עם זאת, אם אכן מתקיים מצב כזה הוא בהחלט יכול לשקף מצב של דעת קהל מוטה. בנוסף, מצב כזה גם מתקשר לטיעון לגבי הרב-ממדיות של הפוליטיקה, או הדומיננטיות של ממד אחר אשר גורמת לפער. אחת המדינות בהן נמצא פער שלילי משמעותי היא ישראל, אשר בה הראו מחקרים קודמים כי יש דומיננטיות לנושא הביטחון (Shamir & Arian, 1999). העובדה שנמצא בישראל פער משמעותי יכולה לחזק את הטענה כי דומיננטיות הביטחון גורמת לחוסר דומיננטיות או חוסר חשיבות נתפס של הנושא הכלכלי-חברתי, דבר המביא לפער בין העדפות למדיניות בתחום זה בקרב הציבור הרחב.

בניגוד למחקרים הקודמים בתחום הייצוג הדינמי, כאן נמצאו גם מדינות בהן אין התאמה בין העדפות למדיניות. ראשית, נתייחס למדינות בהן נמצא פער שלילי משמעותי שהשקעה החברתית נמוכה מציפיות הציבור: ישראל, יוון, פורטוגל ולעיתים ספרד. המשותף למדינות אלה, מלבד ישראל, הוא השתייכותן למדינות PIGS (פורטוגל, איטליה, יוון, ספרד): מושג המתקשר למשבר החוב האירופי ומתאר מדינות שנקלעו לחובות חיצוניים גדולים והתקשו להחזיר אותם. ייתכן שהפער בין העדפות למדיניות הוא שמוביל לתפקוד כלכלי לקוי וייתכן מצב

הפוך. ייתכן גם שאפקטיביות ממשלתית לקויה מובילה גם לפער בין העדפות למדיניות וגם לתפקוד כלכלי לקוי. זו יכולה להיות נקודה למחקר המשך.

מאפיין נוסף של מדינות אלה הוא רמה גבוהה של שחיתות ורמה נמוכה של אפקטיביות ממשלתית. כך למשל, במדד השחיתות של הארגון Transparency International עבור 2015 מדינות אלה קיבלו ציונים נמוכים: פורטוגל - 63, איטליה - 44, ישראל - 61 (Transparency International, 2016), המעידים על כך שהציבור תופס את הממשלה כמושחתת. אם הציבור תופס את הממשלה כמושחתת או לא אפקטיבית, סביר שהציבור יימנע מלדרוש את מדיניות החלוקה מחדש בה מעוניין. זאת מכיוון שהציבור אינו מאמין ביכולת הממשלה לבצע מדיניות זו. נתייחס לנושא השחיתות והאפקטיביות הממשלתית בהרחבה בהמשך, אך חשוב לציין כי מאפיינים אלה יכולים להתחבר גם לטיעון הגירעון הדמוקרטי. כלומר, עקב חוסר אפקטיביות ושחיתות, הציבור מפתח אדישות ולכן נוצר פער בין העדפות הציבור למדיניות, המשקף ריחוק בין הציבור למוסדות הדמוקרטיים (Dalton, 2004; Follesdal & Hix, 2006; Lax & Phillips, 2012).

המדינות בהן נמצא פער השלילי הן גם מדינות המשתייכות למשטר הרווחה הדרום אירופי (או ים-תיכוני) אשר הוסף לטיפולוגיה של אספינג-אנדרסן (Esping-Andersen, 1990) על-ידי רודס (Rhodes, 1996) ופררה (Ferrera, 1996) והורחב בהמשך על-ידי גל (Gal, 2010). משטר הרווחה הדרום-אירופי כולל את המדינות איטליה, ספרד, יוון ופורטוגל. משטר רווחה זה מאופיין בשימוש מוגבר במערכת הרווחה ובקליינטליזם, שמשמעו שימוש במערכת הרווחה לצבירת ושימור כוח פוליטי. הטבות כספיות ניתנות במשטר זה על בסיס סלקטיבי לקבוצות אוכלוסייה מסוימות במטרה לקנות תמיכה פוליטית במפלגות. דורון (2003) טען כי גם ישראל יכולה להיות משויכת למשטר רווחה זה וכי הקליינטליזם בישראל הולך וגובר לאורך השנים, בניגוד למדינות אחרות, שמנסות להחליש מאפיינים קליינטליסטיים. במשטר רווחה כזה סביר כי ייווצר פער בין העדפות הציבור למדיניות מכיוון שהאזרחים אולי תומכים בחלוקה מחדש ברמה העקרונית אבל לא מאמינים שההטבות יחולקו בצורה הוגנת, בגלל המאפיינים המפורטים כאן. סוג אחר של חוסר התאמה בין העדפות למדיניות שנמצא במחקר הוא הפער החיובי. מצב בו רמת ההשקעה החברתית גבוהה ממה שהציבור דורש. המדינות בהן נמצא פער חיובי הן מדינות סוציאל-דמוקרטיות שלרוב נתפסות כבעלות ממשל תקין כמו: דנמרק, שבדיה ובחלק מהשנים גם לוקסמבורג. חשוב לציין גם כי במדינות אלה קיים פער קטן בין העדפות להצבעה בבחירות בשלב הקודם. נשאלת השאלה האם נוצר פה מצב בו הממשל אינו מחובר לדרישות הציבור, כלומר לפי מודל התרמוסטט הציבור דורש בעצם להפחית את המדיניות והממשלה לא מגיבה. אפשרות נוספת היא שבמדינות אלה הממשלה בעצם מובילה את המדיניות בהנחה שדעת הקהל תתאים את עצמה בהמשך. כלומר, הממשלות מרגישות בטוחות מספיק כדי להוביל מדיניות, גם אם לא עולה דרישה כזו מהציבור. הסבר זה מסתדר עם הממצא שהפער בין העדפות הציבור לתוצאות הבחירות קטן במדינות אלה. אפשרות נוספת היא שהציבור במדינות אלה חש שיש מספיק או אפילו יותר מידי חלוקה מחדש, ולכן מראה תמיכה מועטה במדיניות שתרחיב חלוקה מחדש. אם טענה זו נכונה, זה תואם את הטיעון שהציג ג'אגר (Jæger, 2006) לגבי קשר לא ליניארי בין סוג מדינת הרווחה והעדפות הציבור לחלוקה מחדש.

בהקשר זה מעניין גם לבחון מדינות בעלות רמות שונות של הוצאה חברתית. כך למשל, בישראל ובאיסלנד יש רמה דומה של הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג. בישראל 15.8% ובאיסלנד 17.6% נכון ל 2012 (OECD, 2012), אבל בישראל יש פער שלילי משמעותי ובאיסלנד פער קטן בתחום ההוצאה החברתית. דוגמה אחרת היא השוואה בין פורטוגל, בריטניה ולוקסמבורג. בפורטוגל ב 2012 ההוצאה החברתית הייתה 25.04% מהתמ"ג. רמה דומה לבריטניה עם 23.8% מהתמ"ג וללוקסמבורג עם 23.18% (OECD, 2012). יחד עם זאת, בפורטוגל נמצא פער שלילי משמעותי, בבריטניה פער קטן ואילו בלוקסמבורג נמצא פער חיובי. ממצאים אלה מעידים כי הפער אינו תוצר של רמת ההוצאה החברתית. כלומר, המדינות בעלות הפער החיובי אינן בהכרח המדינות בעלות רמת ההוצאה הגבוהה ביותר והמדינות בעלות הפער השלילי אינן בהכרח המדינות בעלות רמת ההוצאה הנמוכה ביותר. יכולות להיות שתי מדינות בעלות אותה רמת הוצאה חברתית אבל בעלות רמה שונה של תגובתיות של הממשלה לדרישות הציבור.

בדומה, יש גם הבדלים ברמות אי השוויון שאינם מתבטאים בהכרח ברמת הפער. כך למשל, בישראל ובארצות הברית יש רמות דומות של אי שוויון. בישראל נכון ל 2012 מדד הגייני היה 0.371 ובארצות הברית הוא היה 0.390 (OECD, 2012), אבל בישראל נמצא פער שלילי משמעותי בין העדפות למדיניות בעוד שבארצות הברית נמצא פער קטן. דוגמה אחרת היא השוואה בין פורטוגל וניו-זילנד. בפורטוגל נכון ל 2012 מדד הגייני היה 0.337 ובניו-זילנד 0.330 (OECD, 2012). יחד עם זאת, בפורטוגל נמצא פער שלילי משמעותי ובניו-זילנד נמצא פער קטן. ממצאים אלה מעידים כי הפער אינו תוצר של רמת אי השוויון. כלומר, יכולות להיות שתי מדינות בעלות אותה רמת אי השוויון אבל בעלות רמה שונה של תגובתיות של הממשלה לדרישות הציבור. במילים אחרות, ייתכן שבישראל ובארצות הברית יש רמה דומה של אי שוויון, אבל בארצות הברית רמה זו תואמת את העדפות הציבור ובישראל העדפות הציבור שונות משמעותית.

בהשוואה לתוצאות מחקרים קודמים, ניתן להגיד שהממצאים בחלק זה מחזקים מחקרים קודמים שמצאו התאמה בין העדפות למדיניות במדינות OECD (Brooks & Manza, 2006; Kuhn, 2012). אך אם ניכנס לפרטי המחקר, נראה כי ברוקס ומנזה (Brooks & Manza, 2006) מצאו קשר חזק יותר עבור מדינות סוציאל-דמוקרטיות וקורפורטיסטיות, ואילו במחקר זה מדינות סוציאל-דמוקרטיות הראו לרוב פער חיובי. ההתאמה הגבוהה יותר הייתה דווקא במדינות קורפורטיסטיות (כמו אוסטריה וגרמניה) או ליברליות (כמו ארצות הברית וקנדה). כלומר, אם נסתכל לפי טיפוס מדינות הרווחה: במדינות המשטר היס-תיכוני יש לרוב פער שלילי, בחלק מהמדינות הסוציאל-דמוקרטיות יש פער חיובי ודווקא במדינות הליברליות והקורפורטיסטיות יש התאמה יחסית. חשוב לציין גם את ביקורתו של קנוורת'י (Kenworthy, 2009) למחקרם של ברוקס ומנזה (Brooks & Manza, 2006) שעסקה דווקא במדינות שאינן נמצאות בבסיס הנתונים. המדינות שבמחקר זה הראו פער שלילי, אכן לא היו בבסיס הנתונים של המחקרים הקודמים ובכך טמון ההבדל והחידוש במחקר זה.

למחקר יש מספר מגבלות: ראשית, חסרים נתונים עבור חלק מהמדינות וחלק מהשנים. ייתכן שמדד האינדקס, אשר מבוסס על ממוצע לחמש שנים, אינו מדויק מספיק עקב נתונים חסרים. בחלק מהמקרים הממוצע מבוסס רק על שתיים מתוך חמש שנים אפשריות. שנית, ייתכן שהמדידה של הוצאה חברתית אינה משקפת בצורה מדויקת מדיניות חלוקה מחדש, מכיוון שהיא כוללת סוגים שונים של הוצאות. ייתכן שמדידה מדויקת יותר של חלוקה מחדש תהיה לבחון

היבטים ספציפיים של הוצאות בתחום הרווחה ולמדוד את הפער בין ההוצאה לבין העמדה לגבי תחום הרווחה הספציפי. זה לא נעשה כאן עקב חוסר בנתונים, אבל בהחלט יכול להיות מחקר המשך. בנוסף, ייתכן שההסתכלות על העדפה ממוצעת עבור כל המדינה היא בעייתית. ייתכן שהממוצע אינו משקף בצורה מדויקת את התפלגות ההעדפות. ניסינו להתייחס למגבלה זו באמצעות בחינת סטיות התקן בכל אחת מהמדינות, אבל גם אם אלה תקינות יכול להיות מצב בו הממוצע אינו מייצג את העדפות הציבור בפועל. יחד עם זאת, למרות המגבלות, אנו מאמינים שהניתוח מציג תופעה אמיתית ומעניינת, ושהמתודולוגיה ושיטת המדידה המוצעת יכולה לקדם את המחקר בתחום.

לסיכום, אנו רואים משלב זה כי רוב מדינות OECD מראות פער קטן בין העדפות למדיניות בנושא חלוקה מחדש, דבר התואם את גישות ההחזר החיובי ומודל התרמוסטט, ומאתגר את הטענות לגבי גירעון דמוקרטי ולגבי השפעת אליטות על המדיניות. יחד עם זאת, בחלק מהמדינות כן נמצא פער וזה מאתגר במידה מסוימת את גישות ההחזר החיובי ומודל התרמוסטט, אשר מדברות על מצב של שיווי משקל. ייתכן כי דווקא במדינות בהן נמצא פער, גישת הגירעון הדמוקרטי או גישת האליטות רלוונטיות. במדינות בהן נמצא פער, הפער נשאר עקבי לאורך השנים ואף התרחב. למדינות אלה כנראה יש מאפיינים ספציפיים שגרמו לפער זה. נבחן הסברים אפשריים לתופעה בהמשך העבודה.

4.3 שלב 2: תוצאות - בחינת הגורמים המשפיעים על הפערים

מטרת שלב זה הייתה לבחון מהם הגורמים המשפיעים על הפערים בין העדפות למדיניות. לצורך כך, נערכו רגרסיות מסוגים שונים לבחינת הגורמים המשפיעים על הפערים, כפי שהוגדרו בשלבים הקודמים. כאמור, שלושת הגורמים שנבחנו כמשפיעים על הפער הם: הון חברתי, הטרונגניות אתנית ואפקטיביות ממשלתית ושחיתות. סוגי הרגרסיות שנערכו הן:

1. רגרסיות ליניאריות
  2. רגרסיות ליניאריות עם משתני בקרה
  3. רגרסיות לא ליניאריות:
  - 3.1 רגרסיות בערך מוחלט
  - 3.2 רגרסיות אורדינליות
  - 3.3 רגרסיות לוגיסטיות
- כל אחת מהרגרסיות נערכה על כל סוגי הפערים שהוגדרו בשלב הראשון של המחקר.

4.3.1 רגרסיות ליניאריות

4.3.1.1 תוצאות בחירות

תוצאות הרגרסיה עבור הפער בין העדפות לתוצאות בחירות מוצגות בלוח 4.3.1.

לוח 4.3.1: תוצאות רגרסיות פאנל - הגורמים המשפיעים על פער בין התפלגות ההעדפות להתפלגות תוצאות בחירות

משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה מסביר	פרמטר תיאורטי
מודל 3	מודל 2	מודל 1	מודל 3	מודל 2	מודל 1		
-1416.32 (1731.37)	-968.18 (1647.54)	-1450.02 (1727.84)	-6.30 (32.83)	-4.25 (31.96)	-5.43 (33.18)	Ethnic Fractionalization	הטרונגניות אתנית
-243.41 (321.01)	-398.47 (318.08)	-390.80 (291.43)	1.72 (5.11)	-4.78 (5.28)	-0.70 (4.85)	Most people can be trusted	הון חברתי
		-4235.93*** (1122.13)			-48.55*** (15.44)	ICRG	אפקטיביות ממשלתית ושחיתות
	-1475.87*** (432.96)			-14.99** (6.14)		Ge	אפקטיביות ממשלתית
-41.80*** (12.63)			-0.70*** (0.17)			CPI	שחיתות
6938.34*** (1692.52)	6848.53*** (1649.24)	8232.17*** (1782.14)	120.67*** (29.02)	125.25*** (29.40)	122.38*** (30.43)	קבוע	
0.401	0.404	0.406	0.427	0.438	0.415	Adjusted R ²	
299	228	341	299	228	341	N	
16.58	20.47	18.78	16.88	8.50	10.02	Wald chi2	

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

ניתן לראות מרגרסיות תוצאות הבחירות כי הטרונגניות אתנית והון חברתי אינם משפיעים באופן מובהק על הפער. הגורמים אפקטיביות ממשלתית ושחיתות נמצאו כמשפיעים באופן שלילי ומובהק בכל המודלים. כך למשל, במודל 1 מדד ה ICRG (אפקטיביות ממשלתית ושחיתות) משפיע בצורה שלילית חזקה ומובהקת על הפער (B=-48.55) בעוד שהון חברתי והטרונגניות אתנית אינם משפיעים בצורה מובהקת. במודל 2 אפקטיביות ממשלתית משפיעה גם בצורה שלילית ומובהקת (B=-14.99) בעוד שהטרונגניות אתנית והון חברתי אינם משפיעים בצורה מובהקת. במודל 3 שחיתות משפיעה על הפער בצורה שלילית ומובהקת (B=-0.70) בעוד שהטרונגניות אתנית ושחיתות אינם משפיעים בצורה מובהקת. משמעות הממצאים היא שכל שהממשלה אפקטיבית, הפער בין התפלגות ההעדפות להתפלגות תוצאות הבחירות קטן יותר. בנוסף, ככל שהשחיתות גבוהה, פער זה קטן יותר. כלומר, הגורמים שמשפיעים על הפער בין העדפות לתוצאות בחירות מבין הגורמים שנבחנו הם אפקטיביות ממשלתית ושחיתות. ככל שהאפקטיביות הממשלתית נמוכה והשחיתות גבוהה הפער יהיה גדול יותר. בהמשך, נערכו רגרסיות עם שליטה במשתנה מדד גיני. מטרת הרגרסיות היא לוודא כי התוצאות אינן מושפעות מרמת אי השוויון ונשארות קבועות גם כששולטים במדד זה. תוצאות הרגרסיות מוצגות בלוח 4.3.2.

לוח 4.3.2: תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על פער בין התפלגות העדפות להתפלגות תוצאות בחירות עם שליטה במשתנה מדד ג'יני

משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה תלוי: סכימת הפרשים בין העדפות ותוצאות בחירות בריבוע	משתנה מסביר	פרמטר תיאורטי
מודל 3	מודל 2	מודל 1	מודל 3	מודל 2	מודל 1		
-1644.61 (1738.56)	-1600.82 (1836.16)	-1926.12 (1662.60)	-12.39 (20.44)	-14.12 (32.39)	-18.50 (29.50)	Ethnic Fractionalization	הטרוגניות אתנית
-201.94 (383.18)	-263.72 (375.49)	-211.12 (326.05)	-1.21 (5.82)	-5.69 (5.96)	-4.62 (5.19)	Most people can be trusted	הון חברתי
		-10928*** (1888.41)			-132.39*** (27.59)	ICRG	אפקטיביות ממשלתית ושחיתות
	-2475.79*** (541.09)			-28.63*** (7.96)		Gee	אפקטיביות ממשלתית
-71.68*** (18.77)			-1.23*** (0.27)			CPI	שחיתות
-1849.52 (5913.34)	-2720.95 (6481.57)	-4690.98 (5232.93)	6.93 (83.80)	18.18 (96.74)	4.88 (76.66)	מדד ג'יני אחרי העברות ומיסים	אי שוויון
6938.34*** (1692.52)	8626.09*** (3178.38)	14456.11** (2971.69)	175.19*** (44.05)	147.19*** (48.06)	214.44*** (44.77)	קבוע	
0.521	0.508	0.531	0.568	0.479	0.531	Adjusted R2	
167	146	177	167	146	177	N	
26.88	31.92	45.91	30.15	20.60	32.25	Wald chi2	

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים
*מצייין מובהקות ברמה של 10% מצייין מובהקות ברמה של 5%***מצייין מובהקות ברמה של 1%

מלוח 4.3.2 ניתן לראות כי גם כאשר שולטים במשתנה מדד ג'יני, עדיין אפקטיביות ממשלתית ושחיתות משפיעות בצורה שלילית ומובהקת על הפער, בדומה לממצאי הלוח הקודם. כך למשל, במודל 1 המשתנה אפקטיביות ממשלתית ושחיתות משפיע בצורה שלילית ומובהקת (B=-132.39), בעוד שהמשתנים הטרוגניות אתנית והון חברתי אינם משפיעים על הפער. כלומר, שליטה ברמת אי השוויון אינה משנה את תוצאות הרגרסיה. זה מחזק את הממצא כי אלה אכן הגורמים המשפיעים על הפער בין העדפות לתוצאות בחירות.

4.3.1.2 ממד הכוונה

כעת יוצגו הרגרסיות עבור הגורמים המשפיעים על הפער בממד הכוונה. בחלק זה יוצגו הרגרסיות עבור מדד ההפרש. הרגרסיות עבור מדד היחס מצורפות כנספח 8. כאמור, תוצאות הרגרסיות בממד ההפרש והיחס יצאו דומות ברוב המקרים. תוצאות רגרסיות הפאנל עבור הפער בין העדפות למשתני הוצאה חברתית, לפי מדד ההפרש, מוצגות בלוח 4.3.3.

לוח 4.3.3: תוצאות רגרסיית פאנל – גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות והוצאה חברתית - מדד הפרש

משתנה תלוי: יחס בין העדפות והוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג			משתנה תלוי: יחס בין העדפות והוצאה חברתית לראש			משתנה מסביר	פרמטר תיאורטי
מודל 3	מודל 2	מודל 1	מודל 3	מודל 2	מודל 1		
-0.47** (0.19)	-0.48*** (0.19)	-0.47** (0.20)	492.93 (637.93)	0.18 (0.34)	0.21 (0.34)	Ethnic Fractionalization	הטרונגניות אתנית
-0.003 (0.005)	-0.004 (0.005)	0.0009 (0.005)	-0.003 (0.006)	0.0002*** (0.005)	-0.005 (0.006)	Most people can be trusted	הון חברתי
		0.39 (0.47)			1.20*** (0.43)	ICRG	אפקטיביות ממשלתית ושחיתות
	0.27*** (0.09)			0.17** (0.07)		Gee	אפקטיביות ממשלתית
0.008** (0.003)			0.006** (0.003)			CPI	שחיתות
-0.45* (0.23)	-0.27 (0.21)	-0.39 (0.29)	-0.71** (0.34)	-0.63** (0.31)	-1.12*** (0.38)	קבוע	
0.193	0.271	0.102	0.328	0.411	0.406	Adjusted R ²	
91	91	91	67	67	67	N	
14.39	18.22	9.08	7.47	6.01	8.20	Wald chi2	

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים
*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

מלוח 4.3.3 ניתן לראות כי ברוב המודלים המשתנה משפיע על הפער בצורה מובהקת הוא אפקטיביות ממשלתית ושחיתות. המשתנה משפיע בצורה חיובית על הפער בשני מדדי ההוצאה בהתאם לכיוון ההשערה (מלבד במודל 1 של הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג), כלומר ככל שהאפקטיביות הממשלתית גבוהה והשחיתות נמוכה יותר, הפער קטן יותר (בחלק התחתון של הסקאלה) או הפער החיובי גדול יותר (בחלק העליון). כאשר מסתכלים על מדד הוצאה חברתית לראש, ניתן לראות כי אפקטיביות ושחיתות משפיעות באופן חיובי ומובהק בכל המודלים. למשל, במודל הראשון עבור הוצאה חברתית לראש אפקטיביות ממשלתית ושחיתות השפיעו בצורה חיובית ומובהקת ($B=1.20$) בעוד שהטרונגניות אתנית והון חברתי לא השפיעו בצורה מובהקת על הפער. אך במודל השני גם הון חברתי משפיע באופן חיובי ומובהק, אם כי השיפוע עבורו נמוך ($B=0.0002$). כלומר, ככל שרמת האמון גבוהה, הפער החיובי יהיה גדול יותר. עבור הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג, באופן מפתיע גם המשתנה הטרונגניות אתנית נמצא כמשפיע בצורה שלילית ומובהקת.

4.3.1.3 ממד התוצאה

גם ברגרסיות עבור ממד התוצאה יוצגו קודם הרגרסיות שנערכו על מדד ההפרש. הרגרסיות עבור מדד היחס מצורפות בנספח 9.

תוצאות רגרסיות הפאנל עבור הפער בין העדפות למדדי אי שוויון (מדד גייני אחרי העברות ומיסים והפרש בין מדדי הגייני לפני ואחרי העברות ומיסים), לפי מדד ההפרש, מוצגות בלוח 4.3.4.

לוח 4.3.4: תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על פער בין העדפות ומדדי אי שוויון - מדד הפרש

פרמטר תיאורטי	משתנה מסביר	משתנה תלוי: יחס בין העדפות ומדד גייני			משתנה תלוי: יחס בין העדפות והפרש בין מדדי גייני		
		מודל 1	מודל 2	מודל 3	מודל 1	מודל 2	מודל 3
הטרוגניות אתנית	Ethnic Fractionalization	0.07 (0.39)	-8.19 (17.07)	-0.05 (0.38)	-0.009 (0.16)	-0.06 (0.17)	-0.003 (0.16)
הון חברתי	Most people can be trusted	-0.007 (0.006)	-0.008 (0.005)	-0.009 (0.006)	0.17 (0.11)	0.13 (0.11)	0.18 (0.12)
אפקטיביות ממשלתית ושחיתות	ICRG	-0.99** (0.52)			1.04*** (0.40)		
אפקטיביות ממשלתית	Gee		-0.29*** (0.11)			.031*** (0.10)	
שחיתות	CPI			-0.008** (0.004)			0.008** (0.003)
	קבוע	1.28*** (0.33)	0.98*** (0.26)	1.18*** (0.29)	-1.35*** (0.25)	-0.85*** (0.22)	-1.10*** (0.003)
	Adjusted R ²	0.546	0.600	0.584	0.206	0.233	0.208
	N	59	59	59	121	121	121
	Wald chi2	16.84	21.04	18.48	34.06	35.46	32.57

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

מלוח 4.3.4 ניתן לראות כי במדד ההפרש בכל המודלים, המשתנה היחיד שמשפיע באופן מובהק על הפערים בממד התוצאה הוא אפקטיביות ממשלתית ושחיתות. המשתנה משפיע בצורה שלילית על מדד גייני ובצורה חיובית על הפער בין מדדי הגייני. כלומר, בהתאם להשערה, ככל שהממשלה פחות אפקטיבית או יותר מושחתת יהיה פער שלילי גדול יותר. כך למשל, במודל הראשון המשתנה אפקטיביות ממשלתית ושחיתות משפיע בצורה שלילית ומובהקת על הפער בין העדפות למדד גייני, אם כי השיפוע נמוך ($B=-0.99$) בעוד שהטרוגניות אתנית ושחיתות לא השפיעו באופן מובהק על הפער.

תוצאות רגרסיות הפאנל עבור הפער בין העדפות למדדי אי שוויון (MGINI), לפי מדד ההפרש, מוצגות בלוח 4.3.5.

לוח 4.3.5: תוצאות רגרסיית פאנל: גורמים המשפיעים על פער בין העדפות ותוצאות בתחום מדיניות הרווחה - מדד הפרש

משתנה תלוי: יחס בין העדפות ו MGINI			משתנה מסביר	פרמטר תיאורטי
מודל 3	מודל 2	מודל 1		
-0.19 (0.31)	-0.13 (0.31)	-0.07 (0.35)	Ethnic Fractionalization	הטרוגניות אתנית
0.002 (0.007)	-0.001 (0.006)	-0.008 (0.008)	Most people can be trusted	הון חברתי
		-1.011 (.069)	ICRG	ממשלתית אפקטיביות ושחיתות
	-0.54*** (0.14)		Gee	אפקטיביות ממשלתית
-0.16*** (0.05)			CPI	שחיתות
1.32*** (0.31)	0.97*** (25.45)	.143*** (0.43)	קבוע	
0.401	0.429	0.320	Adjusted R ²	
52	52	52	N	
22.89	25.45	10.60	Wald chi2	

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים
*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% *** מציין מובהקות ברמה של 1%

מלוח 4.3.5 ניתן לראות כי במודל הראשון אף אחד מהמשתנים לא משפיע על הפער באופן מובהק ואילו במודל השני והשלישי, בדומה למודלים הקודמים, אפקטיביות ממשלתית ושחיתות משפיעות על הפער בצורה שלילית ומובהקת. כלומר, ככל שהממשלה פחות אפקטיבית ויותר מושחתת יהיה פער שלילי גדול יותר.

לסיכום הרגרסיות הליניאריות, ניתן לראות כי עבור שלושת הממדים שנבחנו (תוצאות הבחירות, ממד הכוונה וממד התוצאה), הגורם המשפיע ביותר הוא אפקטיביות ממשלתית ושחיתות. גורם זה נמצא כמשפיע בהתאם להשערה. כלומר, ככל שהממשלה פחות אפקטיבית ויותר מושחתת כך תהיה יותר נטייה לפער שלילי. בנוסף, כאשר מפרידים את המשתנים למודלים נפרדים, לעיתים גם ההון החברתי נמצא כמשפיע על הפער. גם ההון החברתי נמצא כמשפיע בהתאם לכיוון ההשערה. כלומר, ככל שההון החברתי יהיה גבוה יותר יהיה פחות סיכוי לפער שלילי ויותר סיכוי לפער חיובי.

4.3.2 רגרסיות ליניאריות עם משתני בקרה

בשלב זה נערכו רגרסיות עם משתני בקרה. משתני הבקרה מייצגים מאפיינים דמוגרפיים, חברתיים וגיאוגרפיים של המדינה, שיכולים להשפיע גם הם על רמת הפער, ולכן יש ניסיון להחזיקם קבועים. מכיוון שנערכה כמות גדולה של רגרסיות עם משתני בקרה שונים, מוצגות כאן חלק מהרגרסיות שנערכו. כאן יוצגו הרגרסיות על מדד הפרש. הרגרסיות של מדד היחס

מצורפות בנספח 10. חשוב לציין כי מספר התצפיות ברגרסיות אלה נמוך (בין 30 ל 45 תצפיות) ואילו מספר המשתנים המסבירים גבוה יחסית. דבר זה מחליש את תוקף התוצאות של רגרסיות אלה. בהמשך מוצג לוח המסכם את ממצאי כל הרגרסיות.

רגרסיות עם משתני בקרה עבור כל מדדי ההפרש מוצגות בלוח 4.3.6.

לוח 4.3.6: תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ורמת ההשקעה החברתית - מדד הפרש, עם משתני בקרה

פרמטר תיאורטי	משתנה מסביר	משתנה תלוי: הפרש העדפות והוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג	משתנה תלוי: הפרש העדפות והוצאה חברתית לראש	משתנה תלוי: הפרש העדפות ומדד ג'יני	משתנה תלוי: הפרש העדפות MGINI
הטרוגניות אתנית	Ethnic Fractionalization	-1.34 (3.17)	-0.07 (0.48)	-0.12 (0.64)	-0.05 (0.62)
הון חברתי	Most people can be trusted	-0.006 (0.01)	0.0002 (0.008)	-0.006 (0.01)	-0.009 (0.01)
אפקטיביות ממשלתית ושחיתות	ICRG	1.61 (1.02)	1.51* (0.79)	-1.86* (0.97)	-2.08* (1.25)
יחס תלות	יחס תלות	-0.02 (0.03)	-0.009 (0.02)	0.01 (0.03)	0.003 (0.03)
תמ"ג לנפש	תמ"ג לנפש	-0.00002*** (0.00)	-0.0000*** (0.00)	-0.0000 (0.000)	0.00002** (0.000)
שיטת בחירות	Plurality	-0.07 (0.50)	0.0005 (0.32)	0.23 (0.38)	0.19 (0.39)
	Majority	0.34 (0.57)	0.14 (0.36)	-0.20 (0.43)	-0.07 (0.44)
	Proportional	-0.004 (0.33)	-0.03 (0.21)	0.06 (0.25)	0.12 (0.27)
	קבוע	0.79 (1.59)	-0.99 (1.09)	1.71 (1.31)	1.53 (1.49)
	Adjusted R ²	0.134	0.334	0.637	0.305
	N	43	43	36	33
	Wald chi2	21.63	5.29	12.89	9.12

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

משתני הבקרה שהוספו במודל זה הם יחס-תלות, שמייצג את היחס בין האוכלוסייה הנתמכת לאוכלוסייה התומכת, כלומר שולט בהרכב הגילאים במדינה, תמ"ג לנפש - מדד לרמת העושר במדינה ושלושה משתני דאמי עבור שיטות בחירות שונות. ניתן לראות כי במדד ההפרש, כאשר שולטים במשתני הבקרה: יחס תלות, תמ"ג לנפש ושיטת בחירות, עבור מדדי התוצאה, התוצאות נשארות מובהקות. כלומר, אפקטיביות ממשלתית ושחיתות משפיעות על הפער בצורה מובהקת גם כאשר מחזיקים משתנים אלה קבועים. הדבר נכון גם בממד הכוונה עבור הפער בין העדפות והוצאה חברתית לראש, אך עבור הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג ההשפעה של אפקטיביות ושחיתות הופכת ללא מובהקת. גם כאן ניתן לראות כי בכל המשוואות לתמ"ג לנפש

יש השפעה מובהקת על הפער. כלומר, גם רמת ההכנסה במדינה משפיעה על פער זה אם כי כאן בחלק מהגרסיות כיוון ההשפעה הפוך מהמצופה.

ברגרסיות הנוספות עבור ממד הכוונה, בכל הגרסיות אפקטיביות ושחיתות הפכו ללא מובהקות כאשר הוספנו את משתני הבקרה. ברגרסיות עבור ממד התוצאה, ברגרסיות בהן הייתה בקרה עבור משתנים כמו מרחק מקו המשווה, גודל המדינה ושוויון בין המינים, ההשפעה של אפקטיביות ושחיתות נשארה מובהקת, אך במשוואות בהן הוספו משתנים הנוגעים לממדי התרבות הלאומית על-פי הופסטד: קולקטיביזם, מרחק-עוצמה, הימנעות מאי ודאות ואוריינטציה לעתיד, אפקטיביות ממשלתית ושחיתות הפכו ללא מובהקות.

במשוואות אחרות שנערכו ומוצגות בלוח מסכם בהמשך, הוספו משתני בקרה נוספים. כשמשתנים אלה הוספו כמעט בכל הגרסיות ההשפעה של אפקטיביות ממשלתית ושחיתות הפכה ללא מובהקת. משתנה הבקרה היחיד שהוסף ולא שינה כלל את מובהקות התוצאה הוא גודל המדינה. בחלק מהמשוואות גם שוויון בין המינים (gender egalitarianism) לא שינה את רמת המובהקות.

לוחות 4.3.7 ו 4.3.8 מסכמים את המודלים עם משתני הבקרה עבור מדד היחס ומדד ההפרש בהתאמה. כאשר מסומן V ההשפעה המובהקת של אפקטיביות ושחיתות נשמרת. כשמסומן X אף אחד מהמשתנים אינו מובהק.

לוח 4.3.7: סיכום תוצאות משוואות עם משתני בקרה - מדד יחס

משתנים במשוואה	הוצאה חברתית מהתמ"ג	הוצאה חברתית לראש	GINI	GINI	GINIdif	ממוצע גיני
1. יחס תלות, תמ"ג לנפש, קולקטיביזם	X	X	√	X	X	X
2. יחס תלות, תמ"ג לנפש, מרחק עוצמה	X	X	X	X	X	X
3. יחס תלות, תמ"ג לנפש, אוריינטציה לעתיד	X	X	X	X	X	X
4. יחס תלות, תמ"ג לנפש, שוויון בין מינים	X	X	√	√	√	√
5. יחס תלות, תמ"ג לנפש, הימנעות מאי ודאות	X	X	X	X	X	X
6. יחס תלות, תמ"ג לנפש, שיטת בחירות	X	X	√	√	√	√
7. יחס תלות, תמ"ג לנפש, מדינות קטנות	X	X	√	√	√	√
8. יחס תלות, תמ"ג לנפש, מיקום גיאוגרפי	X	X	√	√	√	√
9. יחס תלות, תמ"ג לנפש, מרחק מקו המשווה	X	X	√	√	√	√

לוח 4.3.8: סיכום תוצאות משוואות עם משתני בקרה - מדד הפרש

משתנים במשוואה	הוצאה חברתית מהתמ"ג	הוצאה חברתית לראש	MGINI	GINI
1. יחס תלות, תמ"ג לנפש, קולקטיביזם	X	√	X	X
2. יחס תלות, תמ"ג לנפש, מרחק עוצמה	X	X	X	X
3. יחס תלות, תמ"ג לנפש, אוריינטציה לעתיד	X	X	X	X
4. יחס תלות, תמ"ג לנפש, שוויון בין מינים	X	√	X	√
5. יחס תלות, תמ"ג לנפש, הימנעות מאי ודאות	X	X	X	X
6. יחס תלות, תמ"ג לנפש, שיטת בחירות	X	√	√	√
7. יחס תלות, תמ"ג לנפש, מדינות קטנות	√	√	√	√
8. יחס תלות, תמ"ג לנפש, מיקום גיאוגרפי	X	√	√	√
9. יחס תלות, תמ"ג לנפש, מרחק מקו המשווה	X	√	X	X

לסיכום הרגרסיות עם משתני הבקרה ניתן לומר כי לרוב בממד הכוונה, הוספה של משתני הבקרה הפכה את המשתנים המשפיעים ללא מובהקים. כלומר, בממד זה משתנים אחרים כמו גודל המדינה, שיטת הבחירות, הרכב הגילאים, מיקום או משתנים תרבותיים הם משתנים מתערבים ומחלישים את ההשפעה של הגורמים שנמצאו ברגרסיות קודמות על הפער. יחד עם זאת, בממד התוצאה, כאשר מחזיקים משתנים כלליים קבועים כמו גודל המדינה, מיקום, שיטת בחירות, רמת הכנסה ויחס תלות, התוצאות נשארות מובהקות. כלומר, אפקטיביות ממשלתית ושחיתות עדיין מסבירות את הפער בהיבט זה. יחד עם זאת, כשמחזיקים משתנים תרבותיים קבועים, ברוב המקרים השפעת המשתנה הופכת ללא מובהקת (מלבד במקרה של שוויון בין המינים). כלומר, נראה שבממד התוצאה ההשפעה נשארת חזקה יחסית אל מול מאפיינים כלליים של המדינה, אך משתנים תרבותיים כנראה משפיעים יותר מאפקטיביות ושחיתות. יחד עם זאת, יש לציין כי מספר התצפיות ברגרסיות אלה היה נמוך ולכן תוקף ממצאים אלה חלש.

4.3.3 רגרסיות לא ליניאריות

החלק הבא יעסוק בסוגים שונים של רגרסיות שאינן ליניאריות. חלק זה מתייחס רק לממדי הכוונה והתוצאה, מכיוון שרק בממדים אלה היו שני סוגי פערים: חיובי ושלילי. מטרת הרגרסיות הלא ליניאריות היא להתמודד עם סוגיית ההבדלים בין פער חיובי (מצב בו המדינה משקיעה יותר ממה שהציבור דורש) לפער שלילי (מצב בו המדינה משקיעה פחות ממה שהציבור דורש). ברגרסיות הליניאריות ישנה הנחת ליניאריות, כלומר הנחה שפער חיובי הוא המצב האופטימלי, היעדר פער הוא באמצע, ופער שלילי הוא המצב הפחות טוב, בעוד שלפחות מבחינה תיאורטית אנחנו מניחים שהמצב הכי טוב הוא היעדר פער. כדי להתמודד עם סוגיה זו ערכנו שלושה סוגים נוספים של רגרסיות: רגרסיות בערך מוחלט, רגרסיות אורדינליות ורגרסיות לוגיסטיות.

4.3.3.1 רגרסיות בערך מוחלט

כאשר ערכנו רגרסיות על משתני ההפרש בערך מוחלט (כלומר, מבטל את ההבדל בין חיובי ושלילי ומתייחס רק לרמת הפער) התוצאות יצאו כמעט כולן לא מובהקות. ברגרסיות בודדות נמצא כי שחיתות משפיעה באופן מובהק.

4.3.3.2 רגרסיות אורדינליות

כזכור, ברגרסיות האורדינליות יש הבחנה גסה יותר בין שלושת הקבוצות. כלומר, מדינות בעלות פער חיובי קיבלו את הערך 1, מדינות ללא פער או בעלות פער קטן קיבלו את הערך 0 ומדינות בעלות פער שלילי קיבלו את הערך -1.

מתוצאות הרגרסיה האורדינלית עולה כי גם בחלוקה לקבוצות, אנו מקבלים תוצאות דומות לרגרסיה הליניארית - השפעה מובהקת של אפקטיביות ממשלתית ושחיתות על רוב הממדים. ממצא זה מחזק את התוצאות לגבי השפעה של אפקטיביות ממשלתית ושחיתות על הפער בין העדפות למדיניות. כאן יוצגו הרגרסיות בממד היחס.

תוצאות הרגרסיה האורדינלית עבור הפער בין העדפות למדדי ההוצאה החברתית בממד

היחס, מוצגות בלוח 4.3.9.

לוח 4.3.9: תוצאות רגרסיה אורדינלית - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ומדיניות - ממד הכוונה - רמת הוצאה חברתית - מדד היחס

משתנה תלוי: יחס בין העדפות והוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג			משתנה תלוי: יחס בין העדפות והוצאה חברתית לראש			משתנה מסביר	פרמטר תיאורטי
מודל 3	מודל 2	מודל 1	מודל 3	מודל 2	מודל 1		
-3.64 (4.47)	-5.49 (4.36)	-3.04 (4.34)	4.60 (6.32)	3.55 (6.98)	7.25 (6.12)	Ethnic Fractionalization	הטרוגניות אתנית
-0.2* (0.1)	-0.21** (0.09)	-0.14 (0.1)	0.18 (0.16)	0.14 (0.16)	0.02 (0.14)	Most people can be trusted	הון חברתי
		17.97** (8.00)			41.16** (18.53)	ICRG	אפקטיביות ממשלתית ושחיתות
	8.43*** (2.17)			6.42** (3.10)		Gee	אפקטיביות ממשלתית
0.2*** (0.07)			0.06 (0.10)			CPI	שחיתות
91	91	91	67	67	67	N	
8.55	15.24	5.51	3.78	5.70	6.46	Wald chi2	

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

ניתן לראות מלוח 4.3.9 כי תוצאות הרגרסיה האורדינלית דומות לתוצאות הרגרסיה הליניארית. כלומר, הגורמים המשפיעים ביותר על הפערים בשני מדדי ההוצאה החברתית הם אפקטיביות ממשלתית ושחיתות. כך למשל במודל 1 המשתנה אפקטיביות ממשלתית ושחיתות השפיע בצורה חיובית ומובהקת על הפער ($B=41.16$) ואילו הטרוגניות אתנית והון חברתי לא השפיעו בצורה מובהקת. במודל השני והשלישי של הוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג הון חברתי משפיע גם בצורה מובהקת אבל שלילית (כלומר הפוך מכיוון ההשערה). זה יכול להיות מוסבר על-ידי הקורלציה הגבוהה בין הון חברתי למדדי האפקטיביות והשחיתות.

תוצאות הרגרסיה האורדינלית עבור ממד התוצאה - הפער בין העדפות למדדי אי שוויון

במדד היחס – מוצגות בלוח 4.3.10.

לוח 4.3.10: תוצאות רגרסיה אורדינלית - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ומדדי אי שוויון - מדד היחס

משתנה תלוי: יחס בין העדפות ומדד ג'יני מתוקן			משתנה מסביר	פרמטר תיאורטי
מודל 3	מודל 2	מודל 1		
0.09 (2.38)	0.36 (2.52)	1.12 (2.25)	Ethnic Fractionalization	הטרוגניות אתנית
-0.01 (0.05)	0.009 (0.06)	-0.06 (0.06)	Most people can be trusted	הון חברתי
		-3.86 (5.25)	ICRG	אפקטיביות ממשלתית ושחיתות
	-4.18** (1.90)		Gee	אפקטיביות ממשלתית
-0.09* (0.05)			CPI	שחיתות
52	52	52	N	
9.47	9.35	8.94	Wald chi2	

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

מלוח 4.3.10 ניתן לראות כי במודל הראשון אף אחד מהמשתנים לא השפיע בצורה מובהקת. במודלים השני והשלישי שוב אפקטיביות ממשלתית ושחיתות השפיעו בצורה מובהקת, בדומה לרגרסיות הליניאריות.

לסיכום חלק זה, ניתן לראות כי ברגרסיות האורדינליות הממצאים דומים לרגרסיות הליניאריות, כלומר, הגורמים העיקריים שמשפיעים על הפער הם אפקטיביות ממשלתית ושחיתות.

4.3.3.3 רגרסיות לוגיסטיות

ברגרסיה הלוגיסטית יצרנו משתנה בינארי בו 1 מציין קיום פער, ו 0 מציין פער קטן או התאמה. תוצאות הרגרסיות מוצגות בלוחות 4.3.11 ו 4.3.12. רגרסיות אלה נערכו על מדד היחס. תוצאות רגרסיה לוגיסטית עבור ממד הכוונה מוצגות בלוח 4.3.11.

לוח 4.3.11: תוצאות רגרסיה לוגיסטית - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ורמת ההשקעה החברתית - מדד היחס

משתנה תלוי: הפרש בין העדפות והוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג			משתנה תלוי: הפרש בין העדפות והוצאה חברתית לראש			משתנה מסביר	פרמטר תיאורטי
מודל 3	מודל 2	מודל 1	מודל 3	מודל 2	מודל 1		
0.84 (1.90)	1.54 (1.90)	0.17 (1.79)	2.45 (4.10)	4.81 (5.03)	1.20 (3.88)	Ethnic Fractionalization	הטרוגניות אתנית
0.07 (0.06)	0.05 (0.05)	0.11* (0.06)	0.06 (0.12)	0.09 (0.13)	0.07 (0.11)	Most people can be trusted	הון חברתי
		-18.90*** (6.61)			-19.27* (1.77)	ICRG	אפקטיביות ממשלתית ושחיתות
	-2.58** (1.30)			-6.39* (3.38)		Gee	אפקטיביות ממשלתית
-0.10** (0.05)			-0.13 (0.09)			CPI	שחיתות
5.40** (2.73)	2.77 (2.16)	11.89*** (4.14)	7.73 (6.65)	8.84 (5.81)	14.89* (8.51)	קבוע	
91	91	91	67	67	67	N	
4.71	4.77	8.67	3.16	3.99	3.65	Wald chi2	

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

מכיוון שמדובר כאן ברגרסיה לוגיסטית, המקדם מתייחס לסיכוי שיתקיים פער. כלומר, המשמעות של מקדם שלילי היא שהפרמטר מקטין את ההסתברות לקיום פער. ניתן לראות כי בדומה לרגרסיות הקודמות, גם כאן המדדים של אפקטיביות ממשלתית ושחיתות יוצאים ברוב המודלים מובהקים ובהתאם לכיוון ההשערה ושאר המדדים לא יוצאים מובהקים. כלומר, ככל שרמת האפקטיביות הממשלתית גבוהה ורמת השחיתות נמוכה ההסתברות לקיום פער קטנה. תוצאות רגרסיה לוגיסטית עבור ממד התוצאה - הפער בין העדפות למדדי אי שוויון –

מוצגות בלוח 4.3.12.

לוח 4.3.12: תוצאות רגרסיה לוגיסטית - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ומדדי אי שוויון - מדד היחס

משתנה תלוי: יחס בין העדפות ומדד ג'יני			משתנה מסביר	פרמטר תיאורטי
מודל 3	מודל 2	מודל 1		
-1.47 (2.38)	0.23 (3.41)	-0.05 (3.37)	Ethnic Fractionalization	הטרוגניות אתנית
-0.01 (0.05)	0.08 (0.09)	0.06 (0.09)	Most people can be trusted	הון חברתי
		-13.26 (8.69)	ICRG	אפקטיביות ממשלתית ושחיתות
	-4.33* (2.29)		Gee	אפקטיביות ממשלתית
-0.16* (0.08)			CPI	שחיתות
9.33* (4.89)	4.60 (3.48)	10.19* (5.47)	קבוע	
52	52	59	N	
3.75	3.98	2.79	Wald chi2	

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

מלוח 4.3.12 ניתן לראות כי, בדומה לרגרסיה האורדינלית עבור מדדי אי השוויון, במודל הרגרסיה הבסיסי אף משתנה לא יצא מובהק. במודלים 2 ו 3 אפקטיביות ממשלתית ושחיתות יצאו מובהקים ברמת מובהקות נמוכה, בהתאם לכיוון ההשערה. כלומר, למדינות בהן אפקטיביות ממשלתית גבוהה ושחיתות נמוכה סיכוי נמוך יותר לפער בין העדפות לתוצאות מדיניות.

לסיכום, גם הרגרסיות הלוגיסטיות, שבחנו את ההשפעה של המשתנים ללא הבחנה בין סוגי הפער מצאו כי אפקטיביות ממשלתית ושחיתות הם הגורמים המשפיעים על ההסתברות לקיום פער. ניתן לראות כי כאשר מבחינים בין מדינות עם פער לבין מדינות ללא פער, רואים עדיין שאותם גורמים שמצאנו כמשפיעים ברגרסיה האורדינלית וברגרסיה הליניארית (אפקטיביות ממשלתית ושחיתות) משפיעים על ההבדלים. כלומר, ככל שהאפקטיביות הממשלתית נמוכה וככל שהשחיתות גבוהה כך גדל הסיכוי לפער.

4.4 שלב 2: דיון - בחינת הגורמים המשפיעים על הפערים

מטרת חלק זה של העבודה הייתה לבחון מה הם הגורמים המשפיעים על הפער בין העדפות למדיניות, אשר הוגדר בשלב הקודם של המחקר.

התוצאות מראות כי מבין הגורמים שהוצעו במחקר, אפקטיביות ממשלתית ושחיתות הם הגורמים המשפיעים ביותר על שלושת הממדים שנבחנו: גם על הפער בין העדפות לתוצאות בחירות, גם על הפער בין העדפות לכוונות מדיניות (הוצאה חברתית) וגם על הפער בין העדפות לתוצאות מדיניות (מדדי אי שוויון). ממצא זה תומך בהשערה 3. כלומר, אפקטיביות ממשלתית ושחיתות משפיעות בצורה מובהקת בכל השלבים שנבדקו במחקר: שלב הבעת העמדה (הצבעה בבחירות) שלב הכוונה (רמת ההשקעה החברתית) ושלב הביצוע (מדדי אי השוויון). משמעות הדבר

היא שהם גורמים הן לחוסר עקביות בין העדפות להצבעה, הן לחוסר אמון של הציבור בממשלה ולכן אולי לאי דרישה של המדיניות הרצויה, והן לביצוע לא יעיל של המדיניות הרצויה, גם אם הכוונה היא לבצע מדיניות זו. גורם נוסף שנמצא כמשפיע בחלק מהגרסאות הוא הון חברתי, אך רק עבור תוצאות מדיניות - הפער בין העדפות למדדי אי שוויון. ממצא זה תומך באופן חלקי בהשערה 2. המשתנה הטרוגניות אתנית לא נמצא כגורם המשפיע על הפער באף אחת מהגרסאות, ממצא הסותר את השערה 1.

הממצא לגבי השפעה של אפקטיביות ממשלתית ושחיתות נשאר עקבי גם עבור הרגרסות הליניאריות (כאשר תוצאה גבוהה משמעה פער חיובי ותוצאה נמוכה משמעה פער שלילי), גם עבור הרגרסות האורדינליות (כאשר 1- מייצג פער שלילי, 0 מייצג פער קטן או היעדר פער ו 1 מייצג פער חיובי) וגם עבור הרגרסות הלוגיסטיות (כאשר 1 מייצג פער חיובי או שלילי ו 0 מייצג היעדר פער או פער קטן). המשמעות של כך יכולה להיות שגורמים אלה (אפקטיביות ממשלתית ושחיתות) משפיעים במיוחד בקרב המדינות בעלות הפער השלילי (דוגמת ישראל, יוון ופורטוגל). משמעות הממצא יכולה להיות כי הציבור אינו דורש יישום של המדיניות בה הוא מאמין עקב חוסר אמון ביכולת הממשלה לבצע את הדברים בצורה יעילה, או עקב חשש משחיתות ממשלתית, דבר התואם את טענותיהם של רוסמה ואחרים (Roosma et al., 2012) לגבי פער בין עמדה עקרונית לעמדה בפועל שנוצר מחוסר אמון בממשלה. גישת הגירעון הדמוקרטי יכולה להוות הסבר למצב בו אפקטיביות ממשלתית נמוכה גורמת לפער בין העדפות למדיניות. טענת גישה זו היא כי כאשר מוסדות דמוקרטיים לא ממלאים את ייעודם הדמוקרטי בפועל נוצר מצב של חוסר שביעות רצון של הציבור אשר מביא להיעדר מעורבות ציבורית וירידה בהון החברתי (Dalton, 2012; Follesdal & Hix, 2006; Lax & Phillips, 2012). כלומר, לפי ממצאי המחקר נראה כי חוסר אפקטיביות ממשלתית או שחיתות מביאות למצב בו הציבור מפתח תחושת ריחוק ואדישות, וזה מסביר את הפער שנוצר בין העדפות למדיניות. הממצא שתומך בגישת הגירעון הדמוקרטי גם מחליש במידה מסוימת את גישת הייצוג הדינמי ומודל התרמוסטט אשר הציגו מצב של התאמה בין העדפות הציבור למדיניות והזנה הדדית בין הציבור לממשל (Baumgartner et al., 2009; Breznau, 2017; Page & Shapiro, 1983; Pierson, 1998, 2000; Soroka & Wlezien, 2010; Wlezien, 1995). מתוצאות המחקר נראה כי מודל התרמוסטט או מודל ההחזר החיובי פועלים למעשה במדינות בהן האפקטיביות הממשלתית גבוהה והשחיתות נמוכה (ואכן ברוב המדינות במחקר נמצא פער קטן), אך במדינות בהן האפקטיביות הממשלתית נמוכה מודלים אלה פחות מתאימים. במדינות אלה נראה כי גישת הגירעון הדמוקרטי מתאימה יותר. כלומר, השאלה האם הגירעון הדמוקרטי או מודל הייצוג הדינמי משפיעים תלויה ברמת האפקטיביות הממשלתית ורמת השחיתות.

משתנה נוסף שנמצא כמשפיע בחלק מהמקרים של פער בין העדפות לתוצאות המדיניות הוא רמת ההון החברתי או האמון באנשים אחרים (Generalized trust) (Brass et al., 1998; Fukuyama, 1995; Newton, 1997; Porta et al., 1996; Putnam et al., 1993; Putnam, 1995). המשמעות של כך יכולה להיות שבמדינות עם הון חברתי נמוך או רמת אמון נמוכה יש רמת מעורבות אזרחית נמוכה והאזרחים לא פועלים על מנת לדרוש מדיניות התואמת את העדפותיהם, או על מנת לפקח על תפקוד הממשלה. יחד עם זאת, חשוב לציין כי ההון החברתי לא נמצא כמשפיע על הפער בין העדפות לתוצאות הבחירות או בין העדפות לרמת הוצאה חברתית.

כלומר, חוסר העקביות בין העדפות להצבעה אינה מושפעת מאמון נמוך בין האזרחים אלא בעיקר מאמון נמוך בממשלה. יחד עם זאת, יש לציין כי המשתנה לא נמצא כמשפיע על הפער ברוב הרגרסיות. תוצאה זו יכולה להיות גם מושפעת מבעייתיות במדידת הון חברתי ולא מההשפעה של המשתנה עצמו.

חשוב גם לציין כי הטרוגניות אתנית לא נמצאה כמשפיעה באף אחת מהרגרסיות. כלומר, נראה כי בניגוד למחקרים קודמים שמצאו השפעה של הטרוגניות על איכות הממשל ורמת הדרשה להוצאה חברתית (Alesina et al., 1999; Alesina et al., 2001; Easterly & Levine, 2001; Luttmer, 2001; Kuijs, 2000; 1997), כאן היא לא נמצאה כמשפיעה על הפער בין העדפות למדיניות. ממצא זה גם יכול להחליש את הטענות לגבי פוליטיקת הזהויות (Ben-Bassat & Dahan, 2012; Bratton & Kimenyi, 2008; Christin & Trechsel, 2002; Coate & Conlin, 2004; Hooghe & Marks, 2004; McLaren, 2002; Mizrahi et al., 2001; Shayo, 2009; Tajfel, 1981). אם להטרוגניות אין השפעה על הפער, ייתכן שדווקא נושא הזהויות או הצבעה לפי זהות הוא לא זה שגורם לפער. זה במידה מסוימת מתיישב גם עם הממצא כי פערים בין העדפות להצבעה נמצאו בכל המדינות ולאו דווקא במדינות ההטרוגניות.

ממצא מעניין נוסף הוא כי לאפקטיביות ממשלתית ושחיתות הייתה השפעה מובהקת גם על הפער בשלושת הממדים שנבחנו: הפער בין העדפות לתוצאות בחירות, הפער בין העדפות לכוונות מדיניות (הוצאה חברתית) והפער בין העדפות לתוצאות מדיניות (מדדי אי שוויון). כלומר, מדדים אלה מביאים לרמת אמון נמוכה בממשלה אשר מביאה גם להצבעה שאינה תואמת להעדפות, גם לאי העלאת דרישה למדיניות בה מעוניינים, וכנראה מביאה גם לביצוע פחות אפקטיבי של הממשלה, גם במקרים בהם הכוונה היא ליישם את המדיניות.

ממצא נוסף הוא שכאשר שלטנו במשתני בקרה שונים עבור מדדי הכוונה, כל המשתנים הפכו לא מובהקים. עבור מדדי התוצאה, כאשר שלטנו במאפיינים כלליים של המדינה כמו גודל ומיקום, ההשפעה של אפקטיביות ממשלתית ושחיתות נשארה מובהקת, אבל כאשר שלטנו במשתנים תרבותיים של הופסטד, עבור רוב משתני התרבות (מלבד שוויון מגדרי) התוצאות הפכו ללא מובהקות. המשמעות של כך יכולה להיות שמשתנים תרבותיים אלה מהווים הסבר מתחרה לפער בין העדפות למדיניות. משתני התרבות הם: קולקטיביזם, מרחק-עוצמה, אוריינטציה לעתיד והימנעות מאי ודאות. הימנעות מאי ודאות אף נמצא מובהק בחלק מהמודלים. ייתכן שאלו גורמים מתחרים על הסבר תופעת הפער. כך למשל, הימנעות מאי ודאות משמעה חשיבות גבוהה יותר לחוקים ולכללים. אזרחי מדינות אלה פחות סבלניים לסיכונים ופחות מכבדים דעות ועמדות שונות. בין המדינות בהן יש מדד גבוה של הימנעות מאי ודאות נמצאות יוון ופורטוגל שגם נמצאות כאן במדינות הפער השלילי. בדומה, גם רמת הקולקטיביזם יכולה להשפיע על פער כזה. אם חברה היא קולקטיביסטית בצורה מסורתית ייתכן שהעדפות הציבור ברמה העקרונית יתמכו במדיניות חלוקה מחדש, אך בפועל לא תהיה תמיכה כזו ואז ייווצר פער. הממצא לגבי השפעת משתני התרבות כמשתני בקרה, דומה לממצא של קוהן (Kuhn, 2012) אשר מצא כי הקשר בין תפיסת היחיד לעמדה פוליטית נעלם כאשר מכניסים למשוואה מאפיינים של המדינה כמו מוסדות פוליטיים או פילוג אתני. קוהן הסיק כי גורמים ייחודיים למדינה, כמו מוסדות פוליטיים או מגוון אתני, משפיעים גם על תפיסת היחיד בנושאי חלוקה מחדש וגם על תוצאות מדיניות. ייתכן שזה המצב גם במחקר הנוכחי. כלומר, הפער בין העדפה לחלוקה מחדש לבין מדיניות

מושפע אמנם מרמת האפקטיביות הממשלתית והשחיתות, אך מאפיינים ייחודיים למדינה, כמו מאפיינים תרבותיים משפיעים על פער זה אף יותר.

למחקר יש כמה מגבלות: ראשית, מכיוון שמדד הפער מורכב משני משתנים שונים, מדידת הגורמים המשפיעים על הפער יכולה להיות מורכבת ולא מדויקת. מכיוון שיצירת מדד הפער נעשתה באמצעות חיסור של משתנה אחד בשני (change score) והשתמשנו בתוצאת החיסור כמשתנה תלוי, אנו למעשה מניחים הנחה כי לכל המשתנים המסבירים יש את אותה השפעה על שני המשתנים המרכיבים את המשתנה המוסבר. ישנה טענה בספרות כי שימוש ב change score כמשתנה מוסבר ברגרסיה היא בעייתית ויש להתייחס לתוצאותיה בזהירות (Allison, 1990). אם ישנה השפעה שונה של המשתנה המסביר על שני המרכיבים של המשתנה המוסבר, ייתכן שזהו הגורם לפער. שנית, ייתכן שישנם גורמים אחרים הגורמים לפער שאיננו מודעים אליהם או שאין ביכולתנו למדוד. למשל, ישנה טענה כי כאשר נושא אינו מרכזי בשיח הציבורי או כאשר אין לו נראות גבוהה בשיח התקשורתי, הציבור יהיה אדיש אליו (Baumgartner & Jones, 2010; Page & Shapiro, 1983). ייתכן שהסיקור התקשורתי הנמוך או העניין הציבורי הנמוך בנושאי רווחה או חלוקה מחדש הוא גורם שיכול להסביר את הפער. אפשרות זו לא נבחנה במחקר בעיקר עקב חוסר בנתונים שייצגו אותה וחוסר יכולת למדוד את התופעה. שלישית, ייתכן שיש במחקר בעיית אנדוגניות. התייחסות מורחבת לנושא זה נעשתה בפרק המתודולוגיה. למרות מגבלות המחקר, אנו מאמינים שהעיבודים כאן חושפים תופעה שהיא אמיתית ומעניינת.

לסיכום, נראה כי אפקטיביות ממשלתית ושחיתות הם הגורמים העיקריים המסבירים מצב של פער בין העדפות למדיניות בתחום מדיניות הרווחה.

5. דיון וסיכום

מטרת המחקר הנוכחי הייתה לבחון את האינטראקציה בין דעת קהל למדיניות בפועל בתחום מדינת הרווחה ובסוגיית החלוקה מחדש, ואת הגורמים המעצבים אינטראקציה זו. לפיכך, שאלת המחקר הייתה: מה הם הגורמים לפער (אם הוא קיים) בין העדפות הציבור בנוגע לחלוקה מחדש לבין מדיניות החלוקה מחדש, כפי שהיא באה לידי ביטוי בתוצאות הבחירות, בכוונות המדיניות ובתוצאות המדיניות. לשם כך, נערך מחקר השוואתי אשר בו נבחנה הסוגיה בשלושה ממדים:

1. ממד תוצאות בחירות - האם המדיניות, כפי שהיא משתקפת בתוצאות הבחירות, תואמת את העדפות הציבור באותה מדינה?
2. ממד הכוונה - האם המדיניות, כפי שהיא משתקפת במדדי ההשקעה החברתית, תואמת את העדפות הציבור באותה מדינה?
3. ממד התוצאה - האם תוצאות המדיניות, כפי שהן משתקפות במדדי אי השוויון, תואמות את העדפות הציבור באותה מדינה?

מטרת השלב הראשון של המחקר הייתה להציג תמונת מצב של הפערים בין העדפות למדיניות במדינות המשתייכות ל-OECD בין השנים 1990 ל-2012, בשלושת הממדים שהוגדרו. בשלב זה של המחקר הנחנו כי בחלק מהמדינות תימצא התאמה בין הגורמים ובחלק מהמדינות יימצא ביניהם פער. מטרת השלב השני של המחקר הייתה לבחון את הגורמים המשפיעים על הפער בין העדפות הציבור למדיניות בכל אחד מהממדים שהוגדרו. הגורמים שנבחנו הם: הטרוגניות אתנית, הון חברתי ואפקטיביות ממשלתית ושחיתות. לשם כך, הוצגו בחלק זה שלוש השערות:

1. ככל שרמת ההון החברתי תהיה גבוהה יותר, הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו יהיה קטן יותר.
2. ככל שרמת הטרוגניות האתנית תהיה גבוהה יותר, הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו יהיה גדול יותר.
3. במדינות המתאפיינות ברמה נמוכה של אפקטיביות ממשלתית נתפסת וברמה גבוהה של שחיתות, יימצא פער גדול יותר בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו, בהשוואה לפער זה במדינות המתאפיינות ברמה גבוהה של אפקטיביות ממשלתית וברמה נמוכה של שחיתות.

מתודולוגיה: בחלק הראשון של המחקר בחנו את מידת ההתאמה בין העדפות הציבור בסוגיית החלוקה מחדש למדיניות בסוגיה זו. לשם כך, בדקנו תחילה (כפי שמוצג בתת הפרק הראשון) את מידת ההתאמה בין העדפות הציבור להצבעה בבחירות. בדיקה זו נעשתה על-ידי השוואת התפלגות ההעדפות להתפלגות ההצבעה בבחירות באמצעות מבחן השוואת התפלגויות (חי בריבוע). תוצאות הבחירות סווגו על-פי סקאלה של ימין-שמאל כלכלי, על בסיס הגדרתם של בנואה ולאבר (Benoit & Laver, 2006). בהמשך (כפי שמוצג בתת הפרק השני), בחנו את הקשרים בין העדפות הציבור לבין רמת ההוצאה החברתית ובין העדפות הציבור לבין מדדי אי השוויון. בחינה זו נערכה באמצעות שני ממדים שנבנו לצורך המחקר הנוכחי: הראשון הוא מדד יחס שהתבסס על חלוקת מדד ההעדפה הממוצע במדד המדיניות עבור אותה שנה. השני הוא מדד הפרש מבוסס אינדקסים. חישוב האינדקסים נעשה בשלושה שלבים: בשלב הראשון חושב ממוצע ערכים לחמש שנים, כלומר עבור כל מדינה חושבו העמדה הממוצעת ומדד המדיניות הממוצע בחמש השנים שנבדקו. בשלב השני חושב אינדקס שבו קיבלה כל מדינה ציון על-פי מיקום המדד

ביחס למדינות אחרות באותה תקופה, ובשלב השלישי חושב ההפרש בין מדד המדיניות למדד ההעדפה.

בחלק השני של המחקר בחנו את הגורמים המשפיעים על הפערים בין העדפות הציבור לחלוקה מחדש לבין המדיניות בפועל בסוגיה זו. השפעתם של גורמים אלה נבחנה באמצעות גרסיות פאנל שבהן המשתנה המוסבר היה הפערים שנמדדו בשלב הראשון, והמשתנים המסבירים היו: הטרוגניות אתנית, הון חברתי ואפקטיביות ממשלתית ושחיתות. בנוסף לכך, נערכו בשלב זה גם גרסיות שאינן ליניאריות ורגרסיות שבהן הוספנו כמשתני בקרה מאפיינים של המדינה.

המגבלה העיקרית בשיטת המחקר בחלק הראשון נוגעת לדיוק בסיווג תוצאות הבחירות לפי סקאלת ימין-שמאל, בעיקר עקב נתונים חסרים. גם במדידת הפער עבור כוונות לגבי מדיניות ותוצאות מדיניות חסרים נתונים עבור חלק מהמדינות וחלק מהשנים. לפיכך, ייתכן שעקב נתונים חסרים מדד האינדקס אשר מבוסס על ממוצע לחמש שנים, אינו מדויק לחלוטין. מגבלה נוספת היא כי ייתכן שהמדידה של ההוצאה החברתית אינה משקפת בצורה מדויקת מדיניות חלוקה מחדש, מכיוון שהיא כוללת סוגים שונים של הוצאות. בנוסף, ייתכן שההסתכלות על העדפה ממוצעת עבור כל המדינה היא בעייתית מכיוון שהממוצע אינו משקף בצורה מדויקת את התפלגות ההעדפות. המגבלה העיקרית בחלק השני של המחקר קשורה למשתנה המוסבר - הפער בין העדפות הציבור למדיניות. מכיוון שמדד הפער מורכב משני משתנים שונים, מדידת הגורמים המשפיעים על הפער עשויה להיות מורכבת ולא מדויקת.

ממצאים: הממצא העיקרי העולה מהחלק הראשון של השלב הראשון (תת הפרק

הראשון) הוא כי באף אחת מהמדינות ובאף אחת מהשנים שנבחנו, לא נמצאה התאמה מלאה בין התפלגות ההעדפות להתפלגות תוצאות הבחירות. בנוסף לכך, לאורך השנים שנבחנו נמצאו חוסר התאמה או פער משמעותי יותר במדינות: יוון, אירלנד, צרפת, פורטוגל ויפן; והתאמה יחסית, או פער קטן, נמצאו במדינות: דנמרק, שוודיה, הולנד, נורבגיה וניו זילנד. הממצא העיקרי העולה מהחלק השני של השלב הראשון (תת הפרק השני) הוא כי ברוב המדינות המשתייכות ל-OECD יש התאמה בין העדפות למדיניות, או פער קטן בין הגורמים. כך, בחלק מהמדינות נמצא פער שלילי, כלומר רמת ההוצאה החברתית נמוכה מזו שהציבור מעדיף, או שאי השוויון גבוה מזה שהציבור מוכן לקבל. פער זה נמצא בפורטוגל, בישראל וביוון, ובחלק מהשנים גם בספרד ובאיסלנד. לעומת זאת, במדינות אחרות נמצא פער חיובי משמעותי היא כי רמת ההוצאה החברתית גבוהה מזו שהציבור מעדיף, או שאי השוויון נמוך מזה שהציבור מוכן לקבל. פער זה נמצא בדנמרק, בשוודיה, ובלוקסמבורג.

ממצאי החלק הראשון מוצגים בלוח 5.1. יש לציין כי מכיוון שהדגימה כללה 24 מדינות, בלוח המסכם מוצגות תשע מדינות אשר הממצאים לגביהן מייצגים את כלל הממצאים: שלוש מדינות שבהן נמצא פער קטן (ארצות הברית, קנדה ובריטניה), שלוש מדינות שבהן נמצא פער חיובי (שוודיה, דנמרק ולוקסמבורג) ושלוש מדינות שבהן נמצא פער שלילי (ישראל, פורטוגל ויוון). פער חיובי משמעותי סומן בלוח באדום ופער שלילי משמעותי סומן בכחול. כמו כן, מטעמים טכניים הגורם אפקטיביות ממשלתית ושחיתות מוצג בלוח כגורם אחד בלבד - רמת השחיתות.

לוח 5.1: סיכום ממצאי החלק הראשון – הגדרת הפער ומאפיינים נוספים עבור המדינות המייצגות

ממצאים קודמים	רמת הימנעות מאי ודאות	רמת הון חברתי	רמת הטרורגניות אתנית	רמת שחיתות	סוג מדינת רווחה	פער תוצאות מדיניות			פער כוונות מדיניות			פער בחירות			מדינה
						2006-2012	1999-2005	1990-1998	2006-2012	1999-2005	1990-1998	2008-2013	2003-2007	1998-2002	
התאמה בין העדפות למדיניות	46	-	0.49	73	ליברלי	-0.31	0.07	-0.19	-0.18	-0.03	-0.14	81.96	-	97.68	ארצות הברית
התאמה בין העדפות למדיניות	35	5.39	0.12	74	ליברלי	-0.19	-0.06	-0.51	-0.05	-0.01	-0.26	58.64	47.79	38.76	בריטניה
התאמה בין העדפות למדיניות	48	-	0.71	84	ליברלי	0.31	0.26	0.28	-0.01	-0.03	0.11	55.86	71.58	72.86	קנדה
אין מחקרים קודמים	29	6.01	0.06	88	סוציאל-דמוקרטי	0.21	0.58	0.66	0.18	0.65	0.64	41.09	49.96	38.61	שוודיה
התאמה בין העדפות למדיניות	23	6.98	0.08	90	סוציאל-דמוקרטי	0.89	1.00	0.93	0.73	0.88	0.73	28.72	43.45	29.47	דנמרק
אין מחקרים קודמים	-	5.01	0.53	80	קורפורטיסטי	0.75	0.54	-	0.41	0.30	-	59.77	60.41	69.51	לוקסמבורג
אין מחקרים קודמים	81	5.24	0.34	60	ים-תיכוני	-0.91	-0.70	-0.78	-0.98	-0.63	-0.74	87.18	72.04	55.89	ישראל
אין מחקרים קודמים	104	3.60	0.04	63	ים-תיכוני	-0.74	-0.96	-	-0.39	-0.59	-0.91	94.43	70.14	117.48	פורטוגל
אין מחקרים קודמים	112	4.02	0.15	30	ים-תיכוני	-0.67	-0.12	-	-0.49	-0.62	-	137.67	164.18	164.40	יוון

מלוח 5.1 ניתן לראות כי במדינות שבהן נמצא פער שלילי בכוונות לגבי מדיניות ובתוצאות המדיניות (ישראל, פורטוגל ויוון), נמצא במרבית השנים פער משמעותי גם בתוצאות הבחירות. כפי שצוין, משמעותו של פער שלילי היא העדפה גבוהה בקרב הציבור לחלוקה מחדש, אך בפועל רמה נמוכה יחסית של חלוקה מחדש. כלומר, במדינות אלה נמצא פער בין העדפות למדיניות בכל שלבי המדיניות. יחד עם זאת, במדינות שבהן נמצא פער חיובי (דנמרק, שוודיה ולוקסמבורג), הפער שנמצא עבור תוצאות הבחירות הוא קטן. כלומר, במדינות אלה יש התאמה יחסית בין העדפות לחלוקה מחדש לבין הצבעה בבחירות.

כאשר מתבוננים על סוג מדינת הרווחה, ניתן לראות כי המדינות שבהן נמצא פער שלילי, משתייכות למשטר הרווחה הדרום אירופי או הים תיכוני. לעומת זאת, המדינות שבהן נמצא פער חיובי, משתייכות ברובן למשטר הרווחה הסוציאל-דמוקרטי (לוקסמבורג משתייכת למשטר הקורפורטיסטי), ואילו המדינות שבהן נמצא פער קטן משתייכות למשטר הליברלי. חשוב לציין כי ישנן מדינות אחרות המשתייכות למשטר הקורפורטיסטי אשר אינן מוצגות בלוח המסכם, שבהן נמצאו התאמה יחסית או פער קטן בין ההעדפות למדיניות. משטר הרווחה הדרום אירופי או הים תיכוני (Ferrera, 1996; Rhodes, 1996) מאופיין בשימוש יתר במערכת הרווחה ובקליינטליזם שמשמעותו שימוש במערכת הרווחה לצרכים פוליטיים. במשטר זה הטבות ניתנות על-ידי מפלגות פוליטיות לקבוצות מובחנות על-מנת "לקנות" את תמיכתן. לפיכך, אין זה מפתיע שנוצר פער בין העדפות להצבעה בבחירות. במילים אחרות, אם הציבור תופס את מערכת הרווחה כמושחתת או כמשרתת קבוצות מסוימות, סביר שגם אם אנשים תומכים באופן עקרוני במדיניות החלוקה מחדש, הם לא יצביעו בפועל לפי עמדה זו מכיוון שהם יודעים או מאמינים כי המערכת מושחתת, וכי ההטבות לא יחולקו בצורה הוגנת. הממצא הנוגע למדינות המתאפיינות במשטר ליברלי ובמשטר סוציאל-דמוקרטי, מנוגד לממצאי מחקרם של ברוקס ומנזה (Brooks & Manza, 2006) אשר מצאו קשר חזק יותר בין העדפות למדיניות במדינות המתאפיינות במשטר סוציאל-דמוקרטי וקורפורטיסטי. במחקר הנוכחי נמצאה במדינות המתאפיינות במשטר ליברלי התאמה יחסית, ואילו במדינות המתאפיינות במשטר סוציאל-דמוקרטי נמצא ברוב המקרים פער חיובי בין העדפות לכוונות לגבי מדיניות ולתוצאות מדיניות (אולם התאמה יחסית בתוצאות הבחירות).

כפי שעולה מהלוח, רמת השחיתות, ההון החברתי וההטרונגניות האתנית, גורמים אשר השפעתם נבחנה בשלב השני של המחקר, ניתן לראות כי במדינות שבהן נמצא פער שלילי, הייתה רמת השחיתות גבוהה ורמת ההון החברתי נמוכה, אולם לא נמצא דפוס קבוע באשר להטרונגניות האתנית. לעומת זאת, במדינות שבהן נמצא פער חיובי, רמת השחיתות הייתה נמוכה ורמת ההון החברתי גבוהה, כלומר מדינות אלה מתאפיינות בשלטון איכותי וברמת אמון גבוהה. מתוך כך, נשאלות השאלות: האם הפער החיובי מצביע על מצב שבו הממשל אינו מחובר לדרישות הציבור? ואם כן, כיצד ניתן להסביר את רמת האמון הגבוהה? הסבר אפשרי לממצא זה קשור לכך שבמדינות אלה הממשלה מובילה למעשה את המדיניות, ודעת הקהל מתאימה את עצמה בהמשך. במילים אחרות, הממשלות מרגישות בטוחות מספיק כדי להוביל מדיניות, גם אם לא עולה דרישה כזו מהציבור. הסבר אפשרי נוסף הוא שהציבור במדינות אלה חש כי יש מספיק או יותר מדי חלוקה מחדש, ולכן מראה תמיכה מועטה במדיניות שתרחיב חלוקה מחדש. אם טענה זו נכונה, הסבר זה תואם את ממצאי מחקרו של ג'אגר (Jaeger, 2006) שהצביע על קשר לא ליניארי בין סוג מדינת הרווחה לבין העדפות הציבור לחלוקה מחדש. משמעותו של קשר זה היא כי במדינות שבהן יש רמה גבוהה של חלוקה מחדש, לא בהכרח תימצא העדפה לחלוקה מחדש.

נקודה נוספת שניתן לראות מהלוח היא קשר אפשרי בין המדד הימנעות מאי ודאות (Hofstede, 1983) לרמת הפער. ניתן לראות כי במדינות שבהן נמצא פער שלילי, יש גם רמה גבוהה של הימנעות מאי ודאות, ובמדינות שבהן נמצא פער חיובי, רמתו של מדד זה נמוכה מאוד. מדד ההימנעות מאי ודאות בוחן את מידת הסובלנות של החברה לאי ודאות, למצבים לא רגילים, או לכאלה שאינם צפויים. חברות המתאפיינות ברמה גבוהה של הימנעות מאי ודאות נוטות להקפיד יותר על כללים וחוקים, ואילו חברות שבהן יש רמה נמוכה של מדד זה, נוטות יותר לגמישות וליצירתיות. ברגרסיות שנערכו בשלב השני של המחקר כאשר נוסף מדד זה כמשתנה בקרה, נמצא כי הוא משפיע באופן מובהק על הפערים, ואילו המשתנים האחרים הפכו ללא מובהקים. לפיכך, ייתכן שההימנעות מאי ודאות משפיעה על הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש.

לבסוף, השוואה למחקרים קודמים בתחום מראה כי במדינות שבהן נמצא במחקר הנוכחי פער קטן, גם במחקרים אלה נמצאה תגובתיות של הממשלה לציבור (ארצות הברית, קנדה, בריטניה). ממצא זה נכון גם עבור חלק מהמדינות שבהן נמצא במחקר הנוכחי פער חיובי. לעומת זאת, במדינות שבהן נמצא פער שלילי, אין כמעט תוצאות ממחקרים קודמים, כלומר מדינות אלה לא נכללו למעשה בבסיס הנתונים של מחקרים שבחנו תגובתיות של ממשלה לציבור, או של מחקרים שבחנו העדפות למדיניות חלוקה מחדש. הוספת מדינות אלה לבסיס הנתונים משמעותית מכיוון שהממצאים לגביהם משנים את התמונה המצטיירת מספרות המחקר העכשווית, אשר על פיה יש תגובתיות גבוהה של הממשלה להעדפות הציבור. מתוך כך, נראה כי למאפיינים הייחודיים של מדינות אלה יש חשיבות להבנת המנגנונים המקשרים בין העדפות למדיניות.

בחלק השני של המחקר בחנו את הגורמים המשפיעים על הפער בין העדפות הציבור לחלוקה מחדש לבין המדיניות בפועל. הממצאים מראים כי מבין הגורמים שהוצעו במחקר, אפקטיביות ממשלתית ושחיתות הם הגורמים המשפיעים ביותר על שלושת הממדים שנבחנו: הן על הפער בין העדפות לתוצאות בחירות, הן על הפער בין העדפות לכוונות לגבי מדיניות (השקעה חברתית) והן על הפער בין העדפות לתוצאות מדיניות (מדדי אי שוויון). כלומר, גורמים אלה מביאים לחוסר אמון של הציבור בממשלה, ולכן אולי להעדר דרישה של המדיניות הרצויה ואף לביצוע לא יעיל של המדיניות הרצויה, גם אם הכוונה הייתה לבצע אותה. גורם נוסף שנמצא משפיע בחלק מהרגרסיות הוא גורם ההון החברתי, אך רק בממד תוצאות המדיניות - הפער בין העדפות למדדי אי השוויון. עם זאת, הטרוגניות אתנית לא נמצאה כגורם המשפיע על הפער באף אחת מהרגרסיות.

לוח 5.2 מציג את סיכום ממצאי החלק השני של המחקר. בלוח מוצגים כל הגורמים שנבחנו.

לוח 5.2: סיכום ממצאי החלק השני – המשתנים המשפיעים על הפער בין העדפות למדיניות

משתנה	כלי מדידה	ממצאים בספרות	השערה	ממצא	משמעות	תרומה
הון חברתי	שאלה מסקרי עמדות: האם ניתן לבטוח ברוב האנשים?	נמצא כמשפיע על השתתפות פוליטית, בריאות ואיכות הממשל	ככל שרמת ההון החברתי תהיה גבוהה יותר, הפער בין ההעדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו, יהיה קטן יותר.	נמצא כמשפיע רק על תוצאות מדיניות (רק בחלק מהמודלים)	ייתכן שבמדינות עם הון חברתי נמוך או רמת אמון נמוכה, רמת המעורבות האזרחית נמוכה והאזרחים אינם פועלים על מנת לדרוש מדיניות התואמת את העדפותיהם, או על מנת לפקח על תפקוד הממשלה.	ספרות מחקר ענפה עוסקת בתרומה של הון חברתי לתפקוד דמוקרטי. הממצא כאן מחזק ומרחיב נקודה זו. רמת אמון גבוהה תורמת להתאמה בין העדפות לתוצאות מדיניות.
הטרוגניות אתנית	מדד Ethnic fractionalization : מדד להסתברות ששני אנשים אקראיים מאותה מדינה אינם חולקים תכונה מסוימת (גזע, שפה)	נמצא כמשפיע על איכות הממשל ורמת ההוצאה הציבורית.	ככל שרמת ההטרוגניות האתנית תהיה גבוהה יותר, הפער בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו, יהיה גדול יותר.	לא משפיע בצורה מובהקת על אף אחד מהפערים	הפערים בין העדפות הציבור למדיניות אינם מושפעים מפילוג אתני.	ממצא זה מחליש את הטענה לגבי פוליטיקת זהויות. פילוג אתני אינו גורם לפערים בין העדפות למדיניות.
אפקטיביות ממשלתית נתפסת ושחיתות	אפקטיביות ממשלתית : 1. Gee (Government Effectiveness Estimate) - מדד מבוסס תפיסה, אשר מבוסס על 31 מקורות שונים ובוחר תפיסות לגבי אפקטיביות ממשלתית. 2. ICRG - מדד לאיכות הממשל המשלב אפקטיביות ממשלתית ושחיתות. CPI - מודד את רמת השחיתות הנתפסת על-ידי אנשי עסקים, אנליסטים והציבור הכללי.	נמצאו כמשפיעות על הנכונות לשלם מיסים ועל תפיסות לגבי חלוקה מחדש	במדינות המתאפיינות ברמה נמוכה של אפקטיביות ממשלתית נתפסת וברמה גבוהה של שחיתות, ימצא פער גדול יותר בין העדפות למדיניות בסוגיית החלוקה מחדש בשלושת הממדים שנבחנו, בהשוואה לפער זה במדינות המתאפיינות באפקטיביות ממשלתית גבוהה ובשחיתות נמוכה.	משפיעות בצורה מובהקת על שלושת סוגי הפערים: תוצאות בחירות, כוונות לגבי מדיניות ותוצאות מדיניות.	ייתכן שהציבור אינו דורש יישום של המדיניות שבה הוא מאמין עקב חוסר אמון ביכולת הממשלה לבצע את הדברים בצורה יעילה, או עקב חשש משחיתות ממשלתית. מצב זה יכול להצביע גם על אדישות וייאוש, על פי טענת גישת הגירעון הדמוקרטי.	אפקטיביות ממשלתית היא גורם מהותי עבור תגובתיות של הממשלה לציבור. המודלים הקיימים העוסקים בתגובתיות או שיווי משקל בין הציבור לפוליטיקאים, אינם מביאים גורם זה בחשבון. בנוסף, גם הספרות לגבי חלוקה מחדש יכולה להיתרם מהפניית תשומת הלב להשפעת האפקטיביות על תגובתיות.

מלוח 5.2 ניתן לראות כי הגורמים העיקריים המשפיעים על הפער בין העדפות למדיניות הם אפקטיביות ממשלתית ושחיתות. גורמים אלה נמצאו במחקרים קודמים כמשפיעים על נכונות לשלם מיסים ועל העדפות לחלוקה מחדש. הממצא לגבי השפעתם של גורמים אלה נשאר עקבי בכל הרגרסיות, ונמצא כי הם משפיעים על הפער בין העדפות להצבעה, כמו גם על הפער בין העדפות לביצוע ממשלתי, הן בהבחנה בין פער חיובי לפער שלילי והן בעצם קיום הפער. הממצא לגבי משתנים אלה מהווה תרומה לספרות המחקר מכיוון שהמודלים הקיימים העוסקים בתגובתיות של הפוליטיקאים כלפי הציבור, אינם מביאים גורמים אלה בחשבון. משמעות הממצא היא כי הציבור אינו דורש את יישום המדיניות שבה הוא מאמין, עקב חוסר אמון ביכולתה של הממשלה לבצע מדיניות זו. ממצא זה מתיישב עם גישת הגירעון הדמוקרטי אשר על פיה יש אדישות וריחוק של הציבור מהפוליטיקאים (Dalton, 2004; Follesdal & Hix, 2006; Lax & Phillips, 2012). עוד חשוב לציין כי הממצאים נשארו עקביים גם כאשר שלטנו במשתנים שונים המאפיינים את המדינות, אך הם לא נשארו עקביים כאשר שלטנו במשתנים שונים הקשורים לתרבות לאומית כגון קולקטיביזם, הימנעות מאי ודאות ואוריינטציה לטווח ארוך. משתנה נוסף שנמצא כמשפיע בחלק מהמודלים הוא הון חברתי. מחקרים קודמים הראו כי הון חברתי משפיע על איכות הממשל ועל רמת ההוצאה הציבורית. עם זאת, במחקר הנוכחי הון חברתי נמצא כמשפיע על הפער בין העדפות לתוצאות מדיניות בלבד. משמעות הממצא היא כי ייתכן שבמדינות שבהן רמת ההון החברתי נמוכה או רמת האמון נמוכה, גם רמת המעורבות האזרחית נמוכה והאזרחים אינם פועלים על מנת לדרוש מדיניות התואמת את העדפותיהם, או על מנת לפקח על תפקוד הממשלה. ממצא זה מחזק את הטענה העולה מספרות המחקר באשר לתרומתו של הון חברתי לתפקוד דמוקרטי. לעומת זאת, מהממצאים עולה כי המשתנה הטרוגניות אתנית אינו משפיע בצורה מובהקת על אף אחד מהפערים. במחקרים קודמים נמצא כי הטרוגניות אתנית משפיעה על איכות הממשל ועל רמת ההוצאה הציבורית. הממצאים במחקר הנוכחי אינם מתיישבים עם ממצאים אלה, ואף אינם מתיישבים עם טענת פוליטיקת הזהויות שהוצגה בספרות המחקר. כלומר, גיוון אתני לא מביא בהכרח לפערים בין העדפות למדיניות.

תרומתו של המחקר הנוכחי מתבטאת במספר היבטים. ראשית, החידוש העיקרי של המחקר הוא בעצם בחינת הפער בין העדפות למדיניות כמשתנה מדיד, ובעיקר בהגדרת הגורמים לפער בין הגורמים. מחקרים קודמים הציגו טיעון תיאורטי לגבי פערים בין העדפות הציבור, כפי שהן מתבטאות בהצבעה בבחירות, לבין המדיניות, אך מחקרים מעטים בלבד בחנו פערים אלה בפועל. עיסוק נרחב יותר קיים בסוגיית הפער בין העדפות למדיניות הננקטת בפועל, אך מחקרים שבחנו סוגיה זו, עסקו בדרך כלל בהחלטות לגבי מדיניות ולא בתוצאות מדיניות. בנוסף לכך, מחקרים קודמים עסקו בתחומי מדיניות שונים ולא התמקדו בהכרח במדיניות רווחה (Baumgartner et al., 2009; Erikson et al., 2002; Hill & Hinton-Anderson, 1995; Monroe, 1998; Page & Shapiro, 1983; Soroka & Wlezien, 2010; Wlezien, 1995). לכן, תרומה עיקרית של המחקר הנוכחי מתבטאת בפיתוח כלי למדידת הפער בין העדפות הציבור בנוגע לחלוקה מחדש לבין המדיניות בסוגיה זו, כפי שהיא באה לידי ביטוי במספר ממדים. תרומה נוספת של המחקר הנוכחי מתבטאת בהתבססות על מסד נתונים רחב המכיל מספר רב של מדינות ובבחינת טווח גדול של שנים. מתוך כך, בסיס הנתונים הרחב והטווח הגדול של השנים מאפשרים להציג תמונת מצב מדויקת יותר מזו שהוצגה במחקרים קודמים. זאת ועוד, מחקרים קודמים

שדנו בתגובתיות של הממשלות, עסקו בעיקר בארצות הברית, בקנדה ובחלק ממדינות אירופה. לעומת זאת, המחקר הנוכחי מציג תמונת מצב רחבה של 24 מדינות המשתייכות ל-OECD. חלק מהמדינות שנבדקו במחקר הנוכחי, לא נכללו בבסיס הנתונים במחקרים קודמים והממצאים לגביהן שונים מעט מהמגמה המסתמנת במחקרים קודמים. תרומה נוספת של המחקר הנוכחי מתבטאת בכך שהכלים המוצעים למדידת הפער אינם מבוססים באופן בלעדי על ניתוחי רגרסיות. מחקרים קודמים שעסקו בסוגיה זו, בחנו את הקשר בין העדפות למדיניות בעיקר באמצעות רגרסיות המציגות מגמות כלליות. לעומת זאת, המדד שפותח לצורך המחקר הנוכחי, מאפשר להציג תמונת מצב נפרדת עבור כל אחת מהמדינות, ומתוך כך הוא מאפשר לזהות גם קשרים שאינם ליניאריים, ואף להשתמש בהמשך במדדי הפער כמשתנה מוסבר ברגרסיות שבהן נבחנו הגורמים לפער. הגורמים המוצעים לפער בין העדפות למדיניות אשר נבחנו בחלק השני של המחקר, מבחינים בין מדינות שבהן מתקיים פער בין העדפות למדיניות, למדינות שבהן יש ביניהם התאמה, ובכך ניתן להרחיב את גוף הידע התיאורטי בסוגיה זו. לבסוף, רוב המחקרים שעסקו בסוגיית העדפות הציבור כלפי חלוקה מחדש, בחנו גורמים המשפיעים על עיצוב העדפות אלה. לפיכך, תרומה נוספת של המחקר הנוכחי קשורה להפניית תשומת הלב המחקרית לא להעדפות הציבור, אלא ליישום הממשלתי של העדפות אלה. כלומר, השאלה שבה עסקנו במחקר הנוכחי איננה מה משפיע על העדפות הציבור, אלא מה משפיע על דרישה או על אי דרישה של הציבור ליישום העדפות אלה.

כמו כן, המחקר הנוכחי תורם גם לתיאוריות ולמודלים הקיימים בספרות המחקר. הטענה המרכזית העולה ממחקרים שעסקו בהעדפות הציבור באשר לחלוקה מחדש ובמדיניות בסוגיה זו, מצביעה על שיווי משקל בין הפוליטיקאים לציבור ועל תגובתיות הדדית ביניהם. טענה זו מתבטאת במודל ההחזר החיובי (Pierson, 1998, 2000; Positive returns model) ובמודל התרמוסטט (Wlezien, 2017; Wlezien & Soroka, 2012; Thermostat model). ממצאי המחקר הנוכחי מחזקים מודלים אלה מכיוון שברוב המדינות המשתייכות ל-OECD, נמצאה התאמה בין ההעדפות לחלוקה מחדש לבין המדיניות בסוגיה זו, אולם העובדה שנמצאו מדינות שבהן קיים פער קבוע בין הגורמים, מעידה על כך שהטענה כי יש שיווי משקל בין הפוליטיקאים לציבור אינה תקפה בכל המדינות, ונראה כי גורמים נוספים תורמים לשיווי המשקל או מעכבים אותו. מהממצאים בשלב השני של המחקר נראה כי הגורמים המרכזיים בהקשר זה הם אפקטיביות ממשלתית ושחיתות. כלומר, שיווי המשקל בין הפוליטיקאים לציבור מתקיים במקרים שבהם רמת האפקטיביות הממשלתית גבוהה ורמת השחיתות נמוכה. מתוך כך, התרומה התיאורטית של המחקר הנוכחי בהקשר זה היא הרחבת המודלים העוסקים בשיווי משקל בין הפוליטיקאים לציבור ובהתייחסות לגורמים המשפיעים על השגתו. ויכוח תיאורטי נוסף העולה מספרות המחקר הוא בין גישות אשר על פיהן קיימים שיווי משקל בין הפוליטיקאים לציבור ותגובתיות של הממשלה לציבור (Baumgartner et al., 2009; Page & Shapiro, 1983; Soroka) לבין גישות אשר על פיהן מידת התגובתיות של הממשלה לציבור פחותה, בדומה לטענה העולה מגישת הגירעון הדמוקרטי אשר על פיה קיים ריחוק של הציבור מהפוליטיקה, ולכן רמת ההשתתפות הדמוקרטית נמוכה (Dalton, 2004; Follesdal & Hix, 2006; Lax & Phillips, 2012), או לגישת האליטות אשר על פיה הממשלה מגיבה יותר להעדפת האליטות ופחות להעדפות הציבור (Bevan & Jennings, 2014; Domhoff, 1998;).

Gilens, 2005; Gilens & Page, 2014; Wilson, 1990; Wright, 1996). המחקר הנוכחי מחזק את הטענה כי בין הפוליטיקאים לציבור יש שיווי משקל שכן כאמור ברוב המדינות נמצאה התאמה בין העדפות הציבור למדיניות. יחד עם זאת, הממצאים המעידים על פער עקבי ומתמשך במדינות מסוימות (ישראל, יוון ופורטוגל), מחזקים את גישת הגרעון הדמוקרטי ואף את גישת האליטות. נראה כי גישות אלה תקפות בחלק מהמדינות וקיומן מושפע ככל הנראה גם מגורמים כגון אפקטיביות ממשלתית ושחיתות או סוג מדינת הרווחה.

לסיכום, מהממצאים עולה כי ברוב המדינות המשתייכות ל-OECD יש התאמה בין העדפות כלפי חלוקה מחדש לבין כוונות ותוצאות מדיניות, אך לעומת זאת בכל המדינות יש התאמה מועטה בין העדפות לבין הצבעה בבחירות בפועל, ונמצא כי הגורם העיקרי המשפיע על פערים אלה הוא אפקטיביות ממשלתית נתפסת ושחיתות. כלומר, במצב שבו יש ביקורת על אופן תפקוד הממשלה, גם אם העמדה העקרונית של הציבור תומכת במדיניות רווחה, עמדה זו אינה מתבטאת בדרישה למדיניות תואמת. משמעותם של ממצאים אלה מהותית לשאלת התפקוד של דמוקרטיה באופן כללי, ולישום של מדיניות רווחה או חלוקה מחדש באופן ספציפי. במילים אחרות, התגובתיות של הממשלה להעדפות הציבור ברוב המדינות שנבדקו, אינה מצב נתון, אלא מושפעת ככל הנראה מרמה גבוהה של אפקטיביות ממשלתית ומרמה נמוכה של שחיתות. כאשר גורמים אלה אינם פועלים, כלומר במדינות שבהן רמת האפקטיביות הממשלתית הנתפסת נמוכה ורמת השחיתות גבוהה, מתחיל להיווצר פער בין העדפות הציבור לבין המדיניות המבוצעת, ובמקרים שבהם מתקיים פער, הוא ממשיך לאורך השנים או אף מתרחב. ניתן ללמוד מכך שככל הנראה במצב זה, הציבור אף אינו דורש לצמצם את הפער כאשר הוא מתקיים - מצב העשוי להעיד על גירעון דמוקרטי, כפי שנטען בספרות המחקר. במילים אחרות, מצב זה מוביל לכך שהציבור מפתח אדישות, ייאוש וריחוק מהפוליטיקה, ואף עשוי להעיד על הון חברתי נמוך המתבטא בהשתתפות אזורית נמוכה, גורם אשר נמצא כמשפיע בחלק מהגרסיות. המשמעות של מצב זה היא כפולה: כאשר מדיניות הרווחה אינה תואמת את העדפות הציבור, נוצרת פגיעה במדיניות זו, ובה בעת הדמוקרטיה אינה מתפקדת בהתאם לרצון האזרחים. לפיכך, המחקר הנוכחי קושר בין תהליכים במדינת הרווחה לבין גורמים המשפיעים על יציבותם של התנהגות ומשטר דמוקרטיים. נראה כי שיפור רמת האפקטיביות הממשלתית והפחתת רמת השחיתות, יוכלו לתרום לצמצום הפער בין העדפות לבין מדיניות בתחום מדיניות הרווחה, ובכך להביא לדמוקרטיה מתפקדת יותר הפועלת למען רצון האזרחים.

ביבליוגרפיה

- אריאן, א. ושמיר, מ. (2008). *הבחירות בישראל 2006* המכון הישראלי לדמוקרטיה .
- דהן, מ. וחזן, מ. (2012). סדרי העדיפויות בתקציב הממשלה. *הרבעון לכלכלה*, מרץ-יוני, 21-50.
- דורון, א. (2003). משטר הרווחה במדינת ישראל: מגמות השינוי והשלכותיהן החברתיות .
סוציולוגיה ישראלית, ה. 417-426. (2)
- Abramowitz, A. I. (1995). It's abortion, stupid: Policy voting in the 1992 presidential election. *The Journal of Politics*, 57(01), 176-186.
- Adams, J., Haupt, A. B., & Stoll, H. (2009). What moves parties? The role of public opinion and global economic conditions in Western Europe. *Comparative Political Studies*, 42(5), 611-639.
- Alesina, A., Baqir, R., & Easterly, W. (1999). Public goods and ethnic divisions. *The Quarterly Journal of Economics*, 114(4), 1243-1284.
doi:10.1162/003355399556269
- Alesina, A., Devleeschauwer, A., Easterly, W., Kurlat, S., & Wacziarg, R. (2003). Fractionalization. *Journal of Economic Growth*, 8(2), 155-194.
- Alesina, A. F., & Giuliano, P. (2009). Preferences for redistribution. *National Bureau of Economic Research Working Paper Series, No. 14825* Retrieved from <http://www.nber.org/papers/w14825>; <http://www.nber.org/papers/w14825.pdf>
- Alesina, A., & Glaeser, E. L. (2004). *Fighting poverty in the US and Europe: A world of difference* Oxford: Oxford University Press.
- Alesina, A., Glaeser, E., & Sacerdote, B. (2001). Why doesn't the US have a European-style welfare system? *National Bureau of Economic Research Working Paper Series, No. 8524* Retrieved from <http://www.nber.org/papers/w8524>;
<http://www.nber.org/papers/w8524.pdf>

- Alesina, A., & La Ferrara, E. (2000). Participation in heterogeneous communities. *The Quarterly Journal of Economics*, 115(3), 847-904.
- Alesina, A., & La Ferrara, E. (2005). Preferences for redistribution in the land of opportunities. *Journal of Public Economics*, 89(5), 897-931.
- Alesina, A., & Schuendeln, N. F. (2005). Good bye Lenin (or not?): The effect of Communism on people's preferences. *American Economic Review*, 97(4), 1507-1528
- Algan, Y., Cahuc, P., & Sangnier, M.,. (2011). Efficient and inefficient welfare states (*IZA Discussion No. Paper No. 5445*)
- Allison, P. D. (1990). Change scores as dependent variables in regression analysis. *Sociological Methodology*, 20(1), 93-114.
- Andreß, H., & Heien, T. (2001). Four worlds of welfare state attitudes? A comparison of Germany, Norway, and the United States. *European Sociological Review*, 17(4), 337-356.
- Annett, A. (2001). Social fractionalization, political instability, and the size of government. *IMF Staff Papers*, 561-592.
- Arrindell, W. A., Hatzichristou, C., Wensink, J., Rosenberg, E., van Twillert, B. & Stedema, J. (1997). Dimensions of national culture as predictors of cross-national differences in subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 23(1), 37-54.
- Arts, W., & Gelissen, J. (2001). Welfare states, solidarity and justice principles: Does the type really matter? *Acta Sociologica*, 44(4), 283-299.
- Bai, Y., Dong, Z., Liu, H., & Liu, S. (2017). We may be different, but I can help you: The effects of leaders' political skills on leader–follower power distance value

- incongruence and withdrawal behavior. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 24(2), 216-229.
- Banting, K., & Kymlicka, W. (2006). *Multiculturalism and the welfare state: Recognition and redistribution in contemporary democracies*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Bartels, L. M. (2005). Homer gets a tax cut: Inequality and public policy in the American mind. *Perspectives on Politics*, 3(01), 15-31.
- Bartels, L., M. (2008). *Unequal democracy: The political economy of the new gilded age*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Baumgartner, F. R., Breunig, C., Green-Pedersen, C., Jones, B. D., Mortensen, P. B., Nuytemans, M., et al. (2009). Punctuated equilibrium in comparative perspective. *American Journal of Political Science*, 53(3), 603-620.
- Baumgartner, F. R., & Jones, B. D. (2010). *Agendas and instability in American politics*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Beck, P. A., Dalton, R. J., Greene, S., & Huckfeldt, R. (2002). The social calculus of voting: Interpersonal, media, and organizational influences on presidential choices. *American Political Science Review*, 96(1), 57-73.
- Benabou, R. (2000). Unequal societies: Income distribution and the social contract. *American Economic Review*, 90(1), 96-129.
- Benabou, R., & Ok, E. A. (2001). Social mobility and the demand for redistribution: The POUM hypothesis. *The Quarterly Journal of Economics*, 116(2), 447-487.
- Ben-Bassat, A., & Dahan, M. (2012). Social identity and voting behavior. *Public Choice*, 151(1-2), 193-214.
- Benoit, K., & Laver, M. (2006). *Party policy in modern democracies* Abingdon, UK: Routledge.

- Bevan, S., & Jennings, W. (2014). Representation, agendas and institutions. *European Journal of Political Research*, 53(1), 37-56.
- Birbir, J. K., & Van Cott, D. L. (2007). Disunity in diversity: Party system fragmentation and the dynamic effect of ethnic heterogeneity on Latin American legislatures. *Latin American Research Review*, 42(1), 99-125.
- Blekesaune, M. (2007). Economic conditions and public attitudes to welfare policies. *European Sociological Review*, 23(3), 393-403.
- Bonoli, G. (1997). Classifying welfare states: A two-dimension approach. *Journal of Social Policy*, 26(3), 351-372.
- Brass, D. J., Butterfield, K. D., & Skaggs, B. C. (1998). Relationships and unethical behavior: a social network perspective. *Academy of Management Review*, 23(1), 14-31. doi:10.5465/AMR.1998.192955
- Bratton, M., & Kimenyi, M. S. (2008). Voting in Kenya: Putting ethnicity in perspective. *Journal of Eastern African Studies*, 2(2), 272-289.
- Brewer, G. A., Choi, Y., & Walker, R. M. (2007). Accountability, corruption and government effectiveness in Asia: An exploration of world bank governance indicators. *International Public Management Review*, 8(2), 200-217.
- Breznau, N. (2017). Positive returns and equilibrium: Simultaneous feedback between public opinion and social policy. *Policy Studies Journal*, 45(4), 583-612.
- Brooks, C., & Manza, J. (2006). Social policy responsiveness in developed democracies. *American Sociological Review*, 71(3), 474-494.
- Campbell, C., Wood, R., & Kelly, M. (1999). *Social capital and health*. London, UK: London School of Economics.

- Castiglione, D., Van Deth, J. W., & Wolleb, G. (2008). *The handbook of social capital*. Oxford, UK: Oxford University Press on Demand.
- Castles, F. G. (2004). *The future of the welfare state: Crisis myths and crisis realities*. Oxford, UK: Oxford University Press on Demand.
- Christin, T., & Trechsel, A. H. (2002). Joining the EU? Explaining public opinion in Switzerland. *European Union Politics*, 3(4), 415-443.
- Citrin, J., Reingold, B., & Green, D. P. (1990). American identity and the politics of ethnic change. *The Journal of Politics*, 52(4), 1124-1154.
- Coate, S., & Conlin, M. (2004). A group rule-utilitarian approach to voter turnout: Theory and evidence. *American Economic Review*, 94(5), 1476-1504.
- Coffé, H., & Geys, B. (2006). Community heterogeneity: A burden for the creation of social capital?. *Social Science Quarterly*, 87(5), 1053-1072. doi:10.1111/j.1540-6237.2006.00415.x
- Conover, P. J. (1984). The influence of group identifications on political perception and evaluation. *The Journal of Politics*, 46(3), 760-785.
- Converse, P. E. (1964). The nature of belief systems in mass publics. *Critical Review*, 18(1-3), 1-74.
- Cook, E. A., Jelen, T. G., & Wilcox, C. (1994). Issue voting in US senate elections: The abortion issue in 1990. Paper presented at the *Congress & the Presidency: A Journal of Capital Studies*, 21(2), 99-111.
- Corneo, G., & Grüner, H. P. (2002). Individual preferences for political redistribution. *Journal of Public Economics*, 83(1), 83-107.
- Crombez, C. (2003). The democratic deficit in the European Union much ado about nothing? *European Union Politics*, 4(1), 101-120.

- Cusack, T., Iversen, T., & Rehm, P. (2008). Economic shocks, inequality, and popular support for redistribution. in: *Democracy, Inequality, and Representation*. New York, NY: Russell Sage Foundation. pp. 203-231.
- Dalton, R. J. (2004). *Democratic challenges, democratic choices: The erosion of political support in advanced industrial democracies*. Oxford, UK: Oxford University Press. doi:10.1093/acprof:oso/9780199268436.001.0001
- Davidov, E. (2009). Measurement equivalence of nationalism and constructive patriotism in the ISSP: 34 countries in a comparative perspective. *Political Analysis*, 17(1), 64-82.
- Davidov, E., Meuleman, B., Cieciuch, J., Schmidt, P., & Billiet, J. (2014). Measurement equivalence in cross-national research. *Annual Review of Sociology*, 40(1), 55-75. doi:10.1146/annurev-soc-071913-043137
- De Vries, C. E., Van der Brug, W., Van Egmond, M. H., & Van der Eijk, C. (2011). Individual and contextual variation in EU issue voting: The role of political information. *Electoral Studies*, 30(1), 16-28.
- Deutsch, K. W., & Deutsch, K. W. (1963). *The nerves of government: Models of political communication and control*. New York, NY: Free Press of Glencoe.
- Diskin, A., & Hazan, R. Y. (2007). The Knesset election in Israel, March 2006. *Electoral Studies*, 26(3), 707-711.
- Dixit, A., & Londregan, J. (1998). Ideology, tactics, and efficiency in redistributive politics. *The Quarterly Journal of Economics*, 113(2), 497-529. doi:10.1162/003355398555667

- Doherty, D., Gerber, A. S., & Green, D. P. (2006). Personal income and attitudes toward redistribution: A study of lottery winners. *Political Psychology*, 27(3), 441-458.
- Domhoff, G. W. (1998). *Who rules America?: Power and politics in the year 2000*. Columbus, OH: McGraw-Hill Humanities, Social Sciences & World Languages.
- Downs, A. (1957). An economic theory of political action in a democracy. *Journal of political economy*, 65(2), 135-150
- Durante, R., & Putterman, L. (2009). Preferences for redistribution and perception of fairness: An experimental study. Available at SSRN 1004573,
- Durkheim, E. (1897). *Suicide: A study in sociology*. Paris: Alcan.
- Ebbinghaus, B. (2005). Can path dependence explain institutional change? Two approaches applied to welfare state reform (No. 05/2). *MPIfG Discussion Paper*.
- Easterly, W., & Levine, R. (1997). Africa's growth tragedy: Policies and ethnic divisions. *Quarterly Journal of Economics*, 112(4), 1203-1250.
doi:10.1162/003355300555466
- Easton, D. (1965). *A framework for political analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Edlund, J. (1999). Trust in government and welfare regimes: Attitudes to redistribution and financial cheating in the USA and Norway. *European Journal of Political Research*, 35(3), 341-370.
- Erikson, R. S., MacKuen, M. B., & Stimson, J. A. (2002). *The macro polity*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Erikson, K., & Simpson, B. (2012). What do Americans know about inequality? it depends on how you ask them. *Judgment and Decision Making*, 7(6), 741.

- Esping-Andersen, G. (1985). Power and distributional regimes. *Politics & Society*, 14(2), 223-256.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Cambridge, MA: Polity Press.
- Estevez-Abe, M., Iversen, T., & Soskice, D. (2001). Social protection and the formation of skills: A reinterpretation of the welfare state. in: *Varieties of Capitalism: The Institutional Foundations of Comparative Advantage*. P. 145-183.
- Evans, G. (2000). The continued significance of class voting. *Annual Review of Political Science*, 3(1), 401-417.
- Felsenstein, D., & Portnov, B. (2005). Critical surveys edited by Stephen roper understanding regional inequalities in small countries. *Regional Studies*, 39(5), 647-658.
- Ferrera, M. (1996). The 'Southern Model' of welfare in social Europe. *Journal of European Social Policy*, 6(1), 17-37.
- Fleischaker, S. (2004). *A short history of distributive justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Follesdal, A., & Hix, S. (2006). Why there is a democratic deficit in the EU: A response to Majone and Moravcsik. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 44(3), 533-562.
- Fong, C. M., & Luttmer, E. F. (2009). What determines giving to hurricane Katrina victims? experimental evidence on racial group loyalty. *American Economic Journal: Applied Economics*, 1(2), 64-87.
- Fournier, P., Blais, A., Nadeau, R., Gidengil, E., & Nevitte, N. (2003). Issue importance and performance voting. *Political Behavior*, 25(1), 51-67.

- Frank, T. (2007). *What's the matter with Kansas?: How conservatives won the heart of America* New York, NY: Metropolitan Books.
- Freitag, M., & Bauer, P. C. (2013). Testing for measurement equivalence in surveys: Dimensions of social trust across cultural contexts. *Public Opinion Quarterly*, 77(S1), 24-44.
- Fukuyama, F. (1995). *Trust: The social virtues and the creation of prosperity* New York, NY: Free Press.
- Gal, J. (2010). Is there an extended family of Mediterranean welfare states? *Journal of European Social Policy*, 20(4), 283-300.
- Gelissen, J. (2000). Popular support for institutionalized solidarity: A comparison between European welfare states. *International Journal of Social Welfare*, 9(4), 285-300.
- Gilens, M. (2000). Black poor and the liberal press. *Civil Rights Journal*, 5, 18.
- Gilens, M. (2005). Inequality and democratic responsiveness. *Public Opinion Quarterly*, 69(5), 778-796. doi:10.1093/poq/nfi058
- Gilens, M. (2009). *Why Americans hate welfare: Race, media, and the politics of antipoverty policy* Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Gilens, M. (2011). Policy consequences of representational inequality. In P. K. Enns, & C. Wlezien (Eds.), *Who gets represented?*. New York, NY: Russell Sage Foundation. pp. 247-286.
- Gilens, M., & Page, B. I. (2014). Testing theories of American politics: Elites, interest groups, and average citizens. *Perspectives on Politics*, 12(03), 564-581.

- Gingrich, J. (2014). Structuring the vote: Welfare institutions and value-based vote choices. In S. Kumlin, & I. Stadelmann-Steffen (Eds.), *How welfare states shape the democratic public: Policy feedback, participation, voting and attitudes* Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. pp. 93-112
- Glaeser, E. L., & Saks, R. E. (2006). Corruption in America. *Journal of Public Economics*, 90(6–7), 1053-1072. doi:10.1016/j.jpubeco.2005.08.007
- Glaeser, E. L., & Ward, B. A. (2006). Myths and realities of American political geography. *Journal of Economic Perspectives*, 20(2), 119-144.
- Goktan, A. B., & Gupta, V. K. (2015). Sex, gender, and individual entrepreneurial orientation: Evidence from four countries. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 11(1), 95-112.
- Guiso, L., Sapienza, P., & Zingales, L. (2006). Does culture affect economic outcomes?. *Journal of Economic perspectives*, 20(2), 23-48
- Hacker, J. S., & Pierson, P. (2005). Abandoning the middle: The Bush tax cuts and the limits of democratic control. *Perspectives on Politics*, 3(1), 33-53.
- Hall, P. A., & Taylor, R. C. (1996). Political science and the three new institutionalisms. *Political Studies*, 44(5), 936-957.
- Hicks, A. M. (1999). *Social democracy & welfare capitalism: A century of income security politics* Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Hill, K. Q., & Hinton-Anderson, A. (1995). Pathways of representation: A causal analysis of public opinion-policy linkages. *American Journal of Political Science*, 39(4), 924-935.

- Hofstede, G. (1983). National cultures in four dimensions: A research-based theory of cultural differences among nations. *International Studies of Management & Organization*, 13(1-2), 46-74.
- Hofstede, G. (1984). Cultural dimensions in management and planning. *Asia Pacific Journal of Management*, 1(2), 81-99.
- Hooghe, L., & Marks, G. (2004). Does identity or economic rationality drive public opinion on European integration? *PS: Political Science & Politics*, 37(3), 415-420.
- Huber, E., & Stephens, J. D. (2001). *Development and crisis of the welfare state: Parties and policies in global markets* Chicago, IL: University of Chicago press.
- Huber, J. D., & Stanig, P. (2007). Why do the poor support right-wing parties? A cross-national analysis. *Unpublished Paper, Columbia University, New York*.
- Iversen, T. (2001). The dynamics of welfare state expansion: Trade openness, de-industrialization, and partisan politics. In: Pierson, P. (Ed.) *The New Politics of the Welfare State*, Oxford, UK: Oxford University Press. P. 45.
- Iversen, T., & Cusack, T. R. (2000). The causes of welfare state expansion: Deindustrialization or globalization? *World Politics*, 52(03), 313-349.
- Iversen, T., & Soskice, D. (2001). An asset theory of social policy preferences. *American Political Science Review*, 95(4), 875-894.
- Iversen, T., & Soskice, D. (2006). Electoral institutions and the politics of coalitions: Why some democracies redistribute more than others. *American Political Science Review*, 100(2), 165.
- Jacobs, L. R., & Page, B. I. (2005). Who influences U.S. foreign policy? *American Political Science Review*, 99(01), 107-123.

- Jæger, M. M. (2006). Welfare regimes and attitudes towards redistribution: The regime hypothesis revisited. *European Sociological Review*, 22(2), 157-170.
- Jones, B. D., Baumgartner, F. R., & Talbert, J. C. (1993). The destruction of issue monopolies in congress. *American Political Science Review*, 87(3), 657-671.
- Kawachi, I., Subramanian, S. V., & Kim, D. (2008). Social capital and health. *Social capital and health* Berlin, Germany: Springer. pp. 1-26.
- Kelley, J., & Evans, M. D. (1993). The legitimation of inequality: Occupational earnings in nine nations. *American Journal of Sociology*, 99(1), 75-125.
- Kelly, N. J., & Enns, P. K. (2010). Inequality and the dynamics of public opinion: The self-reinforcing link between economic inequality and mass preferences. *American Journal of Political Science*, 54(4), 855-870. doi:10.1111/j.1540-5907.2010.00472.x
- Kenworthy, L. (2009). The effect of public opinion on social policy generosity. *Socio-Economic Review*, 7(4), 727-740.
- Kerr, C. (1983). *The future of industrial societies: Convergence or continuing diversity?* Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Kiatpongsan, S., & Norton, M. I. (2014). How much (more) should CEOs make? A universal desire for more equal pay. *Perspectives on Psychological Science*, 9(6), 587-593.
- Kittel, B., & Obinger, H. (2003). Political parties, institutions, and the dynamics of social expenditure in times of austerity. *Journal of European Public Policy*, 10(1), 20-45.
- Kluegel, J. R., Mason, D. S., & Wegener, B. (1995). *Social justice and political change: Public opinion in capitalist and post-communist states* Berlin, Germany: Walter de Gruyter.

- Knack, S., & Keefer, P. (1997). Does social capital have an economic payoff? A cross-country investigation. *The Quarterly Journal of Economics*, 112(4), 1251-1288. doi:10.1162/003355300555475
- Korpi, W. (1983). *The democratic class struggle* Abingdon, UK: Routledge.
- Korpi, W. (1989). Power, politics, and state autonomy in the development of social citizenship: Social rights during sickness in eighteen OECD countries since 1930. *American Sociological Review*, 54(3), 309-328.
- Korpi, W. (2003). Welfare-state regress in Western Europe: Politics, institutions, globalization, and Europeanization. *Annual Review of Sociology*, 29(1), 589-609.
- Krosnick, J. A. (1988). The role of attitude importance in social evaluation: A study of policy preferences, presidential candidate evaluations, and voting behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55(2), 196.
- Krosnick, J. A., & Kinder, D. R. (1990). Altering the foundations of support for the president through priming. *American Political Science Review*, 84(2), 497-512.
- Kuhn, A. (2011). In the eye of the beholder: Subjective inequality measures and individuals' assessment of market justice. *European Journal of Political Economy*, 27(4), 625-641. doi:10.1016/j.ejpoleco.2011.06.002
- Kuhn, A. (2012). Redistributive preferences, redistribution, and inequality: Evidence from a panel of OECD countries. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2103664> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2103664>
- Kühner, S. (2007). Country-level comparisons of welfare state change measures: Another facet of the dependent variable problem within the comparative analysis of the welfare state. *Journal of European Social Policy*, 17(1), 5-18.
- Kuijs, L. (2000). The impact of ethnic heterogeneity on the quantity and quality of public spending (*IMF Working Paper No. WP/00/49*)

- Kumlin, S. (2014). Policy feedback in political context: Unemployment benefits, election campaigns, and democratic satisfaction. In: S. Kumlin, & I. Stadelmann-Steffen (Eds.), *How welfare states shape the democratic public* Cheltenham, UK: Edward Elgar. pp. 181-197.
- La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., & Vishny, R. (1999). The quality of government. *Journal of Law, Economics, and Organization*, 15(1), 222-279.
doi:10.1093/jleo/15.1.222
- Lax, J. R., & Phillips, J. H. (2012). The democratic deficit in the states. *American Journal of Political Science*, 56(1), 148-166.
- Leigh, A. (2006). Trust, inequality and ethnic heterogeneity. *Economic Record*, 82(258), 268-280. doi:10.1111/j.1475-4932.2006.00339.x
- Letki, N. (2008). Does diversity erode social cohesion? Social capital and race in British neighborhoods. *Political Studies*, 56(1), 99-126. doi:10.1111/j.1467-9248.2007.00692.x
- Lewin-Epstein, N., Kaplan, A., & Levanon, A. (2003). Distributive justice and attitudes toward the welfare state. *Social Justice Research*, 16(1), 1-27.
- Lipsmeyer, C., & Nordstrom, T. (2003). East versus West: Comparing political attitudes and welfare preferences across European societies. *Journal of European Public Policy*, 10(3), 339-364.
- Luttmer, E. (2001). Group loyalty and the taste for redistribution. *Journal of Political Economy*, 109(3), 500-528.
- Luttmer, E. F., & Singhal, M. (2011). Culture, context, and the taste for redistribution. *American Economic Journal: Economic Policy*, 3(1), 157-79.
- Majone, G. (1998). Europe's 'democratic deficit': The question of standards. *European Law Journal*, 4(1), 5-28.

- Malul, M., Shapira, D., & Shoham, A. (2013). Practical modified Gini index. *Applied Economics Letters*, 20(4), 324-327.
- Manza, J., & Cook, F. L. (2002). A democratic polity? three views of policy responsiveness to public opinion in the united states. *American Politics Research*, 30(6), 630-667.
- Marien, S., & Hooghe, M. (2011). Does political trust matter? an empirical investigation into the relation between political trust and support for law compliance. *European Journal of Political Research*, 50(2), 267-291.
- Meyer, J. W., & Rowan, B. (1977). Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony. *American Journal of Sociology*, 83(2), 340-363.
- McLaren, L. M. (2002). Public support for the European Union: Cost/benefit analysis or perceived cultural threat? *The Journal of Politics*, 64(2), 551-566.
- Meltzer, A. H., & Richard, S. F. (1981). A rational theory of the size of government. *Journal of Political Economy*, 89(5), 914-27. Retrieved from <http://ideas.repec.org/a/ucp/jpolec/v89y1981i5p914-27.html>
- Milanovic, B. (2000). The median-voter hypothesis, income inequality, and income redistribution: An empirical test with the required data. *European Journal of Political Economy*, 16(3), 367-410. doi:10.1016/S0176-2680(00)00014-8
- Miller, J. M., & Krosnick, J. A. (1996). News media impact on the ingredients of presidential evaluations: A program of research on the priming hypothesis. *Political Persuasion and Attitude Change*, 79-100.
- Miller, W. E., & Stokes, D. E. (1963). Constituency influence in Congress. *American political science review*, 57(1), 45-56.
- Miller, A. H., Wlezien, C., & Hildreth, A. (1991). A reference group theory of partisan coalitions. *The Journal of Politics*, 53(4), 1134-1149.

- Mizrahi, S., Mehrez, A., & Naor, A. (2001). A two-level analysis of Israel's strategy toward peace during the 1990's. *Peace and Conflict Studies Journal*, 8(1), 43-61.
- Moene, K. O., & Wallerstein, M. (2001). Inequality, social insurance, and redistribution. *American Political Science Review*, 95(04), 859-874.
- Monroe, A. D. (1998). Public opinion and public policy, 1980-1993. *Public Opinion Quarterly*, 62(1), 6-28.
- Moravcsik, A. (2004). Is there a 'democratic deficit' in world politics? A framework for analysis. *Government and Opposition*, 39(2), 336-363.
- Myles, J. (1984). *Old age in the welfare state*. Boston, MA: Little, Brown.
- Newton, K. (1997). Social capital and democracy. *American Behavioral Scientist*, 40(5), 575-586.
- Norris, P. (2011). *Democratic deficit critical citizens revisited*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- North, D. C. (1990). A transaction cost theory of politics. *Journal of Theoretical Politics*, 2(4), 355-367.
- Norton, M. I., & Ariely, D. (2011). Building a better America—One wealth quintile at a time. *Perspectives on Psychological Science*, 6(1), 9-12.
- Norton, M. I., Neal, D. T., Govan, C. L., Ariely, D., & Holland, E. (2014). The not-so-common-wealth of Australia: Evidence for a cross-cultural desire for a more equal distribution of wealth. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 14(1), 339-351.
- OECD. (2012). *OECD social expenditure statistics*. Retrieved 4/5, 2013, from http://stats.oecd.org/BrandedView.aspx?oecd_bv_id=socx-data-en&doi=els-indi-data-en

- Oh, H., & Hong, J. H. (2012). Citizens' trust in government and their willingness-to-pay. *Economics Letters*, *115*(3), 345-347. doi:10.1016/j.econlet.2011.12.010
- Olken, B. A. (2006). Corruption and the costs of redistribution: Micro evidence from Indonesia. *Journal of Public Economics*, *90*(4-5), 853-870. doi:10.1016/j.jpubeco.2005.05.004
- Osberg, L., & Smeeding, T. (2006). "Fair" inequality? attitudes toward pay differentials: The United States in comparative perspective. *American Sociological Review*, *71*(3), 450-473.
- Page, B. I., & Shapiro, R. Y. (1983). Effects of public opinion on policy. *American Political Science Review*, *77*(01), 175-190.
- Pedrini, M., Bramanti, V., & Cannatelli, B. (2016). The impact of national culture and social capital on corporate social responsibility attitude among immigrants entrepreneurs. *Journal of Management & Governance*, *20*(4), 759-787.
- Pierson, P. (1993). When effect becomes cause: Policy feedback and political change. *World Politics*, *45*(04), 595-628.
- Pierson, P. (1995). *Dismantling the welfare state?: Reagan, thatcher and the politics of retrenchment* Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Pierson, P. (1996). The new politics of the welfare state. *World Politics*, *48*(2), 143-179.
- Pierson, P. (1998). Irresistible forces, immovable objects: Post-industrial welfare states confront permanent austerity. *Journal of European Public Policy*, *5*(4), 539-560.
- Pierson, P. (2000). Increasing returns, path dependence, and the study of politics. *American Political Science Review*, *94*(2), 251-267.

- Pierson, P. (2001). From expansion to austerity: The new politics of taxing and spending. In: Levin, M., Landy, M. & Shapiro, M. (Eds.) *Seeking the Center: Politics and Policymaking at the New Century*. Washington DC: Washington University Press. pp. 54-80.
- Piketty, T. (1995). Social mobility and redistributive politics. *The Quarterly Journal of Economics*, 110(3), 551-584.
- Piurko, Y., Schwartz, S. H., & Davidov, E. (2011). Basic personal values and the meaning of left-right political orientations in 20 countries. *Political Psychology*, 32(4), 537-561.
- Pooremamali, P., Persson, D., Östman, M., & Eklund, M. (2015). Facing challenges during occupation: Middle eastern immigrants' paths to occupational well-being in Sweden. *Journal of Occupational Science*, 22(2), 228-241.
- Porta, R. L., Lopez-De-Silanes, F., Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1996). Trust in Large Organizations, (No. w5864). *National Bureau of Economic Research*.
- Poznyak, D., Meuleman, B., Abts, K., & Bishop, G. F. (2014). Trust in American government: Longitudinal measurement equivalence in the ANES, 1964–2008. *Social Indicators Research*, 118(2), 741-758.
- Puni, A., & Anlesinya, A. (2017). Whistleblowing propensity in power distance societies. *JGR*, 8(2), 212-224. doi:10.1108/JGR-02-2017-0005
- Putnam, R. D. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65-78.

- Putnam, R. D. (2001). Social capital: Measurement and consequences. *Canadian Journal of Policy Research*, 2(1), 41-51.
- Putnam, R. D. (Ed.). (2002). *Democracies in flux: The evolution of social capital in contemporary society*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Putnam, R. D. (2007). E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century the 2006 Johan Skytte prize lecture. *Scandinavian Political Studies*, 30(2), 137-174. doi:10.1111/j.1467-9477.2007.00176.x
- Putnam, R. D., Leonardy, R., & Nannety, R. Y. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Ravallion, M., & Lokshin, M. (2000). Who wants to redistribute?: The tunnel effect in 1990s Russia. *Journal of Public Economics*, 76(1), 87-104.
- Rehm, P. (2005). Citizen support for the welfare state: Determinants of preferences for income redistribution. *WZB Markets and Political Economy Working Paper no.SP II, 2*
- Rehm, P., Hacker, J. S., & Schlesinger, M. (2012). Insecure alliances: Risk, inequality, and support for the welfare state. *American Political Science Review*, 106(02), 386-406.
- Rhodes, M. (1996). Southern European welfare states: Identity, problems and prospects for reform. *South European Society and Politics*, 1(3), 1-22.
- Riker, W. H. (1980). Implications from the disequilibrium of majority rule for the study of institutions. *The American Political Science Review*, 74(2), 432-446.
- Rodríguez, F. (2004). Inequality, redistribution, and rent-seeking. *Economics & Politics*, 16(3), 287-320. doi:10.1111/j.1468-0343.2004.00141.x

- Roosma, F., Gelissen, J., & van Oorschot, W. (2012). The multidimensionality of welfare state attitudes: A European cross-national study. *Social Indicators Research, 113*(1), 1-21.
- Rosenstone, S., & Hansen, J. (1993). *Mobilization, participation and democracy in America*. New-York, NY: Macmillan.
- Rothstein, B. (1998). *Just institutions matter: The moral and political logic of the universal welfare state*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Scholz, J., & Lubell, M. (1998). Trust and taxpaying: Testing the heuristic approach to collective action. *American Journal of Political Science, 42*(2), 398-417.
- Sears, D. O. (1993). Symbolic politics: A socio-psychological theory. In S. Iyengar & W. J. McGuire (Eds.), *Duke studies in political psychology. Explorations in political psychology* Durham, NC: Duke University Press. pp. 113-149.
- Shamir, M., & Arian, A. (1999). Collective identity and electoral competition in Israel. *American Political Science Review, 93*(2), 265-277.
- Shayo, M. (2009). A model of social identity with an application to political economy: Nation, class, and redistribution. *American Political Science Review, 103*(02), 147. doi:10.1017/S0003055409090194
- Soroka, S. N., & Wlezien, C. (2008). On the limits to inequality in representation. *PS: Political Science & Politics, 41*(02), 319-327.
- Soroka, S. N., & Wlezien, C. (2010). *Degrees of democracy: Politics, public opinion, and policy* Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Spicker, P. (2000). *The welfare state, a general theory*. London, UK: SAGE Publications.
- Starke, P. (2006). The politics of welfare state retrenchment: A literature review. *Social Policy & Administration, 40*(1), 104-120.

- Stokes, D. E. (1963). Spatial models of party competition. *American Political Science Review*, 57(2), 368-377.
- Svallfors, S. (1991). The politics of welfare policy in Sweden: Structural determinants and attitudinal cleavages. *The British Journal of Sociology*, 62(4), 609-634.
- Svallfors, S. (1997). Worlds of welfare and attitudes to redistribution: A comparison of eight Western nations. *European Sociological Review*, 13(3), 283-304.
- Svallfors, S. (1999). Political trust and attitudes towards redistribution: A comparison of Sweden and Norway. *European Societies*, 1(2), 241-268.
- Svallfors, S. (2004). Class, attitudes and the welfare state: Sweden in comparative perspective. *Social Policy & Administration*, 38(2), 119-138.
- Svallfors, S. (2010). Public attitudes. In F. Castels, D. Leibfried, J. Lewis, H. Obinger & C. Pierson (Eds.), *The Oxford handbook of the welfare state*. Oxford, UK: Oxford University Press. pp. 241-251.
- Svallfors, S. (2013). Government quality, egalitarianism, and attitudes to taxes and social spending: A European comparison. *European Political Science Review*, 5(03), 363-380.
- Swank, D. (2001). Political institutions and welfare state restructuring. In: Pierson, P. (Ed.) *The New Politics of the Welfare State*, Oxford: Oxford University Press. pp. 197-237.
- Swank, D. (2003). Withering welfare? Globalization, political economic institutions, and contemporary welfare states. *Cambridge Studies in International Relations*, 86, 58-82.
- Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories: Studies in social psychology*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.

- Thelen, K. (1999). Historical institutionalism in comparative politics. *Annual Review of Political Science*, 2(1), 369-404.
- Trifiletti, R. (1999). Southern European welfare regimes and the worsening position of women. *Journal of European Social Policy*, 9(1), 49-64.
- Tyler, T. (2011). Procedural justice shapes evaluations of income inequality: Commentary on Norton and Ariely (2011). *Perspectives on Psychological Science*, 6(1), 15-16.
- Wilensky, H. L. (2002). *Rich democracies: Political economy, public policy, and performance* Oakland, CA: University of California Press.
- Wlezien, C. (1995). The public as thermostat: Dynamics of preferences for spending. *American Journal of Political Science*, 39(4), 981-1000.
- Wlezien, C. (2017). Public opinion and policy representation: On conceptualization, measurement, and interpretation. *Policy Studies Journal*, 45(4), 561-582.
- Wlezien, C., & Soroka, S. N. (2012). Political institutions and the opinion–policy link. *West European Politics*, 35(6), 1407-1432.
- Woolcock, M. (1998). Social capital and economic development: Toward a theoretical synthesis and policy framework. *Theory and Society*, 27(2), 151-208.
- Yamamura, E. (2012). Trust in government and its effect on preferences for income redistribution and perceived tax burden (*MPRA Paper*. Munich, Germany: University Library of Munich).

נספח 1: עמדות לגבי מדינת רווחה ומדיניות חלוקה מחדש

מחקרים רבים עסקו בשאלה מה משפיע על עמדות לגבי מדינת רווחה ומדיניות חלוקה מחדש. נמצאו הבדלים משמעותיים בין מדינות. כך למשל, מדינות אירופה נוטות יותר לתמיכה במדיניות חלוקה מחדש מארה"ב (Alesina & Glaeser, 2004; Alesina et al., 2001). ההסברים שנמצאו יכולים להתחלק למספר קבוצות עיקריות. נשתמש בטיפולוגיה של (Andreß & Heien, 2001) אשר טענו כי ישנם ארבעה סוגי הסברים עבור הבדלים בין מדינות בתפיסות לגבי מדיניות רווחה: 1. אינטרס אישי- אנשים אשר ירוויחו ממדיניות רווחה (עניים) ייטו לתמוך בה ולהפך. 2. ערכים ונורמות (אמונות לגבי צדק) - התמיכה במדינת הרווחה נובעת מאמונה בצדק חלוקתי כערך. אנשים אשר מאמינים שלמזל יש תפקיד באפשרות ליפול לעוני יתמכו יותר במדינת רווחה. 3. דפוסי סוציאליזציה- לפי גישה זו ישנם מאפיינים המשפיעים על נטייה לעמדה בנושא: גיל, מין, השכלה וסקטור תעסוקתי ו 4. תרבות לאומית בנושאי רווחה- הטענה היא כי הנורמה התרבותית השלטת היא הקובעת את עמדות האזרחים.

אינטרס אישי

מחקרים רבים טענו כי הגורם העיקרי לתמיכה במדיניות חלוקה מחדש היא ציפייה לרווח אישי. ההוכחה לכך היא בכך שיש יותר תמיכה למדינת הרווחה בקרב בעלי הכנסה נמוכה (Corneo & Grüner, 2002; Edlund, 1999; Ravallion & Lokshin, 2000; Rehm, 2005; Svallfors, 1997). תמיכה נוספת לטענת האינטרס האישי נמצאה במחקרם של (Doherty et al., 2006) אשר הראו כי זוכי לוטו תמכו פחות במדיניות חלוקה מחדש.

טענה נוספת הנוגעת לאינטרס אישי מדברת על תפיסת המדיניות כביטוח. לפי טענה זו בעלי ביטחון תעסוקתי נמוך וסיכוי גבוה לאבטלה יתמכו במדיניות חלוקה מחדש (Alesina & La Ferrara, 2005; Benabou & Ok, 2001; Cusack et al., 2008; Rehm, 2005). בהתאם לטענה זו, קיוזאק ואחרים (Cusack et al., 2008) טענו כי מידת הדרישה למדיניות חלוקה מחדש תלויה בהתפלגות של הסיכון התעסוקתי על-פני רמות הכנסה שונות. אם יש חוסר ביטחון תעסוקתי גם ברמות הכנסה גבוהות תהיה תמיכה למדיניות רווחה. בדומה, מצאו רהם ואחרים (Rehm et al., 2012) כי כאשר יש מתאם בין בעלי ההכנסה הנמוכה לבין בעלי הסיכון הכלכלי הגבוה, התמיכה למדיניות רווחה תצטמצם.

רהם (Rehm, 2005) התמקד בתפיסת המדיניות כביטוח וטען כי עמדות כלפי מדיניות חלוקה מחדש מושפעות מארבעה גורמים: 1. שינויים מבניים. 2. חשיפה לתחרות בינלאומית. 3. ספציפיות של הכישורים. 4. אבטלה בתחום העיסוק. הוא מצא כי ספציפיות של כישורים ואבטלה בתחום משפיעים על עמדה כלפי מדיניות חלוקה מחדש בעוד ששינויים מבניים וחשיפה לתחרות בינלאומית אינם משפיעים.

איברסן וסוסקייס (Iversen & Soskice, 2001) טענו כי ספציפיות של כישורים היא הגורם המשפיע ביותר על עמדות כלפי מדיניות חלוקה מחדש. כלומר עובדים עם כישורים מאד ספציפיים יעדיפו מדיניות רווחה לעומת עובדים בעלי כישורים כלליים יותר (Estevez-Abe, Iversen, & Soskice, 2001; Moene & Wallerstein, 2001).

בנאבו ואוק (Benabou & Ok, 2001) טענו גם כי היחס כלפי מדיניות חלוקה מחדש עשוי להיות מושפע גם מציפייה להכנסה עתידית או מוביליות חברתית. על כן, גם בעלי הכנסה נמוכה

יכולים להתנגד לחלוקה מחדש אם מאמינים שבעתיד הכנסתם תגדל. בדומה, פיקטי (Piketty, 1995) מצא כי יש קשר בין חוויית המוביליות החברתית של היחיד לעמדתו בנושאי חלוקה מחדש.

ראוואליון ולושקין (Ravallion & Lokshin, 2000) מצאו כי בנוסף לכך שעניים מעדיפים מדיניות רווחה, כאשר רמת המוביליות הכלכלית והתעסוקתית גבוהה יש פחות תמיכה בחלוקה מחדש. הם טענו כי בחברות בעלות מוביליות כלכלית גבוהה ישנה אמונה כי העניים הם עניים עקב עצלנות וכדומה.

ערכים ונורמות

ישנם חוקרים הטוענים כי העדפות בנוגע למדיניות רווחה מושפעות גם מתפיסה ערכית. כך למשל, מחקרים מצאו כי כאשר יש תחושה של הגינות בחברה, כאשר יש תחושה שיש קשר בין עבודה קשה להצלחה, אנשים פחות ייטו לתמוך במדיניות חלוקה מחדש (Alesina & Glaeser, 2004; Alesina & Giuliano, 2009).

בניסוי בתנאי מעבדה, דוראנטה ופוטמן (Durante & Putterman, 2009) מצאו כי ההבדלים בתפיסות לגבי מדיניות חלוקה מחדש מושפעים מתפיסות לגבי ההכנסה לפני מיסים (האם הרווחה בזכות כישורים, ביושר). תכונה זו נוגעת בעיקר לגברים, בעוד נשים יעדיפו בכל מקרה חלוקה מחדש.

השתייכות דתית - נמצא כי מדינות בהן רוב פרוטסטנטי תומכות פחות מחלוקה מחדש מאשר מדינות בהן רוב קתולי. זה מוסבר על-ידי האמונה הפרוטסטנטית כי הצלחה נובעת מעבודה קשה. בדומה נמצא קשר בין האמונה כי המזל משפיע על רמת ההכנסה, לבין רמת ההוצאה החברתית במדינה. כלומר, במדינות בהן רמת השקעה חברתית גבוהה, רבים האמינו כי עניים הם עניים עקב חוסר מזל. לעומת זאת, במדינות בעלות רמת השקעה חברתית נמוכה רבים האמינו כי עניים הם עצלנים (Alesina et al., 2001).

סוציאליזציה

Svallfors (1997) מצא כי לנשים נטייה גבוהה יותר לתמיכה במדיניות חלוקה מחדש מאשר לגברים. כמו כן הוא מצא כי לעובדי הסקטור הציבורי נטייה לתמוך יותר במדיניות רווחה.

הבדלים בין מדינות ותרבות לאומית בנושאי רווחה

ישנה טענה בספרות כי רמת התמיכה בחלוקה מחדש מושפעת מהמזב הכלכלי במדינה. במילים אחרות, ככל שהתמ"ג במדינה נמוך יותר ורמת האבטלה גבוהה יותר, תהיה בה יותר תמיכה במדיניות חלוקה מחדש (Blekesaune, 2007).

אנדרס והיין (Andreas & Heien, 2001) מצאו כי יש רמות שונות של תמיכה במדיניות רווחה בהתאם למשטר הרווחה באותה מדינה. כך, במדינות סוציאל-דמוקרטיות הייתה תמיכה גבוהה למדיניות חלוקה מחדש. הם אף מצאו כי במזרח גרמניה ישנה גם כיום תמיכה גבוהה למדיניות חלוקה מחדש, על אף שכבר אינה קומוניסטית. הם טענו כי ההבדלים מוסברים גם על ידי הבדלים בין מדינות וגם על-ידי אינטרסים אישיים.

לוטמר וסינגהל (Luttmer & Singhal, 2011) מצאו כי מהגרים ממדינות בעלות העדפה לחלוקה מחדש, נטו להצביע למפלגות התומכות במדיניות חלוקה מחדש גם במדינה אליה היגרו. האפקט נשמר גם בדור שני של מהגרים, כלומר יש מרכיב תרבותי בהעדפה למדיניות חלוקה

מחדש. בדומה, אלסינה ושונדלך (Alesina & Schuendeln, 2005) מצאו כי אחרי איחוד גרמניה, תושבי מזרח גרמניה לשעבר תמכו יותר בחלוקה מחדש מתושבי מערב גרמניה. גם גויזו ואחרים (Guiso et al., 2006) מראים כי בארה"ב, ארץ המוצא היא גורם משפיע על העדפות בנושאי חלוקה מחדש.

בדומה, במחקר שנערך בגרמניה וישראל, כמדינות שקלטו כמות גדולה של מהגרים ממדינות קומוניסטיות לשעבר, נמצא כי השתייכות למדינה קומוניסטית לשעבר משפיעה על העמדה כלפי מדיניות רווחה בנושא משפחה (Lewin-Epstein et al., 2000).

קורנאו וגרונר (Corneo & Grüner, 2002) מצאו כי בנוסף לאינטרס אישי גם כי בחלק מהמדינות הרצון להתאים לערכים הציבוריים משפיע ובחלק מהמדינות הרצון לשמור על סטטוס יחסי גבוה. לוטמר (Luttmer, 2001) מצא כי העדפות בנושאי חלוקה מחדש נקבעות לא רק על-ידי אינטרס כלכלי אלא גם על-ידי השתייכות קבוצתית. פרטים מקטינים את תמיכתם במדיניות חלוקה מחדש כאשר התמיכה הכלכלית לה זוכים אנשים באזור המגורים שלהם גדלה (חשיפה), ללא קשר לגזע. בנוסף, מגדילים את תמיכתם כאשר התמיכה בבני אותו גזע עולה. זה יכול להסביר את הממצא כי מדינות הטרוגניות תומכות פחות במדיניות חלוקה מחדש.

נמצא כי רבים מביעים תמיכה במדינת הרווחה, אך יחד עם זאת מביעים ביקורת לגבי הבירוקרטיה הקשורה במדינת הרווחה או חוסר יעילותה (Svallfors, 2010). אותו חוקר טען כי עמדות כלפי תופעות מורכבות כמו מדינת רווחה נוטות להיות אמביוולנטיות ואף סותרות (Svallfors, 1991).

נספח 2: סקירת ספרות לגבי גורמים המשפיעים על הפער שלא נבחנו במחקר

גורמים חיצוניים:

מחקרים אחרים הראו כי תוצאות הבחירות מושפעות מגורמים שונים חיצוניים (שיטת בחירות, התפלגות הכנסות) המעצבים את עמדות הבוחרים:

אייברסן וסוסקייס (Iversen & Soskice, 2006) טענו כי שיטת הבחירות משפיעה על תוצאות הבחירות. שיטת בחירות יחסית, מביאה לעלייה של מפלגות מרכז-שמאל ועל-כן באותן מדינות יש יותר נטייה לחלוקה מחדש. בשיטת בחירות רובית יש נטייה להצביע למפלגות מרכז-ימין ועל-כן באותן מדינות יש פחות נטייה לחלוקה מחדש.

ישנה ספרות העוסקת בהשפעה של התפלגות ההכנסות על ההעדפות לחלוקה מחדש. מלצר וריצ'רד (Meltzer & Richard, 1981) טענו כי גודל הממשלה והנטייה לחלוקה מחדש מושפעים מהיחס בין ההכנסה הממוצעת להכנסה של הבוחר המחליט (decisive voter). כאשר התפלגות ההכנסות רחבה, הבוחר החיצוני הוא בעל הכנסה נמוכה מהממוצע. לכן כתוצאה מהתרחבות התפלגות ההכנסה ידרשו הבוחרים מדיניות חלוקה מחדש. בניגוד לכך, בנאבו (Benabou, 2000) הראה כי בפועל בוחר הציר הוא בעל הכנסה גבוהה מהממוצע, זאת עקב הנטייה של בעלי הכנסות גבוהות להשתתף יותר בתהליך הפוליטי. מילאנוביץ' (Milanovic, 2000) מצא כי מדינות בהן קיים מראש אי שוויון גדול לפי factor income, נוטות ליותר חלוקה מחדש. לפי עקרון הבוחר החיצוני, במדינות בהן העניים מהווים חלק גדול מהאוכלוסייה, הבוחר החיצוני קרוב יותר למעמד הנמוך ועל כן יעדיף יותר חלוקה מחדש, מכיוון שירוויח מהליך זה. במחקר לא נמצאה ראיה לכך. דיקסיט ולונדרגן (Dixit & Londregan 1998) טענו כי בוחרים עניים נוטים להצביע למפלגות שמאל, בעוד שבוחרים עשירים נוטים להצביע למפלגות ימין, ואילו מעמד הביניים לא נוטים להראות נאמנות מפלגתית. על כן, מעמד הביניים מקבל שירותי ויסות, כי לתפיסת המפלגות הם אלו שמכריעים את הבחירות. מחקרים אלה אמנם עוסקים בנושא חלוקה מחדש, אבל ממצאיהם יכולים להיות רלוונטיים גם לתוצאות הבחירות. כלומר, ייתכן שהתפלגות ההכנסות במדינה משפיעה על תוצאות הבחירות יותר מעמדות הציבור בנושא חלוקה מחדש.

מחקרים אחרים בדקו את הקשר בין סוג משטר הרווחה (כפי שהוגדר על-ידי אספינג-אנדרסן (Esping-Andersen, 1990) להעדפות הציבור בנושאי חלוקה מחדש. חלק מהמחקרים לא מצאו הבדל בעמדות בין סוגי המשטרים (Lipsmeyer, 2001; Gelissen, 2000; Svallfors, 2003 & Nordstrom). מחקרים אחרים מצאו הבדלים בתוך המדינות לפי מעמדות (Svallfors, 2004; Jæger, 2006). ג'אגר (Jæger, 2006) בחן גם הוא את הקשר בין סוג משטר רווחה לעמדות בנושא חלוקה מחדש במדינות מערב אירופה. הוא מצא כי קיים קשר לא ליניארי בין רמת ההוצאה הציבורית לתמיכה במדיניות חלוקה מחדש. כלומר, ייתכן שתושבי המדינות הסקנדינביות למשל, חשים כי יש יותר מידי חלוקה מחדש במדינותיהם ולכן מתנגדים, בעוד תושבי מערב אירופה תומכים במדיניות חלוקה מחדש. בבחינת ממדים ספציפיים של מדיניות רווחה נמצאו תוצאות לא אחידות. ג'אגר טוען כי הממצאים הלא אחידים בנושא הם תוצאה של חוסר הבחנה בין ממדים. הוא מצא כי בממד של הוצאה ציבורית כוללת ובמדד של משפחה, כפי שנמדד בשירותים, קיים קשר חיובי. בממדים האחרים הקשר מורכב יותר.

לסיכום, גם גורמים חיצוניים כמו שיטת הבחירות, התפלגות ההכנסות או סוג מדינת הרווחה משפיעים על תוצאות הבחירות או על עמדות הציבור בנושא מדינת הרווחה. כלומר, ייתכן כי מצב של חוסר התאמה בין עמדה לתוצאות בחירות נובע בכלל מגורם מבני נתון.

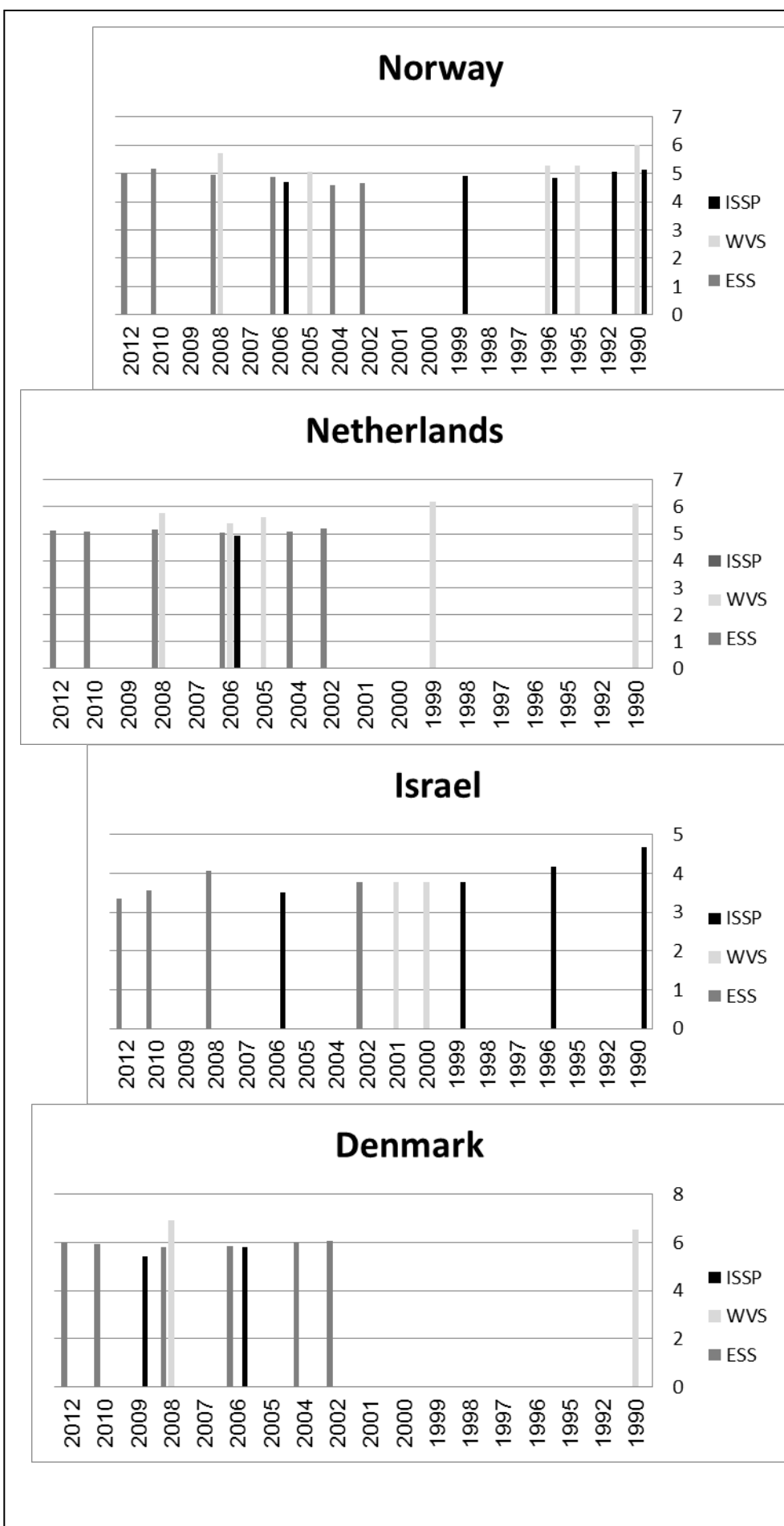
מודעות למצב בפועל:

גורם נוסף שיכול לעוות את הקשר בין עמדות הציבור להצבעה הוא הבנת הציבור את המצב בפועל. ישנה טענה בספרות כי הציבור אינו מודע למצב אי השוויון או לרמת ההשקעה החברתית ועל כן אינו דורש מדיניות מתאימה.

במחקר שנערך בארה"ב התבקשו הנבדקים להגדיר את מצב חלוקת העושר במדינה בין העשירונים ואת מצב חלוקת העושר הרצוי בעיניהם. נמצא פער דרמטי בין חלוקת העושר האמיתית לזו המוערכת על-ידי הנבדקים. כך למשל, בעוד שהנבדקים העריכו כי החמישון העליון מחזיק ב-59% מההכנסות, בפועל הוא מחזיק בכ-84% מההכנסות. בנוסף נמצא כי חלוקת העושר האידיאלית על-פי הנבדקים הייתה שוויונית בהרבה אף מהמצב כפי שהעריכו אותו. ממצא זה היה נכון גם לגבי הרפובליקנים וגם לגבי בעלי הכנסות גבוהות, קבוצות שמקובל לחשוב שמתנגדות חלוקה מחדש (Norton & Arieli, 2011). מחקר המשך למחקר זה בחן את רמת אי השוויון הנתפסת והאידיאלית באוסטרליה. למרות התפלגות הכנסות שונה ושוני תרבותי, הממצאים לגבי פער בין המצב הנתפס למצב בפועל באוסטרליה היו דומים. כלומר, המצב של הפער בין רמת אי השוויון הנתפסת לרמה בפועל אינו ייחודי לארה"ב (Norton, Neal, Govan, Ariely & Holland, 2014). כביקורת על מאמר זה נטען כי מה שמשפיע על תפיסות לגבי חלוקה מחדש אינה רמת אי השוויון בפועל אלא האמונה ביכולת המוביליות. כלומר, מה שחשוב הוא התפיסה לגבי הוגנות המערכת (Tyler, 2011). ביקורת נוספת על מחקר זה טענה כי ניסוח השאלה בצורת אחוזים מטה את תשובות הנבדקים. כאשר בחנו את חלוקת ההכנסות בין חמישוני באמצעות ממוצעים מצאו כי הערכת הנבדקים הייתה קרובה יותר למצב במציאות (Erikson & Simpson, 2012). מחקר אחר עשה שימוש בנתונים מ-16 מדינות ובחן הערכות של הנבדקים לגבי פערי השכר בין מקצועות שונים. המחקר מצא הערכת חסר משמעותית. כלומר, פערי השכר גדולים משמעותית ממה שהנבדקים העריכו. הפער היה משמעותי במיוחד בארה"ב כאשר היחס האמיתי בין מנכ"ל לעובד פשוט הוא 345:1 והערכת הנבדקים הייתה יחס של 30:1 (Kiatpongsan & Norton, 2014). בדומה, אוסברג וסמידניג (Osberg & Smeeding, 2006) מצאו כי בארה"ב הייתה הערכה שגויה של מצב אי השוויון בפועל כלפי בעלי ההכנסות הגבוהות. כלומר, הנבדקים העריכו את הפער בין בעלי ההכנסות הגבוהות לבין מעמד הביניים כקטן יותר ממה שהוא בפועל. נמצא כי תפיסת האמריקאים את רמת אי השוויון במדינה לא הייתה שונה ממדינות כמו קנדה, ניו-זילנד וגרמניה. זאת למרות שהפערים בפועל בארה"ב גדולים בהרבה ממדינות אלה. הם הראו כי מבחינת העדפות בנושא צמצום אי שוויון, האמריקאים לא שונים בעמדותיהם משמעותית ממדינות אחרות, אבל יש פחות מודעות למצב הפערים בפועל.

על סמך מחקרים אלה יתכן מצב בו הציבור תומך במדיניות חלוקה מחדש, אך לא דורש אותה מכיוון שאינו מודע למצב הפערים באותה מדינה. חוסר מודעות לרמת הפערים גם יכולה להסביר את הדומיננטיות הנמוכה של נושא חלוקה מחדש בשיח החברתי בחלק מהמדינות (טיעון שיפותח בהמשך). חוסר מודעות גם יכול להתחבר לטיעון שהוצג קודם לגבי דעת קהל מוטה. כאמור, בשני המקרים מדובר על כך שבידי הפרט אין מספיק מידע כדי לעצב עמדה ברורה ומושכלת בנושא.

נספח 4: פירוט הנתונים הזמינים עבור כל משתנה

אי שוויון	הוצאה ציבורית	תוצאות בהירות	העדפות (סקר)	שנה	מדינה
	✓		ISSP	1990	אוסטרליה
			ISSP	1992	
✓	✓		WVS	1995	
	✓		ISSP	1996	
	✓			1997	
	✓			1998	
	✓		ISSP	1999	
✓	✓			2000	
	✓	✓		2001	
	✓			2002	
✓	✓			2004	
	✓		WVS	2005	
	✓		ISSP	2006	
	✓			2007	
✓	✓			2008	
			ISSP	2009	
✓	✓			2010	
✓	✓			2012	
	✓		WVS	1990	אוסטריה
			ISSP	1992	
	✓			1995	
	✓			1996	
	✓			1997	
	✓			1998	
	✓	✓	ISSP+WVS	1999	
	✓			2000	
	✓			2001	
	✓	✓	ESS	2002	
✓	✓		ESS	2004	
✓	✓			2005	
✓	✓	✓	ESS	2006	
✓	✓			2007	
✓	✓	✓	WVS	2008	
✓		✓	ISSP	2009	
✓	✓			2010	
✓	✓			2012	
	✓		WVS	1990	בלגיה
				1992	
	✓			1995	
	✓			1996	
	✓			1997	
	✓			1998	
	✓		WVS	1999	
	✓			2000	
	✓			2001	
	✓	✓	ESS	2002	
✓	✓		ESS	2004	
✓	✓			2005	
✓	✓		ESS	2006	

V	V			2007	
V	V		ESS	2008	
V			ISSP+WVS	2009	
V	V	V	ESS	2010	
V	V		ESS	2012	
V	V		WVS	1990	קנדה
V			ISSP	1992	
V	V			1995	
V	V		ISSP	1996	
V	V			1997	
V	V			1998	
V	V		ISSP	1999	
V	V	V	WVS	2000	
V	V			2001	
V	V			2002	
V	V	V		2004	
V	V		WVS	2005	
V	V	V	ISSP+WVS	2006	
V	V			2007	
V	V	V		2008	
V				2009	
V	V			2010	
	V	V		2012	
V	V		WVS	1990	דנמרק
V				1992	
V	V			1995	
V	V			1996	
V	V			1997	
V	V	V		1998	
V	V			1999	
V	V			2000	
	V	V		2001	
	V		ESS	2002	
	V		ESS	2004	
V	V	V	ISSP+ESS	2005	
V	V	V		2006	
V	V	V		2007	
V	V		WVS+ESS	2008	
V			ISSP	2009	
V	V	V	ESS	2010	
	V		ESS	2012	
V	V		WVS	1990	פינלנד
V				1992	
V	V		WVS	1995	
V	V		WVS	1996	
V	V			1997	
V	V			1998	
V	V	V		1999	
V	V		WVS	2000	
V	V			2001	
V	V	V	ESS	2002	
V	V		ESS	2004	
V	V		WVS	2005	
V	V	V	ISSP+ESS	2006	
V	V	V		2007	

V	V		ESS	2008		
V			ISSP+WVS	2009		
V	V	V	ESS	2010		
V	V		ESS	2012		
	V		WVS	1990	צרפת	
				1992		
	V			1995		
V	V		ISSP	1996		
V	V			1997		
V	V			1998		
V	V		ISSP+WVS	1999		
V	V			2000		
V	V			2001		
V	V	V	ESS	2002		
V	V		ESS	2004		
V	V		WVS	2005		
V	V	V	ISSP+WVS+ESS	2006		
V	V	V		2007		
V	V		WVS+ESS	2008		
V			ISSP	2009		
V	V		ESS	2010		
	V	V		2012		
V	V		ISSP+WVS	1990		גרמניה
V			ISSP	1992		
V	V		WVS	1995		
V	V		ISSP	1996		
V	V		WVS	1997		
V	V	V		1998		
V	V		ISSP	1999		
V	V			2000		
V	V			2001		
V	V	V	ESS	2002		
V	V		ESS	2004		
V	V	V	WVS	2005		
V	V		ISSP+WVS+ESS	2006		
V	V			2007		
V	V		WVS+ESS	2008		
V		V	ISSP	2009		
V	V		ESS	2010		
	V	V	ESS	2012		
				1990	יוון	
				1992		
				1995		
				1996		
				1997		
				1998		
V				1999		
		V		2000		
				2001		
	V		ESS	2002		
V		V	ESS	2004		
V				2005		
V				2006		
		V		2007		
V			WVS+ESS	2008		

V		V		2009	
V	V		ESS	2010	
V	V			2012	
	V		WVS	1990	איסלנד
				1992	
	V			1995	
	V			1996	
	V			1997	
	V			1998	
	V	V	WVS	1999	
	V			2000	
	V			2001	
	V			2002	
V	V	V	ESS	2004	
V	V			2005	
V	V			2006	
V	V	V		2007	
V	V			2008	
V		V	WVS+ISSP	2009	
V	V			2010	
V	V	V	ESS	2012	
	V		ISSP+WVS	1990	אירלנד
				1992	
	V			1995	
	V		ISSP	1996	
	V			1997	
	V			1998	
	V		WVS	1999	
	V			2000	
	V			2001	
	V	V	ESS	2002	
V	V		ESS	2004	
V	V			2005	
V	V	V	ISSP+ESS	2006	
V	V	V		2007	
V	V		WVS+ESS	2008	
V				2009	
V	V	V	ESS	2010	
V	V		ESS	2012	
V			ISSP	1990	ישראל
				1992	
V	V			1995	
	V		ISSP	1996	
	V			1997	
	V			1998	
	V	V	ISSP	1999	
V	V		WVS	2000	
	V		WVS	2001	
	V	V	ESS	2002	
	V			2004	
	V			2005	
	V	V	ISSP	2006	
	V			2007	
V	V		ESS	2008	
V		V		2009	

V	V		ESS	2010	
	V	V	ESS	2012	
	V		ISSP+WVS	1990	איטליה
			ISSP	1992	
V	V			1995	
	V		ISSP	1996	
	V			1997	
	V			1998	
	V		WVS	1999	
V	V			2000	
	V	V		2001	
	V		ESS	2002	
V	V			2004	
	V		WVS	2005	
	V	V		2006	
	V			2007	
V	V	V		2008	
V			WVS	2009	
V	V			2010	
V	V			2012	
	V		WVS	1990	יפן
				1992	
V	V		WVS	1995	
	V		ISSP	1996	
	V			1997	
	V	V		1998	
	V			1999	
V	V		WVS	2000	
	V	V		2001	
	V	V		2002	
	V			2004	
	V		WVS	2005	
V	V		ISSP	2006	
	V	V		2007	
	V			2008	
V				2009	
	V	V		2010	
		V		2012	
	V			1990	לוקסמבורג
				1992	
	V			1995	
V	V			1996	
	V			1997	
	V			1998	
	V	V	WVS	1999	
	V			2000	
V	V			2001	
	V		ESS	2002	
V	V	V	ESS	2004	
V	V			2005	
V	V			2006	
V	V			2007	
V	V		WVS	2008	
V		V		2009	
V	V			2010	

V	V			2012		
	V		WVS	1990	הולנד	
				1992		
V	V			1995		
	V			1996		
	V			1997		
	V	V		1998		
	V		WVS	1999		
V	V			2000		
	V			2001		
	V	V	ESS	2002		
	V	V	ESS	2004		
V	V		WVS	2005		
V	V		ISSP+WVS+ESS	2006		
V	V			2007		
V	V		WVS+ESS	2008		
V				2009		
V	V		ESS	2010		
V	V	V	ESS	2012		
V	V			1990		ניו-זילנד
			ISSP	1992		
V	V		WVS	1995		
	V		ISSP	1996		
	V			1997		
	V		WVS	1998		
	V	V	ISSP	1999		
V	V			2000		
	V			2001		
	V	V		2002		
	V		WVS	2004		
	V	V	WVS	2005		
	V		ISSP	2006		
	V			2007		
V	V	V		2008		
V		V		2009		
	V			2010		
	V	V		2012		
	V		ISSP+WVS	1990	נורבגיה	
			ISSP	1992		
V	V		WVS	1995		
	V		ISSP+WVS	1996		
	V			1997		
	V			1998		
	V		ISSP	1999		
V	V			2000		
	V	V		2001		
	V		ESS	2002		
V	V		ESS	2004		
	V	V	WVS	2005		
	V		ISSP+ESS	2006		
	V			2007		
V	V		WVS+ESS	2008		
V		V		2009		
V	V		ESS	2010		
V	V	V	ESS	2012		

	V		WVS	1990	פורטוגל
				1992	
	V			1995	
	V			1996	
	V			1997	
	V			1998	
	V	V	ISSP	1999	
	V			2000	
	V			2001	
	V	V	ESS	2002	
V	V		ESS	2004	
V	V	V	WVS	2005	
V	V		ISSP+ESS	2006	
V	V			2007	
V	V		WVS+ESS	2008	
V		V		2009	
V	V	V	ESS	2010	
V	V		ESS	2012	
	V		WVS	1990	ספרד
				1992	
	V		WVS	1995	
	V		ISSP	1996	
	V			1997	
	V			1998	
	V		ISSP	1999	
	V	V	WVS	2000	
	V			2001	
	V		ESS	2002	
V	V	V	ESS	2004	
V	V		WVS	2005	
V	V		ISSP+WVS+ESS	2006	
V	V			2007	
V	V	V	WVS+ESS	2008	
V				2009	
V	V	V	ESS	2010	
V	V		ESS	2012	
	V		WVS	1990	שוודיה
			ISSP	1992	
V	V		WVS	1995	
	V		ISSP+WVS	1996	
	V			1997	
	V	V		1998	
	V		ISSP	1999	
V	V			2000	
	V			2001	
	V	V	ESS	2002	
V	V		ESS	2004	
	V		WVS	2005	
	V	V	ISSP+WVS+ESS	2006	
	V	V		2007	
V	V		ESS	2008	
V			WVS	2009	
V	V	V	ESS	2010	
	V		ESS	2012	
	V			1990	שווייץ

				1992	
	V		WVS	1995	
	V		ISSP+WVS	1996	
	V			1997	
	V			1998	
	V			1999	
	V			2000	
	V			2001	
	V	V	ESS	2002	
	V		ESS	2004	
	V		WVS	2005	
	V		ISSP+WVS+ESS	2006	
	V	V	WVS	2007	
	V		WVS+ESS	2008	
V				2009	
	V	V	ESS	2010	
	V		ESS	2012	
V	V		WVS+ISSP	1990	בריטניה
			ISSP	1992	
	V		WVS	1995	
	V		ISSP	1996	
	V			1997	
	V		WVS	1998	
V	V		ISSP+WVS	1999	
V	V			2000	
V	V	V		2001	
V	V		ESS	2002	
V	V		ESS	2004	
V	V	V	WVS	2005	
V	V		ISSP+WVS+ESS	2006	
V	V			2007	
V	V		ESS	2008	
V			WVS	2009	
V	V	V	ESS	2010	
	V		ESS	2012	
V	V		ISSP+WVS	1990	ארה"ב
V			ISSP	1992	
V	V		WVS	1995	
V	V		ISSP	1996	
V	V			1997	
V	V	V		1998	
V	V		ISSP+WVS	1999	
V	V	V	WVS	2000	
V	V			2001	
V	V			2002	
V	V			2004	
V	V		WVS	2005	
V	V		ISSP+WVS	2006	
V	V			2007	
V	V	V		2008	
V				2009	
V	V			2010	
V	V	V		2012	

נספח 5: טבלת קורלציות בין המשתנים המסבירים

		Government Effectiveness and Corruption			Ethnic Heterogeneity	Social Capital
		CPI	ICRG	GEE	Ethnic Fractionalization	Most people can be trusted
Government Effectiveness and Corruption	CPI	1	0.848**	0.858**	0.041	0.794**
	ICRG	0.848**	1	0.846**	0.056	0.809**
	GEE	0.858**	0.846**	1	0.120*	0.758**
Ethnic Heterogeneity	Ethnic Fractionalization	0.041	0.056	0.120*	1	-0.165
Social Capital	Most people can be trusted	0.794**	0.809**	0.758**	-0.165	1

נספח 6: פלט מבחן האוזמן לדוגמה

```

. *4 variables regressions
.
. xtset i t
      panel variable: i (unbalanced)
      time variable: t, 0 to 18
      delta: 1 unit

. xtreg Ratio_realsocialspending_percept Social_capital_average wsgi_gee CPI_index
Ethnic_Fractionali
> zation, fe
note: Ethnic_Fractionalization omitted because of collinearity

Fixed-effects (within) regression      Number of obs   =   117
Group variable: i                      Number of groups =    24

R-sq: within = 0.0921                  Obs per group: min =    1
      between = 0.1394                  avg =    4.9
      overall = 0.0511                 max =    9

                                F(3,90)      =    3.04
corr(u_i, Xb) = -0.8262              Prob > F      =    0.0329
-----+-----
Ratio_realsocialspendi~t |   Coef.   Std. Err.   t   P>|t|   [95% Conf. Interval]
-----+-----
      Social_capital_average | -0.0477491   .0370615   -1.29   0.201   -0.1213783   .0258801
      wsgi_gee | -4.039321   2.012836   -2.01   0.048   -8.038171   -.0404711
      CPI_index | -.0922547   .0903694   -1.02   0.310   -0.2717893   .0872798
Ethnic_Fractionalization |           0 (omitted)
      _cons | 35.60598   7.347046   4.85   0.000   21.00979   50.20217
-----+-----
      sigma_u | 4.8250245
      sigma_e | 3.0775277
      rho | .71082176 (fraction of variance due to u_i)
-----+-----
F test that all u_i=0:   F(23, 90) =    3.14      Prob > F = 0.0001

. estimates store fixed_effects
.
. xtreg Ratio_realsocialspending_percept Social_capital_average wsgi_gee CPI_index
Ethnic_Fractionali
> zation, re

Random-effects GLS regression      Number of obs   =   117
Group variable: i                  Number of groups =    24

R-sq: within = 0.0135              Obs per group: min =    1
      between = 0.1835              avg =    4.9
      overall = 0.0661              max =    9

                                Wald chi2(4)   =    4.64
corr(u_i, X) = 0 (assumed)        Prob > chi2   =    0.3258
-----+-----
Ratio_realsocialspendi~t |   Coef.   Std. Err.   z   P>|z|   [95% Conf. Interval]
-----+-----

```

```

Social_capital_average | -.0352188 .0327643 -1.07 0.282 -.0994355 .028998
      wbg_i_gee | -1.808565 1.882639 -0.96 0.337 -5.498469 1.881339
      CPI_index | .1020027 .0592999 1.72 0.085 -.014223 .2182284
Ethnic_Fractionalization | .1316361 2.72832 0.05 0.962 -5.215773 5.479046
      _cons | 15.5 3.418879 4.53 0.000 8.799122 22.20088
-----+-----
      sigma_u | 1.9776503
      sigma_e | 3.0775277
      rho | .29225973 (fraction of variance due to u_i)
-----+-----

```

```

. hausman fixed_effects

```

```

---- Coefficients ----
| (b) (B) (b-B) sqrt(diag(V_b-V_B))
| fixed_effes . Difference S.E.
-----+-----
Social_cap~e | -.0477491 -.0352188 -.0125303 .0173222
      wbg_i_gee | -4.039321 -1.808565 -2.230756 .712165
      CPI_index | -.0922547 .1020027 -.1942574 .068192
-----+-----

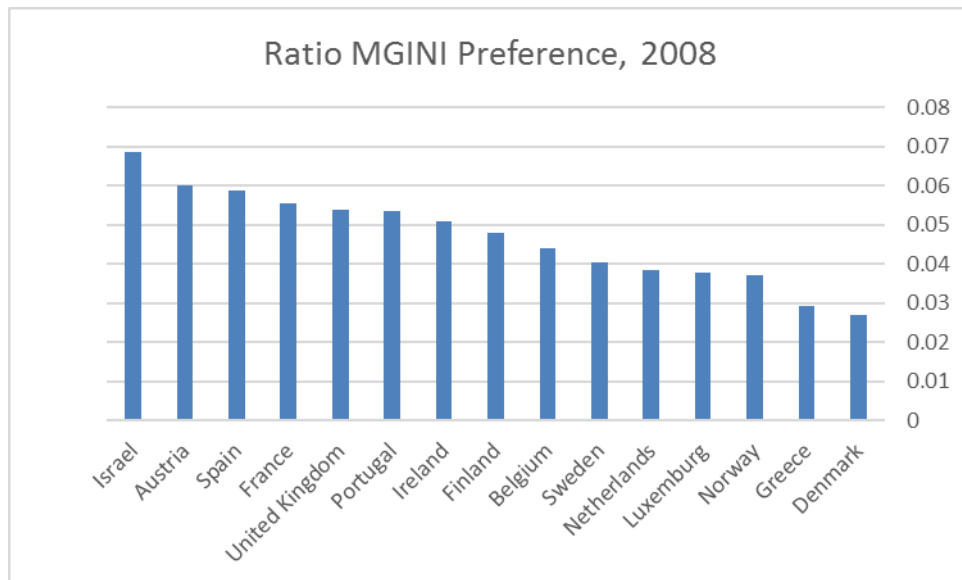
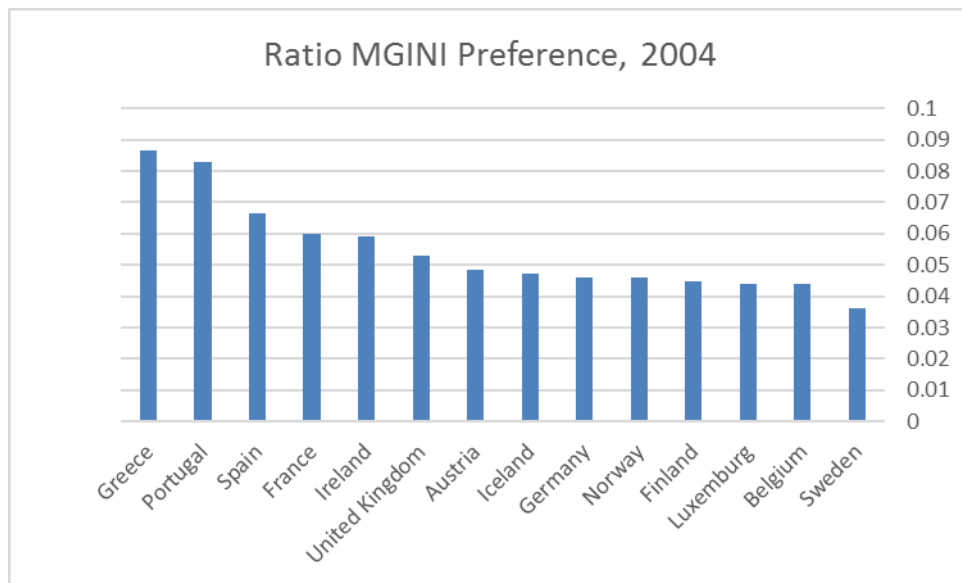
```

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg
B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

Test: Ho: difference in coefficients not systematic

$$\begin{aligned}
\text{chi2}(3) &= (b-B)'[(V_b-V_B)^{-1}](b-B) \\
&= 10.81 \\
\text{Prob}>\text{chi2} &= 0.0128
\end{aligned}$$

נספח 7: תרשימים מדדי הפרש ומדדי יחס - פער בין עמדה ומדד MGINI

נספח 8: רגרסיות עבור מדד יחס- גורמים המשפיעים על הפער בין העדפה למדדי

הוצאה חברתית

תוצאות רגרסיות הפאנל עבור הפער בין העדפות למשתני הוצאה חברתית, לפי מדד היחס, מוצגות בלוח נ.8.1.

לוח נ.8.1: תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על פער בין העדפות ורמת ההוצאה החברתית - מדד יחס

פרמטר תיאורטי	משתנה מסביר	משתנה תלוי: יחס בין העדפות והוצאה חברתית לראש			משתנה תלוי: יחס בין העדפות והוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג		
		מודל 1	מודל 2	מודל 3	מודל 1	מודל 2	מודל 3
הטרוגניות אתנית	Ethnic Fractionalization	486.69 (605.97)	618.93 (672.18)	492.93 (637.93)	-0.89 (1.39)	-0.84 (1.36)	-0.90 (1.38)
הון חברתי	Most people can be trusted	9.44 (12.75)	34.02*** (11.86)	20.19 (13.09)	-0.0018 (0.02)	0.01 (0.02)	0.008 (0.02)
אפקטיביות ממשלתית ושחיתות	ICRG	2316.37** (938.53)			2.48* (1.5)		
אפקטיביות ממשלתית	Gee		-327.6* (167.78)			0.33 (0.24)	
שחיתות	CPI			7.33 (7.33)			0.002 (0.01)
	קבוע	-1083.09 (719.49)	91.4 (645.10)	-264.90 (651.06)	2.5* (1.46)	4.32 (1.14)	3.88*** (1.22)
	Adjusted R ²	0.384	0.138	0.328	0.187	0.009	0.144
	N	67	67	67	91	91	91
	Wald chi2	13.26	9.61	7.47	3.44	2.60	0.82

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

כפי שניתן לראות מלוח נ.8.1 המשתנה היחיד במודל הראשון שמשפיע על הפער בצורה מובהקת הוא ICRG, שמייצג אפקטיביות ממשלתית ושחיתות (B=2316.37). המשתנה משפיע בצורה חיובית על הפער בשני מדדי ההוצאה בהתאם לכיוון ההשערה, כלומר ככל שהאפקטיביות הממשלתית גבוהה והשחיתות נמוכה יותר, הפער קטן יותר (בחלק התחתון של הסקאלה) או הפער החיובי גדול יותר (בחלק העליון). ניתן לראות כי במודל 2, בו יש מדד שונה לאפקטיביות ממשלתית, גם האפקטיביות הממשלתית משפיעה בצורה מובהקת אך הפוכה מכיוון ההשערה (כלומר, ככל שיש יותר אפקטיביות יש פער חיובי גדול יותר). הכיוון ההפוך במקרה זה יכול לנבוע מהקורלציה הגבוהה בין מדד האפקטיביות לבין ההון החברתי. בנוסף, משתנה ההון החברתי הופך להיות מובהק וחיובי. כלומר, ככל שרמת האמון גבוהה, הפער החיובי יהיה גדול יותר. עבור הפער בין העדפות להשקעה חברתית כאחוז מהתמ"ג אף אחד מהמשתנים לא יצא מובהק במודלים 2 ו 3.

נספח 9: רגרסיות עבור מדד יחס – גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות

למדדי אי שוויון

תוצאות רגרסיות הפאנל עבור הפער בין העדפות למדדי אי שוויון (מדד גייני אחרי העברות ומיסים והפרש בין מדדי הגייני לפני ואחרי העברות ומיסים), לפי מדד היחס, מוצגות בלוח נ.9.1.

לוח נ.9.1: תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ומדדי אי שוויון - מדד יחס

פרמטר תיאורטי	משתנה מסביר	משתנה תלוי: יחס בין העדפות ומדד גייני			משתנה תלוי: יחס בין העדפות ומדד גייני והפרש בין מדדי גייני		
		מודל 1	מודל 2	מודל 3	מודל 1	מודל 2	מודל 3
הטרונגניות אתנית	Ethnic Fractionalization	-7.48 (16.44)	-8.19 (17.07)	-12.06 (16.06)	0.005 (0.25)	0.002 (0.02)	0.005 (0.02)
הון חברתי	Most people can be trusted	-0.47 (0.35)	-0.68** (0.34)	-0.57* (0.34)	-0.00001 (0.0004)	0.0004 (0.0004)	0.0003 (0.0004)
אפקטיביות ממשלתית ושחיתות	ICRG	-80.04*** (27.02)			0.097*** (.003)		
אפקטיביות ממשלתית	Ge		-13.62** (6.18)			0.005 (0.007)	
שחיתות	CPI			-0.54** (0.20)			0.0003 (0.0002)
	קבוע	163.26*** (19.63)	128.16*** (16.30)	142.19*** (15.98)	-0.01 (0.03)	0.04 (0.02)	0.031 (0.02)
	Adjusted R ²	0.573	0.562	0.593	0.435	0.409	0.413
	N	59	59	59	54	54	54
	Wald chi2	25.86	20.63	26.09	10.87	2.60	3.21

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

מלוח נ.9.1 ניתן לראות כי גם כאן המשתנה היחיד המובהק במודל הוא ICRG, המייצג אפקטיביות ממשלתית ושחיתות. הוא משפיע בצורה שלילית על הפער בין העדפות למדד גייני (במשתנה זה הכיוונים הפוכים) ובצורה חיובית על הפער בין העדפות לבין ההפרש בין מדדי גייני. כלומר, ככל שמדד זה יותר גבוה (אפקטיביות גבוהה ושחיתות נמוכה) יש יותר התאמה בין העדפות למדיניות או פער חיובי. עבור מדד גייני, כאשר מסתכלים על המודל השני והשלישי ניתן לראות כי גם שחיתות, גם אפקטיביות ממשלתית וגם ההון החברתי משפיעים בצורה מובהקת, בהתאם לכיוון ההשערה. כלומר, ככל שהאפקטיביות הממשלתית גבוהה, השחיתות נמוכה ורמת האמון גבוהה יש יותר התאמה או פער חיובי בין העדפות לתוצאות מדיניות. כך למשל, במודל הראשון אפקטיביות ממשלתית ושחיתות השפיעו באופן שלילי חזק ומובהק על הפער ($B=-80.04$) בעוד שהטרונגניות אתנית והון חברתי לא השפיעו באופן מובהק על הפער. במשתנה ההפרש בין מדדי הגייני, אשר בוחן בעצם את השינוי בעקבות מדיניות חלוקה מחדש, כלומר בוחן את השינוי באי השוויון אחרי העברות ומיסים, במודלים 2 ו 3 התוצאות אינן מובהקות. כלומר, במודלים אלה אף אחד מהמשתנים לא נמצא כמשפיע על הפער.

תוצאות רגרסיות הפאנל עבור הפער בין העדפות למדדי אי שוויון (MGINI) וממוצע של מדדי הגייני השונים), לפי מדד היחס, מוצגות בלוח 9.2.

לוח 9.2.נ: תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ומדדי אי שוויון - מדד יחס

משתנה תלוי: יחס בין העדפות וממוצע מדדי ג'יני			משתנה תלוי: יחס בין העדפות וממוצע מדדי ג'יני			משתנה מסביר	פרמטר תיאורטי
מודל 3	מודל 2	מודל 1	מודל 3	מודל 2	מודל 1		
-8.81 (12.11)	0.002 (0.02)	-7.98 (12.46)	-11.42 (12.23)	-7.97 (13.39)	-0.36 (0.33)	Ethnic Fractionalization	הטרוגניות אתנית
-0.32 (0.30)	-0.48* (0.30)	-0.29 (0.32)	-0.35 (0.31)	-0.69** (0.32)	-0.47 (0.35)	Most people can be trusted	הון חברתי
		-69.98*** (27.10)			-67.30** (27.65)	ICRG	אפקטיביות ממשלתית ושחיתות
	-12.81** (5.96)			-8.32 (6.18)		Gee	אפקטיביות ממשלתית
-0.56*** (0.20)			-0.53*** (0.20)			CPI	שחיתות
124.18*** (10.06)	109.59*** (12.42)	134.93*** (15.73)	114.67*** (12.23)	104.35*** (12.93)	130.67*** (16.03)	קבוע	
0.530	0.512	0.511	0.461	0.413	0.447	Adjusted R ²	
64	64	64	52	52	52	N	
30.05	28.83	26.99	30.51	21.00	27.16	Wald chi2	

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

מלוח 9.2.נ ניתן לראות כי עבור הפער בין העדפות ו MGINI במודלים 1 ו 3 המשתנים אפקטיביות ממשלתית ושחיתות משפיעים בצורה שלילית ומובהקת ואילו במודל 2 הון חברתי משפיע על הפער בצורה שלילית ומובהקת. עבור הפער בין העדפות וממוצע מדדי ג'יני ניתן לראות כי שוב אפקטיביות ממשלתית ושחיתות הם הגורמים היחידים שמשפיעים בצורה שלילית ומובהקת בכל המודלים. כלומר, ככל שהממשלה פחות אפקטיבית ויותר מושחתת יהיה פער שלילי משמעותי יותר. כך למשל, במודל הראשון אפקטיביות ממשלתית ושחיתות השפיעו באופן שלילי ומובהק על הפער בין העדפות ל MGINI (B=-67.30) בעוד שהטרוגניות אתנית והון חברתי לא השפיעו באופן מובהק על הפער.

נספח 10: רגרסיות עם משתני בקרה – מדד יחס

בלוח נ.10.1 מוצגות רגרסיות עם משתני בקרה עבור הפער בין העדפות לרמת הוצאה חברתית לפי מדד היחס. משתני הבקרה הכלולים בלוח הם יחס תלות, תמ"ג לנפש ושיטת בחירות.

לוח נ.10.1: תוצאות רגרסיית פאנל - גורמים המשפיעים על הפער בין העדפות ורמת ההשקעה החברתית - מדד יחס עם משתני בקרה

משתנה תלוי: יחס בין העדפות וממוצע מדדי ג'יני	משתנה תלוי: יחס בין העדפות והפרש מדדי ג'יני	משתנה תלוי: יחס בין העדפות ו MGINI	משתנה תלוי: יחס בין העדפות ומדד ג'יני	משתנה תלוי: יחס בין העדפות והוצאה חברתית לראש	משתנה תלוי: יחס בין העדפות והוצאה חברתית כאחוז מהתמ"ג	משתנה מסביר	פרמטר תיאורטי
-20.43 (19.13)	0.02 (0.04)	-11.20 (20.82)	-15.01 (22.27)	-502.04 (895.91)	-1.34 (3.17)	Ethnic Fractionalization	הטרוגניות אתנית
-0.03 (0.42)	-0.0004 (0.0006)	0.11 (0.40)	-0.069 (0.44)	-2.01 (12.13)	-0.2 (0.03)	Most people can be trusted	הון חברתי
-104.95** (43.05)	0.15** (0.07)	-101.26** (40.98)	-104.69** (45.37)	879.11 (1078.33)	3.45 (3.17)	ICRG	אפקטיביות ממשלתית ושחיתות
0.12 (0.85)	-0.0004 (0.001)	-0.39 (0.89)	0.18 (0.92)	21.51 (31.57)	0.01 (0.09)	יחס תלות	יחס תלות
-0.0004 (0.0003)	0.000 (0.000)	-0.0003 (0.0003)	-0.0006* (0.0003)	0.04*** (0.006)	-2.44 (0.00)	תמ"ג לנפש	תמ"ג לנפש
0.71 (12.23)	-0.004 (0.02)	6.53 (13.00)	5.33 (13.18)	-219.29 (600.53)	-0.55 (1.75)	Plurality	שיטת בחירות
-10.79 (14.07)	0.004 (0.02)	-0.71 (14.89)	-7.07 (15.04)	87.91 (661.94)	0.53 (1.93)	Majority	
-0.12 (7.99)	-0.0001 (.02)	4.35 (9.21)	4.68 (8.93)	-112.06 (385.11)	-0.23 (1.12)	Proportional	
165.48*** (49.24)	-0.03 (0.09)	162.35*** (49.49)	169.57*** (51.68)	-1460.79 (1775.19)	2.55 (5.20)	קבוע	
0.594	0.415	0.521	0.638	0.484	0.145	Adjusted R ²	
40	33	33	36	43	43	N	
19.27	7.01	15.05	20.24	62.37	2.41	Wald chi2	

סטיות התקן מופיעות בין הסוגריים

*מציין מובהקות ברמה של 10% **מציין מובהקות ברמה של 5% ***מציין מובהקות ברמה של 1%

ניתן לראות כי כאשר מחזיקים משתנים אלה קבועים, ברגרסיות של מדדי הוצאה החברתית, משתנה האפקטיביות ממשלתית ושחיתות, שהיה המשתנה היחיד המובהק ברגרסיות הקודמות, הופך להיות לא מובהק. בנוסף, ניתן לראות כי במשוואה של רמת הוצאה חברתית לראש, לתמ"ג לנפש יש השפעה מובהקת גם על הפער. כלומר, רמת העושר במדינה משפיעה על הפער בממד הכוונה. יחד עם זאת, ברגרסיות הבוחנות את ממד התוצאה, כלומר הרגרסיות על מדדי אי השוויון, גם כאשר מחזיקים משתנים אלה קבועים, ההשפעה של אפקטיביות ממשלתית ושחיתות נשארת מובהקת.

Abstract

This study deals with income redistribution. Redistribution is defined in the literature as a reduction of inequalities in the distribution of wealth through government taxes and transfers, and it is a main component of the welfare state. This study tries to assess what factors affect the gap between preferences for redistribution and policy. There is a mismatch between public preferences and policy in this field in some countries. That is, in some countries the public shows high preference for redistribution, but the government's social spending is low or vice versa. The issue of compatibility between public preferences and policy is crucial because it can indicate the quality of democracy and government responsiveness to the public. Previous studies dealt with the issue of government responsiveness to the public; however, those studies didn't focus on the welfare state and redistribution, but on more general fields of policy such as security or foreign policy. Other studies in the welfare state literature focused mainly on factors affecting preferences for redistribution, but not on the relationship between preferences and policy. This study integrates the literature on dynamic representation, which measures government responsiveness to public preferences, and the literature on preferences for redistribution, and focuses on the gap between preferences and actual policy in the field of redistribution. This study is a comparative study, which uses panel data from 24 OECD countries, from different years between 1990 and 2012, and measures the gap between public preferences and actual policy. The study also measures the factors affecting this gap.

The study contributes to the existing literature in several ways. The main contribution of this study is by defining the gap between public preferences for redistribution and policy as a measurable variable, and defining the factors affecting this gap. Previous studies that dealt with preferences and election results discussed the theoretical issue of a gap or a mismatch between the two, but very few of them actually measured this gap. There are studies on the gap between preferences and policy but those focus mainly on policy decisions and not policy outcomes. So the main contribution of this study is defining a measurement tool for this gap.

Another theoretical contribution of this study is that our database contains a large number of countries and wide range of years. The main theories in the existing literature speak about an equilibrium, which implies responsiveness of governments to the public, but those studies focused mainly on the United States and Canada and

some European countries. This study uses data from 24 OECD countries, and thus shows a wider picture than former researches. Some of these countries were not looked at in previous studies and the findings for these countries are indeed different (Israel, Greece, Portugal). The findings for those countries contradict the equilibrium theories.

Another contribution of this study is that the tools we are using to measure the gap are not regression based. Former studies measured the relations between preferences and policy using linear regressions, which show general trends. The measure developed in this study gives a separate score for each country. This allows us to recognize non-linear connections and also allows us to use the score as a dependent variable in further regressions, measuring the effect of different variables on the gap between preference and policy.

The explanations given in the second part of the study allow us to distinguish between countries with major gaps and countries with small gaps between preferences and policy, which can extend and elaborate the existing theories. Finally, most of the existing redistribution literature focuses on factors affecting and shaping preferences for redistribution. This study contributes to the literature by focusing the attention not on public preferences but on government responsiveness to these preferences. That is, the question is not what affects public preferences for redistribution, but what affects the demand (or non-demand) of the public to implement these preferences. This concerns the essence of democracy, and so the study connects welfare state processes and factors affecting the stability of democratic regimes.

The first stage of the study assessed the gap between public preferences for redistribution and policy. This stage has two parts: 1. measuring the gap between preferences for redistribution and election results, and 2. measuring the gap between preferences for redistribution and policy decisions and policy outcomes. The gap between public preferences for redistribution and election results was measured using Chi-square test comparing the two distributions. The main finding from this part is that none of the countries in any of the years showed significant results. That is, the two distributions were always different. In addition, the countries that showed a significant gap between preferences and voting throughout the years were: Greece, Ireland, France, Portugal, and Japan. The countries that showed small gap were: Denmark, Sweden, Netherlands, Norway, and New Zealand.

This finding is compatible with identity politics theories, claiming voting is based on group identity, and with previous studies showing incongruence between preferences and voting behavior (Riker, 1980; Krosnick, 1988, 1990; Fournier, Blais, Nadeau, Gidengil & Nevitte, 2003; Coate & Conlin, 2004; Mizrahi, Mehrez, & Naor, 2001; Ben-Bassat & Dahan, 2012).

Most of the countries that showed a significant gap between public preferences and election results belong to the Mediterranean or southern European welfare regime. This regime is characterized by over-use of the welfare system and by Clientelism, which means use of the welfare system by politicians for political means (receiving electoral support) (Ferrera, 1996; Rhodes, 1996). In this situation it is not surprising to find a gap between preferences for redistribution and election results. If the public perceive the welfare system as corrupt, or as a system that serves only certain (political) groups, people can become indifferent and so it is less likely that they would vote according to their preference.

The second part of the first stage dealt with policy intentions (measured by level of social spending) and policy outcomes (measured by income inequality) and assessed the connection between public preferences for redistribution and social spending level, or the connection between public preferences for redistribution and income inequality measures. We measured the gap using two different measures: ratio index and difference index. Results showed that most countries have a small gap between public preferences for redistribution and policy, for both policy intentions and policy outcomes. A few countries showed a negative gap, where social spending is lower than the public preference, or the income inequality is larger than the public preference: Greece, Israel, and Portugal and in some years Spain and Iceland. Other countries showed a positive gap, where social spending is higher than the public preferences, or the income inequality is smaller than the public preference: Sweden, Denmark, and Luxemburg.

The finding for most of the sampled countries, including United States, Canada, Austria, and Belgium, matches previous researches in the dynamic representation literature and matches the thermostat model, which spoke about government responsiveness to public preferences (Baumgartner, Breunig, Green-Pedersen, Jones, Mortensen & Nuytemans, 2009; Page & Shapiro, 1983; Soroka & Wlezien, 2010; Wlezien, 1995). This finding is not in line with the democratic deficit argument (Dalton, 2004; Follesdal & Hix, 2006; Lax & Phillips, 2012) and the

elitarian approach, claiming government to be more responsive to the elite than the public (Bevan & Jennings, 2014; Domhoff, 1998; Gilens & Page, 2014; Gilens, 2005). So one of the contributions of this study is supporting the dynamic representation literature and the Thermostat model in OECD countries. However, the findings of this study do not necessarily reject the democratic deficits claim and the elitarian approach. These are manifested in a small number of countries, where a gap between preferences and policy was found. This could mean that these approaches are evident only in countries with certain characteristics.

The countries that showed a negative gap, where the public prefers more redistribution than the government provides (Israel, Portugal, and Greece), are also the countries that showed a large gap between preferences and election results (in Israel the gap for election result was less significant). A possible explanation for the negative gap is, again, belonging to the Mediterranean welfare regime. In accordance with that argument, these countries are characterized by a high level of corruption and low level of government effectiveness. These factors can contribute to public indifference and feeling detached from politics, much like the democratic deficit approach claims, and this can explain such a gap. Another explanation for the negative gap can be the economic situation. Besides Israel, these countries showed large debts and economic vulnerability.

The finding about the positive gap is also surprising. In countries like Denmark, Sweden, and Luxemburg there is more redistribution than the public prefers. One possible explanation is that the public feels there is enough or even too much redistribution, and therefore shows low support for redistribution.

The findings of the study are in line with previous studies that found a match between preference for redistribution and policy (Brooks & Manza, 2006; Kuhn, 2012), but in this study we use a wider database and extend the study to countries that were not in the database of earlier studies. Those countries showed a negative gap and hence the different findings in this study.

The second stage of the study assessed the factors affecting the gap between public preferences and policy, based on the indexes defined in the first two steps of the study. The factors suggested as affecting the gap were: social capital, ethnic heterogeneity, and government effectiveness and corruption. We used panel linear regressions to assess the effect of each factor on the gap. Among the factors suggested, government effectiveness and corruption were found as the main factors

affecting the gap in all three dimensions: the gap between public preferences and election results, the gap between public preferences and policy intentions (social spending), and the gap between public preferences and policy outcomes (income inequality). This means government effectiveness and corruptions affect the gap in all stages of process: they cause low trust of the public in the government and therefore a vote not consistent with preference (election results); they contribute to the situation in which the public doesn't demand the preferred policy (policy intentions) and cause inefficient delivery of the policy by the government (policy outcomes). Another factor found to affect the gap in some regressions is social capital. This factor affected only policy outcomes (income inequality). This could mean that in countries with low level of social capital or low level of trust, there is low level of civic action or civic involvement, and the citizens are not acting to demand the policy they prefer or to supervise the government actions. Ethnic heterogeneity was not found to affect any of the gaps defined in this study. In addition, we conducted logistic regressions assessing the factors affecting the probability for a gap (without distinction between positive or negative gap). In these regressions government effectiveness and corruption were also found significant. This means that government effectiveness and corruption affect both gap existence and the tendency toward a negative gap.

Another finding is that when we added control factors to the equation, for policy intentions all of the factors became non-significant. For policy outcomes, when we controlled for general features of the country such as size and location, the effect of government effectiveness and corruption remained significant. However, when we added controls for Hofstede's cultural dimensions, for most of the dimensions results became non-significant. Hofstede's study checked whether there are cultural differences between international organizations in different countries. He defined five cultural dimensions in which countries are different from one another: power distance, individualism/collectivism, gender egalitarianism, uncertainty avoidance, and future orientation. In his study each country received a score for each dimension (Hofstede, 1983, 1984). In this study we found that each of Hofstede's cultural dimensions (beside gender egalitarianism) when added as a control to the equation, made all other factors non-significant. This could mean that these cultural dimensions could provide alternative explanations of the gap between public preferences for redistribution and policy.

The study has some limitations: first, the database is not full and this could have affected the reliability of the results. Another limitation has to do with factors not assessed in this study. Since this is a quantitative study, we only used factors that had quantitative measures. There could be other factors affecting the gap that were not taken into account in this study. A qualitative study could have probably enriched the results of this study and shown the larger picture. For instance, content analysis of the visibility of the subject of redistribution in the media for each of the countries might have given more information. Another limitation concerns the definition of the gap between preference and policy as a dependent variable in the regression equations. Since the gap score is composed from two different measures, measuring the factors affecting it may be problematic and inaccurate. There is a claim in the literature that using a change score composed from two different scores is problematic (Allison, 1990).

In conclusion, this study showed that in most OECD countries there is a match between public preferences for redistribution and policy. However, in all of the OECD countries, there is no match between public preferences for redistribution and election results. As opposed to former studies, this study found in some countries a persistent and widening gap between preference for redistribution and policy, in which the public prefers more redistribution than the government provides. The main factor affecting this gap is government effectiveness and corruption. That is, when there is criticism on the performance of the government, people may not support redistribution even if that is their principle preference. The situation of a persistent gap between public preferences and policy could weaken the democracy, much like the claim of the democratic deficit approach, creating a situation in which the public becomes indifferent due to a lack of belief in the government's ability to perform. In this case the gap between the public and the government can widen, and this widening could weaken the essence of democracy. It seems that improving government effectiveness and lowering the level of corruption could contribute to narrowing the gap between public preferences for redistribution and policy, and this should lead to a better functioning democracy that acts according to the public will.

Key words: welfare state; income inequality, government effectiveness, corruption, social capital

**Research-Student's Affidavit when Submitting the Doctoral Thesis
for Judgment**

I Chen Sharony, whose signature appears below, hereby declare that
(Please mark the appropriate statements):

I have written this Thesis by myself, except for the help and guidance offered by
my Thesis Advisors.

The scientific materials included in this Thesis are products of my own research,
culled from the period during which I was a research student.

This Thesis incorporates research materials produced in cooperation with others,
excluding the technical help commonly received during experimental work.
Therefore, I am attaching another affidavit stating the contributions made by myself
and the other participants in this research, which has been approved by them and
submitted with their approval.

Date: 21/6/2018   Student's name: Chen Sharony

Signature: _____

This work was carried out under the
supervision of
Prof. Shlomo Mizrahi
Prof. Miki Malul

In the Department of Public policy and Administration

Faculty: Guilford Glazer Faculty of Business and Management

**Public Preferences for Redistribution and policy Outcomes:
Comparative Study**

**Thesis submitted in partial fulfillment
of the requirements for the degree of
“DOCTOR OF PHILOSOPHY”**

by

Chen

Sharony

**Submitted to the Senate of Ben-Gurion University
of the Negev**

Approved by the advisor

Approved by the Dean of the Kreitman School of Advanced Graduate Studies

21/6/2018

Beer-Sheva

**Public Preferences for Redistribution and policy Outcomes:
Comparative Study**

**Thesis submitted in partial fulfillment
of the requirements for the degree of
“DOCTOR OF PHILOSOPHY”**

by

Chen

Sharony

**Submitted to the Senate of Ben-Gurion University
of the Negev**

21/6/2018

Beer-Sheva